Rare Book Dept.
No. Q.X05.116
The Public Library of the City of Boston.

Peculū hu mane vite·

Edidit hoc lingue clarissima norma latine Er celsi ingenij vir Rodoric⁹ opus. Qui norma an gelica ẽ custos bene fidus in arce. Sub pauli ve neti noĩe pontificis. Claret in italici Zamorẽsis ep̃us ausis Eloquij. it superos glĩa parta vĩri.

De materijs ptractandis in primo libro. ꝛ de tabula capitulo⁊ eius.

PRimus liber agit de cunctis sta tibus et exercicicijs siue viuẽdi modis tpalibus. incipiens a ce sarea potestate et regali dignita te. que culmẽ habet oĩm tpaliu⁊ statuum v⁊q; ad bubulcos. ac infimas artes exer centes. In quo discutiunt̃ ꝛ examinant̃ cõmoda ꝛ incõmoda. dulcia ꝛ amara. fauores ꝛ labores. solacia. miserie. facilitates et difficultates. ꝓspe ra ꝛ aduersa. quietudies ꝛ picula vniuscuiusq; status ꝛ vite hui⁹ tpalis seu forme viuendi in hoc seculo. Capitl̃m p̃mum de primo ac sublimio ri statu tpali videlicet impiali ꝛ regali. ac alioru⁊ p̃ncipum. et de huius stat⁹ culmine et excellẽtia. ac de illius felicitate ꝛ ꝓsperitate. necnon de eius cõmoditatib⁹ prerogatiuis. laudib⁹ et p̃conijs.

Capitulũ scd̃m de infelicitate status impialis et regalis. et plurimis curis. oneribus. miserijs. calamitatibus. atq; incõmodis istius status. et que reges et p̃ncipes commitant̃. et tandem de in numeris piculis principantiũ. Capitl̃m terciũ de alio viuẽdi mõ in hoc sc̃lo. videlicz ꝺ exercitio

et vita curialium et eoꝝ q̄ p̄ncipū fauores ꝛ offi
cia sequunt. ꝛ laudibꝰ ꝛ cōmendatōne huiꝰ statꝰ

Capitulū q̄rtū de laboribꝰ. oneribꝰ. ꝛ incōmo
dis ac piculis status et vite curialium et fauores
seu officia p̄ncipuꝝ sequētium. In quo capitulo
et in tribus rubricellis sequētibus. specialr agit
de septē vicijs que officiales regū et curiales co-
mitantur. Agitur etiam de calamitatibus p̄cura
torum regum. ꝛ alia officia exercentiū. ꝛ an i curi
is regum acq̄rat vꝰ honor. Captlm. v. de no
bilitate generis sciētie ꝛ moꝝ. ꝛ q̄d sit et quo mō
ortū habuit. ꝛ an a regū sola volūtate ꝛ cōfessiōe
acq̄rat. Captlm sextū de multiplici dignitate.
et an sola generis nobilitas i deferēdis honoribꝰ
p̄feratur strēnuitati aut scientie vel v̄tuti homis
ignobilis genere. Captlm septimū de laudibꝰ
p̄conijs. et cōmendatōne nobilitatis generis. et
de illius v̄tutibꝰ ꝛ vtilitate. Captlm octauum
de vanitate nobilitatis humane et de eius vicijs ꝛ
nobilium excessibus. et de falsa noiatōne nobili
tatis. et de illius icommodis laboribus et picul.

Capitlꝫ nonū de armata militia et exercitatōe
armoꝝ. et de laudibꝰ et cōmendatōne huiꝰ exerci
tij. et an vacantes armis sint veri ciues et partes
ciuitatis. Capitulū decimū d laudibꝰ ꝛ oneri
bus atq̄ incōmodis vite militaris ac exercitij ar
moꝝ et de picul huiꝰ status. et de causis q̄bꝰ hoc
exercitium dissuadetur. Capitulum vndecimū
de vita et statu coniugali in sancto ꝛ immaculato

matrimonio. ⁊ de vtilitate. laudibus et p̃rogati-
uis vite cõiugal' sup alia vinẽdi genera. Capi
tulũ duodecimũ de onerib⁹ et ĩcõmodis ⁊ labori
bus plurimis vite cõiugal'. et de causis ꝑpt̃ quas
nõ expedit vxorem ducere. Captl'm tredecimũ
de magistratu iudicu⁊ et de officio et mũere iudi
candi populos et p̃sidendi ciuitatib⁹ et de laudi
bus huiusmodi officio⁊ et cõmendatõe tal' exer
citij. Captl'm q̃rtodecimũ de onerib⁹ et labori
bus icommodis p̃fecture et iudicature et p̃sidẽ
tie i populis. ⁊ de picul' huiusmodi exercitij.
Captl'm. xv. de exercitõ et offitõ cõsulũ et recto
rũ vrbiũ ⁊ puinciarũ et de piculis huius stat⁹
Capitulũ sedecimũ de laboribus onerib⁹ ⁊ incõ
modis consulũ et recto⁊ vrbiũ et puiucia⁊ et de
piculis huius status. Captl'm decimũ septimũ
de alio exercitio ⁊ viuendi genere ĩ hoc seculo. vi
delicet de aduocãdi ⁊ patrocinandi officõ ĩ iudi
cio. et de laudibus huius scientifici et artificiosi
exercitij. et de vtilitatibus ex illo ꝓueniẽtibus et
⁊ quõ supplet nature defectus. Capitulũ deci
mũ octauũ de icõmodis oneribus et laborib⁹ ex
ercitij aduocatõnis ĩ causis ⁊ iudicijs ⁊ de picul'
huius status ⁊ modi viuẽdi. ⁊ de damnis que ex
illo veniunt reipublice. ⁊ quõ litigia nutriunt̃ ex
aduocato⁊ copia. et quõ hũna iusticia potest im
pleri i iure naturali. Capitulũ. xix. de alia viuẽ
di arte. videlicet de notarijs. tabellioĩbus et scri-
bis. et de huius artis laudibus vtilitate et com-

mendatõne ac neceſſitate La.xx.de miſeriis ca
lamitatibus ac laboribus et piculis notariorũ.
tabellionũ. et de illoꝝ fraudibus et dolis. La
pitulũ.xxj.de exercitõ agriculture et de laudibꝰ et
cõmendatõne huius naturaľ ĩnocentiſſimi ex
ercitij.et de vtilitatibus generi hũano ex illa pue
nientibus.ꝛ quõ deo acceptũ eſt. La.xxij.ð in
commodis.oneribus difficultatibus ꝛ laboribꝰ
agriculture.et de aculeis et miſeriis huius ſtatꝰ.
Et narranť plura de hoc viuendi genere circa eiꝰ
ſollicitudines et anxietates et quõ repugnat pre
claris ingenijs agricultura ipſa. et quales debẽt
eſſe agricťores. La.xxiij.ð diuerſis alijs mo
dis ꝛ artibus viuendi in hoc ſeculo et pſertim de
artibus mechanicis in genere et de vtilitate eaꝝ.
Et quot ſunt artes mechanice.et qualiter eaꝝ ex
ercitia pſunt et que artes ſub eis comphendunť.
et quõ in dictis artibus clari multi euaſerunt.Et
q mediocritas vite mechanice nõ eſt deſpiciẽda.

Laptĩm viceſimũ q̃rtũ. cum rubricella ſeqnẽti
de diſſuaſione in genere vite mechanice et quõ li
cet ſint artes neceſſarie tamẽ nõ eſt neceſſariuꝫ il
laꝝ habere exercitiũ.et quare mechanice artes in
uẽte ſunt.ꝛ quis ſit illaꝝ finis.et quare ſic appel
lentur.et an ſunt vtiles ingenijs boĩm.ꝛ an artifi
ces ſint veri ciues et ptes ciuitať. La.xxv.vbi
particulariter agitur de ṕma arte mechanica.vi:
delicet de lanificio et ceteris artibꝰ que ei ſubalť
nanť.ꝛ de illius vtilitate incõmoditate dulcibꝰ ꝛ

amaris. Capitulum.xxvj.de scđa arte mechanica. videlicet fabrili armatura aut architectonica et de partibus eius et de vtilitate et p̄rogatiuis illarū. ac de incōmodis miseriis et oneribus eaꝝ.

Ca.xxvij.de tercia arte mechanica. videlicz de nauigatoria et artib⁹ ei subalternatis et de laudibus et vtilitate eaꝝ. demū de laboribꝰ miseriis ꝛ picul'que eas comitanť. Ca.xxviij.đ q̄rta arte mechanica. videlicz de venatoria et artib⁹ ei subalternatis ꝛ de vtilitate ꝛ laudib⁹ eaꝝ et de laboribus miseriis et picul' que eas comitanť. Capitulum.xxix.de quinta arte mechanica. videlicet de agricultura ꝛ de ptibus eius ꝛ de eaꝝ vtilitate dulcore ꝛ amaritudine. vt supra diximus in.xvij et xviij.captlis Captlm.xxx.de pastorali arte et et de eius vtilitate ac incōmodis miseriis et labo ribus. Ca.xxxj.de sexta arte mechanica videlicet theatrica et ludis et ptibus eis sub alternatis ꝛ de diuersitate oīm ludoꝝ ꝛ de illoꝝ vtilitate dāmis ꝛ interesse. Ca.xxxij.de septima arte mechanica videlicz medicina. et de ei⁹ necessitate et vtilitate ꝛ laudibus. demū de illi⁹ abusu laboribus ꝛ picul'. Ca.xxxiij.de arte mercandi ꝛ vendēdi que ipsa mechanica est. ꝛ sub nauigatoria continetur et de eius necessitate et vtilitate. demum de illius infelicitate. fraudibus. dolis. atq̄ piculis

Capitulū t̄ cesimū quartū de artib⁹ liberalib⁹ in genere et de illaꝝ laudib⁹ et vtilitate et q̄re vocanť liberales et de illaꝝ incōmoditate ꝛ abusu.

Capitlm. xxxv. de duabus liberalibus artibus videlicet gramatica dyaletica ⁊ de ortu eaꝝ ⁊ causis q̃re iuente sunt ⁊ de illaꝝ laudibus ac demuꝫ de earuꝫ abusu ⁊ ĩcommoditate. Ca. xxxvj. de rethorica et eloquentia que tercia est liberal' ars. et de illi⁹ ortu vtilitate et laudib⁹. Rursus de ei⁹ abusu ⁊ qual' debet esse orator et q̃d valet eloquẽtia sine sapiẽtia et ꝙ aliqñ est mortifera. Capitulũ. xxxvii. de mathematicis scientiis ĩ genere. et de eaꝝ ortu et fine. Ca. xxxviii. ꝑticulariter de ꝑma scientia mathematica. videlicet de astronomia ⁊ de laudibus eius et vtilitate. demũ de illi⁹ ĩcommoditate ac ĩcertitudĩe laborib⁹ ⁊ damnis. Ca. xxxix. de scḋa mathematica. videlicet ḋ musica et de eius laudibus et vtilitate ac de illi⁹ incõmoditate miseriis et laboribus. Ca. xl de tcia et quarta mathematicis videliczarismetrica ⁊ geometria ⁊ de eaꝝ laudibus et vtilitate et de illarũ incõmoditate ac ĩutilitate et laboribus. Capitulũ. xlj. ĩ quo sub breui epilogo ꝛcolligit auctor cunctas alias artes et genera viuendi ĩ hoc scl'o. in quo ostẽdit miserias labores et ꝑicula omniũ statuũ. ⁊ ostẽdit eas oĩs plures habere aculeos et miserias q̃ꝫ gaudium. et q̃etem. ⁊ securitatẽ discurrẽs ꝑ omnes modos viuẽdi ĩ hoc seculo. Capitulum. xlij. ĩ quo inq̃ritur causa q̃re a ꝑma mundi origine boni et mali in quouis statu existentes diuersas miserias. penas cruciat⁹ plurĩa/ q̃ꝫ mala et ĩcommoda corꝑalit̃ passi sũt et breuit̃

enarrañ calamitates ĩ ſpecie omniũ fere magis excellentiũ ꝑſonaꝝ vtriuſq; teſtamenti. Capitulus. xliij. ĩ quo oſtenditur homies ĩ quouis ſtatu viuentes non ſolũ penas exilij. cruciat⁹ et mortis. ⁊ cetera corꝑalia ĩcommoda aſſidue pati. ſed et alias diuerſas ĩtrinſecas mentis afflictões. vt nuſq; vita aut ſorte ſua contẽti ſint. et breuiť tangit ꝑticulariť oms fere huiuſmodi mentis querelas et moleſtias ad vtranq; ꝑtem.

De materiis ꝑtractãdis ĩ ſcõo libro ⁊ de tabula capitulorum eiuſdem.

Ecundus liber agit de ſtatu vite ſpiritualis. q̃ in duos ſubdiuidiť ſtatus ſeu viueudi modos. videlicet in ſtatũ eccleſiaſtici ordinis. hoc eſt. papam. cardiales. archiepiſcopos. clericos et eccleſie miſtros. Jtem ĩ ſtatũ monaſticũ ſiue religioſoꝝ ĩ quo ſunt capitula ſequentia. Capitulũ ꝑmũ de ſublimitate et excellentia dignitatis ſummi põtificatus. ⁊ de ĩcompꝫhenſibili eius auctoritate et poteſtate et de illius neceſſitate ⁊ vtilitate. et de altiſſimis ei⁹ miſterijs

Capitulũ ſcõm de ſpũalib⁹ incõmodis. amaritudinibus. miſerijs aculeis. necnõ mentis afflitõnib⁹ ꝑiculis et laboribus ſummi pontificatus vbi plurime ſummoꝝ pontificuꝫ calamitates et ſpiritus ꝑturbationes narrantur. Capitulum tercium de plurimis temporalibus ĩcommodis. amaritudiñ⁹ et miſerijs ac calamitatib⁹ Romanoꝝ põtificuꝫ et de illoꝝ, ꝑmptis ⁊ eis cõiunctis

laboribus et piculis. anxietatib⁹ ⁊ insepabilib⁹ erūnis. Capitulū quartū. de alia infelicitate ⁊ calamitate Romanor̄ pontificū. videlicet q̄ parū viuant in pontificatu. et de causis et ratōnib⁹ huius breuitatis vite potius in eisdem summis pontificib⁹ q̄ in alijs monarchis et p̄ncipibus.

Capitulum quintum an sit verū vniformiter q̄ romani pontifices parū viuant in papatu. Agitur etiā de verissimis causis breuitatis vite summor̄ pontificū. ⁊ an in viuēdi p̄modo Romani pontifices differant a ceteris mortalibus. Ca. vj. in quo assignant̄ cause ⁊ ratōnes. quare illor̄ opinio non sit tenenda. q̄ dixerint summis pōtificib⁹ bonis ⁊ reprobis vniformit̄ inditū ⁊ p̄priū esse vt i pontificatu paū viuant. Ca. vij. i quo respondet̄ motiuis illor̄ qui dixerunt papā paū viuere i papatu. ⁊ quo sensu sit intelligenda p̄dicta opinio. et quo modo cū veritate posset saluari. Capitulū octauū de excellētia et p̄rogatiua status ⁊ dignitatis cardīalatus ⁊ de p̄fectōe huiⁿ status ⁊ de laudib⁹ et p̄conijs eius. Ca. ix. de plurimis anxietatib⁹ et aculeis laborib⁹ et picul' status et dignitatis cardinalatus et de oneribus que incumbūt huic dignitati. Ca. x. de sublimitate excellentia stat⁹ ⁊ dignitate p̄archaū. archiep̄or̄. episcopor̄. p̄lator̄ ⁊ p̄sbiteror̄ mīstrorū ecclie. ⁊ de p̄fectōne stat⁹ eor̄ i genere ⁊ i cōmuni.

Ca. xj. de differētia et cōparatōne ecclīasticorū. videlicet ep̄or̄ ⁊ alior̄ inferior̄ p̄lator̄ ⁊ clerico-

rum int̃ se adinuicē. ꝛ quis gradus altero sit dig nioꝛ et pfectioꝛ. Ca. xij. de plurimis difficulta tibus ꝛ aculeis laboꝛibus ꝛ piculis status ep̃oꝝ ꝛ clericoꝛū. ꝛ de malis mīstris eccl̃ie. ꝛ de mult̃ ab usibus. vicijs ꝛ inoꝛdiatōnib⁹ illoꝛū in cōmuni

Ca. xiij. de dignitate et p̃rogatiua officij deca natus in eccl̃ia. ꝛ de illius honoꝛe et veneratōne. et de eis que ei cōpetunt. demū de plurimis oneri bus ꝛ afflictōnib⁹ ac defectib⁹ ꝛ piculis decano rū. Ca. xiiij. de dignitate ꝛ p̃rogatiua officij ar chidyaconoꝝ ꝛ de honoꝛe et veneratōne eis debi tis et de his que ad eos spectant. demū de pluris onerib⁹ et afflictōibus defectib⁹ et piculis illoꝝ. Ca. xv. de dignitate ꝛ p̃rogatiua officij cantoꝛis: ꝛ p̃micerii. et de honoꝛe et veneratōne ei debitis. et de his que ad euꝫ pertinent. demū de plurimis oneribus ꝛ calamitatibus. defectibus et piculis eoꝛundē cantoꝝ. Ca. xvi. de dignitate et hono re officii thesauri vl̃ custodis eccl̃esie ꝛ ꝺ his que ad eū ptinēt. demū de pluris onerib⁹ et calamita tib⁹ afflictōnib⁹ defectib⁹ ꝛ picul̃ illoꝝ q̃ talia of ficia habent. Ca. xvii. ꝺ dignitate ꝛ p̃rogatiua officii scolastici in eccl̃ia. et de his que ad officiū spectant. demum de plurimis oneribus afflictio bus et piculis scolasticoꝛum. Capitulū. xviii. ꝺ p̃eminētia ꝛ vtilitate officii archip̃sbiteri. ꝛ q̃n te sit veneratōis. ꝛ de his que ei ꝯpetūt. Demū de plurimis oneribus et afflictionibus defectib⁹ et promptis periculis archipꝛesbiteroꝛum.

Capitulū.xix.ꝺ ꝓrogatiua et magna vtilitate offi
cij et gradus canonicoꝝ.et quāti ſit honoris ꝛ re
putatōnis.et quid ei ꝯgruat de īnumeris huius
ſtatus onerib⁹ et afflictōnibus defectib⁹ et picul'
Ca.xx. de p̄eminētia neceſſitate et vtilitate officij
ſacerdotum curatoꝝ rectorum curam aīmaruꝫ
habentiuꝫ. Demum de plurimis huius ſtatus la
boribus et calamitatibus defectibus et piculis.

Captłꝫ.xxj.de ſecūdo ſtatu ſpirituali.videlicꝫ
religioſoꝝ.et ꝺ motiuis ꝛ autoritatib⁹ que addu
cunt̄ ad ꝓbandum ſtatum eccłiaſtici ordinis p̄fe
rendū eſſe ſtatui religionis. et ꝑ conſequēs eccle
ſiaſticum ordinem eſſe p̄eligendum. Capitłm
xxij.de ꝓpria comperatōne horum duoruꝫ ſtatuū.
videlicꝫ qualiter hij duo ſtatus clericoꝝ ꝛ mona
choꝝ ſe habent alter ad alterꝝ comparat⁹.ꝛ quis
eorū ſit eligibilioꝛ quantuꝫ ad eminentiam ꝛ ꝓfe
ctōnem ſtat⁹.ꝛ etiā vite et ſcītatis. Capituluꝫ
xxiij. de alia compatōne horꝝ duoꝝ ſtatuuꝫ cleri
corum et religioſoꝝ inter ſe adinuicem.videlicꝫ
quis ſit eligibilioꝛ tanq̄ ſimpliciter humanioꝛ et
tollerabilioꝛ. Capitłm viceſimū q̄rtū.ī quo aſ
ſignant̄ reſponſiones ad obiecta contra religio
ſos ꝓtuenda opinione illorum q̄ ſentiūt religio-
ſos eſſe ī ꝓfectōꝛi ſtatu q̄ ſint decani.archidiacōi
et alij īferioꝛes clerici poſt epiſcopū. vbi diſcutiť
que ſit perfectioꝛ vita. actiua vel contēplatiua. et
de eaꝝ adiuicē ꝯpatōe. Ca.xxv.ꝺ excellētia et
laudib⁹ vite monaſtice ꝛ religioſe. ac ꝺ plurimis

cauſis ꝑpter quas ꝑeligenda ſit q̄ alius viuendi modus. Capitulū.xxvj. de difficultatibus vite religioſe. ⁊ de laboꝛib⁹ ⁊ aculeis religioſoꝛū in genere. Ca.xxvij. particulariusꝫ et latius de ꝑmptitudine ꝓiculoꝛ huiuſmodi ſtat⁹ in ſpecie. et de malis religioſis et abuſibus illoꝛ. Capitulum xxviii. de inclinatōne et diſpoſitōne naturali ⁊ de diuerſitate cōplexionū hominū quantū ad religionē ⁊ de cōſilio in talibus. Capitulum xxix. de cōꝑatōne religioſoꝛ inter ſe adinuicez. et ꝑmo de compatōne ſolitarioꝛ ad ſocialem vitā agentes ⁊ que vita ſit ꝑfectioꝛ altera. Capitlm xxx. de compatōe religioſoꝛ vitā ſocialē agentiū inter ſe. ⁊ que religio ſocialis altera ſociali ſit ꝑfectioꝛ. ⁊ vtꝫ religio eo q̄ acrioꝛ. ſit ꝑfectioꝛ.

Incipit Reptoꝛiū ſiue Tabula ꝑ alphabetuꝫ ad facilit̄ repiēdas materias i ꝑnti libꝛo qui dicitur Speculū hūane vite.

Aduocat⁹ q̄lis dz eſſe. et laudat̄ plurimuꝫ eius exercitiū li.i.c.xvij. Aduocatoꝛuꝫ fraudes incōmoda. dāna ꝓicula. li.i.ca.xviii. Aduerſa et mala cuiuſlibz artis i hac vita humana. li.i. ꝑ totum. Aduerſa et mala ferre oia que paſſi ſūt hoies icipiēdo ab oꝛigie mūdi ⁊ noiant̄ ꝓſone. ⁊ ꝺ cā eoꝛū dē maloꝛ. li.i.c.xlii. Aduerſa mala ⁊ afflictōes que homies i omi ſtatu patiuntur intrinſecus ⁊ ſatiſſit querelis hominum. et quare nullus ſua ſoꝛte contentatur libꝛo ꝓio capitulo.xli. Agriculture laudes neceſſitas et

vtilitas. et de eius cõmendatione libro .j. capitlo xxj. Agriculture incõmoda afflictiones et la bores libro primo. capitulo. xxij. Ambitõ. li. j. capitulo. xlj. Artes oẽs ꝛ diuersi modi viuẽdi secularit̃ et dulcia ꝛ pspa. necnõ amara et aduersa illaruꝫ breui notant̃ libro. j. c. xxxix. Artes liberales q̃re sic dicant̃. et ꝺ earũ laudibꝫ et vtilitate necnõ de earuꝫ abusu laboribꝫ ꝛ paruo fructu libro pri. capitlo. xxxiiij. Artes machanice. Infra i ẏbo mechanica. Archidiacõni dignitas et illius pconia ac afflictõnes et picula li. ij. capitulo. xiiij. Archi pſbiteri honoꝛ ꝛ progatiua ꝛ istius status afflictiones labores et picula libro scꝺo. c. xviij. Arismetrica laudat̃ et ꝺ illiꝫ laboribꝫ et afflictõnibꝫ li. j. c. xxxix. Armata militia cõmendat̃ ex multis. Et milites q̃les debent esse et ꝺ eoꝝ vicijs damnis ꝛ picul'li. j. capitlo. ix. ꝛ x.

Astronomia cõmendat̃ et de huius artis ĩcertitudine fallacijs piculis ꝛ damnis que ex ea proueniunt libro ꝑmo. c. xxxviij.

B

Bona ꝛ vtilia omniũ artiũ et officioꝝ hũius vite libro. j. Bonis q̃re mala pueniũt. ꝛ malis bona et pulchra. de hoc libro ꝑmo capitulo vltimo ibi Absoluamus.

C

Canonicus qualis debet esse. et commendat̃ iste modus viuẽdi necnon de illius status laboribꝫ afflictõnibus et periculis libro scꝺo capitlo. xix.

Cantoris dignitas et honoꝛ commendatur et de illius erumnis et periclis libro scꝺo ca. xv.

Cardinalatus dignitas commendatur plurimū libro ſcdo capt'lo octauo. Cardinaliū afflictō nes.labores.z picula libro ſcdo.ca.ix. Clerico rum ſtatus in pſpis z aduerſis Infra in vbo.ſa cerdos. Cōiugalis vite ſanctitas.z laudes.li: bro ꝑmo ca.vndecimo. Coniugalis vite anxi: etates.afflictōnes.z incōmoda.libro ꝑmo capi: tulo duodecimo. Cōſiliarij z cōſiliū ciuitatū laudes.z commoda libro ꝑmo.capitulo ꝙnto Conſiliarioꝝ z conſulū vbiū afflictōnes z peri cula libro ꝑmo capt'lo ſexto. Curat⁹ vel rector eccleſie cōmendat'.et de illius erumnis labor ib⁹ z periculis libro ſecundo.capitulo viceſimo. Curialiuꝫ vita.z de eoꝝ pſperitate z felicitate ac vtilitate libro primo capitulo tercio. Curiali: um vicia.miſerie.labores z pericula libro primo capitulo decimoquarto. D

Deconatus in eccl'ia laudes z p̄conia ac eiuſdeꝫ ſtat⁹ erūne z picula li.ſcdo.ca.tredecimo. Dya letica q̄d ſit z q̄re inuenta ē.et de illius vtilitate z laudib⁹ ac incōmoditate libro ꝑmo.ca.xxxvj.

E Eloquētie vis z de eius preconijs z quomodo aliquando nocet z fallit libro ꝑmo. capitulo viceſimo quarto z viceſimo ſeptimo.

Eloquentia ſine ſapientia nocet.z qualis eſſe debet orator.z multa de hoc.libro.j.capit'lo trice ſimo ſeptimo. Epiſcopalis dignitas com: mendatur er multis libro ſecundo. capitulo de: cimo. Epiſcopi et aliorum ordinum eccleſie

comparatõ et distinctõ libro scdo ca.xi. Epõx infelicitas erũne et picla.li.ij.c.xij.

F

Fabrilis ars.z ptes que ei subalternant plurimũ laudantur libro ꝑmo ca.xxvj. Fabriliũ artiuz incõmoda fraudes labores z picula libro ꝑmo capitulo vicesimoserto.

G

Gradus et distintio in statu ecclĩastico libro primo ca.duodecimo. Grãmatica q̃d sit z q̃re inuenta est.z de eius laudibus.Demũ de illius abusu libro ꝑmo ca.xxxvj.

H

Honor verꝰ an acquirat apud reges z ꝑncipes. z in eox curijs li.ꝑmo.ca.ij.z iiij.

I

Impator infra in ẏbo Rex Juder qualis debet esse z de laudibꝰ z commendatõnibus iudicũ et ꝑsidentium li.ꝑmo.ca.xiij. Judicũ z ꝑsidentium fraudes.vicia labores. z picula libro ꝑmo capitulo quartodecimo.

L

Lanificiũ.ars mechanica.laudatur libro primo capitlo.xxvj. Lanificij incõmoditas.fraudes. labores. z picula libro ꝑmo ca.xxv. Liberales artes commendant z quot sunt z quare inuente sunt.libro primo.ca.tricesimoquarto. Litigia clericox damnant libro scdo captlo duodecimo circa mediũ. Legis diuine z humane diuersa studia.z de laudibus legis dei in ꝑfatõne ꝑmi libri. Ludi qui sunt liciti. aut illiciti. vide infra in verbo.Theatrica.

M

Mathematice artes commendant et quot sunt. z de eax incommodis. afflictõnibus.laboribꝰ.

et picul'li.j.ca.xxxv. Matrimoniũ.supra ĩ ver bo coniugal'. Mechanica ꝙ artiũ laudes et vti lia ⁊ de earũ ortu.et quare sic appellẽtur.⁊ que ar tes cuilibet subalternent'.li.j.ca.xxiij.⁊.xxiiij. Medicie ars ꝓmẽdat'.⁊ de medico ꝙ fraudib⁹ la boribꝫ ⁊ picul'.li.j.ca.xxxij. Mercatoria ars cõ mendat'.⁊ de illiꝫ frandibus dolis ⁊ piculis li.pri mo ca.xxxiij. Musica ⁊ cant⁹ laudat'.et de illiꝫ vaĩtate.dãnis ⁊ picul'li.j.ca.xxxvii. N Nauigatoria ars commendat'.⁊ de illius laborib⁹ ⁊ picul' li.ꝑmo.ca.xxvii. Natural' iclinatõ et complexio attẽditur.libro scdo capt'o. xxviij. Nobilitas generis q̃d sit et de ortu ⁊ quõ acq̃ rit'.li.ꝑmo ca.v. Nobilitas an acq̃rat' ex sola regis voluntate ⁊ cõcessione li.ꝑmo ca.v. No bilitas multiplex.et an nobilitas generis ꝓferat' scientie strennuitati ⁊ virtuti.li.j.ca.vj. Nobi litatis carnis virtutes laudes ⁊ vtilitates li.j.ca. vij. Nobilitat' carnis vicia.labores.⁊ picula. li.j.ca.viij. Notarioꝝ officiũ commẽdat'.li.j. ca.xix. Notarioꝝ fraudes.damna et picula li. ꝑmo.capitulo vicesimo. O Officia omnia artes diuerse vite humane in tem poralibus li.j.ꝑ totum. Officia omnia ⁊ gra/ dus ecclesie.et de cuiuslibet dulcib⁹ et amaris li. scdo.ꝑ totum. Officiales regu ⁊ ꝑncipũ qua les esse debent et de eoꝝ dulcibus et amaris.li.j. capitulo q̃rto.et.v. P Papesublimitas.excellẽtia ⁊ summa eius felici

tas.li.scdo captlo pmo. Pape corpales infelicitates.labores et picula.libro scdo captlo scdo.

Pape afflictões mētis et spūales ꝛ īsepabiles anguſtie li.scdo ca.tercio. Papa an pceteris paꝛ viuat ī papatu. et quomodo intelligitur papā parū viuere ī papatu.ꝛ qualis debet esse papa.libro scdo captlo q̄to ꝛ q̄nto. Pastoralis ars cōmendaī.ꝛ de eius incōmodis laboribus ꝛ piculis.li.j.ca.xxx. Perfectō ſtatus ī quo consistit.li.ij.ca.xxij. Procuratores et officiales pncipum quot vicia sequunt̄ libro pmo capitlo quarto.

R

Rex qualī debet esse.ꝛ quanta sit regis felicitas ꝛ sublimitas libro pmo captulo .j. Regū et pncipuꝫ calamitates.infelicitates et pericula. libro primo capitulo scdo. Religioſoꝝ ſtatus qualī sit.et an pferaī epis et clericis libro scdo capitulo xxj.ꝛ.xxij Religioſoꝝ vita an sit pelīgēda aut sanctior q̄ clericoꝝ.libro scdo ca.xxij. Religiosa vita an sit pelīgenda vt hūanior ꝛ tollerabilior libro scdo.ca.xxiij. Religioſe vite excellētia ſuper ſtatū clericoꝝ.libro scdo.ca.xxv. Religiosorum compatō inter se et quō religionum alia alijs est perfectior.libro scdo ca.xxix. Religiosi sociales ꝛ ſolitarij.quomodo differant.et que religio sit perfectior.libro scdo ca.xxx. Rethorica vide supra ī verbo Eloquētia.

S

Sacerdos ꝛ clericus magnam habent excellentiam ꝛ dignitatē.libro scdo capitulo decio ꝛ.xx.

Sacerdotum et clericoꝝ mlta vicia et picula
ꝛ de malis clericis. libro scdo ca. xj. et. xx. Sco
lasticis ecclie est dignitas magni honoris et dig
nitatis libro. ij. capitulo. xxvj. Scolastici labo
res afflictões et pericula libro secũdo capitulo
decimoseptio. Spiritual vita est dupler vide
licet clericoꝝ et religiosorum. ꝛ de vtraqꝫ li. secun
do per totum. Symonia multipliciter ecclias
inuadit libro scdo. ca. ix.

T

Temporalis vite omnes artes et officia. ac viuẽ
di modi libro primo per totum. Tabelllio. vi=
de supra in verbo notariorum. Theatrica ars
in quo sit vtilis et qui ludi ꝫmendẽt li. j. ca. xxxj.
Theatrice artis et omniũ ludoꝝ illusiones la
bores et picla. libro ꝑmo captlo. xxxj. Thesau
rarij ecclesie dignitas commendatur. ꝛ de illius
erumnis. laboribus et periculis libro scdo capi=
tulo decimosexto.

U

Uanitas nobilitatis camis. libro ꝑmo capitlo
octauo. Uanitas et afflictio omniũ que fiunt
ab hoĩbꝫ li. j. ca. xlj. ꝛ sequenti. Uenatoria ars
commendat. et de illius damnis et piculis. et de
artibꝫ sub ea libro ca. xxviii. Uite hũane artes
ꝛ officia tam spiritualit qꝫ temporalit libro prio.
et scdo ꝓ totũ. Uita cõtẽplatiua an ꝓferat acti
ue. ꝛ de vtraqꝫ li. scdo ca. xxiiii.

Et de hec tabula putili ꝓ alphabeti lras ordia
ta ad facilit iueniẽdũ materias i hoc opꝰ tẽtas.

Ad sanctissimũ et beatissimũ dñm. dominum Paulũ scdm. pontificez maximũ. liber incipit dictus speculũ hũane vite. Quia i eo cuncti mortales in quouis fuerint statu vel officio. spũali aut tpali specĺabunt ei⁹ artis z vite ꝓspera. z aduersa ac recte viuẽdi documẽta edit⁹ a Rodorico zamorensi et postea Salagaritano hispano eiusdẽ sanctitatis i castro suo Sancti angeli castellano.

Sanctissimo ac clementissimo i xp̃o patri et domio dño Paulo scdo sacro sãcte Rome z vniuersaĺ ecclie summo pastori et põtifici maximo eiusdẽ. S. obsequẽtissimus seruulus z familiaris Rodoricus ep̃us Zamorenꝭ. Hispanus. ac castri sui sancti ãgeli de vrbe fidelissimus castellan⁹ z rẽferendari⁹. se ip̃m cũ vtriusqz hois humilima inclinatõne. Cogitanti mihi hanc munitissimã Romane tui vrbis ymo toti⁹ orbis ãplissimã scti ãgeli arcez. tue sctitatis iussu tua autoritate z dignatõne custodienti. vbi aliqd ocij supest. qd dignum tue sctitati in his tui felicissimi põtificatus btis initijs offerre valerẽ. video nil amino mihi ceterisqz mortalib⁹ supesse. qd aut ad laudẽ aut ad ymonitõez ptiere possit. Tecũ em̃ habes ea oia ꝟtutũ ornamẽta quibus ois laus recte compar. Tecũ deniqz tanta insidet sapientia. qn potius a natura innata ingenij vis. tantaqz prudẽtia. rerũqz omnium er

perientia. vt nullis egeas exteriorib⁹ adiumẽtis. Uerũ egõ glorie ⁊ nois tue. S. auidissimus. erti mau paululũ aliqd vtinã dignũ tue. S. offerre In quo dum ingẽs occupatõnũ sarcina pauliſp tuã sctitatẽ respirare pmiserit. habeas i hoc opu sculo tue. S. dicato aliqs paruitatis intellectus ineptias. vt in eis recreatõnis gratia. nõ tam dele cteris q̃z tui acutissimi ingenij calamo atq̃z cẽsu- ra emẽdes ⁊ corrigas. Dignũ namq̃z eristimaui. vt cuius corpusculi mei mẽbra tuis obtines ob sequijs ꝑpetuo deuincta. ei⁹ etiaz si que sunt ani mi vires possideas. ⁊ dũ exteriorꝭ hoiꝭ ꝑtes se- se ad tua deuouent obseq̃a. debil' quoq̃z ⁊ rudis interior intellectus ad tue sanctitatis gloriã non dormitet. Quo fiet vt eidez tue. S. seruiat vterq̃z meus ymo tuus homo. Uenit igit̃ sepe in mentẽ. B. pater ⁊ pontifex marie q̃z varia. q̃z q̃z diuersa sunt cunctoz hoim studia. varie artes. varia of- ficia. varia deniq̃z viuẽdi genera. adeo vt anxi⁹ dubiusq̃z sit plerumq̃z hoib⁹ vite sue modus. du bia i hoc seculo viuẽdi soꝛs. nec satis eligere pos sint qd tandẽ vite studiũ. quã viuẽdi formulã se- curius assequant̃. Cum em̃ hũan⁹ anim⁹ nõmo do bonũ simplicit̃. sed teste Aristotile summũ bo nũ naturali conamine appetere videat̃. nihil cer- te deesse videt̃. nisi recte eligendi ratõ. In ea igit̃ nõnunq̃z errorꝭ tingit. illa potissimũ rõne q⁹ cum iuxta philosophi sentẽtiã. electio non nisi de ꝓco gnitis existat. ꝑ eo q⁹ nemo que ignorat eligit. vt

illeī recto eligēdo deficiat necesse est. q diuersoꝝ statuū. viuēdiq; geneꝝ dulcia et amara. ꝫ moda ꝛ incōmoda. uō sat agnoscit. Ut igit noscam⁹ q: les a nobis artes. qlia studia. qliaq; cōuersandi aut viuēdi genera dū ī hoc fallaci scl'o vagamur. ꝛ quo ordine diligenda sectāda q; sint. decreui p modulo ingenij. qđ in ea re sentio tue. S. dedicare. tuoq; noi ꝫsecrare. nec ab re qdem. Cū eī a te vnū omnis vite modus. ois mortaliū stat⁹ ꝛ hūana ꝫuersatō atq; ꝫditō referat. tuq; cūctoꝝ mortaliū sis norma. moderatō et speculuz. tu deniq; cunctoꝝ viuendi generū nō solū distributoꝛ sed emēdatoꝛ eris tas. recte tibi vni huiusmodi opusculū dirigendū atq; dedicandū fuit. Eritq; eius libri titul⁹. Speculū hūane vite. Nā veluti ī materiali speculo vnusq̄sq; nōmodo sua. sz ꝛ alioꝝ intuet aut pulchra aut deformia. ꝛ qd cōmendādū qd ve emēdandū sit. Sic ī hoc opuscl'o tanq; in limpidissimo spec'o liquido ꝫspiciet dulcia ꝛ amara. recta aut deformia cuiusuis stat⁹ ꝛ arti ti⁹ hūane vite. Quo fiet vt apertissime agnoscat qd ī seipo ac vita et sorte sua. ꝛ demuz ceteroꝝ mortaliū laudandū. sequendū. siue reꝓhendēdū ꝛ corrigēdū sit. Quēadmoduz igit teste Gelasio papa duo sunt vite genera q̄b⁹ orbis ꝑncipaliter regit. et oim mortaliū conuersatō pēdet. aliud videlicet eoꝝ qui tpaliter. aliud illoꝝ qui spiritualiter viuunt. Ita duos sub breui ꝫpendio tractatus attingā. In ꝑmo qdē de cunctis tpalibus

statibus siue secularib⁹ artibus ⁊ viuẽdi formul⁹ breui agemus. icipientes a summo tpali culmĩe. videlicz cesare. regũ ⁊ ꝓncipũ. vsqz ad bubulcos ⁊ infime vite hois. Et in ea pte diuersos hoĩm viuendi modos in tempali statu degentiũ. variaqꝫ artiũ et occupationũ seculariũ genera. ꝗbus homines sese vt plurimũ ꝯferre aut implicari solẽt. breui pstringam. Et ꝗd in eis aĩe ꝓfect⁹ aut temporalis honoris vl cõmodi aut incõmodi. laboris vel piculi lateat. succinct⁹ atqꝫ exq̃sit⁹ q̃ꝫ potero explicabo. Tandez de cũctis fere malis supplicijs. penis. mortibus. ac damnis corpalibus. necnõ ⁊ ceteris intrinsecis ⁊ inuisibilib⁹ erũnis ac mentꝭ afflictõnib⁹ que ab origine mũdi hoies tam boni ⁊ iñocẽtes q̃ꝫ mali ⁊ peccatores magis excellẽtes ⁊ noiati in omni statu existentes ꝓpessi sunt. ⁊ indies mortales oẽs patiunt. et de causis eorꝫ ad vtranq̃ꝫ ptem breuissime subiciaz. In scõo libro de spũalib⁹ vite statu et viuendi genere sermo erit. qui cum binari⁹ sit. quorꝫ alt eccle siastic⁹. alter regularis siue monastic⁹ existat de vtriusqꝫ ꝓncipis. natura ⁊ origine. autoritate. institutõne ⁊ differẽtia necnõ necessitate et vtilitate excellẽtia ⁊ ꝓrogatiuis. sz et de eorꝫ aculeis. laboribus. ⁊ piculis agendũ erit. incipiẽdo a summo pontifice. ꝗ oĩm statuũ verter est. atqꝫ totius vite humane exemplare speculum existit. Deinde ceteros omnes ecclesie stat⁹ et ordines particularius discutiam. Ut tandez discat hũanus anim⁹. et si

vbiqꝫ ſit labor et dolor. vbiqꝫ ad virtutes ꝛ vicia ꝛ via ſit. cui potius vacare ꝛ ſe accõmodare debeat. vt tandẽ dulcorẽ ſimul et amaritudinẽ cuiuſqꝫ ſtatus ꝓſideraꝫs. illã viuẽdi formulam eligatque et fragilitati nature qꝫ ſue potiꝰ cõueniat minuſqꝫ periculi ſꝫ pluris habeat ad beue beateqꝫ uiuendũ. Inqbus ꝗcquid a me differenduꝫ erit: tue. S. que fidei magiſtra eſt. correctõni ꝛ emẽdatõni remitto. Quã altiſſimꝰ diutine ꝛ felicit̃ ꝓtegat ꝛ ꝓſeruet.

Prefatio vtilis ĩ qua autoris huius libri vita eiuſqꝫ ſtudia recoluñt. ꝛ tandeꝫ admonet ad ſtudia legis diuine potius ꝗꝫ hũane. ꝛ d effectu legũ humanarum. ꝛ de ordine ꝓcedendi in hoc libro.

UErum. B. pr̃ vt aptior dulciorqꝫ ſit circa ꝓmiſſa dicẽdi ordo. exptã a me in ea reluctam atqꝫ ĩmeiſo exercitatã diſſenſionẽ interſerã. teneboqꝫ typũ dyalogo ſimilem. dũ honeſtũ quẽdaꝫ atqꝫ modeſtũ altercatõnis modũ inter piã matrẽ ac nonnullos ꝓtribules et amore mihi coniũctos dudũ habitã circa vitã eligendã meaꝫ breui ꝓſtringero. Quo fiet. vt dũ rẽ geſtã fidelit̃ enarro pollicitũ ꝓſoluã ordinẽ. Attingo iã breuẽ ſed iocundã paleſtrã. Patre itaqꝫ vitã fũcto infãtulũ me pia mater ad lr̃aꝫ ſtudia deſtinauit. vbi poſt ꝑma illa lr̃aꝫ rudimẽta dyaletice et philoſophie laudatis ſtudijs nõ ꝗdẽ vt debui ſꝫ vt valui paꝫper operam dedi. Rurſus poſt aliq

tpis interstitia i eis cõsummata varie diuersq;
inter piã matrẽ ꝛ cõtribules ac ꝯsanguineos opi
niones fuere. Mater siq̃dez vt erat totius sancti
monie ꝛ honestatis sectatrix ac eximie deuotõis
et virtutis cupida. optabat q̃z marie ad spũales
me scientias ꝯferre deberẽ. illi cõtra. q̃s em̃ inqui
unt patris nomẽ aut tenebit aut suscitabit. nam
cum pr̃inc illius castri cõciues p̃cipuus. et popu
li quodd̃ caput fuerit. elaborãdum est vt filius
patrẽ imitet. Deinde q̃s generis atq̃ familie ho-
norẽ tenebit. Quis rursus matri vidue fratꝛ so-
roꝛq̃ pupillorꝛ necessitatib⁹ ꝯpatiet. Quis deni
q̃ toti⁹ familie ꝛ dom⁹ onera supportabit. Qua
re suadebãt illi vt ad seculares me scientias ꝯfer
rem. Que suis sectatorib⁹ honores cõparãt sum-
mas amplasq̃ afferũt diuitias. Clamabat tamẽ
pia mater cũ Dieronimo ad Demetriadẽ ꝟginẽ
dicẽs. instruendã i teneris ãnis debere esse ani-
mã diuinis eloq̃is. vt coruscãte ꝟbo dei. dyabo-
li astutie repellãt. vt adolescẽs resistere sciat. quẽ
hostẽ ꝑ residuo vite habiturus est. Addebat rur
sus mesto aĩo. in diuina lege paucos admodum
sedi ꝓphanis studijs humanisq̃ legib⁹ plurios
laborasse. Secularib⁹ deniq̃ artib⁹. quas recte
sectũ lucratiuas vocãt. gymnasia plena isse. Qua
re dolebat appme q̃ oẽs vere legẽ dei aspnarent.
in q̃ cũ rege ꝛ ꝓpheta iubent meditare die ac no-
cte. Quippe veluti ceci atq̃ ignaui. ita passim ꝺ
relinquerẽt fõtẽ aque viue. ꝛ foderẽt i cisternis dis

sipatis sclaribꝰ videlicꝫ discipliis. que nec dulces
nec viuas aqs ꝓtiere pñt Rursꝰ illi. vt iuridicas
sapiētias sectari deberē sūmope suadebāt canoī
cā videlicet ꝛ ciuilē. quoniā habitꝰ ille iuridicus
eiꝰ generis erat q̄ votꝰ pie mris faciebat sat̄. vtpo
te que si ad sensū legislatoris leges ipe ferūt. noꝛ
mā bñ recteqꝫ viuēdi tribuūt docētqꝫ quo ꝛ vtut
ꝛ rōnis tramite. quo disciplie vigoꝛe eccl̄ia atqꝫ
mundꝰ ipe regat̄. sꝫ ꝛ pbēt documēta atqꝫ veras
erplicatōes illiꝰ iuris natural̄ nō scripti. qđ cum
apl̄o insitū est ī coꝛdibꝰ nr̄is. ꝛ tanq̄ lumē vultis
diuini signatū est sup nos. alteꝫ videlicꝫ nō lede
re. et ius suū vnicuiqꝫ ꝛbuere. Cui siq̄deꝫ iuri na
turali nō distinctū. q̄nimo idē videt̄ esse ins diui
cūctos moꝛales ꝓmonēs. vt quecūqꝫ volumus
vt faciant nobis hoies. ita eisdē ꝛ nos faciamus
Tandē victa est mater pia. at si vinci pietas non
potuit. ꝓpinquoꝫ suasionibꝰ timida satis acq̄e
uit. Decretū est ergo vt eis ipsis studijs vacarez.
Cōmonebat tñ maternꝰ amoꝛ. vt int̄ hūani iuris
regulas diuini nequa q̄q̄ esse ī memoꝛ. Et licꝫ vt di
cebat. pulcꝫ admodū sit d iusticia hūana agere.
necessariū tñ sibi videbat̄ diuina non obliuisci.
Addebat deniqꝫ q̄ cū ꝓtra ius ī iuria fiat. tūc me
rectum veꝫqꝫ iurist̄ crederet si nullā deo iuriā
inferrem. Quippe tūc optimus legista euaderem
atqꝫ p̄clarus. si sua immoꝛtali deo iura suaſqꝫ le
ges immaculato calle seruassem. Tandeꝫ ꝓ quo
dam. vt ita dicebat. iocali semp memoꝛabili illud

ꝓpheticū mihi sūmoope reliquebat. meditāduꝫ die ac nocte. ꝺa beati īmaculati in via. ⁊ ꝺ ambulanti lege domī. Subijciebat tñ postremo vt ab illis penitus studijs animū abstraherē. que non veritate sed fabulosis figmētis' hoies et ꝑsertim iuuenes oblectanť. vt recte cū eodem ꝓpheta dicere possem. Narrauarūt mihi iniq' fabulatōnes sed nō vt lex tua. Accepta igiť materna benedictione. aptatisqꝫ ad studia necessarijs rebus. salamātine me ꝯtuli vniuersitati. vbi ꝑ decē ānos eisdeꝫ iuridicis legislatōibꝰ vacaui. Memor tñ sapientis ꝑcepti. ne dimittas legē matris tue. nōnunqꝫ inter sedula iuris exercitia. veluti cuiusdaꝫ solacij gratia. sacraꝫ lr̄aꝫ lectōni me raptim ꝯferebā Sꝫ et philosophie ꝑsertim moraľ dulcedinē tanto ardētius degustabā. q̄nto vltra ea oblectamēta que doctrina ipa ad moꝫ ínformatōneꝫ adducit. pleniꝰ tñ atqꝫ vberiꝰ cūctoꝫ iuriū legūqꝫ hūanaꝫ veꝫ intellectū elicere videnť. Adde. qꝛ vt ſp mihi visum est. idqꝫ ⁊ Cicero in libro de legibus ait. Postergatī moraľ philosophie doctrinis atqꝫ ꝓncipijs. neminē ꝯtingit in iure ipo eruditum ꝑclaꝫqꝫ euadere. Tandē vero expletis studiorū cursibꝰ. assuetis doctoratꝰ insignijs ertiti. vtinaꝫ digne togatꝰ. Sꝫ illico grādis admodū i matrē piam ⁊ cōsanguineos ac attinētes ꝯcertatio suborta est. sꝫ lōge maioꝛ intˢ vtrūqꝫ meum hominēꝫ ꝯflictꝰ inualuit. Instabat em̄ tp̄us petebat etas. ipa quoqꝫ rō ⁊ affiniū expectatō poscebat. vt tā-

dem aliquē future vite modum eligere m. Et qz te
ste Gelasio vt pmisim⁹. duo sunt viuēdi genera.
quibus hic totus orbis regit̄ z sustentat̄. Alterū
eoz q̄ se spūalit̄ i sorte dei dedicant. Alterz eoz q̄
se secularib⁹ pbent negocijs. Alij ecclīastici. alij
vero layci. Ea de re illi vt secularē vite formulam
captarē. qz eam pgeitores ipi honestissime serua-
runt. Mater vero veluti que ned̄ corpusculum
meū intra ei⁹ viscera duxerat sz educauerat. atq;
ad eū vsq; statū pdurerat. z ob eā rem pl⁹ dilige-
bat. suadebat non statim a me eligendā fore vite
formulā. sed hortabat̄ vt pus matrē ipam ex acie
vna. ceteros vero ꝓsanguineos z amicos ex altera
audirē altercātes sup cūctas vite hūane artes
et viuendi modos. incipiētes a statu tpali. q̄ prio
mortalibus occurrit. vt illius falsis ꝓsperitatib⁹
z veris calamitatibus plene cōspectis. tandē ad
spūalem statū q̄ optimi finis rōem habere videt̄
me optabat trāsferrē. Acq̄euerūt affines discussi
oni. acq̄eui et ego. Illi ergo vt aio tenero dulcorē
status z vite tpalis facili⁹ imp̄merēt. decreuerūt
a summo terreni status culmīe. impiali videlicet
et regali inchoare. vt ex illius sublimitate et felici
tate que multos indies facit felices. ad aliquem
tpalem viuendi modū allicerēt. Tandē vero cete
ros alios frenos viuēdi modos tāgere et discu-
tere mēti erat vsq; ad infimos bubulcos. necnō
ad rusticanos homines. Dis igit̄ ꝓ q̄dā pfatōe
introductis accedēdū est ad rem ipam. Induos

igit̃ libellos vt p̃mittimus hic liber diuidit̃. Inq̃
bus discutiunt̃ z examinant̃ materie infrascripte
vt in tabula apertius declarat̃.

Incipit captl̃m p̀mū p̀mi libri. videlicz de p̀mo z
sulimiori statu tpali. q̃ est status z gradus impial̃
et regal̃ ac aliorū p̀ncipū secularium. Et de sup̃mo
hui⁹ stat⁹ z dignitatis culmie z excellẽtia. ac de il
lius glia z felicitate. necnon de ei⁹ p̃rogatiuis. cõ
moditatibus. laudibus. z preconijs super alias
temporales dignitates.

Sup cũctas hũanas tpalesq̃ digni
tates et sublimitates. eminẽtias im
perialis z regalis stat⁹. culmen et ex
cellẽtiã obtinẽt. Cui⁹ itaq̃ fastigii
splẽdor z laus tãta ẽ. vt satis exp̀mi
nõ possit. Sed vt paucis agam⁹. sic nomẽ ei⁹. ita
z laus eius. Impator is q̃dem nomẽ ab impãdo
dictũ est. regis deniq̃ a regẽdo. aut grece basis a
sustinẽdo. Quid em̃ glorios i⁹. q̃d felici⁹. q̃ vnuz
intueri mortalẽ hominẽ ceteris hoĩbus impantẽ.
cũctos regentẽ et ad libitũ ferentẽ. Isti sunt q̃ teste
Job portant orbẽ. huius certe eminẽtissimi stat⁹
decet honor. laus. gloria et excellẽtia. Ex eo etiam
maxime patet q̃m teste scriptura. illis tanq̃ subli
miorib⁹ potestatibus omnis aĩma subdita est
Quare z iuxta xp̃i p̃ceptum Cesaribus atq̃ regi
bus a cunctis fidelibus honor exhibẽd⁹ ẽ. subsi
dia p̃stãda. z q̃b⁹ vectigal vectigal. z q̃b⁹ tributũ

tributū. illis denicq; tanq; p̄cellētib⁹ ꝛ a deo mis-
sis. teste apostolo. parendū est. qꝛ nō sine cā supe
minentē terrentēq; glādiū portant. ad cohertōez
malorꝛ. laudē vero bonorꝛ. Illorꝛ q̄dem sunt q̄s
incolimus vrbes. illorꝛ castra atq; possessiones
et cūcta terrena. dicente Augustio. quo iure defē-
dis villas. nisi impatorum regūq; iussu. Quis
igit nō felicē. nō cūctis p̄latū hūc excellentē statū
direrit. q̄ omibus subueuit. oib⁹ pdest. ꝛ oim sa-
luti ꝛ cōmoditati, puidet. in qua reges ipos deo
assimilari apꝓximariq; plurimū cernim⁹. quia
solus ipse vite necisq; hominū domin⁹ est. Sa-
lutē mortalib⁹ confert. vel dando si eguerint. vel
parcendo si deliquerint. vel indulgēdo si suppli
cauerint. Qui non sibi sed rei publice nati sunt
dum discordias pacificāt. opp̄ssos a potentibus
eripiunt. prouincias pace gaudere faciunt. violē
cias cohibent. Justiciaz seruant. malos dissipāt.
et q̄cquid agendū est. siue ad bene beateq; viuē
duz. siue ad res ipas pollitic as feliciter guberna
dū. finēq; debitū dirigendū. legib⁹. p̄cepti. ac iu-
stis latōib⁹ disponūt. Rex ei silitudo siue imago
quedā diuitatis ē in ꝛris. dū idip̄m agiti limitato
circūscripto regno qđ de⁹ i vniuerso. Dic reges i
exodo dij vocāt. Jn his ē, puinciaz q̄s regūt sū-
ma ptās. Taceo d̄ ipatore. cui⁹ autoritas null' est
circūscripta limitib⁹. q̄ p̄nceps ē marim⁹ atq; op
timus. qui celeste habet arbitrium et iura p̄ce-
ptaq; ab eo tradita diuinitus emanere credūtur.

Cui ē ꝑ lege volūtas. ꝑ libito ſanctio. ꝑ arbitrio ratō. Eſt deniq; rex pat' patrie. amās quos regit ꝓtegēs quos gubernat. Rurſus huiꝰ ſublimiſſimi ſtatus excellētia. ex illius neceſſitate ac vtilitate facile agnoſcit. Nam veluti cūctis hoibꝰ naturale eſt in ſocietate viuere. ſic aliquē eſſe oportz ꝙ quē mlt'itudo regat'. Nam iuxta philoſophū multis exiſtētibus hoibus z vnoquoq; id qđ ſibi cōgruū eſt ꝓuidente. multitudo ipa facile ī diuerſa diſpgit'. ſi mō aliqs nō ſit q̄ curā multitudis obtineat. Nec illud ſapiēs Salomō ignorabat inq̄ens. Ubi nō eſt gubernator diſſipabit' pplus. Deniq; illa hoibus a natura īnata ſocietas rūpet' ſi nō foret aliqs p̄ſidēs. cuiꝰ ope prauoꝝ audacia arceret'. Quia teſte auguſtio. a diuina diſpēſatōe regna ſunt cōdita. reges īſtituti. vt maloꝝ puerſitas caſtiget' z bonorū vita z īnocentia ꝓſeruetur. Et alibi. Regale faſtigiū locꝰ eſt ſupior. ſine quo pplus regi nō pōt. Impatoria ergo vox z regalis auctoritas iniquos fugat. īſolentes caſtigat. obtrectatores deſpicit. bonos p̄miat atq; fouet. z cūctis īfluit vite z honoris alimēta. Eſt em̄ rex i regno veluti i naturali corpe caput. Cōſtat q̄dē caput ip̄m mēbris vigorē īfluere. ꝺa teſte noſtro Seneca. Quid valet corpi robur. q̄d validitas lacertorū. q̄d velocitas pedū. niſi capitis velut p̄ncipis ſui impiat' quedā āminiculet' poteſtas. a quo vel ꝺſtituunt' vniuerſa aut oia fulciunt'. Sine capite inq̄t. iacet truncus ignobil' ſine honore ſine noīe

Sed nec i hũanis tantũ eius ſumma ꝙſiſtit felici
tas.nam ꝓter eam exterioꝛẽ quã ꝓdirimus ſuper
cũctos moꝛtales excellẽtiam. ſi bene rex optime
q̃ regit.īmoꝛtali deo tanto ꝓpinq̃oꝛ tantoq̃ acce
ptioꝛ ẽ.quanto liberioꝛ.Sed ꝛ caſtigatioꝛ fuit in
eo peccãdi licentia.q̃ potuit trãſgredi ꝛ nõ ẽ trãſ
greſſus.in quo peccare noluit voluntas.etiam ſi
emineret peccandi īpunitas.Grãdis certe gloꝛia.
grãde ꝓmiũ.Nam quotquot ſupat poteſtate ter
rena.ſupat et felicitate eterna.Scriptum ẽ em̃ qꝛ
domus Dauid erat ſicut domus dei. Ueluti em̃
fidelit regendo dei officiũ geſſit in populo.ſic ad
pꝛemiũ ꝓpinq̃us ei herebat in celũ. Quippe apd̃
antiquos.boni rectiq̃ ꝓncipes in deos tranſfoꝛ
mari putabanť.Et vt grandi negotõ breuẽ finem
ímponam9.quãta ſit huius ſublimis ſtat9 felici-
tas.nõ minus ex his que tetigim9 quã ex eo ꝙgno
ſcem9.q̃m ſi nulla.vt aiũt.maioꝛ ẽ felicitas q̃ ml̃
tos facere poſſe felices id certe felicitati gen9 nul-
li magis q̃ regibus ꝙuenit. Quãobꝛẽ.vt ego ar-
bitroꝛ.illa ſapiẽs regina Saba nõmodo Salo-
monẽ regez feliciſſimũ dixit.ſed et eos q̃ ei ſeruie
bant ac miſtrabant ſeruoſq̃ ſeruoꝝ ſuoꝝ ꝑ beа-
tos aſſeruit.Que res agit.vt omnis human9 ani
mus ſi ſui ipſius īmemoꝛ.ſi contẽptoꝛ. ſi deniq̃
ſui paruipenſoꝛ fieri nõ velit.ad eandẽ ipſaz ſub
limitatis dignitatem decurrat.atq̃ ſi natura ſuf
fert.ſi prudentia ſufficit.ſi foꝛtuna arridet. ſi po-
tentia viuat.ad illum omnium fideliſſimũ ſtatũ

totis respiret conatib⁹. Qđq; si minus tã excelse cedri culmẽ ascendere neq̃t. ramuscul' saltẽ illius insideat. qm̃ aut vberrimũ felicitatis fructum. aut saltẽ ꝓtectõnis illius vmbra suauissima nõ frustrabit̃. Ceterũ augeret excellẽtia; regal' et impial' ꝓncipat⁹ agere de eius origine ⁊ differẽtia. ⁊ q̃s illorũ sit antiquior et iustior ꝓncipat⁹. De q̃bus latius dirim⁹ i libro quẽ nup̃ edidimus de monarchia ⁊ origine ⁊ differẽtia ꝓncipatus. ⁊ itez in libro defensorij status eccl'iastici q̃rto tractatu.

Capitulũ scđm de infelicitate stat⁹ impial' ⁊ regalis. ⁊ plurimis curis. oneribus. ⁊ miserijs. calamitatib⁹. atq; incõmodis illi⁹. Et quem reges et ꝓncipes comitant̃. ⁊ tandem de ĩnumeris periculis principatuum.

VEra sp illa sapient̃ sentẽtia fuit. q; maiori studio miseria; clausas et dolorus alimenta q̃ vitam ꝙq̃rimus. atq; auidi⁹ ea ĩuestigamus ⁊ ꝑeligimus q̃b⁹ more pile huc atq; illuc iactamur q̃; ea que plenissimã securitatẽ ⁊ verã felicitatẽ tribuũt. qđ certe nulli animãtiũ ꝑter q̃; homini accidit. Illa em̃ nõ iudicio rõnis ſz nature instictu vtilia eligũt. Nos vero ingenio et animi acumĩe vigẽtes. blãda q̃dam atq; fallaci aura ridente falso iudicam⁹. putãtes id esse beatũ. id ꝑpetuus. qđ facile ruit. Nec mouemur. q; assiduo conſpicimus quosdaz. quos sic̃ leuis fortũe ris⁹ attulit. sic leuis ilico flet⁹ deiecit vt recte de eis di-

cere possumus cū ꝓpheta. Deiecisti eos dū alleua
rent. nos nō vicit qđ cernamus neminē tam secu
rū tanq̄ mane quietū. vt nō añ crepusculū a me
roze. a casu. a lapsu supet. Cuius certe rei culpa i
nobis est. Qui facile ab his quecupimus trahi:
mur z supamur Qui em̄ aios ad hos vanos scti
fausti accōmodat. vt ꝓ fructu folia. ꝓ grano pa-
leas. ꝓ vera felicitate vmbrā capiat necesse ē. au
dita certe atq̄ cū tota mentis attentōe auscultata ē
sūma regū ac cesarū felicitas. illoz ūq̄ dignitas.
maiestas. celsitudo. atq̄ vtilitas ad celos vsq̄ ꝓ
ducta. Sz nisi fallor. fallit. q illa falsa nō iudicat
q apto oculo vera nō esse ꝛspicit. Dicā ergo non
pari eloquētia. sz vt pnto verioꝛi sentētia regalis
huius status calamitates. miserias. atqz picula.

In ꝑmis itaqz fateor clarissimū regis nomen
foze. sz durissimū officiū. clara noia res obscure.
sz z difficiliū oīm misterium magis certe seruare
difficile q̄ noie delectabile. Quid em̄ vtilitas af
fert nudū dignitatis nomē. vbi res ipa deest. Quid
em̄ cesar. qđ rex aliud suscipit. nisi fulgidas ꝛpe
des. claram miseriā Que si hoībus nota essent. nō
hoīes tātopere de vno solio litigarēt. Quiymo mi
randū est. q nō plura sint regna q̄ reges. Susci
pit certe rex collapsa erigere. sparsa colligere. recu
pare ꝑdita. deformia reformare. Sz et si illa. qđ
rarū est. exprobrauerit. reliquā laudez illius suc
cessoꝛ metet. Puta sne reges his tpib⁹ ad id, pue
hi. qđ nomē rōqz regis exposcit. vt sic reipublice

auctor. ecclie cultor. refugiũ paupꝝ. tutor pupillorꝝ. ꝺfẽſor viduarꝝ. ocli cecorꝝ. lingua mutorꝝ baculꝰ ſenũ. vltor ſcelerꝝ. merꝰ malorꝝ. glia bonorũ malleꝰ tyrãnorꝝ. ꝑregũ. moderator legũ ꝛ errarij publici diſpẽſator. Falleris certe. Mutatꝰ ẽ emꝫ illorꝝ color optimꝰ atqꝫ ꝑ illiꝰ opibꝰ alia ſibi ine qualia vendicãt. que ilico audies. Alienãt quippe reges aut diſſipant imperij et regni bona. cuiꝰ ſunt adminiſtratores ꝛ nõ ꝺñi. Eccliam quaꝫ tuendam ſuſceperũt. eiuſqꝫ miſtros ꝓſequunt. a qbꝰ tributa penas ꝛ banua erigũt. cum tñ eorꝝ oratõnibꝰ longe plus regnum augeãt. qꝫ illorꝝ armis. Populũ demũ affligunt tallijs ꝛ exactõnibꝰ. corpora iniurianꝫ. Quos ꝓpheta ſignat inquiens. Quare atteritis ꝑplin meũ. ꝛ facies pauperꝝ cõmolitis. Ni. vt alibi ſcribitꝫ. qꝺ craſſum ẽ comedunt. qꝺ fractũ ẽ nõ allegant. qꝺ infirmũ ẽ nõ conſolidãt quoꝺ abiectũ eſt nõ reducũt. qꝺ perijt nõ querũt Eos itaqꝫ alius ꝓpheta nõ reges ſz infideles ꝓncipes ꝛ ſocios furꝝ appellat. Taceo qꝺ aliena dominia occupãt. vicios habere nullos vellẽt. limites cõfundũt. iuſticiã nõ faciũt. que dei ſunt negligũt. Quid igitꝫ felicitatis eſt ſolo noiereꝝ cenſeri. ꝛ que regi digna ſunt reſpuere. aut qꝺ honoris eſt tutores reipublice appellari. ꝛ illius euerſores efficí. cogor illud Adriani hiſpania familia nati. verbum optimo principe dignum ad memoriam reuocare. ꝙ illum ſepius in ſenatu dixiſſe fertur. Dicebat enim ita ſe rempublicam geſturum. vt

sciret populi rē esse nō ꝓpriam. Rursus reges nō tam ad gl'iaz z honoris fastigiū. q̄ ad curā. sollicitudinē. ac indicibiles miserias et pricula assūmunt. adeo vt vir aliq̄s regnare optaret. si recte attēderet q̄ grauis regis sarcina sit. grauior finis Assummunt q̄dē ꝓncipes. nō ad q̄etem. nō ad securitatē quiymo ad seruitutē z quandā carceris speciez. Que em̄ maior est captiuitas q̄ iugū circūcingi pplī multitudie. z q̄si circūligari. nam vt noster inq̄t Seneca. Possum in q̄libet parte vrbis sol⁹ sn̄ timore īcedere. q̄uis null⁹ sequat̄ comes. nullus ad latus gladius. rex vero armatus et armatis munitus i publicuz ꝓdeat necesse est. quē multitudo gladioz obsidet. et quocunq̄ descendat magn⁹ illū apparat⁹ sequat̄. Assidue em̄ oim quos regit timore ꝓstringit. Unde Seneca. Regnātib⁹ multo peius pricul̄ est q̄ his qui iudicant̄. hi em̄ singl'os timēt. illi vniuersos. Ita q̄ illō Labentij equitis romani vox est/ q̄ necesse est vt multos timeat quē multi timēt. Cui⁹ illa. vt putam⁹/ rō erit. q̄ quē q̄s metuit. pire cupit. Et iuxta Ennium/ quē metuūt oderūt. z quez q̄s oderit pisse expetit. Hui⁹ certe regalis fastigij onera. curas q̄ grauissimas atq̄ ꝓmpta pricula nōnulli sē sati ꝓncipes ꝓptime cognouere. illaq̄ expti sūt. Nam Augustus z Dyoclecian⁹ alt̄ dedimittēdo imꝑio cogitabat. alter iam dimisit. nec reuocat⁹ assensum dedit. Deinde Marcus aurelius z pertinax. quoruz alter ad imperiū euocatus. tristioz

effectus. multa de miseriis impij amicis deseruit. alter sp impium exhorruit. Adde q regũ nõ sp iu ste ꝓncipes ãcquirũt. sed plerũq; ferro. ẽre ferro etiam seruaẽ. ac ferro plerũq; amittiẽ. O quot le gimus. quot audiuim⁹. quot vidimus in eculeo fortune motos. quot magno impetu rotatos. ali os ex altiore fastigio ꝓlapsos. quot cesares. quot quot reges. aut hostiũ aut suor manib⁹ a sũmo solio pulsos. vitã simul ꝛ regna amisisse. quot re ges a regno i captiuitatẽ. a sceptro i carceres tran sire. alios exules. plurimos in acie cesos ꝛ domi capite trũcatos. ꝛ alios qđ durissimũ est laqueo a se suspẽsos. Et vt paucis agam⁹. vbicũq; reges sũt picula eos comitanẽ. ꝛ sp i medio existunt ho stiũ. nõ solũ cum in bello. sz cũ i vrbe se recipiũt. Rursũ inẽ ceteros hoies amicicia q̃ maxie neces saria. atq; vtil' ꝛ delectabil' est. sed hanc reges mi nime hñt. Nã cũ inter ꝓntes ꝛ liberos ac frẽs ad inuicẽ. viroſq; ꝛ vxores firmissime oĩm atq; artis sime sint amicicie apđ reges vero et sepe videm⁹. filius a p̃e ꝛ p̃r a filio. ꝛ cõiunx a cõiuge et fraẽ a fratre capiẽ atq; necatur. Et quos ip̃a natura ad amandum compellit. regnandi auiditas cogit ita odio esse vt plerumq; de sua nece cogitent. De mum plurima facit rex. que nedum amorem suo rum impediunt sed eos reddunt sibi inimicos. exigendi sunt enim pecunie a subditis ad neces sarios sumptus puniendi sunt facinorosi prohi bende iniurie. confiscãda bona multor cogen:

di sunt bella agere. dom⁹. agros q̄ deserere. Que
vna res subditis molestissima ē et oēm amor̄e re
pellit. Deniq̄ cui fides deest. magno bono eū ca
rere null⁹ hesitat. Que em̄ familiaritas. q̄ vsus. q̄
gress⁹ iocūd⁹ esse pōt absq̄ fide. Quis em̄ fami
liarē. q̄s suū aspicere pōt si ille īfidel' existat. Re=
ges vero de nullo aut raro fidē habent. qđ ex eo li
cet ꝯgnoscere q̄ nō facile cibis ad se delat⁹ credūt
nisi a suitor̄ib⁹ p̄gustent. ne q̄d mali edāt formi
dātes. Leteꝝ regib⁹ nunq̄ fit sat⁹ optādo. ꝛ min⁹
cōsequēdo. Leteri em̄ hoīes aut edes cupiūt aut
agros. reges vero vrbes, puīcias. regiones. arces
q̄s adipisci difficilius piculosiusq; ē. q̄ eas res
q̄ ab alijs cupiunt. Et qđ oīm infelicissimum ē. re
ges ipi tam bonos q̄ malos. tā sapientes q̄ insi
piētes formidāt. Fortes quoq; timēt. ne aliquid
audeāt gr̄a libertat⁹. Prudētes ne q̄d aduersus
eos machinent. Justos. ne dedignent ab eis gu=
bernari. Potētes ꝛ diuites verent ne subditor̄ū
potētia ꝛ diuitie eis nociua reddant. De q̄b⁹ Job
pulcre ait. Sonit⁹ terror̄is sp iauribus ei⁹. Adde
q̄ reges nūq̄ naturaliū reꝝ abūdātiā eroptant.
Ubertatē agroꝝ odiunt. ne felicitate reꝝ subditi
difficili⁹ iugū seruiēdi patiant. Demū nullū regi
bus gaudiū cū securitate est. Timēt celebritates
hominū. timēt festa. timēt sollicitudies nō custo
dias. timēt ip̄os custodes. nec inermes illos ha.
bere volūt nec de armat⁹ plurimū cōfidūt. quo fit
vt q̄d ip̄i velint ignor̄ent. Nōne ista infelicitatis

signa sunt. Q3 si forte magnū quis putet in regi
bus et ꝓpterea beatos eos q2 facile mlt̄is ꝓdesse
2 inimicis obesse possūt. nimiū i ea re fallit̄. Qua
em̄ rōne rex bñ facere amicis potest. cum apte sci
at. ꝙ quāto plura quis ab eo ceperit. tanto cicio
cupit effugere. nullusq3 sit. qui eas res quas sibi
p̄ncipes largiunt̄ suas esse putet. nisi eo loco sint
aut ipi tam potentes fuerīt vt etiam si rex cupiat.
nullo modo possit auferre. Inimicis vero nec ob
esse nec ꝓdesse audēt. Accidit em̄ illis veluti ha-
bētibus ertrēnuos equos. sed feroces. q̄bus nec
illi vti possūt ꝓpter timorē. nec alienant ꝓpter vir
tutē. Sed et inter alias huio regal̄ stato infelicita
tes illa nō parua est. qm̄ et si reges nō ignorāt sta
tū eo2 multis miserijs. calamitatibo2 2 piculis ple-
num. tñ nec se ab eo ꝓuide erimi nec tute liberari
sciūt. nec sponte cedere possunt. q̄ semel regnum
assecuti sunt. In qua re cunctoz p̄ncipū illa oim
miserrima ꝯditio est. vt miseriaz ipam relīquere
non valeant. Quo em̄ pacto possunt p̄ncipes tot
pecunias restituere. quot ipi diripuerunt. aut tot
vicula pati. quot ipi ingesserūt. aut tot mortibus
mori quot ipi necauerūt. Letez ꝙ glīa. laude et
honore. 2 reges cūctos mortales supent. hoc vnū
est. vt mihi fatī videt̄. quo reges oim hominuz mi
seriores existant. Nam nec obseruātia. nec hono
ris reuerētia. illoz p̄sertim q̄ nos aut nō iuuant
aut inuiti seruiūt grata nobis esse pōt. Quīymo
quāq3 hoc sepe fieri itelligam9. vt q̄ maxie p̄ínci-

pes ſuos timẽt. hi eos oderũt. hi maxime eos ob
ſeruent. colant. venerentᷣ. mũera mittãt. aſſurgãt
Ad ea tñ nõ amor ſed timor ꝓpellit. licet hec oĩa
ſeruitutiſint ſigna. Ueri eñ honores alijs ex cau
ſis gignuntᷣ. Et vt finẽ miſerijs huiꝰ ſtatus impo
nam. i eo rapinas. depdatões repiri libet. vt de
eis ꝓpheta dicere videatᷣ. In medio populi ꝓnci
pes eius q̃ſi lupi rapiẽtes ꝑdam. i eo iniurias. vi
dictas. i eo ſpes anxias i eo honores vanos cupi
ditates. furores in eo nulla eſt q̃es. nulla eñ tran
quillitas. i eo paucor eſt ſubuentõ. multor opꝫ
ꝑſſio paucis gaudiũ. multi opprobriũ. q̃buſdaꝫ
ꝑmiũ. pluris ſupplicium. oibus labor. ſibi pena
ꝫ crux. Atq; vt cuncta vno claudã verbo. rex i re-
gno. ſentina eſt i naui. in quã vnã oĩm officinaꝫ
ſordes. miſerie. calamitatesꝫ ſpurcicie decoquũ
tur. ac infelicitᷣ reducuntᷣ. Demuꝫ illoꝫ infeliciſſi
mas miſerias agnoſces. ſi de ſucceſſoribꝰ cogita
bis. nam q̃dam inq̃t ſapiẽs. quis potentior fuit
Alexandro. ei tñ ſucceſſiſſe legitᷣ. nõ ſuus. ſed al-
terius filius. Succeſſorẽ Julio ceſari nõ fecit na
turaꝫ adoptio. Impiaꝫ domus totuꝫ relege atq;
reuolue ꝓgreſſũ repies q̃ periit memoria eorꝫ cũ
ſonitu. Tranſi. ꝫ ecce nõ ſũt. nec inuẽtus eſt locus
eorum. ꝫ ad inferos deſcẽdentes eiuſq; heredes
aut ignoti aut extranei. ne dixerim. hoſtes ſucceſ
ſerunt. Rurſus ſi celeſti ac eterna felicitate reges
dignos putas recte intelligis. ſi qua ꝓmio dig
na agant felix ille. ſed quis eſt ꝫ laudabimꝰ cum

Rarus vt fenix est. nec ab re sapiēs salomō ꝛ rex. tāta regū exptus pcla dicebat. p̄ter paucos oēs reges cōmiserūt peccatū. et reliquerūt legem potē tis. ꝛ gl̄iam p̄diderūt. Vñ Ysidor⁹. difficile ē p̄ cipē regredi ad melius. si vicijs fuerit implicat⁹. q̄ p̄ abruptū licētie in oīm facin⁹ vicioꝝ labit̄. et quāto excelsior. tanto pctm̄ grauio⁹. q̄ potētes po tenter tormēta pacient̄. Dms nanq; peccatores quos sub se in vita habuit. in futuro scl̄o supra se plagalī pena habebit. vn⁹ ex sanct⁹ tractatoribus dicebat. Miror si quē contingat saluari ex his q̄ p̄ncipant̄ in tant⁹ ruinis ꝛ tāta pigricia. Videotn̄ eos currētes et spōte se in apta picula iactantes. hinc in euāgelio scribitur. Emi villā quā ml̄to la bore acq̄siui. id ē p̄cio a me cōparaui. Hec sunt igit̄ p̄mia stat⁹ regal̄. hec gl̄ia. hec excellētia. Asce de igit̄ q̄cunq; es. si placet ascende. sed ea lege. vt leges. naturāq; sedis patiaris.

Capitulū terciū de curialib⁹. ꝛ de exercitō ꝛ vi ta ꝛ morib⁹ illoꝝ ꝛ alioꝝ potentū. ducū. comitū ꝛ baronū. ceteroꝝq; q̄ p̄ncipū fauores et officia sequunt̄. ꝛ de laudib⁹ ꝛ cōmendatōne hui⁹ stat⁹.

Gloriosa plurimū cesaꝝ atq; regum amici
g cia sp̄ fuit. Vbi em̄ eminens est atq; excel
lens totius hūani honoris ꝛ gl̄ie mūdane culmen. ibi ingens gloria ibi sempiterna nomis et honoris fama. vt cōparetur necesse est. Si ita- q; regis amicicia aut fauor arridet. plerūq; bre-

ti laboris ⁊ temporis ꝓpendio immensa premia homies ꝓsequent̃. Et sic cuiusqz ea sors est vt ꝑn cipi carus existat. eternũ sibi ⁊ tandẽ sue potestati. familie. generiqz nomẽ. deinde honoris et glie ꝑpetuũ monimentũ relinquit. Nam. vt aiunt. alibi negociari. fortunã ferre est. cum regibus vero amicari. sup fortunã ascendere est. Ꝺro igit̃ hac consequenda omis humanꝰ animus impendendus est. veluti que honores. que dignitates summas. que opes. que deniqz famã ⁊ ꝑpetui nomis gloriã laudem ⁊ ꝑconiũ suis sectatoribus ꝑstat. Quid em̃ dignitate. gloria ⁊ honore prestantius Quid generoso ⁊ aimo nobili auidius eroptari põt. Dine Seneca noster cordubensis ꝑ immenso munere habiturũ se gratiam ⁊ famam apꝺ posteros ꝑcabat̃. Et statius ꝑsentẽ honoris ⁊ fame gloriam. benignum iter opibus suis ad futuros statuisse dicebat. Et Ouidius naso sibi nomẽ indebile futuꝝ. seqz ore. ppli legendũ ꝑdicandũqz letabat̃. Dicebat deniqz. Nõ quas aimo dat gloria vires. et fecũda facit pectora ad alta honoris amor. Ad quã vtiqz rem nos vehemẽt̃ natura ipsa inuitat. Nam vt Policratꝰ ait. ⁊ ante vnꝰ ex philosophis dixerat. non caret misterio ꝙ honor cũ h. littera ꝺscribit̃. que nõ nisi quadã vehemẽti cordis nr̃i aspiratõne. pnũciari valet. Quo apte mõstrat̃. naturali quodã ipetu atqz desiderio hoibꝰ insitũ esse. ad honorẽ et glĩaz aspirare. Deniqz Aristotilem non parum honoris et laudis

ꝑconiũ assecutũ legim⁹. ex eius ad Alexandrum amicicia. Et Senecã. nõ mediocrẽ amplitudis ꝛ decoris laudẽ adeptũ nomis. ex claudij neronis ad eum affectu. Sz ꝛ Virgili⁹ ex ea apud Cesarẽ familiaritate. ꝓ oĩa secula se victurũ ꝑsagit. Sed q̃d hec ⁊ memoras. Cũctos certe quos sublimes: quos excellẽtes. quos honore. laude. ꝛ fama viros ꝑstantes aspicim⁹. non nisi apud reges tales effeciſſe liq̃do ⁊ ꝓiemus. Nec eñ ab re laudata illa i sacris litteris regina Saba. beatos et felices dicebat. nõ modo eos q̃ Salomoni regiq̃ assiſtebant. sed ꝛ qui ei obsequebañ. Ex quib⁹ liquido ⁊ ſtat q̃ honorabilis ſit vite formula i regum curijs versari. Hec ꝛ ſimilia amici ſuadebãt. vt hoc viuendi genus eligerem.

Capitũ q̃rtũ de laborib⁹. oneribꝰ. ꝛ incõmodis. ac piculis potentũ curialiũ. ac fauores. curias seu officia ꝑncipũ sequentiũ. i quo capitulo ꝛ tribus rubricellis sequẽtib⁹ ſpecialiꝫ agit de septem vicijs que officiales regũ ꝛ curiales comitãtur. Agit etiã de calaĩtatib⁹ ꝓcuratoꝝ regũ. ꝛ alia exercentiũ. ꝛ an in curijs regũ acq̃rat ver⁹ honor.

Vremebat ſtupida bona, mr̃ hec audiẽs. clamabat alta voce latere ſub herba anguẽ nec dicebat. venena dañ nisi melle circumlinita. ꝛ q̃q̃ potentum ac curialium vita a prelocutoribus plurimum laudata eriſtat. ſub eius tamẽ fronte plurima latere incõmoda atq̃ picula asserebat. veꝝ in ꝑmis id Suetonij sepe

a sapientib⁹ audisse dicebat. qm̃ q carus est regib⁹. vilis est sibi aĩa. vilis quies. vilis securitas ocium atq; ⁊tus. Junge his ⁊mune piculũ omniũ qui ꝓncipib⁹ seruiũt de quo Crispus ait. Nã regib⁹ tam boni q̃ mali suspecti oĩms sunt. Sẽp em̃. vt aiũt. ꝓncipib⁹ aliena virtus formidolosa ẽ Jd aũt q̃d de amicicijs ꝓscoꝝ ꝓncipũ ad quosdam ⁊memoratũ est ꝓpositũ aptissime ꝓbare videt. Quis em̃ carior apud Alexandrũ Aristoteli Quis apud Cesarẽ claudiũ neronem. lucio Seneca. Quis apud Tiberium Serano. quoꝝ ruinã nouim⁹. Ut em̃ sapiẽs q̃dam dicebat. Meli⁹ q̃ sq; regibus incogniti⁹ foret. q̃ amatus. Et iteꝝ In regibus par malũ est. si quem oderint aut diligant. nisi q odiũ fugat. amor detinet. Qđ si laboribꝰ. si sudore. si picul' plurimis regi caꝝ se quis futuꝝ putat. cogitet. longe tuti⁹ erit. longe q̃ facili⁹. regis supni ⁊ditoris oĩm amicicia⁊ tantope quesisse. Rurs⁹ si ꝓ hodierna tpis malicia quera amicicia est. q̃s tam imprudẽs est atq; insulsus q̃ sibi regu⁊ duraturi⁹ firma sq; amicicias putet. aut poti⁹ figat cogitet quid' inde ad eos quos diligere simul'at. quos certe fortũe splẽdor tumor q⁊ animi oĩm iequaliũ facit ⁊tẽptores. Adde. q̃a vt fortuna instabilis. sic ꝓncipũ voluntas varia ⁊ incõstãs ẽ. quã q̃ stante pseuerẽtia. res ipsa. boni modicu⁊. mali vero atq; piculi multum hab⁊ Deniq; bonã sibi spem ꝓmittunt. qui regib⁹ famulant̃. Quis em̃ tã imprudẽs videri cupit. qui

sibi spem ponit in tāta tempestate. sed verꝝ est. qa vt noster Quintilianus ait. Ueluti multa timenꝫ que optanda sunt. sic multa speranꝫ que timēda essent. Qui ergo ꝓncipū fauores desiderat qd ni si libertate. ocio. vite. securitate. amicicia ꝓuari ꝺ siderat. Forte ī talē qs ꝓncipē sperat a quo facile falli aut dānari pōt. Mobil' est em̄ cuiuslibet ꝓn cipis animꝰ. ꝛ tanto mobilior. ꝙnto a pluribꝰ cō cutiꝫ. Nec em̄ ꝓpter reꝝ varietates cūcta rōne pō derat. ꝛ qꝫ cūctos mortales a regū amicicijs auer tere iuste deberet. Illud eis ꝯmune est. qꝛ plerūqꝫ nō q plus hñt sapie aut ꝛtutiꝫ nec qplus ingenio aut artibꝰ modulaꝫ sed qui plus adulaꝫ. ille grē fauoriqꝫ primus habeꝫ. Sed si cetera sileam qs nisi demēs aut reꝝ minus exꝑs. regū fauores tā tope desiderat. ī qbus nō nisi varios reꝝ motus. vrbiū mutatōnes. pestiferas nouitates. famem. bella discordias. indies conspicimꝰ. Si igiꝫ hec tibi placēt. ad regū amicicias aspira.

De piculo ꝛ laboribus officialiū regū. ꝛ speci ali ꝫ de eoꝝ ꝓncipū ꝑcuratoribꝰ.

Ortasse dices videmꝰ passim ad honorā
f da regis officia. aut reꝝ suaꝝ vtiliora mi
nisteria oēm vere hoiem etiaꝫ podogra et quouis articulari morbo ligatū velocissime atqꝫ auidissime currere. Ex qbus honor. vtilitas. no bilitas. libertas. status. securitas. mortalibus in dubie ꝓueniūt. Sed nisi fallor. erras grauissime quid em̄ si regis ꝑcurator aut rerum eius gestor

exístas. nunquid putas ideo ei cariorꝛ tibi vtiliorꝛ
eris. volo cõsideres. qꝛ illiꝰ gerrere negocia labo
riosuꝫ est. cui placuisse ꝓpetua seruitus est displi
cuisse discrimẽ. supercilium graue. et quod grauí
us est paratum est ꝓ leui offensione supplicíũ.
Adde. qꝛ q̃ regis ꝓcuratõnem suscipit. necesse est
vt multis displiceat. et tandem domino. Rursus
periculosius deo displiceat necesse est. nãqꝫ regis
iussu. aut eius emolimẽti grã. enormia regno ma
la ⁊ ingentia multoꝝ damna vel ꝓpetrare vel dis
simulare eum oportet. sed nec id puto tacendum.
qꝛ q̃ regis gerit negocia. qua die id infelix officiũ
suscepit ea die sibi viuere desijt. omíssqꝫ libertas.
omnis reꝗes. ois iocunditas abierũt. ꝓ q̃bus in
nũeros labores. afflictõnes ⁊ mordaces liguas
et vltra vires curas sibi gratis permutauit. Infe
lix certe exercitium. nam qui vnius est ꝓcuratoꝛ.
multoꝝ hostis est. et dum regi placet. regno infe
stus est. Quippe quem explere oportet quicq̃d sí
bi ĩiungatur a rege etiam si in alioꝝ pernicíẽ ten
dat. Et vt pauca agam. regis ꝓcuratio honorabi
le exilium est. honorabilis certe titulus. sed diffi
cilis ratio. Et sub iudice ventilanda coram quo
habebis accusatores mltos excusatores nullos
Et qđ punicioſiꝰ ẽ. implebis domũ tuã vẽto ⁊ fa
ma falsarum diuitiaꝝ. alienas aũt vires.

De picꝛoꝛ laboꝛe officialiũ ⁊ dilectoꝝ regum
et principum.

Lia preterea discute perquire regum officia administrationes.

curas. oms itidē repies. que et si non ignorem⁹ ea omia piculis plena esse. cernimus tñ a multis sepe esse optata. sepeq; magis ēpta pecuniis que sita q; piculis. Sicq; tam ceca est mens hoim. vt pecuniis emat̄ piculū. p̄cib⁹ atq; laboribⁿ⁹ comparet̄ discrimē. Nec em̄ i illis deest pecunia. sz deest virtus. nō deest fastus. sed deest castus. nō deest sublimis sed deest hūilis. nō deest adulator sz deest veritatis amator. nō deest seu⁹ adulator. sed deest rectus ⁊ siliator. Taceo septē illa funestissima vicia que platinos regūq; officiales ineffabiliť ⁊mitāť. Primū q̄dē honor dignitatūq; ābitio ē. Nā teste Cicerone. difficile ē ptātē cupiē ti huare eq̄tatē. Et seq̄tur. Facilie ipellit̄ ad res inuisas. q̄ fauoris et glie cupid⁹ ē, loc⁹ ei auli lubricus ē. Scdo regios fauores sequētib⁹. mēdosa et seductoria adulatō. familiarissima ē. hz em̄. vt inq̄t Policrat⁹. curialiū adulatō comites. dolū. fraudē. ꝓditōnez. mendaciū. Dic ē ille liquor olei fediss im⁹ quo curiales vngūt caput regis. vt eum decipiāt. Qui ad eos cū sctō rege dauid dicere debz. oleū peccatoris nō impinguet caput meū Ab his iniq̄ssimis adulatoribⁿ⁹ laudat̄ peccator in desideriis suis. Terciū viciū regis domesticos comitat̄. videlicet feda atq; improba mūez receptō. Que vt scriptura ait. excecāt sapiētes. et subuertūt verba iustoz. Sine his certe quotidianis distributōnibus q̄ principi assistunt. q̄ rerū suarum curā gerunt vix viuere possunt. Nā teste

Seneca velut canes acerrimi. nõ nisi allato cibo mansuescũt. nec aliter palatini quemq; audire. minus exaudire volunt. Quiymo teste Plinio. veluti q̃dam sunt hoies fascinãtes voce. alij q̃ vidẽdo interimũt. maxie quos irati conspiciũt. sic palatini fascinant pestilentiq; quos intuent. Di em̃ ad se veniẽtes. nõmodo loquendo. sz vacuos videndo interimũt. Uñ Policratꝰ ait. qz curiales z medici in eo ꝯueniũt. qz vendũt verba sua. ꝓpe aliqñ p̃ciũ recipiunt vt taceãt. Mirꝛ. pdigiosũq; hoim genꝰ. i ceteris vite modis q̃dem opas. nũq; vero verba ipsa vendũt hi etiaz silentiũ. alij venduntquod est in rez natura. Di qđ nihil est magno distrahunt p̃cio. Et vt paucis agã. palatini libera illa atq; gratuita sensuũ coꝛpaliũ officia aliquãdo etiã vt illa nõ exerceãt vẽdunt. vt si te lete vident. aut grate audiunt vel loquunt. euestigio vero si te toꝛuo gestu cõspiciunt vel audiunt. aut nõ loquant. cogeris miser vtroq; euẽtu ꝓpinare vt vel augeas fauoꝛis affectũ. vel tollas amoꝛis defectũ. Adde q̃rtuz palatini vicium. videlicet imꝓobã officioꝛ venditõnẽ. De q̃ Policratus ait. Imꝓobitas curialiũ eouscq; innotuit. vt đ testimonio ꝯsciẽtie. de venustate moꝛ đ odoꝛe opinionis. de sinceritate cause. de toꝛrẽte eloquẽtie. nisi p̃cio interueniente quis frustra confidat. ẽm illud Ouidij. Ipse licet venias musis comitatꝰ homere. Si nihil attuleris ibis homoꝛe foras.

Quintum curialistarũ vicium non est ceteris

funesti⁹. simulat videlicet amicicie fictio. Fingũt se palatini multos amare. q̃ oms odiũt. qđ cũ facto op⁹ est. facile ꝓperies. nam vt ait Juuenalis Quantũ q̃sq; sua minoꝛ ſuat in arcba. tantũ habet ꝛ fidei. Hinc Tullius. Uere amicicie difficillime repiunt̃ i his qui i honoꝛib⁹ versant̃. Et Seneca. Errat q̃ in aula querit amicũ. Sextũ palatinoꝛ viciũ his ꝓmũ ẽ. videlicet versuta machinatõ ad extoꝛquendũ ꝛ paupes expoliandũ. Jnueniũt nanq; q̃ ꝓncipib⁹ assistunt plurias extoꝛquẽdi vias. Quos Hieronim⁹ asserit crudeliores esse leonib⁹ ꝛ lincib⁹. q̃ licet oꝛe rabido deuoꝛant tãdiu tñ memoriã dep̃dandi nõ perdũt. q̃d diu venter est vacu⁹. Ubi vero pasta ẽ sanguinis seueritas. cum securitate succedit obliuio Septimũ palatinoꝛ viciũ ẽ cõmessatõnum. libidinũ ꝛ voluptatuꝫ vacatio. quos signat Ysaias. Qui ꝛ surgũt mane ad ebrietatẽ sectandũ et potẽtes sunt ad bibendũ vinũ. et fortes ad miscendũ ebrietatẽ. de nocte diem faciũt. et nocte vigilant. hos dicit Seneca vomere vt edant. quoꝛ palat⁹ nõ nisi ad p̃ciosas escas excitat̃. vt tandeꝫ venter vino estuãs vacet libidini. Agam ergo finẽ. ꝛ dicã cũ Bernardo. ad eos q̃ regũ amicicias sequũtur. Tu i curia ꝓncipũ sedes. cũ diuitib⁹ i occultis vt interficias inocentẽ. deniqꝫ insidiaris vt rapias paupem. ibi dextera tua repleta est mũeribus. Jbi res paupm violenter rapiuntur. Jbi laudat̃ peccatoꝛ i desideriis aime sue. ꝛ iniquus bñdicit̃

Jbi laudas qđ nõ debes. opiaris qđ non licet. lo
queris qđ nõ decet. Decigit studia. hi mores. he
artes officialiũ regum. hec exercitia palatinoꝝ t
eoꝝ q regũ fauores t amicicias sequuntur. Hac
igit lege ascẽde si placet. ad tantã potentiam. aut
ad tantã clementiã.

An verꝰ honor acqrat i curijs regũ et ꝑncipũ.

Ursus auiditas forte ꝙ sequẽdi honores
r te trahet ad regum amicicias appetendas
Dices em̃ honorẽ esse de genere bonoꝝ· et
teste tuo philosopho. ꝑ se ab honestis viris erpe:
tendum fore. q non nisi ex ꝑncipum amicicijs ꝑ
uenire solet. veluti in qbns et ex qbus cunctaruꝫ
dignitatũ t honoꝝ cumulus resident atqꝫ depen
det. sed ad ceteros deriuat ad que ego paucis re
spõdebo. Crede itaqꝫ mihi fili mi. qꝛ teste tuo Ci
cerone. homo q summa vanitate versatur. nullã
effigiem vere ꝟtutis sed vmbram sectatur. Est em̃
honor ipse. t gloria solida quedã res et erpressa:
nõ obũbrata. Jlle em̃ verus est honor. Jlla vera
laudis et fame gloria. que ex meritis ac ꝟtute co n
stat plerumqꝫ ĩ his. qui auram fauoris ꝑncipum
sectatur. familiaris est glorie vanitas. Quinymo
nonnunqꝫ viciorum laudatrix est fama popula
ris. Uñ Socrates vt inqt Ualeriꝰ. Eos honorẽ
verum consequi posse ait. qui id agunt vt quales
videri cupiunt. tales ipsi essent. Prudẽs em̃ vir
v tinquit Bernardus. laboris sui fructũ nõ ĩ ho

nore. nō i fama ac quā. multi sepe falso querunt. sed in ꝫ sciētia ponit. Vnde Augustin⁹ ꝫ sciētiam attendere nos iubet. nō q̄dem honoris famā. hic em̄ falli pōt. ꝫ sciētia nunq̄. Rursus nec dignitatū maximarꝫ culmie letari recte pñt q̄ regū amicicias ꝛ p̄ncipū fauores queritant. Dignitas em̄. vt inq̄t Tuli⁹. honesta cultu ac ℞tute ꝛ honore digna est auctoritas. que cum aliū de⁹ decet. nō dignitas. sed dignitati vsurpatō appellāda est. Vnde Boetius. Nōnunq̄ ℞tutib⁹ ex dignitatibus honor accedit sꝫ potius ex ℞tute dignitati honor accrescit. nam collata improbis dignitas nō modo efficit indignos. sed pdit poti⁹ ꝛ ostēdit. Accedit qꝛ regina vmbrā sequētes. plerūq̄ nō ℞tute sꝫ vicio. non merito. sed p̄cio. nō electōne. sꝫ adulatōne dignitates assequunt̄. Quare ex eis honorem vꝫ eos ꝫ sequi nō posse plucidū est.

Capitulū. v. de nobilitate generis ꝛ scientie ac morꝫ. ꝛ quō ortū habuit. ꝛ an a regū et p̄ncipū sola volūtate ꝛ ꝫcessione recte acq̄rat̄ nobilitas.

PLurimū fallūt̄ q̄ generis claritatē. quā nobilitatē vocam⁹. ex sola p̄ncipū amicicia. fauore. aut largitate querūt. Pro cuius rei aptiori cognitōe aliq̄ de nobilitate non satis a modernis tacta. breuius q̄q̄ rei magnitudo exposcit dissere m⁹. In p̄mis igit̄ p̄termittem⁹ de illa nobilitate dicere. quam theologiam aut supnaturalem vocant. qua quis dei gratia acceptus

est illi. sed nec de naturali nobilitate tangemus. q̃
aut liber. aut ingenio vel intellectu callens. nobi
lis appellat̃. Agem⁹ itaq; de ea carnis nobilitate.
qua q̃s vltra plebeos homies dignior acceptior
atq; honorabilior reputatur. quã nõnulli nobili
tatem pollitícã appellant. Inqrem⁹ igit̃ ꝓmo q̃d
sit ea carnis nobilitas. demũ q̃ñ'quõ ꝛ per que ꝛ
qualia media acq̃rat̃. Omissis itaq; pluribus que
in ea reduci possent. sat̃ nobis est Aristotilis
amplecti sententiã. Is em̃ in rethoricis nobilitatẽ
idem esse voluit. qđ ẏtus generis. Ex eo quidem
appellamus quosdã nobiles. q̃ ex honorabili ge
nere ortũ trahũt. Genus vero ea rõne honorabi.
le dicit̃. quia ab antiquo multi ex ea ꝓgenie insig
nes ꝛ honorati viri ꝓcesserũt. Et vt agam⁹ breui
us. ingenuitas ista pollitica. quã vulgus nobili=
tatẽ appellat. nihil aliud fore credit̃. q̃z ex aliquo
antiquo genere ꝛ honorata ꝓsapia ꝓcessisse. in q̃
ab antiquo plurimi euasere insignes ꝛ honorati
viri. aut in̄cipando vel p̄sidendo. aut alios pu
blicos et honestos actus vel ꝓncipis iussu vl̃ po
puli assensu exercendo. Nec huic sententie idem
philosophus ẏtradicere videt̃. cui noster. Sene
ca sat̃ assentit. Di em̃ nobilitatẽ antiq̃tas dicunt
esse diuitias. quod putamus ideo dictum esse q̃
scđm cõmunẽ hoim opinionẽ oia mensurant̃ nu
mismate. vt verus sit qđ sapiens ait. quia pecuie
obediunt omnia. Quo fit. vt pecunia ipsa p̄ciuz
esse videatur cuiusq; rei. Ex hoc enim q̃ aliq̃ sũt

diuites. facile reputant̃ digni ad p̄incipandū seu
in popul'p̄sidendū. eoip̄o credunt̃ esse insignes
t honore digni. Ex qua re inoleuit eundē philo:
sophū t sapientes dicere. nobilitatē esse antiqua
tas diuitias. nō vtiq; vt sole antique diuitie sim:
pliciter nobilitatē pariāt. sed vt idem philosoph⁹
in quīto politicoz ait. exigit̃ q̄ simul cū diuitijs
assistant p̄genitoz ꝟtus t merita eo mō quo dix
imus. Sunt itaq; diuitie nō formalit̃ inducētes
claritudinē generis. sed iustrumentalit̃ tanq̄ sig
nū nobilitat̃. Sed nec alio misterio vacat. q̄ ipe
philosoph⁹ t sapiētes. nobilitatē antiquatas di
uitias dixerunt. vt videlicet recentes diuitias ad
nobilitatē causandā minime sufficere demōstra
rent. Cui⁹ causā idē philosoph⁹ in rethoricis pul
cre assignat. Ait em̄. q; nup ditatuz est quedam in
eruditio diuitiarū. ea de re philosoph⁹ ipe tales
nup ditatos. fortunatos. insensatos recte vocat.
Recent̃ em̄ ditati nesciūt formare nec dirigere bo
na fortune ad opa ꝟtuosa. sicut antiq̄tus ditati.
qui insignes fuerūt atq; diuitijs et potentia t ali
is bonis fortune ꝟtuose t tēperate vsi sunt. nolē
tes a suis degenerare p̄genitorib⁹. Ex quo illud
aptissimū videt̃ q; nup ditati nō recte nobiles di
ci possunt. p eo q̄ nō ex insigni genere nec ex anti
quis diuitibus ꝟtuose opa antib⁹ p̄cessere. Et sili
mō aliq; recte nobiles esse possūt. q̄ ex nobili anti
qua p̄ sapia sunt geniti licz ex aliquo infortunio
nō sint diuites sicut illi qui nup̄ ditati sunt Sz

p̃dict⁹ philoſophoꝝ ſententijs pulcrū eſt ſacraꝝ
ſcripturaꝝ teſtimonia addere. a q̃bus oīs ſapien
tia deriuata eſt. Illū em̃ p̀mo roborat rex r̀ pphe
ta Dauid. nam patrum merita poſteros nobilita
tem afferunt. cū ait. Potens i terra erit ſemen eiꝰ.
Et ſtatim ſubijcit. Gloria et diuitie i domo eiꝰ. i.
poſteritate. quaſi dixerit. Quia ob parentū p̃cla:
ra geſta ſemen eius acq̃rit potentiam et gloriā no
bilitat̃. ſed r̀ diuitias. que ſimul p̃cipua ſūt fūda
menta et partes ſubſtantiales nobilitat̃ generis
vt p̃dixim⁹. Rurſus ſcribit̃ i Eccliaſtico. de⁹ ho
norat patrem in filios. Et addit. Benedictio p̃is
firmat domos filiorum. i. merita clara parentum
quibus benedicūtur commendantur ac honorā
tur firmantq̃ filios i vera nobilitate carnis. Et ſe
q̃tur i exp̃ſſo. Gloria enim hom̃is ex honore parē
tum. et dedecus filij pater ſine honore. Que pul
cra ſententia inſinuat gloriam nobilitat̃ oīm̃ max
ime pendere ex parentum honore. veluti econtra
rio. ignobilitas r̀ dedecus filios ſequit̃ ſi illoꝝ
patres ſegnes et minime honorati fuerint. Et hoc
itaq̃ idez ſapiēs confirmat. cum ſubijcit. Gloria
diuituz honoratoꝝ appḧendet r̀ filios. videlicet
in gloria nobilitat̃. Liq̃do igitur demōſtratur q̃a
veram carnis nobilitatem non ſole diuitie gene:
rant. quia ſcriptum eſt. Nō magnificauit virum
pctōre ẽ diuitez. Ita q̃ virt⁹ merita et p̃clara parē:
tū geſta que eos iſignes r̀ honorabiles reddiderūt.
verā carnis ingenuitatē ad poſteros trāſmittūt.

Sꝫ ꝛ poſitiua iura ea que dicta ſunt ꝙ̄ maxie cō firmant. veluti que ſi recta iura ſunt. a diuino iu re moꝛali ꝙ̄ ꝛ politica doctrīa diſcrepare minīe cō uenit. Habent em̄ nobilitatē ex ꝛbus confici. na: taliū antiq̄tate. honoꝛib⁹ ꝛ diuiciis. licet diuerſo modo vt p̄dixim⁹. que omīa vt notiſſima ptrā ſeo. Ex q̄bus liq̄do intueri vnuſq̄ſq̄ pōt. q̄ nō re: cte dici poſſit p̄ncipes ſua voluntate eos efficere poſſe nobiles. q̄ ex plebeis oꝛti ſūt parētib⁹. Req̄ ſitus q̄dam die atq̄ plurimū laceſſit⁹. Sigiſmū dus ceſar. a quodam plebeo ſibi admodum dile cto. vt illū nobilē faceret. non inſulſe ſed docte ſi mul ꝛ facete reſpondit. Diuitē inq̄t aut exemptuꝫ te facere poſſum. nobilē vero minime vt antiqua tas diuitias. longe namq̄ ingenuitatē non recē: tem p̄ncipis gratiam. veros efficere demōſtraret. qui plerūq̄ nulla obſiſtente ℞tutis ac ꝓbitatis cauſa. plurios claros feciſſe arbitrant̄. quos po: tius exēptos ꝙ̄ ingenuos dixerim. Politica igit̄ atq̄ iſta vulgata generis claritas. nō alieno p̄ui: legio. ſed p̄ſoꝛ ꝓbitate ꝛ ℞tuū opere ꝓparatur. que quanto antiq̄oꝛ. tāto nobilioꝛ. ꝛ magis relu cet a parētib⁹ relicta. ꝙ̄ a p̄ncipe ſine ℞tute dona ta. Sed teſte philoſopho. ideo nobilitas ī antiq̄: tate laudat̄. qꝛ ī eis antiqua fuit ℞tus. nec ꝓpte/ rea illud nego. qꝛ nobilitas carnis tpe incipit et tempoꝛe deſinit. et veluti incipit ꝓbitate p̄ntum. ceſſat ꝛ vicijs ſucceſſoꝛ. adeo vt plerūq̄ claritatē quā lōga tpa ꝓduxerūt. vna dies p̄mat. De q̄

bus recte dici posset qz cum se nobiles fingũt. tũc tales esse desinunt. Fateor etiã plurios fore q̃ strẽ nuitate. ꝟtute. opa. i rem publicã collata merue= runt vt nobiles sint cum fiũt. nõ cum nascuntur. Quib⁹ et si ꝑsc̃or suor̃ etiam clara facinora de= sint. iuuat ꝓpria strenuitas z ꝓpria ꝟtus. qz vt aiũt. nesciũt cur ad nobilitat̃ act⁹ magis inuitet aliena q̃ꝫ sua ꝓbitas. aut potius moueant defũc tor̃ q̃ꝫ viuor̃ ꝑsentiũq̃ exẽpla. vt i octauo capi= tulo i fine dicem⁹. Sed certe tales ver⁹ nobiles esse incipe q̃ꝫ plene ꝑfecteq̃ claros esse dixerim. Putauerũt ergo exp̃missis pleriq̃ sapiẽtes. non insulse cesarẽ aut regem plebeũ hoĩem. vel nobi lẽ facere nõ posse. cũ nobilitas ipa carnis a ꝓgeni= tor⁹ naturalit̃ i posteros ꝓcedere videat̃. Id q̃ i ecclĩastico sapiẽs affirmare videt̃. Ait em̃. q̃ si in eodem casu dixerit. noli querere ab homine dignitatez. nec a rege honorẽ. scilicet nobilitat̃ et claritat̃. Accedit ad hoc. qz ꝯstat ꝓncipez mutare nõ posse nature cursum nec nostr̃ affirmare. aut negare aliquid mutat i reipsa. Putam⁹ tñ distin guenduz. Nam si loquimur de nobilitate ad pro genitores relata. qz nat⁹ aliquis est de nõ nobili parẽtela. planũ fore credimus talem impossibile fore ꝙ ꝓncipẽ nobilẽ fieri posse. tanq̃ ex nobili ꝓ sapia cum illa ꝑsupponat iam diu factã esse. nec fieri modo põt. Cum vero loquimur de nobilita te ad seip̃m relata. tũc putam⁹ regem aut ꝓncipez nobiles facere posse. nam creabit eũ milit̃. demũ

decorabit eũ ꝓfectura vel dignitate quo casu posteros vere nobilitabit. Ipe vero nobil' esse icipiet. q̃ ignobil' esse desijt. Itaq; honor illi⁹ auct⁹ est. sed ꝯditõ nõ mutat. Habebitq; quandã nobilitat' ymaginẽ tñ quo ad vulgi opinionem, aut plebe⁹ manebit. aut ꝑterite ignobilitat' vestigia non vsq; quaq; cessabũt. Quã q̃dem opinionem ꝑnceps mutare aut delere nequaq; ꝑ̃ põt. nec obstare videt qđ dici põt. qz tal' nobilitas per ꝑncipem ex mera gratia concedent' indulget. nõ q̃dem ex merit̃. aut antiqua ꝓsapia parentũ. qz dicimus. licz ea nobilitas ex volũtate dependeat cõcedent' terminat' tñ i illius psonã q̃ debet nobilis effici. Incipit ergo a ꝓgenitoribus. q̃re talem appellare solem⁹ nobilẽ factum. nõ natũ.

Capitl'm. vj. de multiplici nobilitate. et an sola generis nobilitas i deferendis honorib⁹ z ꝑmijs ꝑferat' strẽnuitati aut sciẽtie vel ꝛtuti hois ignobil' generis.

Nobilitat' igit' generis dum vim atq; naturam inq̃rim⁹ pulcz erit. vt id inuestigemus i quo plurimoz oberrauerunt ingenia. Sepe q̃dem non abre etiam sapiẽtes ipsi dubitauerũt. quenam haz nobilitatuz alteri i hui⁹ seculi assequendis aut ꝓmerẽdis honorib⁹. seu deferendis ꝑmijs ꝑferat'. An ea que solum ex genere hominibus ꝓuenit. an altera ex ꝛtutib⁹ sciẽtia z merit̃ compata. quid em̃ siq̃s i armis strenuus. fort̃. prudens. nõ tñ genere nobil'. cuz alio

concurrat q̄ genere clarus est. sed obscur⁹ merit⁹. Aut q̄d si sapiens ignobil'. cum nobili sup dignitate decertat. Quibusdā certe videt nobilitati antiq̄tati generis simplicit' deferendū. ꝑmo ob suorū in rēpublicam merita. eo ꝑsertim. qr ius naturale nobili opitulari videt'. Constat em̄ ingenuitatē naturalem potiora iura obtinere. q̄z ius accidentali nobilitate. Rurs⁹ vt est philosophi i ethicis sententia. nōnulli sunt ꝛtutib⁹ prediti. tamē nobilitate ꝑuati. facile em̄ repiri libet rusticū aut plebeū fortem. prudentē animosū. i his que ei cōgruūt. ꝑncipari tamē aut presidere nesciret. Deniq̄ non videtur nobilitatem perdi posse per vicia filiorum. Nam sapiens in ecclesiaste ait. A ꝑncipe stultū positum i sublimi dignitate. Exquo inuit nobilem esse licet stultum. Demum eam partē philosophus tueri videtur. qui in pollit̄cis ait. ingenuitatem clari generis esse opus laudabile. Constat enim ex operibus laude dignis deberi honoris premium ⁊ reuerentiam. Postremo philosophus ipe ⁊ alij sapientes nobilitatē ipam antiq̄tas diuitias diffinierunt. nec alijs ꝛtuti ammini cul'opus esse. Econtra q̄busdam videtur ignobilem, ꝑgenie tamen actu strenuum. fortem. et ꝑprudentem. ⁊ longe fortius sapientem. nobili genere ꝑferēdū. Ut em̄ ait laureat⁹ Petracha. ⁊ ab alio sapiēte didicit quāto sit nobilior rustic⁹ vir fortis q̄z ignau⁹ nobil'. illō nobis apte ꝺmōstrat si mēte pēsam⁹. quāto sit melius nobilitatem fundare q̄z

euertere. Sed et ꝙ eam ꝓtem ī nentur aiunt. quia iuxta philosophum ī politicis. dignitas ⁊ honor ad quam nobilitas ordinat. ꝑcipue distribui debet ſcd̄m ꝓportōnem et exceſſum bonoꝝ anime. non ſm exceſſum bonoꝝ corpis. Cuius cauſam idem Ariſtotiles ī ꝓmo politicoꝝ aſſignat. videlicet qr talib⁹ bonis corpis et fortune cōtigit male ⁊ bene vti. Quo fit. vt nō recte ī eis vera poſſit locari nobilitas. licet orgaice talia bona eā ipaz ingenuitatē ꝙdecorent. Si em̄ ī exterioríb⁹ fortune bonis. nobilitas ꝙſiſteret. tūc quāto ditior ꝙs foret. tanto eſſet nobilior. quod aſſerere nihil aliud eſt. ꝙꝫ illam falſam ſed facetam cuiuſdā mulieris amplecti opinionē. quā philophus ī rethoricis refert. qr cum interrogaret̄ an optaret filiū ſapientē vel diuitem illa reſpōdit optimaz certe fore ſapientiā videbat tñ ſapientes ipōs diuitū ianuas frequentare ⁊ non econtra. Cum igitur nobilitas inter extrinſeca bona ꝙputet̄. conſtat nullum ꝓpter eam ſolā honorandū fore. Et hoc eſt quod Ariſtotiles ipe ſubijcit inqens potius homines honorādos eſſe ꝓpter intrīſeca ꝙꝫ extrīſeca bona Adijciēs. qr nobilitas ſola ꝓgeitoꝝ. nō facit formaliter hoiem clarū. Adde qr felicitas ad quam oīs hūanus aīmus ſuſpirat. nequaꝙꝫ conſiſtit ī his exterioríbus bonis nobilitatē vero nemo negabit eſſe aliquid felicitatis. Quod ipſe philoſophus teſtat̄ inqens. nobiles genere fortunatos ⁊ felices dici. Rurſus eā ꝓtē robrare videt̄ natural

ratõ. Si em̃ genere nobil' tñ vicioſus. pluſq; vtu
oſus ignobil' honorare ẽt abſurdum admodum
ſequeret̃. videlicet q vicia p̃miarent̃. digna q3 ho
nore foret̃. z vtutes pellerent̃. qđ Ariſtotiles i po
liticis damnat. dum regulã tradit. neminẽ debere
honorari niſi ſcđm exceſſum vtutũ. que ſunt bo
na aĩme vt p̃dixim⁹. deniq3 ipſa ſcientia hoies
nobilitat. vt iura clamãt. Hinc lex ciuil' habet. q2
Ulpian⁹ iuriſcõſultus recte nobil' appellat̃. non
quidem propter genus. ſed propter ſcientiam et
abundantiam meritorum. Faciũt plurimu3 pro
hac parte p̃clara. Saluſtij verba. de q̃bus ſtatim
in fine octaui capituli. Ualida certe vtrinq3 iacu
la emittunt̃. dubiamq3 admodũ atq3 ancipitẽ cõ
trouerſia3 agũt. Pro qua diluenda z veritate eli
ciẽda. longa diſcuſſione opus eſſet. Nõnulli em̃
ſibi ſocioli. quedã dixerũt quoz p̃ncipia ignora
re vident̃. dũ ſolũ nudas theoricas iuris ſequũt
Ego vero fateor me ignorare cum eis. ipam tñ ig
norantiã explicãdo putarẽ recte dici poſſe. nobi
lem antiq̃ generis ſimplicit̃ p̃ferendu3 ignobili.
equalib⁹ ambob⁹ ſcientia aut meriti exiſtentib⁹.

Primo. q2 nobil' gradũ gradui adiicit. vt iura
teſtant̃. Si vero eſſet ineq̃litas. nõ arbitror habẽ
dam eſſe rõnem nobilitat̃. tãta em̃ poſſit eſſe hu-
ius ignobil' ſtrẽnuitas z meritoz p̃rogatiua. z al
terius nobilis tant⁹ vicioz exceſſus q ſcđm oim
opinionẽ ignobil' merito deberet anteferri. Pri-
mum ipa lex ꝓbat. ait em̃. quia licet q̃ meriti z la-

horę vicit. ꝑmio quoqꝫ ꝛ honorę vicere debet. tñ
qꝛ prim⁹ sacroꝝ scriniorꝝ genitus repiť. facilius
anteferť. et ita cõsuetudo obtinet. Et ĩ hoc reside
re videnť nõnulle positõnes iuristaꝝ. Licet igiť
huiusmodi positõ scđm ꝑsentẽ iusticiaꝫ vera cre
dať. eam tñ insufficientẽ. nimisqꝫ generalez dixe
rim. Qua de re arbitroꝛ intelligendaꝫ foꝛe. quẽad
modũ philosoph⁹ ĩ politicis subtilius explicat.
Quid eñ si nobiľ ꝛ ignobiľ ꝛ virtuť ꝛ sciẽtie eq̃lia
sint merita. tñ ĩ eo actu aut honorę ꝺ quo agiť. ig
nobiľ nobilem excederet. Done eñ inq̃t philoso
ph⁹ v trunqꝫ concurrere ad officiũ fistulandi aut
citharisandi nemo sane mentť diceret nobilez qꝛ
talẽ ignobili in ea re trito ꝑferendũ. nec aliťĩ ho
noꝛib⁹ ꝑncipandi aut ꝑsidendi si ignobiľ ad eũ
actũ aptioꝛ putať scđm virtutem licet a nobili ne-
dum nobilitate carnis. sed in q̃busdam alijs me
ritť excedať. tñ recte quo ad illũ actũ ꝑferend⁹ eſt
ignobiľ cui sententie nõnulli iuris diuini ꝛ hũa
ni interp̃tes annuere videnť. Aiunt eñ aliq̃n no
bilitatẽ carnis ꝑferendã scientie etiã in eccleſiasti
cis honoꝛib⁹. cũ ꝑ potentiã nobiliũ rebelles arcẽ
tur. qui pacẽ ꝑturbant. nã tales nobiles longe fa
cilius eccľiam tueri valẽt. qꝛ vt aiunt. reſpublica
eccleſiastica non tm̃ indiget oculo doctrine. sed ꝛ
manu. vt lupoꝝ rabies comprimatur. vbi tamen
sciẽtia ad hereſes extirpãdas op⁹ eſſ ꝫ. ꝑferreť sapi
ens. Quo sensu intelligẽda sunt sacroꝝ canonũ
decreta ꝛ sctõꝝ dicta doctoꝝ. ꝑsertim Hieronimi

dicent. Non sanguini sed vite et doctrine hono-
res distribuendos sed et illud videlicet cum scie
tia hominem nobilitet atq; illustret merito tāq;
p̄cios⁹ z nobili⁹ bonū similit̄ p̄ferendus credat̄
carnis nobilitari. tanq̄ bono corp̄is. Ita q; vtra
q; nobilitas excedit et excedit̄ scd̄m eq̄litatē aut
p̄m inequalitatem meritorum z naturam actus i
quo concurrūt. Idq; paucis sed sapiētibus ver
bis Gregorius dicere videt̄ in pastorali cum ait.
Quis nescit in natura gemma q; carbunculus ia
cincto p̄fertur tamen rubei coloris iacinctus p̄
fertur pallenti carbunculo. quia illud quod or
do nature subtrahit. species coloris adiungit. et
hunc quez natural⁹ ordo p̄tulit coloris q̄litas de
fert. Sic itaq; intelligenda sunt que in oppositū
adducunt̄ illa p̄sertim que in eccl̄iastico habent̄
Dicebam inq̄t meliorem esse sapientiā q̄ vires.
z rursus quō sapientia paupis est contenta Er q̄
bus facile ad vtraq; rōnes respondere libet. ad
eas p̄sertim que ꝛcludere vident̄. q⁹ si natus no-
bil̄. tam vicios⁹. ign obili virtuoso p̄ferret̄. tunc
laudaretur atq; honoraret̄ viciū. Quia dicimus
eos nō honorandos tāq; formalit̄ bonos et vir
tute p̄ditos. sed tanq̄ bonos instrumentalit̄. z vt
signum bonitatis veluti commendamus vinā
sui natura fetidam repr̄esentatione. quia signat
bonitatem id est corp̄oris sanitatem.
La. vij. de laudib⁹. p̄conijs z cōmendatōne nobi
litat⁹ generis. z de illius virtutib⁹ z vtilitate.

Consuetum igit̃ ordinẽ sequẽtes post pre
missa que de nobilitate adduxim⁹. afferẽ
da sunt breui sermone paucula ex mult̃
laudum ꝓconia. ꝓrogatiue ꝛ excellẽtie nobilitat̃
hũane ꝛ ilico eiusdẽ vanitates. incõmoda. dãna
et ꝓicula. afflictões ꝛ erũne succincte recẽsenda
Et quãqꝫ ex his que paulo ante tetigim⁹ facile li
bet attingere quãta sit huius ingenuitatis excel=
lẽtia. quanta vis ex his maxĩe que ilico subijcie=
mus. eiusdẽ nobilitat̃ splẽdor ꝛ glĩa vberiꝰ resul
tabit. Nec recte est ꝓclarissima gẽma hũane natu
re diuinit⁹ missa. q̃ vt cetera taceã. homo nõ a ca=
su. nõ fortuitu. nõ deniqꝫ accidẽti. sz ab ipsa rerũ
natura dignior ꝛ excellentior habeť. Cetere q̃dẽ
humane dignitates. honores. ceteraqꝫ bona ho=
mies subsequunť. Nec vero generosa nobilitas
vna cum homie ꝯcipiť. q̃ppe ante ab ipsa lustrať
ꝫ a ꝓntibus nascať. qđ sctũs pr̃iarcha Job per=
pulcre demõstrat cũ ait. Glĩa eoꝝ a ꝓtu. ac ab vte
ro ꝛ ꝯceptu honor illius. Vnde ecclĩastico sapi=
ens ait. Gloria homis ex honore pr̃is. Et licz teste
ꝓpheta mortales hoies natalib⁹ equales sum⁹.
veluti filij excelsi oĩs. adeo vt vn⁹ fons oĩm sit.
ip̃a tñ generosa nobilitas alios alijs p̃fert. Et iu=
xta Apostolũ velut stella differta stella. sic glĩosa
ingenuitas hoiem discernit ab hoie. ne pari laud̃
aut honoris p̃mio ꝓfruanť. q̃ i equali ꝛ tutũ ꝛ ge
neris claritate illustranť. Quis eĩ alti semis ꝓ=
paginem negabit suam nobilitare posteritatem

quaz potius exaltat. sicut vilis z abiectus a sua
vilescit. Unde qdam er sapiētibꝰ ī xpo dicebat.
Nobilitas hois est mens deitatis ymago. Nobili
tas homis xpo tutū clara ppaga. Nobilitas homi
nis humilē reuelare iacentē. Nobilitas hois mē
tē frenare furentem. Nobilitas homis est turpia
nulla timere. Nobilitas hois nature iura tenere
Deniqz vt ī rethoricis philosopho placuit. nobi
litati oms pene xpi tutes famulant. ad quas ipsa
natura parens peculiarius ceteris nobiles ipos
inclinat. Primo qdem humiles z mansueti nobi
les existūt elatōnem fugiūt. p eo marie. qz eoz p
genitorꝫ potētia et diuitijs recte et moderate vsi
fuere. Quo fit. vt non facile supbia inflent quem
admodū q nup atqz recent ditati sunt. Secdo
nobilitati dseruit magnanimitas. que res agit vt
z tumelioꝫ minime existant. Ni em cum ad mag
na suspirēt. parua iniuria nusqz cōmouent. par-
cunt indulgēt. sufferūt tanto facilius ab imbecil-
libus quāto resistūt fortiꝰ supbis. Tertio no-
bilitatem conciliat temperātia. Sūt em nobiles
vt plurimū. in republica cura occupati. ea dere as
sueti sunt tēperate viuere. Quarto nobilitas
est plurimū honoratiua. nec alioz despectiua. nō
em reputant nobiles alia bona nisi anime. qua-
re xpo deditos non despiciunt. Quito nobi
litatē ipam prudentia z industria comitat. subti
liter em generosi inuestigant. qd eos agere opor
tet qm plurimi illoruz opera intuentur. z quicqd

agant q̃literue domi viuant. qd teneãt vicini omnes nouerũt ꝛ velut exploratoꝛes eoꝛ sũt constituti. quo fit vt solliciti. intenti. prudẽtes ꝛ cuncta ꝓuidẽtes existant. Sexto nobilitas affabilẽ ꝛ plurimũ curiale. Cõmuniter em̃ versant̃ i reguꝫ domib⁹ ꝛ ꝓncipũ curijs. sicut euestigio rustici tã q̃ solitarij rudes ꝛ siluestres i campis inuitãt. et ob eam rem. vt philosopho placuit. nequaq̃ sũt bñ ꝯuersatiui. Postremo nobilitas ipsa nõ solũ viuentib⁹ sed ꝛ morientib⁹ laudes ꝛ ꝓconia parit nec modo nascẽdo queritꝫ ꝛ viuẽdo ꝯseruat̃. quin ymo sepe etiam. qd̃ mirabile est. moriẽdo augetur Idqꝫ gl̃iosus ille machabeoꝫ dux nõ negauit. ꝺ quo scriptura ait. qꝛ elegit nobiliter mori. potius q̃ subditũ esse peccãtib⁹.

Capitulũ octauũ de vanitate nobilitat̃ hũane ꝛ de vicijs que eam comitant̃. et de pluris excessibus nobiliũ ꝛ de falsa noiatõne nobilitat̃. ꝛ de illius incõmodis. laboꝛib⁹ ꝛ picul̃.

QDgitiam aduersantiũ turba. vt huiꝰ tam laudate ac caduce. ſz et inanis carnis nobilitat̃ vanitatẽ. ignauiam. incõstantiã. ceteraqꝫ incõmoda. afflictõnes erũnas. ꝛ picula paucula. ex multis attigamus. In ꝓmis itaqꝫ illꝺ vellem semper cunctis mortalibus menti defixũ esse quod vnus ex sapientibus ait. Quia si hũane nature obscenam fabricam ac turpem materiam conspicimus. de terrene carnis nobilitate disputare. nil aliud videbitur. q̃ ꝺ stercoꝛis aut luti

claritate certare. Unde apud machabeos scribit Gloria eorum stercus et vermis. Quod et Ysaias non ignorauit cum ait. Magistratus et honor illius quasi lutus. Quid enim superbit terra et cinis Unde Crisostomus. Vana est nobilitas carnis infructuosa et pudorosa atq; nociua. nisi comitetur virtus. Et Boetius. Quā inqt. iane etiã ficticie nobilitas nomen. qs non videat. Quare splendidum te. si tuā non habeas aliena claritudo nõ efficit. Et Apuleius. In honoribꝰ inqt. assequendis. noli aliena appetere. Aliena voco que pntes peperunt. cum ridiculosa iactantia sit. de alieno gloriari. Et poeta Petrarcha laureatꝰ ait. Sicut posterorũ macule parẽtibus non obsunt. sic nec maiorum splendor descẽdentes illustrat. Unde ad quendam dicebat. Mallem p teipm alij. q̃ tu p alios noscereris. Et subdit. qr mira res est id videri cupere quod non sunt. Fures adulteri. tenebras querũt sola hec vana et falsa nobilitas licet vicijs obtenebrata. lucez querit. agnosci appetit. cui sanũ consiliũ essz nesciri. Qui ergo veri nobiles esse cupiunt aliqd agant vt sint nobiles. qr et maiores sui. nisi aliquid p̃claruz egissent. nunq̃ nobiles fuissent. Demum vt Hieronimus ait. nihil aliud video i generis nobilitate appetendum nisi appellati nobiles. quedã necessitate ꝛstrigũt nea, pgenitorum, pbitate degenerent. Quis tamẽ nõ vidz plurios filios a suoꝝ claritate ꝺgenerasse. Quippe q̃ q̃nto pres fuere clariores tanto ipi

euasere obscuriores. vt tot labores filij ppeti videantur i sectādis viciis. quot patres eorꝫ i sectādis ꝛ vtutibus. Tot deniqꝫ studia. sollertias filij in pdenda nobilitate impēdant quot illi acqrēda habuere. Idqꝫ vt q̄dam sapiens ait i Affricani filio libet intueri. q̄ licet ex patre clarissimo genitus. pluris viciis sorduit. Et si nobilitas p manꝰ tradi potuisset. clarissimū illū Affricanus pr̄ effecisset. Uelꝫ illum pater potuit amare. sed nō potuit illustrare. hereditatēqꝫ vniuersam locupletesqꝫ sua erat ei i testamento relict. claritudinē dimisisse nō valuit. Que res aptissime pbat. qr aut nobilitas ipa nihil omnino erat. Aut pr̄ q̄ omnia relict. eam i bonis suis non hēbat. Falso igit̄ asseuerat̄ nobilitatē a pntibꝰ suscepisse. quaz ipi libent̄ dimisissent si valuissēt aut habuissent. Omnis successio etiam vilissima ꝛ rerū iudicio testatoris accipit̄. sola nobilitas sua volūtate nō trās mittit̄. O quot prēs infinitatē sue lucis eclipsim in filijs patiunt̄. vt verū sit quod scribit̄. qr dant maculam glorie parentū. Demū quantū discrimini. quātū piculo primū sit. in cōstanti ꝛ volubili rei animū dare. nemo est q̄ nesciat. Uolubil̄ em̄ atqꝫ inconstans est hec nobilitas. ꝛ omni mobilitate mobilior. Qui enim heri arabat hodie militat. ꝛ q̄ heri per vrbes medias aureis habenis supbus incedere ppl̄osqꝫ regere solebat. hodie per squalentes campum pigros boues paruo pugione sollicitat. Seruoꝫ filios i solio sepe vidimus

et filios regum i ergaſculis. Quid ergo tam inſta
bile. quid tam variabile. Quare nobilitati aſſen
tatoribꝰ minime aſſentiendum puto. Aiunt em̃ p
eo eam ipam ingenuitatē. magni fore p̃cij. z qz na
turaliter hoibus ineſt. Ego vero non ſatis video
quo pacto vez dixerint. qđ i eo ꝓmo patet. qz tūc
oīs hoīes nobiles eſſent. Adde. qz ea vere natu
ralia ſūt que ſemꝑ z vbiqꝫ inſunt vt philoſopho
placuit. nobilitas vero tam volubil' eſt. vt mulier
que heri clara fuit. hodie ſine eiꝰ culpa imo recte
z ſancte agens. ſi plebeo nupſerit ignobil' efficiat̃
Et idē. In eo q̃ ꝓpter delictū nobilitatē pdit quo
fiet. vt aliq̃ tpis pte infelix homo ſit nobil'. z alia
ignobil'. et eueſtigio. Rurſus nec oī loco nobi-
litas ineſt. Sarracenus em̃ nobil'a nobis captꝰ
ꝑ culdubio ignobil' erit. qz ſeruus effectus. z ſil̃
modo ſi catholicus ab infidelibꝰ capiat̃. Deniqꝫ
id ip̃m z in milite ꝛſpicimꝰ. non em̃ militia vbiqꝫ
z vniformit̃ nobilitatē efficit. Nam cum de eque
ſtri dignitate leges z ciuilia iura loquunt̃. ſolum
milites vrbis Rome nobiles appellāt. Dabēt de
niqꝫ nobiles quedā peculiaria ſibiqꝫ naturalia.
forte dixeri inde lebilia vicia ad que teſte philoſo
pho in rethoricis. q̃ꝫ maxime natura ipa inclinat̃
ipſi tamē actualiter opant̃. Primo q̃dez nobiles
plurimū ſūt honoris appetitiui z ambitioſi. Eſt
em̃ vt Ariſtotiles ait. naturale hoīes accumula
re velle ad id qđ hñt q̃redum ditari incipiunt. in
dies volunt fieri ditiores. et q̃ honorant̃. cupiūt

efficihonorabiliores. Nobiles vero cum ex eorꝝ
genere honorabiles videanť. idcirco poptant ac
cumulare ad ea que hñt. conaturqꝫ fieri honora-
biliores. Quo fit. vt nimiũ honoris ꝛ potẽtie sũt
appetitui. veluti ad id primiores. Scdo vitu
pabile admodum viciũ ꝛ mõstro simile. nobiles
ipsi naturaliť amplectiť. Sunt em̃ eodẽ philoso
pho teste adeo elati. vt etiã pgenitorꝝ sint vt pluri
mũ despectores. Cuiꝰ eoꝝrõ putať qm̃ se reputant
nobiliores atqꝫ maiores q̃ꝫ eorꝝ pres. quod ideo
contingit. qꝛidem philophꝰ subdit. semp nobili-
tas lõge facta maiꝛ est q̃ꝫ ppinqua. Testis ẽ hu-
ius detestãdi facinoris. nobiľille Alexander mag-
nus. q̃ rege Philippo ꝛ pre vicijs. nescio si ꝟtuti
bus maiꝛ ertitit. de quo Policratꝰ ait. Quia et
si pater pluris artibꝰ orbis imperij cõsequẽdi fũ
damenta iecisset. tantã gloriã filius ferre nõ vale
bat. Quiymo tam in contentissime fuit tiui die pa
terne glorie. vt cum patris triũ phos. ꝟtutes. pre-
claraqꝫ gesta audiret. lacrias p̃ dolore ert ꝛque
ret. easqꝫ despiciebat. forte dixerim minuebat. ac
si paterna ꝟtꝰ omniũ a se gestorꝝ gloriã eriperet.
eos vero q̃ talia referebant. ppriis plerumqꝫ ma
nibꝰ iterficiebat aut rapi ad penas videbat. Rur
sus parua sunt nobiliũ vicia que tetigimus nisi
alia eis familiarissima addideris. Primo q̃dem
deum ꝛ eccleśiã que illos regenerauit. ꝓtemnũt.
quos cuꝫ nobilitať iactura ipe ꝓminať inquiẽs
Qui me contemnunt nõ erunt nobiles. Scdo

nullus est ill' plerumq; ideliquendo pudor. nul
la verecundia. Quippe q̃ falso putant licentiam
peccandi cum carnis ingenuitate ipetrasse. nõ attẽ
dentes q; iuxta Ambrosiũ. verecundia exercendi
turpia ingenuos & claros pdit natales. inuerecũ
dia vero obscuros reddit. nec aliena ẏtus a pro
prijs facinoribus excusat. Hinc nobil' ille sena
tor Boeti⁹. Nescio inq̃t quo pacto ex se obscurus
aliena claritudo clarũ reddat. Recte igit̃ Apulei⁹
tales vocat sordida loca sole illuminata. aut vm
bras deformes. Et subdit. q; hi nobilitatẽ ipsam
que ẏrus instrumentũ ꝓstituta est vt scutũ et castr
faciunt. quo cũ ea licenti⁹ se flagicijs dedãt atq;
defendãt. Tercio ingratitudo & infidelitas plerũ
q; eos comitanr̃. Ut em̃ inq̃t canon. nõ potest pn
cipi esse fidel' q̃ deo est infidel'. Sic igit̃ putantes se
nobiles. deum cuius expensis viuunt. diuerb pec
cat̃ offendũt recte ingrati q̃ppe & pditores sunt &
merito vilissimi plebei censentur. Quarto cuz
verum nobilem faciat magnanimitas. qua quis
bona corporis vt parua contemnit. & magna vi-
delicet' bona anime appetat. nobiles plerumq;
parua amplectuntur. et magna negligũt. Qui
to munifica liberalitas que maxime nobilibus
congruit. procul est ab eis. Nam cum beatius sit
dare q̃ accipe. nobiles i eo se ingenuos & claros
fore putant. si ab alijs extorquẽt. si rapiãt. Inter
gat⁹ q̃dam sapiẽs a nõnullis nobilib⁹ quenã fo-
ret ferior maiorq; nobilitas. Ille indigẽtib⁹ inq̃t

munifice dare. cui illi acqeuerūt. Rursus sapiēs
ipe ad eos. dicite inqt versa vice. quā putat vilio
rem ignobilitatē. Et illi. oppositū inqunt senten:
tie tue. Cum em̄ sūma sit nobilitas munifice da:
re. ꝫ sequēs erit vt summa sit rusticitas atqꝫ extre
ma ignobilitas auferre. Quib⁹ sapiēs. Uerū in:
quit. ꝛ rectū ī caput vīm iudiciū ꝓnūciastis. Cū
em̄ assiduo a paupibus sua auferat. viles et ser:
uiles. sꝫ ꝛ ignobiles vos ostendit. Pluria certe
detestanda sunt vicia nobilib⁹ cōiuncta atqꝫ vni
ta. que facili⁹ ab eis ꝓmittunt̄ q̄ꝫ scripti q̄bus libꝫ
referunt̄. Et hec paucis verbis Hieronim⁹ expli
cabat. inqens. Plerūqꝫ nobilitas carnis ignobi
litatem parit mentis. Liquet igitur ex p̄missis q̄nta
sit hoīm vanitas. tanta vanitate verari. si vex est
qđ scriptura ait. Quia i vanitate sua cōprehēdit̄
vir. Comphendit̄ ī quā homo i sua vanitate duꝫ
pluris sese picul' subijcit. vt vano. inani. atqꝫ nu
do nobilitatē noīe se putat decorari. Quod ī Deu
tronomio scriptura luculenter insinuat. inqens.
Non est sine piculo q̄ sup re vana nomē assūpsit
Quid em̄ vanius. q̄d funesti⁹. q̄ꝫ de meritis paren
tū gloriari. q̄ ī se sordet. Quid de patrū laude p̄di
cari. q̄ a suis vicijs deturpat. Hinc pulcre Salu
stius ī oratōne ad Marīū. Nam cum emuli gene
ris ignobilitatē ei obiecissent. in eos sic inuehit.
Qđ me si iure inqt despiciūt. faciāt idē maiorib⁹
suis. q̄b⁹ vti mihi ex ꝟtute ac p̄claris gestis nobi
litas cepit. si inuidēt honori meo. ergo inuideāt

z labori inuideant innocẽtie atq; picul' meis. Et
rursus. nunc videre inqt q3 iniquã ꝓtemnant. qđ
em̃ sibi ex aliena ⁊ vtute arrogant. id mihi ex mea
nõ concedũt. scilicet qz ymagies non habeo. z qz
mihi noua nobilitas est. quã vt puto longe sati⁹
est pepisse q3 vt illos acceptã corrupisse. Et iteruz
subdit. Non possuz fidei causa ymagies neq; tri
umphos. aut ꝓsulatus maiorũ meoꝝ obstentare
At si res postulet. hastas. verillũ. faleras. alia mi
litaria dona ꝓterea cicatrices in aduerso corpore
hec sunt mee ymagines. hec ingenuitas non here
ditate relicta vt illa illis. sed que ego in eis pluris
laboribꝰ piculisq; quesiui. Dec ille. Dec paucu
la de nobilitate. que cum via quedã ad armatam
militiam existat. ne tu fili carissime q militie iner-
mi huc vsq; vacasti. armatã a te nonduz experta
tan q3 ⁊ vtute carentem omnio despicias. Aut ad
illam veluti summam glia z honore refertã inde
liberatus aspires. Expediens fore puto. vt huiꝰ
militaris status z vite ꝑmo dulcia z ꝓspera. dein
de amara z afflictiua agnoscas.

La. ix. de armata militia. z exercitio armoꝝ. z
de laudibꝰ et cõmendatõne huiꝰ exercitij. z an va
cantes armis sint veri ciues et' partes ciuitatũ.

DLuria z laudata ꝑclara q3 exercitia mor
taliũ hoim adinuenit industria. Sed inc
illa oia nihil armata militia excellentiꝰ.
nihil preclarius et glorioſius. Ea em̃ exercitatio.

vtilitate. honore. ceteris ꝓstat. Per militiã siqui-
dem ꝛ armoꝝ exercitium. reipublice ꝯes atq; sal⁹
queriť ac ꝯseruaf. ꝛ ab omĩ hostili vastitate libe-
rať. Cuius exercitij laudes. vtilitatẽ ꝑmo ipa hu
mana indigentia demõstrat ꝛ extollit. vt enim an-
tiqui voluerũt. militia recte manib⁹ cõpatur. que
nature impio parata est ad corpus iuuandũ. Si
cut em̃ manus sunt in corpe naturaliter institute
ad repellenda nociua. ad ꝓcutiẽda infestãtia. ad
attrahenda necessaria. ꝛ ad conseruanda alia mẽ
bra corpis. illaq; agenda. sic milites ad ista cõfi-
cienda ĩ rẽpublicã ꝓnecessarij existũt. Uñ Vale-
rius de necessitate ac ꝓfectu militie ait. Disciplĩa
militaris acriter recenta ꝑncipatũ. Italie Roma
no imperio pepit. multaꝝ vrbiuꝫ. multoꝝ reguo
rũ. validissimaꝝ gentiũ regimẽ largita est. Prete
rea suut alie institutõnis eius cause. ortus. atq;
necessaria ꝑncipia. que illius necessitatem ꝓcla
re ostendũt. Est em̃ homo ipe imbecillis. atq; na
tura infirm⁹. sibi ipsi nequaq; sufficiẽs. Itaq; so
cietate ꝛ cõuentu hoĩbus opus est vt qđ seorsum
agentib⁹ singul' deśit id ꝑ mutuã opem de multi
tudine socia nãciscanť. Nunc cetuꝫ philosoph⁹
in politicis ciuitatẽ vocat/cuius vt Dispodam⁹.
scripsit tres censunt partes fore necessarias. Pri
mã quidem ãgricolarum. secundã artificiũ. terci
am ꝓpulsatoꝝ belli. ꝛ arma tenentiũ. Quĩ ergo
tam ꝓclaruꝫ militie ꝛ armoꝝ iniciũ cernit. nusq;
tam insigne exercitiũ damnabit. Nec em̃ agricul

Militia manibꝫ rompat

Ciuitatis tres sunt partes

tores sed nec artifices in ciuitate pstabunt absq; ppulsatoribus belli. quor opera salus ciuitat. cuncti deniq; status t ipa sacra tuta sunt. Plato etiã in his quos de republica scripsit libris. cum ceteros status in ciuitate instituisset. vnum necessariũ genus hoim longe ceteris anteposuit. q̃ arma tenerẽt. ciuesq; alios ab hostib⁹ defenderent q̃bus mirifica puilegia tribuit. honoreq; t dignitate ceteros voluit antecellere. Qđ q; si minie honorant. pauci fortes reperiẽt. Nam iurta sentẽtiam Aristotil. apud illos inueniunt fortes milites t thirones. apud quos fortissimi quiq; honorant. Et Cirero ait. Jacent ea semp et pax vigent que apud quosq; improbant. Ea ergo respu. ty rãnidem sapitq; fortes t sapiẽtes minime honorat. Quis em clarissimos milites nõ cunctis ãteponet. quor pietas in patriam studiosa est. t mors pilli⁹ salute sepe ab eis offert. Dinc bruti. publicole. camilli. scipiones celebrant Si em milites in republica deessent. virgies passim raperentur. matresfamilias ad libidinẽ traherentur. sacra sil' t pphana polluerent. tandemq; cuncta cedibus t incẽdijs misera quadã conditõne miscerentur t tandẽ quicq̃d paruis homib⁹ liberet. id inmorios atq; inuocẽtes pati oporteret. Vas vite militaris t bellice vtilitates Aristotiles conspiciens. in septio pollitico r ait. q̃ merito bellicis artib⁹ vacãtes, ppie sũt ptes ciuitat t eos veros cines appellat. Subdit ei q̃ pdicti hoies bellici itẽ cõ

Artes

Cõmode hoies
sunt dc pres
cmtates

siliatiui ⁊ iudicatiui ac etiam sacerdotes sūt vere ptes ciuitatis. Mercatores vero inq̃ntum tales et agricole ac artifices mechanici et mercēnarij q̃n tumcūq; sunt diuites. licet necessarij sint. i ciuitate. non tamē sūt vere ptes ciuitatis neq; ciues illi⁹ Cuius ratio est scd̃m eundē philosophū q⁊ potissima cā ⁊ ratō quare q̃s est ciuis aut pars ciuitatis querenda est ex rōne totius ciuitatis. Et rō totius ciuitatis querenda est ex fine ad quem tendit omis bene ordinata politia. que est felicitas. velut finis toti⁹ reipublice. Constat em̃ impossibile esse felicitatē sine ꝟtute existere que est p̃ncipiū eius. Itaq; non facit ciuitatē neq; eam constituit plurimos in ea simul esse ad finem bene ⁊ ꝟtuose viuendi. Nec etiā constituit ciuitatē vt ad inuicem viuāt nec iniustū sibi faciant. sed nec ciuitas noscit̃ instituta gr̃a mercature aut coīm mutatōnum licet sint necessarie. sed est instituta gr̃a bñ viuēdi p se ⁊ sufficient̃. Quo fit vt ptes ciuitatis ⁊ cuiuslibet reipu. determinent̃ ex ꝟtute que est opatō homis ꝟtuosa ⁊ pfecta. Manifestū est aūt mercatores agricolas. ⁊ mechanicas artes ducētes nō p pr̃ie esse ciues neq; p se sufficient̃ fore ptes ciuitatis. q⁊ vita eoꝝ admodū vilis ⁊ abiecta ē. cū non ad ꝟtutē dirigit aut ordinat homies. sꝫ p̃ncipalius ad lucꝝ ei questū. ppr̃iū ymo ꝯtraria est ꝟtuti que fūdata est ī honesto. mercatura vero ⁊ cetere mechaīce fūdant̃ ī vtili. Preterea veris ciuib⁹ ⁊ ptibus ciuitatis necessaria est vacatō ab operati.

onib⁹ vilib⁹. z oportet aliqñ intẽdere actib⁹ itel-
lectualib⁹ z talib⁹ opatõnib⁹ que generãt ℞tutẽ
qȝ facere ñ possũt mercatores agricole z artifices
q̃ omnio sunt dediti artib⁹ suis. Sacerdotes ve-
ro scȝm eundẽ philosophũ ac consiliatiui bellici
z iudicatiui vere sunt partes ciuitatis. qz nõ essent
tales nisi ĩ eis esset prudẽtia politica. Nam exem
pli gratia. ĩ bellicis hoĩbus est prudentia. p quaz
q̃s est aggressiu⁹ terribiliũ. qñ z quõ expedit. Nã
dicit philosoph⁹ ĩ scȝo politicoꝝ q̃ vita militaris
multas habet partes ℞tutis. z sic de consiliatiuis
z iudicatiuis. ac de sacerdotib⁹. qz determinant
de ℞tute. ideo sunt vere partes ciuitatis. Kursus ĩ
uestigandũ est de noĩe militis. Nomẽ itaq̃ militie
q̃dam ideo appellant. qz a malo arcere solet. q̃si
a malo arcendo dictos. q̃ malũ arceant a ciuita-
te. Alij vero nomen militis grecum dicunt quod
duriciã significat. quasi eos nõ molles esse cõue
niat. Nonnulli tñ a mille nũero militẽ dictuz pu
tant. quasi ex mille electus. Exomi igiẽ militie no
mine atq̃ principijs. causis z effectib⁹ facile cog
noscit̃ quante glie z excellentie sit. militie vacare.
Taceo de dignitatib⁹. de honoꝝib⁹ tam excellenti
exercicij. q̃ tam ingentes. tamq̃ insignes existunt
vt ei⁹ ℞tute sepe acq̃sita regna cõparata culminũ
imperia videamus. Quo fit vt oĩs generos⁹ ani-
m⁹ merito ad eam aspirare debeat. Demum vero
milites gratissimũ deo holocaustum offerre pos
sunt. z ĩ eodem exercitio beati saluiq̃ fieri vale-

Milit nomẽ
unde dictum
exhibeat

bũt. Uñ Augustin⁹ ad Bonifaciũ. Noli i quam estimare neminẽ deo placere posse q̃ militaribus armis mīstrat. In his erat sctũs Dauid. cui Dñs tam magnũ p̄buit testimoniũ. In his plurimi illius tp̄is iusti fuere. In his erat ille cẽturio q̃ dño dixit. Non sum dign⁹ vt intres sub tectũ meũ. Et iterũ Gregorius summã ait esse militie laudem. si quicq̃d imperat̃ vtilit̃ ei obtemperat̃. Adeo bellandi officiũ sine culpa est. vt etiam sub rege sacrilego ꝛ pagano militare recte possit q̃cunq̄ catholicus. si tñ non sit ꝓtra diuinũ mandatũ id quod precipit̃. vel vtrũ sit certũ non est diffusius cõtra manicheos Augustin⁹ deducit. Nunc igit̃ amici ꝛ ꝓtribules. plurib⁹ ad me verbis referebãt vt milicie armisq̄ exercitio operã darẽ. Addebãt. quoniã ꝓgenitores ꝛ sanguie ꝓiunctos hãc viuẽdi cõditionem secutos nõ ignorabã.

Capitulũ. x. de militie laborib⁹. oneribus. atq̄ incõmodis eiusd̄ vite militaris ac exercitu armorũ. ꝛ de piculis huius status. ꝛ de causis q̃b⁹ hoc exercitiũ dissuadet̃.

SUrgit mater non pigra his auditis et vite huius militaris ꝛ armorum exercitij ꝺãna. incõmoda atq̄ picula. ac si armis ipsis expta eisq̄ rebus trita fuisset. his suasionib⁹ recolebat. Militie sectatores ac arma tenẽtes. qd militie. qd armor̄ officium sit. ac q̃d sua ꝓfessio postulat. animo genere et donare debent. Si quidem miles primo sacramẽti atq̄ professionis si-

bi maximum onus incumbere videbit. vt rempu
blicam tueantur. iniurias arceat. Et cum apostо
lo. contentus stipendijs suis neminem concuti-
at. Hec est eius professio. hoc officium. que si ab
eo recte gerũtur. magna sunt laude ⁊ gloria ⁊ dig
na. Si vero ea nõ gesserit miles. proculdubio de
decorat illa omnia que sunt vel officio milit. vel
eius pfessioni cõnera. Cum igitur tutandi. vt di-
xi. officium militis sit. nihil tam turpe. vel tam ĩtol
lerabile. nil tam pernicios um. q̃z si ipse qui defen
sionis nomen habet. vim atq̃z iniuriam afferat ci-
uibus. vt vnde salus expectatur. inde scelus nas
catur. A ceteris nanq̃z hominibus illate aduersus
ciues iniurie detestabiles admodum sunt. a mili-
te vero si inferant. scelerata. impia. atq̃z funesta
sacrilegia sunt. ⁊ vt paucis videat q̃ntuz nephas
sit paupes a militibus impugnari. Hinc intelli-
gi debet. qr si inopes debilesqz miles ipse despici
at. nec alijs ipugnantibus resistat. merito pdito-
ris nomen icurrit. Quis eĩ dubitat q̃n pditor fla
gitios⁹ ille sit q̃ rẽ custodie fideiqz sue ꝯmissã ho
stib⁹ patefecit aut veri⁹ ipe disrupit Milites ergo
ciuiũ inopũqz custodes nõ solũ officio. sz fide. sz
sacramẽto. sed vi. atqz natura pfessionis ad hoc
vnũ agendũ principaliter constituti noscunt. Si
ergo pauperum ciuiumqz tutamen pretermitunt
quos potius ipsi sacrilego erpilant. conatu sum
ma proculdubio existimanda est sed tanto in si
gni⁹ facinus erit. si per se ciues impugnent. que

omia an a militib⁹ armigerisq; nrī tpis obseruē
tur. facile libet agnoscere. Eq̄dem versum ē ad cō
traria moderno⁹ studentiū militū. Studēt nam
q̄ cui noceant. cui vim et iniuriam afferant. ⁊ que
sunt plane officio suo aduersa. hec exercent impo
ne. Nec sunt ⁊tenti militia⁹ dedecorare atq; feda
re. sed pimere eius vim naturāq; videnť. Obliui
scunť siq̄dem sue ꝓfessionis. Ad id solū tendūt
vt sat⁹ diuitia⁹ habeant. studiū lucrifaciēdi cap
tant. mercaturam deniq; exercent. quē ei eis sordi
da atq; deformis est. q̄ non solum mercando aut
lucriptandi gratia negociādo. quasi q̄dam a po
stote a sua religione cēsenť. sed quodāmodo de
sertores atq; transfuge videnť. q⁹ repudiata reli
gione turbe se īmiscent. ac pecunie questui intē
dūt. Taceo sordidiora plerūq; ab eis expta com
pēdia. Taceo locādi publica vestigia passi eos
assūmere. cetaq; vilia officia assūmere. Taceo in
nūdinis thabellarios atq; numularios īuerecū
de plerūq; ꝓstitutos fore. q̄ tā ꝑclar⁹ exercitiū infa
mare ⁊ penit⁹ deturpare nō verenť. adeo vt indig
ne falsoq; insignia militaria gestēt. ⁊ nitorem au
ri quod deferre eo⁹ dignitas iubet. sordido que
stu coinq̄nari non pudet. q⁹ igitur ad hoc exerci-
tium aspirabit. in quo non nisi nomē omni nuda
tū effectu, ꝑchodolor remansit. sed hec parua cui
libet intuēti videbunť. si crudeliora quedam alia
ꝓtemplaťur. Et in p̄mis illud Scipionis occurrit.
q⁹ militare volētib⁹ dicere solitus erat. q⁹ pauca

vnicuiqꝫ militiam desiderãti visa sunt vite mala
nisi militiã addiderit. quẽ inquꝫ ctuꝫ sp vl'ĩglouiũ
vel periculo expositũ. aut ꝫtemptui deditum esse
oportꝫ. Adde. qđ Apostol⁹ ait. qꝛ vita nrã militia
est sup terrã. Hanc igiť cum nascẽdo ꝓfiteamur.
qđ alia noue militie ꝓfessione opus est. Nam ibi
fortissimũ corp⁹ ferro armať. hic animus cõtra do-
los. lĩguã versutias ꝛ fraudes ꝑmuniri debꝫ. Ne
scio igiť qđ armari exterius iuuat cuꝫ int⁹ĩ aĩma
bellũ sit. Nec illud diffiteor. qꝛ plurimos militia
ad ãplas opes. sed ꝛ ad summos honoris stat⁹
ꝓuehit. Sed nisi fallor longe plures ad inopiã.
ad carceres. ad seruitutẽ. ad violentã subitamqꝫ
mortẽ eodẽ tramite ꝓueniũt. Nam vt laureatus
inquꝫt poeta. ex quo qs ꝓfiteri ꝓ militiam animũ ha
buit. nisi dehonestare arma voluerit. sp aiaꝫ ĩ ma
nu periturã habeat necesse est. Corpus vero non
dicã ĩ ꝓiculo esse. sed ipm quoqꝫ ꝓiculum ĩ corꝑe
Semp enĩ aures militi vt Uegetius ait. vox il-
la regia ĩtonat. disce ferire. intrepide mori. Et rur-
sus breue sed horrendũ militi ꝓuerbiuꝫ est. Uel
occides. vel occideris. In hoc omẽ pclaꝫ genus
militie versať. Adde rursus ad disuasionẽꝫ huiꝰ
vite militaris que supra tetigim⁹ ĩ octauo capt'lo
cum de nobilitate egim⁹. Has igiť pie matris in-
uictas rõnes ꝫ templãs. a secularĩũ militie armo
rũqꝫ exercituo alienũ me reddere concepi. Sꝫ ili-
co affiniũ amicorꝫqꝫ ẽba carne ꝛ sanguie vt arbi
troꝛ reuelantib⁹ ad reliquũ militãdi gen⁹ inermẽ

acerbe grauiterq; vigere visi sunt. Cū em̄ vt dice-
bant magnā etat̄ partē circa hūani iuris disci-
plinam expenderē. ꝯ gruū q̄ymo debitus videbat̄.
vt que ī theorica pfecerim. ad praxim deduxerim
z questudio ipso attigerā. iam mundꝰ ipe ꝯspici
at. Dicebant em̄ q; hñs erpientiā seu opatōnem.
vt philosophꝰ inqt. etiam sine arte magis laudat̄
magis etiā pficiti opando q̄ hñs artes sine erpi
entia. Utigit̄ ī ea vel alia viuēdi arte vtilius age
rē. necesse erat vxorē ducere. que firmat homies ī
vno quoqz viuendi mō. z discurrēdi p orbē occa
siōes tollit. Quare ad eā cōiugalē vitā infrascrip
tis psuasionibꝰ cōmonebant.

Ca. xj. de vita z statu cōiugali ī sancto z ima-
culato matrimonio. z de necessitate. vtilitate. lau
dibus z p̄rogatiuis vite ꝯingal̄ sup alia viuendi
genera.

Uite cōiugal̄ status q̄ sctūs. q̄ imaculatꝰ
atq; neessariꝰ exist̄at. nemo est q̄ nesciat.
nisi q̄ se hoiem ex viro z femīa natū ignorat. Dic
vite inocentissime status p̄cipue iuuenibꝰ admo
dū expedit. ne alienis illicitisq; libidinibus misceā
tur. et bonis castisq; coniugii fructibꝰ pfruātur.
Dine status coniugal̄ necessarius fuit ad cōser-
uatōnem speciei hūane nam tribꝰ euidentissimis
z necessarijs causis fuit institutꝰ. Primo ꝓp̄
prolis generationez vt habeat esse naturale. item
vt possit nociuis obuiare. rursus vt habeat eē vi
goratum vt possit proles sustinere. et tandem va-

leat sibi similem generare. Scdo ppter concu
piscentie refrenationē. Tercio ppter viri glori
ficatōnez. qz ut inqt Apostolus. mulier est gloria
viri. qz deus dedit viro adiutoriuz femina. nō
ad carnalem concupiscentiaz. sed vt haberet glo
riam de femia. cum eum imitatur in sanctitate. et
prolem ex eo generet que gloriam deo prestet. z sic
ad gloriam viri qui gloriatur et quodammodo
perpetuatur in filio qui est eius ymago. Ex q̄bus
facile agnoscitur. qz hec beata coniugalis vita p
aliquo tempore magis expediens z necessaria vi
detur q̄z continentia siue ꝟginitas. et ideo preeli
genda. que res agit. vt eo euentu longe melius sit
vacare coniugali copule q̄z continentie videlicz
eo tempore quo multiplicatio generis humani p
necessaria fuit. vt compleretur numerus electoꝝ.
quemadmodum in simili videri libet. Nam teste
philosopho in topicis. philosophari simpliciter
melius est q̄z ditari. verumtamen indigenti neces
sarijs melius est ditari q̄z philosophari. z p tem
pore illo p̄eligendu uest scōm Tho. Rursus ad
hanc coniugalem vitam plurima z presertim tria
inducere et inclinare homines videntur scilicet
natura. recta ratō. z gratia. Natura quidez. qz
ppter plem z naturalem auiditatē ꝓseruandi spe
ciē z ppetuandi seipm p filios. demum recta ratō
q̄ inclinat̄ coniūx ad seruandū fidē cōiugi. Deni
q̄z grā videlicz sacramēti Dāc igit̄ viuēdi formā
beatā z gl̄iosam fore nullus sane mentis ignorat

Cui⁹ stat⁹ necessitas .vtilitas. ꝛ sctimonia ex mꝰ
tis colligi possunt. sed p̄cipue ex decem eiusdē sta
tus excelſ laudibus ꝛ mirificis p̄conijs. Pri
ma igit̄ eius excellētia instituent⁹ est excelsa aucto
ritas. Nec em̄ suuz sanctissimū ordinē aut Augu
stin⁹ aut Dieronim⁹ aut monachoꝝ p̄ Hñdict⁹
sed deus ipse ore factoq̄ instituit. Scdm p̄co
niū ex loci p̄rogatiua p̄det cum ī paradiso insti
tutū recta fide credamus. paradiso ī quā terreno
ꝛ celesti. qꝛ vt sancti tractatores aiūt. misso sopo
re Adam raptus est ī spū. ꝛ vt aiunt. curie celesti
interfuisse credit̄. ibiq̄ ꝛvtutes tanti sacramenti
plene cognouit Deniq̄ tercia dignitas erat. vi
delicet institutōnis eius antiq̄tas. Quarta ex
cellentia est vnitas duoꝝ ī vno corpe. qꝛ scriptuz
est. Erūt duo ī carne vna. Quinta. tpis excellē
tia. qꝛ i statu innocentie. qñ nec peccati queuis ru
bigo initiū sūpserat. Sexta dignitas ex eo col
ligit̄ q̄ hunc solum ordinē tanq̄ immaculatum
deus ipse saluuz fecit indignatōnis atq̄ diluuij
tpe. quo fornicatores oms vt⁹q̄ ser⁹ eterna aq̄
rū voragine deleuit. Septimo gl̄iosam ꝛvginē
de⁹ delegit hūc ordinē assumere. Et quanq̄ ꝛvgi
nitatem nouisset. matrimonij vez sacramentum
nō respuit. Nec paruū videt̄ p̄coniū matrimonij
cum dei filius tamdiu distulit carnem suscipe hu
manā quosq̄ ꝛvgo btā sub matrimoīo foret legit
time constituta. Octaua dignitas coniugalis
ex eo cōstat. q̄ christus hoc matrimonij sacramē

tū nonmō ſua p̄ſentia. ſed miraculo illuſtrat. vt Johannes refert euāgeliſta. Noua excellentia patet. q̄ ex eo vniuerſa fit ꝓpagatō hūani generis. Quinymo. vt inq̄t Hieronim⁹ ꝓtra Vigilantiū: ſi v̄ginitas laudat̄. cur matrimoniū nō vehemēter amat̄. ex quo v̄gines ꝓcreant̄. Decimum aliud matrimonij p̄conīū non inferius alijs omīb⁹ videt̄. q̄ carnis copula. que ſine illa mortalē generat culpā. ei⁹ v̄tute ne dū a peccato immunis. q̄nymo plerunq; meritoria efficit̄. Adde. q̄ matrimoniū nō ſolū mundū ſed paradiſū replet. vt inquit Ambroſius. p̄ qđ ſcelera pene infinita. inceſtus. multa deniq; ſcelera vitant̄. ⁊ ingētia bona querunt̄. Ex his igit̄ attinētes me ad cōiugalem vite cogere quodāmodo conabant̄.

Ca. xij. de oneribus incōmodis et laboribus plurimis vite ꝓiugal̄. ⁊ de cauſis ꝓpt̄ quas nō expedit vxorem ducere.

¶ Luctuabat vbiq; animus. ſed ad me verſus pie matris ꝓſilium petitur⁹ acceſſi. an igit̄ vxorez ducerē ꝓſuleba. Illa vero que vt ſepe poſtea retulit. diuturnas p̄ me lacrimas ⁊ vota ſua altiſſimo dederat. vt i ſuā me ſortez traheret. tanq; rabida quedam leena longe ꝓtrariū ſuadebat. q̄nymo me icautus tam iminens naufragiū ſubirem. pie rogabat. atq; ſeuere cōmonebat. Dicebat eum mariti nomen licet dulce. pluris tamē erumnis eſſe refertum. Quis enim inquit. onera matrimonij facile ferre p̄ōt. Quis quarundā iſo-

lẽtias. Quis pompas. que si paupes sunt. facile
ab hoĩbus ꝯtemnunt. si diuites. dotes eas tumi
das genus isolẽtes. forma vero suspectas reddit.
deformitas quoq; reddit inuisas. quaꝫ lingua.
vt Plutarchus voluit nil pniciosius. quaꝫ au-
dacia nil ꝑdigiosius. q̃ꝫ improbitate nil ineq̃bi
lius cogitari põt. que iurgiis ꝛ contentõnibꝰ ob-
tundũt viros. Semp em̃ ꝯquerunt sp exprobrãt
sp insidiant. Et vt Latho dicebat. quos coniunx
diligit illa odit. Eis em̃ cum cetera desunt. nunq̃
tñ lacrime. gemitus atqꝫ suspiria. vt faustis suis
fiat satis. Ornamentoꝫ vero ambitõne adeo ar
dent. vt cunctas opes labefactent. miserosq; co-
gant maritos in questꝰ. ĩ dira prodire scelera. Et
quod piculosius est oĩm. q̃ vroẽ ducit. cuꝫ Apo
stolo que mũdi sunt cogitat. ꝛ effamiatos viroꝫ
aĩmos. ꝛ ab oĩ speculatõe reddũt penitꝰ alienos
Tercõ tãdẽ quot ĩ maritos fraudes exercẽt quot
simulatõcs. quot ꝑ.litões quot plerũq; suppositos
tos partus. quot mentitas enutritõnes. quot ali
eni semis suscepta s messes. Et vt facete et ꝑ pul-
cre quidã sapiẽs dicebat. ꝛ ridiculũ magis est. lu
gent postea innocẽtes mariti. has sibi extiuctas
vroꝛes laudant põdicant in vbibꝰ pudicas. qua
rũ impudicicia corda eoꝫ vulnerant. Logunt̃q;
honoris nõ ꝓdendi grã recte mentiri. Qđ si dotẽ
amplã quis cum vroꝛe assequitur. tãto supbioꝛ
efficit. Quo certe supbie stimulũ sunt cuiuslibet
vroꝛis forma ꝛ doꝛ. Mulier em̃ dotata mariti do

mina. vxor non est nihil sibi illicitū putat. que suas opes quottidie mariti compatet gestati. et que a viro pascit. dominā se putat non sociam. Uñ recte dicebat quidā. sapiens. q; vnde dos ingredit inde libertas. inde verecūdia. inde obediētia egreditur. Ligurgus em̄ recte leges fecit. vt mulieres indotate nuberēt ne pecunie poti⁹ q̄z vxores eligerent. At si paupem q̄s vxorē ducit. nō vnius diei. sed totius vite hospitem forte hostem compat. Et vt paucis multa ꝓphendā. q̄ vxorem ducit. cum Apostolo cogitat que mūdi sunt. t quō vxori cō placeat. cui dum q̄s placet. sibi atq; alijs displicet inutilisq; sit oportet. Econtra qui sine vxore ē. aptior efficitur ad ea que dei sunt. Unde Augustinus cum insoliloquijs non tam sibi q̄z nobis loqueretur. Nihil enim inquit. sentio quod magis deijciat animum virilem q̄z blandimenta femine corporumq; ille contactus sine quo vxor haberi non potest. Dinc Dugo de sancto victore. Non est vxor ducenda viro sapienti et litteris dedito. Primo quia studium sapientie impedit. nec potest quis libris t vxori pariter seruire. Demum multa sunt que matronarum vsibus necessaria sunt. Alterius enim amorem suum suspicat odiū. Rursus attende q; nulla ē vxoris electō sed qualis euenerit. talis est ducenda. Si iracunda. si fatua. si deformis. si superba. si fetida. cuiuscunq; vicij est. post nuptias discim⁹. Equ⁹. az in canis t vilissima mancipia prius probantur Et

itez idem Hugo. Nō est q̄cta vita hoīs quā inq̄
etat vxoris suspicio. sollicitat ancillaz̄ sumptus
⁊turbat filioz̄ puersitas. Qui igit̄ prudens ē. vi
tabit ea oīa, pmpta picula. que ex nuptiali vita, p
uenire solent. Et licet fatendū sit. teste Augustino
q̄ act⁹ ⁊iugal' bonus sit. ⁊tinentia tñ melior. Ha
bet em̄ status ⁊tinentiū supra statū ⁊iugalem ser
coronas pēminētie. Dño q̄ ⁊tinens hz maio
rē dignitatē, p eo q̄ per ⁊tinentiam hoīes assimi
lant̄ angel'. Scdo maiorē puritatem. trahit̄ em̄
spūs p actū ⁊iugalē ad immūdatōuem carnis. ⁊
efficit̄ quasi caro Tercio habet maiorē liberta
tem. q̄ vir nō habet potestatē sui corpis sed vxor
et ecōuerso scdm Apostolū. Quarto hz maio-
rem vtilitatē. q̄ q̄ vxorem habet. sollicit⁹ erit quo
modo placeat vxori. quare diuisus est. Quin-
to habz maiorē sctitatem. q̄ ⁊iugati tribulatōnē
carnis habent. ⁊ impulsionē maiorē q̄z nō coniu
gati. Sexto. hz maiorē vtilitatē q̄ mai⁹ pmiū
⁊ maior fructus sibi debet̄ Merito igit̄ sapiēs
vir ⁊tinentium sctissimū statū peligit. Que omia
attendentes sapiētes ac hūani iuris iterptes nō
insulse ⁊iugio carnali spūale ⁊nubiū ptulere. vt
videre libet ī statu ⁊tinentiū ⁊ eoz̄ q̄ ī ordīe eccle-
siastico ī hac terrena vita militant. vt tandē ī sup
nis triumphent Aiunt enim idipsuz spiritūale cō
iugium non solum dignius esse q̄z carnale sz ho
norabili⁹ atq; fecūdius. sz et securi⁹ ⁊ forti⁹. Dis
itaq; auditis quippe a matre pzesertim cū fletib⁹

expositis. decreui a coniugio paulisp subsistere. Uerum attinentes z amici. si ptunc matrimonij onera subire non placebat. ad publica me saltez transferrē officia. Et p̄sertim adiudicandū populos. p̄sidendum vrbibus his suasionibus commonebant.

Capitulum tredecimū de magistratu iudicum et de officio z munere iudicandi populos et p̄sidendi ciuitatibus. z de laudibus huiusmodi officioz et cōmendatōne talis exercitij.

QRefecture atqz iudicandi munꝰ q̄z necessariū vite humane q̄z excellens z p̄clarū sit exercitiū z a cunctis mortalibꝰ honori habitum. nemo est qui nesciat nisi qui legibus subiici recusat. aut alienis iactūris ditari optat. Utenz Dieronimus ait. nisi primus homo ymaginem dei i se peccando violasset. nequaquam homo homini subiectus esset. nec alius alium iudicasset. fuisset em̄ sibi vnusq̄sqz iudex. Nam a pncipio nō dixit deus homini vt p̄sit hominibus. sed dominamini inq̄t piscibus maris et volatilibꝰ celi z bestijs terre. Postq̄z vero peccatum inter homines inualuit. iurgia. rixe bella z semina ria discordie crescere ceperunt. Fuit igitur necessarium ad comprimendum iniquorum cupidines z violentias. vt diuina prouidētia homo homines iudicare possit. vt quos natura ipa aut amor ad bonum non puocat. saltē timor humanis coerceat. Et hoc ē qđ alibi ad eundē sensū

Augustinꝰ ait. qꝛ cum ppli multitudo ab his qui maiores sũt oppmeret. expediens admodũ fuit ad alique ꝯfugere ꝛ vtute et auctoritate pstantẽ. q̃ iniurias cohiberet. ꝛ sũma infimis pari equitate coeq̃ret. legũq; trãsgressores puniret. Qui apud quosdã magistratꝰ. apud alios pfides. alibi pretores siue potestates. cõmuniꝰ vero iudices a iudicãdo appellati sunt. Di apud gẽtiles plurimũ honorabant. de q̃bus Valeriꝰ ait. qꝛ apollo req̃situs de iustis magistratibꝰ. respondit se nescire. vtrꝛ deoꝛ numero an hoim aggregari deberent. adeo em̃ hoc exercitiũ illustre apud eos fuit. vt illud omi potẽtatui pferrẽt. Quid em̃ teste Cicerone. pclarius digniusq; inter mortales excogitari põt q̃z vnũ hoiem i republica repiri q̃ cõmuni vtilitate seruiat. q̃ cõmunia ꝓ suis. sua ꝓ cõmuibꝰ habeat. q̃ velit ꝛ sciat psonã ciuitatꝫ gerere. dignitatẽ. decus sustinere. legesq; obseruare iura tueri atq; exeq̃. ꝛ postremo cuncta que ad rẽ publicã pertinẽt. fidei sue ꝯmissa meminisse Magistratus siq̃dem atq; ius dicendi potestatem habentes nõmodo terrenoꝛ ꝓncipũ aut ppꝛoꝛ sed ĩmortalꝫ dei auctoritate et vicefunguntꝰ. Est em̃ latissima eoꝛ potestas ꝛ iurisdictio veluti q̃ vite simul ꝛ necis hoim dñi peniꝰ constituti suut. Dic Apostolus dicebat. q̃ me iudicat dñs est. Di ergo iudices atq; ꝓuicieꝛ potestates atq; rectores cũ recte agũt deo pariter ꝛ hominibus acceptissimi sunt. Scriptum est em̃. Beati q̃ iudicium faciũt.

et iusticiam in omni tpe. Et itez p sapientez. Qui custodit z iudicat iusticiā ipse exaltabit. Necmō in eterna vita ipsius exaltatō erit. sed in hoc secu lo sublimatur. De quo p eundem sapientem dici tur. iusticia eleuat egentez. Unde z noster Ysido rus. Magna ē inqt laus recte iudicantis q sicut nocere ciuib⁹ nescit. ita prodesse omībus nouit. Alijs em̄ prestat censuram iusticie. alios bonita te iudicij sine personarum acceptōne suscipit. nō infirmat iusticiā auaritie flāma. nec studet aufer re alteri quod cupiat. Et subdit. Di sūt veri iudi ces qui sicut de iusto iudicio ditari non appetūt. sic eterno premio coronantur. Demum vero iudi ces si locupletes fieri peroptant. id q̄ facile eis sit nemo ambigit. Nam q ciuili auctoritate z poten tatu funguntur. paruo tēporis cōpendio longas ꝓsueuere ꝓgregare diuitias.

La. xiiij. de oneribus et laboribus ac incōmo dis prefecture z iudicature z presidentie in popu lis. et de periculis huiusmodi exercitij.

Sed posthuius exercitij laudes videlicz iudicandi z presidendi honore tantope commendatum. ilico mater bona illius status prementia onera ateq̄ aperta picula enar rabat. que tot sūt vt vix enarrare queāt. In p̄mis q̄ veniebat in mentē qđ scriptum sepe audierat. Noli fieri iudex. nisi ꝓ tute valeas rūpere iniqtatē. Qui se igit̄ talē estimat. vanus ē. aut temerari⁹.

Deniq; inter cetera quatuor picula iudicantem comitant̃.que oĩa vel altex vitare difficilit̃ q̃sq; mortaliũ põt. Primũ siq̃dem piculũ ex eo marie imminet.q; plerunq; ex causax multitudie defectus accidit sollicite discussionis. quod vtiq; periculũ cauens btũs Job dicebat. Causã quã nesciebam diligẽtissime iuestigabã. Sup quo Gregorius ad pferendas sentẽtias videam⁹.ne vnq; precipites simus.ne temere indiscussa iudicemus.z quelibet audita mala statim moueant. Scdz iudicis piculũ sequit̃.affect⁹ videlicet atq; inordinata passio.que tanto certi⁹ eos comitant̃.quãto difficilius ab eo separant̃. Un̄ Augustin⁹ q̃si p quodã miraculo narrat. Alipiũ collegã. suum nullo affectu.odio.timore.atq; pmio. iusticiam subuertisse. Terciũ iudicis piculũ parat̃ ex alia intentõne.aut iniusto aĩmo. Un̄ scriptũ est. Quod iustuz est.iuste exequeris.q̃si dicere velit. Non est sat̃ iudici iusta decernere. sed necesse est si piculũ vitare cupit vt iusta iuste decernat. recto aĩmo agat ea que leges iubent. Narrat siq̃dez Gregori⁹ quendã sctm̃ vix vidisse iudicez quem cognouerat i locis teterrimis magno põdere ferri ligatũ.a quo cum quereret̃.q̃d hoc esset.respon sum est q; eo solo ea patiebat̃.qz cum iudex esset si q̃d pene atq; vidicte etiã pm leges alicui viuẽs inferebat.plus tn̄ crudelitat̃ desiderio q̃ publico zelo mouebat̃ Quartũ piculũ iudices ptinue tẽptat.donox videlicz z numex cupiditas.

Quis em̃ ille est de quo vere dicere possumus. q̃ discutit manu suas ab omni mũere. hic ĩ excelsis habitabit. Ea siq̃dem picta tãto iudicib⁹ ꝓmptõ ra sunt. q̃nto difficili⁹ euitant̃. Un̄ Ysidor⁹. Mꝛ ti tribunal ascẽdũt. sed rari iudices inueniunt̃. q̃ populos legũ moderamine regãt. Et si cetera ad hoc vitandũ piculũ psuasioni desint. illud Petrarche occurrebat. qꝛ iuder ipe populoꝛũ. honorato quodã exilio dãnat̃. dum ociũ domesticuz cũ ertna sollicitudine pmutat̃. Amara certe ꝛ turbida iudicũ soꝛs est. Habẽt em̃ domuz nõmodo muneribꝫ aptam. sed litib⁹ silentõ vacuaz queri moniis plenã. iurgiisq̃ refertã. Quicq̃d lãguidũ quicq̃d egrotũ ĩ ꝓuicie seu ciuitati viscerib⁹ latet. totuz sibi tractandũq̃ reseruat̃. Un̄ Plauti⁹ ille comicus duꝛ admodũ opus dicebat mlt̃os coꝛrigere. qð hinc patet. qꝛ sese coꝛrigant pauciſſimi. Adde illud Plutarchi p̃clax exemplũ. qui cum iuder eligeret̃. rẽnuit dicens. quare sic iudicabo. quasi statim ab aliis iudicandus. Necmõ ab homib⁹ iuder ipe iudicat̃. q̃ppe ĩ quẽ totius populi oculi ꝟtuntur sz duri⁹ a deo summo oĩm iudice iudicari timet dicente scriptura. iudicium durissimũ his qui p̃sunt. Postremo pudoꝛ est q̃ iudicibus ꝛ mgr̃atib⁹ pudoꝛ nullus sit p̃esse. quibus subesse dignius fuerat. Cũ igit̃ talia docta mater recoleret omnẽ iudicandi ambitũ manu quadaz ab aĩmo erumpe visa est. Sed duz iudicandi tribunalia tãtopere abhoꝛrerem. ad cetera reipub.

lice honesta ꝛ publicata munera ꝯ descēdere. ꝛ p̄. sertim officiū consulū ciuitatū. quos appellam⁹ rectores. ꝯ tribules ip̄i his suasionib⁹ hortaban tur.

Capitulū. xv. de exercitio et officio consiliario rum p̄ncipū ꝛ vrbium ꝛ puincia ꝛ. ꝛ de vtilitate: laudib⁹. et p̄conijs hmōi viuendi generis.

MAgna semp rei publice ꝯ sulendi auctori= tas fuit. Consules em̄ siue consiliarij a cō sulendo recte dicti sunt. quo ꝛ ꝓuidentia respublica regit̄. eo ꝛ q̄ cōsilio aduersa ciuitatis pellunt̄ ꝯ es eius atq̄ trāquillitas eo ꝛ studio et industria ꝯ patur. Estq̄ ei⁹ generis officium ip̄m vt altissimo deo ꝯtinuuū obsequiū ꝛ reipublice p̄sidiū afferat. Un̄ Augustin⁹ de verbis domini. nec vtiq̄ rempublicā gerere criminosū est. Sed tūc demum illicitū est. si vt diuitias ꝓuatas auge as rempublicam admīstras. Ut em̄ inq̄t philoso phus. nil tam vtile ē ciuitatib⁹ et regnis. q̄ studi= osos ꝛ habere ꝯsilia. Quo ꝛ officiū vt ait Tulli⁹. est vtilitate ē ciuiū sic fieri vt quicq̄d agant ad rem publicā referāt obliti cōmodo ꝛ ꝓprio ꝛ. Quid em̄ est digni⁹ quid rei publice vtili⁹. quid deo ac= ceptius. q̄ rempublicā pacatā quietamq̄ tenere ꝛ consilio plerūq̄ exp̄lere. qđ armis ꝛ multo ꝛ ce dib⁹ effici nō possit. Nam vt inq̄t Tulli⁹ non viri bus aut velocitatib⁹ aut celeritate corp̄is res ma gne gerunt̄. sed consilio ꝛ auctoritate ꝛ scientia p̄

sidentiũ. Cõsiliarij em̃ rez publicaz plꝰ agũt q̃ꝫ qui corpa iacul'hostiũ exponunt. Sil'es em̃ sunt gubernatoribꝰ in naui. q̃ longe plus agunt nauẽ dirigendo q̃ꝫ ceteri aut nauigando aut pugnãdo Unde z in bellis paz sunt arma vbi nõ est ꝯsiliũ vt ait Tullius Philosophi et consilio vigentes. plus ꝯsilio i bello paceq̃ egerũt q̃ꝫ armis. Uñ sapiẽs ait. cũ dispositõne consilij initur bellũ z erit salus vbi mlta ꝯsilia. Alexandrũ quidẽ eo potissimũ tam vigentes victorias obtinuisse legimꝰ. qz consiliarijs bonis cũcta agebat. vt ínqt trogꝰ pompeius. Et propterea cõsiliarij þncipum. nec non consules z rectores puinciaz. vbiũ magno semp honori fuere. z patres patrie recte ab ãtiq̃s appellabañ. Ad hoc itaq; exercitium z viuendi formã amici z ꝯtribules his z plurimis psuasionibus me trahere moliebañ. Addebant p̃terea hũc viuendi modũ genitorẽ meũ veluti honestũ z sñ crimie delegisse. Nec erat iconueniens filiuz laudata honestaq; pr̃is exercitia ac vestigia imitari.

Ca. xvj. de laboribus. onerib⁹ et icommodis consulũ siue consiliariorz z rectorz vbiũ et puciaz z de picul'huiꝰ statu.

Sed vir amici ꝝ ba finierãt q̃ officiũ ꝯsulẽdi in ciuitatibꝰ tãto opere collaudabant. z ecce mr̃ãria occurrit. z pluria nedũ opa sed incõmoda z picla huiꝰ vite z exercitu prudẽ-

tissume recolebat. Sz inter cetera id cathonis cō
memorabat. qm difficilimū est quēpiaz sic reipu
blice ꝯsulere. vt ꝑsit simul z placeat sed difficili⁹
est vt sit ei ī verbo veritas. ī ꝯsilio fides ī ꝯmissis
silētium. ī imperādo suauitas. z tandē euentum
nō ꝟtus sed fortuna moderabit. Jtez illō Pla
tonis in republica occurrebat. Parua inqt. ciui
tas egre regit. magne vero vrbes difficiles regimi
ne existunt. Quare q ad huiusmodi misteriū sus
pirant necesse est illud Lactantij fateant. Paruz
est inqt nobis domestica z curaz. q publicas ad
optamus. Deniqz qs putat ꝯsules ipos vel cōsi
liarios a ꝓncipibus vel populis amari. quos po
tius grauant qz iuuant. Qō si extrīsecus honora
ri a ppło cernamus. labijs credo. cor aūt singulo
rū ciuiū lōge est ab eis. z pauez ꝑsertim quos
durissimis exactōnibus deuorant. Sz et si a po
pulo ꝑ aliquo tpe armari coliqz eos videamu⁹.
in mētem veniat. qs populo. Scipione carior fu
erit. qs camillo qs rutilio z metello. quis solone
greco. qs hanibale. qs ligurgo. ad quos amor in
gens atqz ardens feruor fuit popularis. sed ilico
in odiū. ī contemptū versus est. Quoz illa fuere
ꝑmia fori videlicet labor iniuria. accusatō. mors
exiliū. carceres. Sed certe illud Cathonis ꝑcla-
re dictū est. qr inter ea que ꝓspera fortuna largiri
visa est. nil tam pestilens tanqz inconstās. qz po-
puli fauor. cui⁹ ad posteros funesta hereditas est.
Adde. qr cū ad hmōi ꝯsulēdi mun⁹. nō nisi iuris

iurandi sacramenta acceptaṫ. consiliarij ꝛ recto:
res totiens degerare videnṫ quotiens senatus in
grediunṫ. Rursus cū iurta Ciceronē. eos q̄ de re
publica consultant. ab amore. ab odio. ab ira a ti
more liberos esse oportet. vix autraro ꝓtingit cō-
siliarios. consules vrbium ꝛ rectores ab his pas
sionibus fieri alienos. Deniqꝫ cū vtiles in ꝓsulē
do reipublice existant. tristis ille euentus demon
strat. qꝛ respublica plurimū eorum crudelissimo
aut inertissimo consulatu indies pauperior. illi
vero ditiores euadunt. Nec alijs opus est testimo
niis. ꝓter id qđ i faustis atq; infelicib⁹ nostris die
bus cernimus qꝛ ea ipa ꝓsulendi officia atq; gu
bernandi rempublicā munera. non vt olim ꝓuic-
tis delata videmus. sed potius a sollicitātibus
ablata. Et qđ maiori merore referṫ. ea ipsa officia
q̄bus pauperes oppmunṫ. non paruo ꝑcio emun
tur. Difficile nanq; ꝛ p raꝛ inuemur. vt que ma
gno eroptanṫ affectu ꝛ longo querunṫ labore. li-
beralit impendanṫ. Et vt paucis agam. longe dif
ficilius erit vt que multo companṫ auro. ſine au
ro reddanṫ. Di ergo. nō tam consulūt q̄ consum
munt. non tam regūt q̄ ꝑmunt. non tam ꝓtegūt
q̄ ledunt. Defendunt vt ipsi inq̄unt rempublicā
sed fateor ab alijs ꝛ non semp. sed a seip̄is minie
veluti q̄ ciuibus grauissimas imponūt collectas
non i rempublicam exsoluendas. sed sibi imbur
sandas. Di consules dicunṫ a consulendo. non
reipublice sed sibi gaudēt ꝓsiliarij. ꝛ ꝓsulis noīe

a cuius re ⁊ effectu plurimū sunt alieni. Dau-
rum dom⁹ euertūt vt suas cōstruant. miseroꝝ ca-
sellas agros atq; p̄dia subhastant. vt ip̄i viliꝰ
emant. culpeq; prim⁹ ē. q̄ eos i litigatōne vicerit.
Dec fili mi. inq̄t mat̄ optia. exercitia studia. desi-
deriaq; sūt ⁊ siliarioꝝ. ⁊ sulū atq; rectoꝝ pestiferi
nr̄i temporis ad que tu ipse cōspice. si libet aspira
re. Materna igit̄ monita adeo viscerib⁹ meis infi
xa fuere vt ad huiusmodi mīsteriū nullo pacto as
pirarem. Sed ilico patrueles atq; sanguie ⁊ amo
re ⁊ iūcti sese igerūt. vt aliud vite genus assumerē.
qđ vt dicebāt a cuncti mortalib⁹ ⁊ tut̄. honoris. et
gl̄ie cupidis sp eroptatū ē. videlicet tanq; aduo
catus patrocinādi exercitō versari. ad quod his
suasionibus cōmonebant.

¶ La. xvij. de iurispiti ac de aduocādi ⁊ p̄rocinā
di officio i iudicō ⁊ extra. ⁊ de laudibus iuridice
sciētie. ac necessitate ⁊ vtilitate hui⁹ sciētifici ⁊ ar
ficiosi exercitij. ⁊ quō suppletnature defect⁹.

PAtrocinari i caus ac in iuris hūani sub
tilib⁹ disceptatōnib⁹ versari. sp lauda
bile insigneq; exercitiū fuisse nemo am
bigit. Ea em̄ officia (vt Salust⁹ ait) honestiora
apud om̄s habita sunt. que ingenio. que intellec
tu. que deniq; eloquētia ac dicendi suadēdiq; ar
tificio constāt. Sic ergo iuris disciplina honesta
sctā. ⁊ p̄ necessaria vite hūane extitit. ⁊ ob ea rem
omi tp̄e plurimū fuerit cōmendata. Eadē rōne di
sciplinā ipsam sectantes. q̄ iurispiti seu iurisscon

sulti appellati sunt. vtilit̃ ac laudabilit̃ z necẽssa
rio vtunt̃ iurib⁹ hũanis que non nisi ad lites int̃
hoies dirigendas. amiciciamq; atq; ip̃az rẽpub
licã augendã instituta sunt. Hinc Justinian⁹ ait.
Aduocati q̃ dirimunt ambigua facta causaz. nõ
minus, puidẽt humano generi q̃ß si preliijs armis
q; parentes patriamq; saluarent. Et alius sapi
ens magna cõmendatõne dignos eos facit. q̃ qđ
iustũ. quod bonũ. quod equũ est. hoĩbus psua
dent. Est ergo huius exercitij honestas atq; neces
sitas admoduz manifesta. sed z vtilitas publica
manifestioz. Quantũ vero i eodem nobili exerci-
tio ꝑuate sit vtilitat̃. nemo est q̃ ambigat. Habu
it tamẽ inuidos omĩ tpe hoc scientificum z hone
stũ exercitiũ. Non nullis em̃ non sat̃ nec recte ĩtel
ligentibus visum est leges ip̃as atq; legum inter
ꝑtes z iurisꝑitos causã dare litigijs. illaq; q̃ mi
nime interire. In quos pulcre Cicero in eis quos
de legibus edidit libris. iuehit. ait em̃ veri⁹ igno-
ratõnem legũ occasionem litigijs parare. ignorã
tes em̃ leges voluptates z appetitus suos putant
z optant legibus iuuari posse. quare inq̃t Cicero
cunctos cõsuluntan sit ler qui suo possit suffra-
gari appetitui aut cupiditati. quo fit. ut ipsarum
legum ignorantia non iurisperiti viam litigijs ꝑ
stant. Adde. aduersus iurisperitos aliam nõ mi-
norem emulationem. nonnulli enim persuasum
habent id quod er ipo exercitõ laudato ꝓpat̃. im
ꝓbe atq; illicite foze quesitũ. Plane non ita sen-

Cicero q̃ legum ignaros

tiebant antiq philosohi z sapiētes. sed nec catho-
lici tractatores q iconstituēdis determinandisq
hominum desideriis. iudices testes z aduocatos
assistere decreuerūt. sol'tamē legispit licitum esse
voluerunt. suum ꝯsilium iuste vendere potuisse.
Cui inter cetera illa a philosopho ratō assignat.
qz iuder ipse z testis ꝯmunes sūt psone z ꝑ vtra
qz parte constitute. Aduocat vero alterā tantuz
fouet partē. a qua licite honesteq salariū exigit.
Dui ꝑterea nobil'ac scientifici exercitij excellen
cia er plurib illustrat effectib. Est em mortaliuz
hoim desideriū. vt ad id potissimū tendat. eodem
philosopho teste. vt veritatē agnoscat. Quare ad
ipm i rebus agibilius auidius hūana ꝓperat in
qsitō. psertim cum ob eas hoim cupiditates. que
a vero. quea iusto. plerūq diuertere cogūt. ꝓpter
rez hūanaz veritates. difficulter qdem veritas
ipa z iusticia agnosci pōt. Dic dns p Ysaiam ꝑ
phetā de hūana iusticia dicit. Tanq pann menstruate vniuerse iusticie vīe vt humanā iusticiam difficulter attingi z cognosci posse liqdo demonstraret. auarius em q iustius homies lites z iurgia mouent. Quia vt inqt sapiens. de fecit homi
nē rectū z ipse imiscuit se infinitis questionib. Fu
it ergo necesse hūano generi iurispitos ꝯstituere.
quoz industria z expectata iurispicia. eas sn bel
loz fragoribus questiones decideret. quas hūa
na puersaq auaritia attulit. Laudanē igit pluri
mū atq merito diuerb honoruz titul'illustrantur

iurisp̃iti. q̃ et veritatẽ ap̃iũt. ꝛ inter hoĩm cupidi-
dines p̃ sue scientie ꝯiecturas ꝛ regulas. q̃d verũ.
q̃d iustũ sit explicant docẽt. atq; e tenebris ad lu
cem vsq; deducũt. Quoꝝ tanta vis est. vt nõnũ-
q̃ eas veritates. quas vel natura. vl̃ industria ve
rius astutia hũana. i damnũ simul ꝛ penã peccã-
ti humani generis occultas fecerit. ip̃i iurisperiti
sui ingemi subtilitate ad reipublice q̃etez atq; no
stram cõmoditatẽ reuelẽt. Plurie siq̃dem verita
tes incognite. plurie ininsticie impunite manerẽt
si iurisp̃itoꝝ cessaret sapientia. ꝛ sua querẽdaruz
reꝝ studiosa sagacitas. ꝯtemptui aut nõ vsui ha-
bereť. Deniqz nemo vnq̃ dubitauit veꝝ ꝛ iustũ
multo esse meliora q̃ falsũ ꝛ iniustuz. Esset em̃ ra
tõni dissonũ. si veꝝ a falso. iustum ab iiusto vice
reť. Quod itaqz funestũ in republica sepe accide
ret. si iurisconsulti deessent. Quoꝝ id p̃cipuũ stu
diũ ẽ. iustũ ab iniusto falsum a vero discernant.
Rursus q̃ necessariũ humane reipublice hoc er
cituũ fuerit ex eo patet. qm̃ vt philosoph⁹ inq̃t ĩ
ethicis. sunt nõnulli homies pessime q̃dem psua
sibiles. q̃ non facile creduntnisi certissima videãt
signa. aut fortes habeant p̃suasiones. Aduocati
igiť plurimi sunt cõmendandi. q̃ ꝟtute scietie iu
ridice certissimas vel p̃piquas ymo fortissimas
p̃suasiones eliciunt ꝛ illa iudicibus suadent. ad
iuuandum inocentiã ꝛ reꝑmendas puniẽdasqz
violentias ꝛ iniusticias. Unde Cicero hãc uiris
disciplinaz extollẽs. hec inq̃t ad oĩs res p̃uatas

atq; publicas tuēdas instituta ē. Et iterum. Nec ars tuta ē. hec honesta. hec illustris. q̄ sepe multe reſpublice ſalue facte ſunt. Deniq; vt philoſoph⁹ voluit. oēs artes inuēte noſcunt̄ ad ſupplendos hūane nature defect⁹. vt libet exempli grā vnum inſerere. Natura em̄ ipa lapides. ligna. atq; ferrū pducit. ſed minime domū efficit. quare recte ⁊ neceſſario ars domificandi inuenta eſt. que idipſum ſupplet quo natura deficit. Simili mō natura parēs lanā ⁊ linum. ſed nō veſtes pducit. ſalubriter ergo atq; neceſſario artes terēdi atq; ſuendi inuente ſunt. Natura ergo q̄q; hoī inſtrumēta loquēdi dedit. nō tn̄ ꝛ tutē tribuit pſuadendi. Sed arte effectū ē. vt hoīes ſtudio ipo atq; mirabili artificio vi q̄dam dicēdi ⁊ ſequant̄. ⁊ cept⁹ videlicet ſuos imꝑmere poſſe audientiū animis. ſicut natura minime dedit hoībus vim diſcernendi ⁊ gruū ab ī cō gruo niſi p gramatice ſciētiā. nec vez a falſo. niſi p dyaleticā. licet dederit inſtrumētum ⁊ gnoſcendi verū a falſo. videlicet loquelam ⁊ intellectū. Oportebat ergo p ⁊uerſatōe hūane vite et tollēdis int̄ hoīes diſſidiis vt nature hui⁹ defect⁹ ſuppleret̄ p iuriſpitos q̄ ipm iuſtū ⁊ rectū iudicibus pſuadent ꝑm traditas legiſlatōnes. ⁊ nōnunq; iuſtum ⁊ rectū diſtinguāt. limitēt. ⁊ moderent̄. ꝑm pticulariū caſuū occurrētias ⁊ legiſlatoris mentē. Que oia perirēt. niſi iuriſpiti eſſent. q̄ ea hoīb⁹ ſuaderēt. Et vt paucis agam⁹ ſumma eſt excellentia huius exercitij. quo ipa vniuerſa:

lia statuta humana que generabilib⁹ atq; indeterminat⁹ verbis statuunt. lucidius intelligunt. Nā p iurisp̄itoz subtilē t ingenioſam applicatōnez dictaz legū. ad cauſas p̄ticulares mentez legum interp̄tant. Et tandem vero p hoc nobile aduocatōnis officiū. infantes defendunt/opp̄ſſi releuantur. t vt paucis multa ꝯp̄hendamus. iuſticia periret ſi deeſſet q̄ iuſticiā allegaret. Ex quibus facile cognoſcitur. quanta ſit hui⁹ exercitij honeſtas quāta neceſſitas. quanta deniq; vtilitas. Sz vir affiniuz t amicoz ſollicita inſtantia verba finierat. cum mat̄ clamitans dicebat illud ſapient̄. Fili mi ſi te lactauerint peccatores. ne acq̄eſcas. Et tandem aduocatoz vitam ac exercitiū eoz q; apta diſcrimina t p̄icula. ſequētib⁹ ꝓbis diſſuaſit.

La. xviij. de incōmodis t onerib⁹ exercitij iuriſtarū et art̄ aduocatōnis in cauſ et iudicijs. t de p̄icul' huius ſtatus t modi viuendi t de dānis que ex illo veniunt reipublice. t an litigia nutriant̄ ex aduocatoz copia. t an hūana iuſticia pōt imp̄leri ī iure naturali.

IUriſperitoz eoz p̄ſertim q̄ foreſes cauſas agūt in iudicio quos aduocatos vel cauſidicos appellam⁹. q; ſit dānoſū p̄iculoſū q; exercitiū. nemo apti⁹ q; aduocat⁹ ip̄e vnq; intellexit. Sz t q̄ntū hoib⁹ ſit iutile q̄ppe t p̄nicōſum. nemo rectius agnouit q; q̄ pro eius infortu.

nio aduocato indiguit. Nuius exercitij damna. discrimia. atqz picula. nõ facile enarrari possent. Ex multis aũt paucula quedã i mediũ adducenda decreuim⁹. In ꝑmis naturã arti atqz exercitii considerare oportet. Est em̃ eius generis patrocinatio i cauſ. qz difficile ẽ aduocato z causidico vnũ iuuare ꝙn alterꝫ ledat. Cui pulcre Ambrosi⁹ dicere videt. Qui nõ põt alteri subuenire nisi alter ledat. cõmodius est neutrꝫ iuuare. q̃ꝫ grauare alterum. Uñ sup illo verbo Impio prebes auxilium Augustinus inqt Callidi argumẽtatores z iuris periti fallaces dum cupiũt ditari. vix ꝑuaricatõis periculũ fugiunt. cõtrouersias actõesqz causaꝫ contra ipa iura vertũt. z vt aduersarios coherceant iussionib⁹ legũ ad illudendos iudices exq̃sitis exemplis. multiplices intellect⁹ z cauillosas a legibus eliciunt ꝓiecturas. q̃d igit̃ in eis laudem nõ facile inuenio. Uendũt em̃ linguã suam. que spiritussancti donũ ẽ. Qua de re Augustin⁹ de se ipso i libro ꝓfessionũ loquens ait. Placuit mihi subtrahere misteriũ lingue mee a mũdanis loquacitatib⁹. ne ceteri mei exemplo. iam nõ legem dñi. sed forenses bella mercarent̃. et er ore meo arma furori suo accõmodarẽ. Rursus nõ illis puto assentiendũ. q̃ negant causidicos lites nutrire. sed potius ꝑscindere cõtendũt. ex Ciceronis verbis argumentũ sumẽtes. que recte intellecta eos ledũt Ait em̃ eos q̃ leges ignorãt voluptates z appetitus suos putare legib⁹ iuuari posse. z inde leguꝫ

Contra ꝓfessos causidicos

peritos ꝫ sulũt vt eisd icant appetit⁹ suos legib⁹ sequi posse. Sed ea ꝛba ꝗd aliud sanare viden. tur ꝙ aduocatos lites gignere. dũ voluptuosis ꝛ cupidis hoib⁹ suadent legib⁹ posse explere. que leges ip̃e vetãt. Quis em̃ tam amens est. ꝗ leges iustas asserat iurgia nutrice quas dicit. Licero i eod̃ de legibus esse vicioꝝ emendatrices. virtu tũq ꝫ mendatrices. Sed ex mente Liceronis eli ci posse. non leges sed legib⁹ abutentes ꝗ sunt le- giste. lites nutrire ꝛ educare ꝓspicuuꝫ est. Qui vt nascañ lites spem victorie victis ꝓmittũt adđu centes innumera fallacia ꝝ repagula. ꝛ astutia ꝝ obstacula ꝥm Policratuꝫ. qui em̃ cecus nõ est. li quido videbit. qꝛ nõ hoim negocia. nõ cause. nõ controuersie suscitãt aduocatos. ꝗ nymo vt ocu lis cernimus. aduocati ip̃i cãsas gignunt. litigia suscitãt. ꝫ trouersias fouẽt. ymo mouẽt atq enu triunt. Prebeãt huic veritati testimoniũ ea loco que certe btã direrim. vbi si desunt aduocati. ibi cause ip̃a quoqꝫ litigia desunt. vbi vero aduoca toꝝ turba strepit. ibi litiũ anfractib⁹ tota ciuitas ardet. nec domus aliq̃ a litigio vacat. Vidi ego i germaĩa vrbes ꝙplurias populatissimas quidẽ atqꝫ optĩa politia gaudẽtes. in quibus ciuis vn⁹ iuris ignarus. i decidendis cauſ penit⁹ inerptus totius ciuitat̃ causas breui momento pacifice et incredibili silẽtio terminabat. vbi nec assistentia erat aduocatoꝝ. nec allegatõnuꝫ ingenioſa alter catio. Stupenti igit̃ mihi atqꝫ querenti cur in tã

ta vrbe tam pue atq; p pauce cause agerent. que due cause erāt q nullus ibi aduocat⁹ addesset. re sponsū tandē est cū facto modesto q̄ risu. vltimū esse causā p̄mi. Addebātq; vt ego mihi pi¦incren do satisfacerē. ac si apte dixissēt. pauculas admo dū causas i tribūalib⁹ esse suis. cui⁹ rei illa erat ratō. qr nullū q̄ eas ꝓponeret aduocatum facile admittebant. Profecto nō insulsū eoꝝ dictū pu to plurimi q̄dez nequaq̄ plerūq; litigarēt. quin ymo aliud forsan inuste paterent. nisi aduocato rū ꝓnitas adesset atq; eoꝝ sollicitudo qui vicere pollicerent. Nemo certe nisi insanus siue armis bellū temptat. Quippe plurimi salui fuere. q̄ ill' arma defuere. z lōge plures perire armoꝝ fiducia q̄ pennria. Tolle em̄ frenetico arma. prestabis z vitā. tolle cupidis litigandi mīstros. simul tolles z lites. Cupit em̄ ois artifex. vt philosoph⁹ in ethi cis voluit. sua laudare opa simul z dilatare. Sic poeta sua poemata laudat. a cunctis recipi optat. sic faber. vt inq̄t Dieronim⁹. sua fabrilia tractat. studetq; sūmope vt tot⁹ orbis eis idigeat. Litha rista denicq; oēs eroptat dies esse festo atq; solem nes. armoꝝ z machinaꝝ artifex nuptiaꝝ aut pa: cis tpa infesta bz. z generalit̄ de pace nō cogitat. q̄ cū bello lucrat̄ Nec alit̄ agit aduocat⁹. alienas cupit⁹ trouersias. ꝓpiquoꝝ causas eragitat qui suas nō litigat. dissidendo litigādo lucrat̄. q̄ mē dicaret si q̄etissime oms viuerent. Et vt paucis di cam. desunt lites si desint q̄ lites cupiāt atq; solli

citent. Deniq; Aplus ait. seruos dei nō decet liti-
gare. Quō igit alienas opes litigando querere
possum⁹ licite. q nra primis offerre iubemur. vt
iuxta dominicū ⁊ filiū petēti clamidē palliū non
negemus. Demū vero illud ergo verissimū puto.
qz lōge min⁹ reipulice xp̄iane nociuū videbit. si
iudicioꝝ strepit⁹. si causaꝝ deceptōnes nō habe
at. si aduocatoꝝ penuriā patiat. q̄ si p causaꝝ ⁊
litigatoꝝ atqz aduocatoꝝ copias caritatis ordo
pereat. q i litigando seruari minime pōt. Et iterū.
longe min⁹ pernicōsum arbitroꝝ. quosdaz forsan
iniuste oppmi ob defensionis aduocatōisqz defe
ctū. q̄ plurimos ymo ip̄am rēpublicā eiusqz q̄etē
tot tantisqz vt cenim⁹ litium pturbatōnibus cō
cuti atqz subuerti que veluti quedā incendia. cū
ctas respublicas adurūt atqz cōfundūt. Postre-
mo q̄s causaꝝ. quis foꝛi aut iudicia l' strepit⁹ tam
auidius est. quē nō moueāt ymo terreāt plurmū
illa Bernardi verba. q cum ad Eugeniū ageret ac
eū inducere conaret. vt fideles ad diuinā legē dis
cendam sectandāqz alliceret. ⁊ aduocatoꝝ astu-
tias fugiendas esse oñderet. quotidie inqt pstre-
pūt i tuo palatō leges sed iustiani. non dñi. iuste
ne etiā istud tu videris. Non certe lex dñi īmacu-
lata conuertens animas. Ea autē non tam leges
q̄ lites sunt ⁊ cauillatōnes subuertētes iudiciū.
Tu ergo pastoꝛ ⁊ ep̄us aiaꝝ q̄ mente obsecro su
stinēs coꝛā te silere illā. istas garrire Puto q etiā
hec puersitas te cōpellat ad dominū dicere cum

pheta. Narrauerũt mihi iniq̃ fabulatõnes. sz nõ vt lex tua. Dec Bernardus de humanis legibus z eaz sectatoribus Rursꝰ nisi fallor fallit q̃sq̃s q̃ litigandi officiũ assumit. z longe magis fallit q̃ artes litigandi z contendendi eligit. ĩ quibꝰ ꝑpẽ nocendi facilitatem quãto quis doctior. tãto ne quior euadit vt de aleatoribꝰ Policratꝰ ait. Vñ gustinꝰ. forma inquit in eis est litigiosa. hoc ipso laudabilior. quo fraudulentior. Fateor em̃ vtil'ẽ iuris scientia. si eius ꝓfessores intra eius limites agerent. z legum termios non transgrederentur. Sed plurimi illis obtuntur. z falso legum intellectu z nouis iterꝑtatõnibꝰ sacris legibꝰ illudũt. Qõ si secus agerẽt paupes admodũ z inopes fateor tñ felices viuerent Ea dere sancti viri piculũ tam ꝓmptũ imminere hoc exercitiũ tenẽtibus cernẽtes. merito ꝓfectis z deo dicatꝰ viris. nedũ forẽsiũ causaz interdicũt exercitiũ. sed hũana z legũ studiũ. Quaz inter ceteras illa est rõ. ne videlicz iurispiti magnũ estiment eam iniusticiã quã ipsi continent. z veneranť z quam leges hũane docẽt respectu eius iusticie quã lex dei ꝯtinet z venerať Justicia em̃ hũana quam leges seculi ꝓfitenť. impleri indubie põt facultate z nature viribus. Qõ ex eo maxĩe patet vt alia taceam. qm̃ xꝑus in euãgelio ex duobus naturalibus preceptis omẽs leges et ꝓphetas pẽdere dixit ꝓ put pulcre Augustiꝰ deducit ĩ epla ad Volusianũ. diuia vero iusticia nõ nisi supna gr̃a impleri põt. Quare ad hũc sen

sum verius q̄ paulo ante Ysaias dicebat de hūa na iusticia. pann⁹ mēstruate iusticie vr̄e sunt. Sz nec alienū ab hoc ꝓposito videt̄ qđ dñs ī euāgelio ait. Nisi abundauerit iusticia vestra plus q̄ scribaꝝ z phariseoꝝ. nō intrabitis ī regnū celoꝝ. Quod vtiq; recte dici pōt de hūana iusticia q̄ q̄z iurisperiti z causidici astruere nitunt̄. vt xp̄us fidelibus suis dicere videat̄. nisi abūdauerit iusticia vestra plus q̄ scribaꝝ z phariseoꝝ. i. legistarū z iurisperitoꝝ hūani iuris nō intrabitis ī regnū celoꝝ. Nec em̄ hec iusticia que ex hūanis resultat legibus sola ad salutē sufficit cum illa. vt philosophus ī politicis voluit. solū reipublice terrenā ꝺeitudinē appetat. Cui⁹ grā pluria que lex diuina vetat et punit. ipa ꝓmittit aut iubet. Vñ Augustinus. hec lex que de regendis vrbib⁹ dat̄. multa ꝓ tpali pace aut ꝓmittit aut iubz que lex diuina grauissime punit. ī ꝯcubinatu atq; vsuris. demuz ī p̄ scriptōib⁹ z multis alijs repire libet Deniq; lex ipa humana. vt p̄missū est ꝑtuti humane z naturali innitit̄. que nequaq̄ ad eternā felicitatez sufficit sine speciali auxilio diuine grē. quod alit̄ est sciēdum de diuina iusticia. que dei z a deo est. Dabo igit̄ inq̄t mater pluribus ꝓsuasionib⁹ finez. si id solū dixerim. q̄ humani iuris letant̄. cuz rem ipam non habeāt. ꝺiymo sub iuris atq; iusticie obtentu ipsa iura z iusticiā ꝓsequunt̄. vt recte de eis dicat vera iusticia. filios enutriui z exaltaui. ipsi vero sp̄reuerūt me. Tandē quis ille legista est z lau

dabimus eum q̄ vt inq̄t Augustinꝰ. dicat clientu
lo suo recipe quod mihi cum tibi adessem obtuli
sti. redde aduersario tuo quod me iniuste p̄cinā
te abstuliſti. cuiꝰ opa. decepto iudice ⁊ circūuentꝰ
legibus viciſti. Longe sat̄ euagatus sum i descri-
bendis aduocatoꝝ picul'. sed expertus dixi. Tur
pe em̄ videbat̄ patrono ignorare ea i q̄bus versa
tus est. Suasi ergo mihi maternis his ymo diui-
nis ꝯmonitōnibus edoctus. forensiū atq̄ ciuili
um causas ⁊ iudicia penitus deserere. Victi ergo
et supati ꝯtribules ad aliud vite genus innocen-
tissimū. vt dicebant. videlicet notarioꝝ me trans
ferre verbis atq̄ suasionibus sequentibus nite-
bantur.

La. xix. de notarijs. tabellionibꝰ. ⁊ scribis. ⁊ ꝺ
huius art̄ laudibꝰ. vtilitate. cōmendatōne ac ne
cessitate.

TAbellarioꝝ siue notarioꝝ ars et viuēdi
formula q̄ honesta. honorabil' et lauda
ta sit. ex pluribus p̄sertim i illius necessi
tate ⁊ vtilitate facile ꝯgnoscit̄. periret siq̄dem oīs
iudicioꝝ tela nisi essent notarij q̄ acta ꝯscriberēt.
periret ipa veritas ⁊ fides in ꝯtractibꝰ ⁊ cōmerci
is hoim. periret omis ordo i iudicio forensiū cau
saꝝ. nisi esset aliq̄ fidelis publica q̄ p̄sona cui iu
der crederet de his q̄ ab vtraq̄ litigantium parte
aut offerunt̄ aut dicunt̄. Item sūt instituti no
tarij ad confirmatōnem veritat̄. sed cum ipsa ve
ritas vbicunq̄ sonuerit ab illo ē q̄ dixit. Ego sum

via ⁊ veritas. Recta certe rõne notarioꝝ officiũ valde laudabile erit. qꝛ in veritatis ꝓbatõne ⁊ cõfirmatõne. radicẽ ⁊ fũdamentũ suscipit. Demum huiꝰ artis laudes ⁊ vtilitates ex eo patent. qꝛ publice vtilitati deseruiunt. Di namqꝫ nedũ apud pedaneos minoresqꝫ magistratus creditum ac auctoritatẽ obtinent sed apud reges et pncipes ⁊ cũcta eminẽtia tribunalia acceptissimi ⁊ familiarissimi existunt. quoꝝ manibus ymo admiranda fide instrumẽta. ꝓuilegia. ⁊ littere ad ꝑpetuam rei memoriaꝫ ꝓficiunt. Et postmulta tempoꝝ secula ex horũ sola notariorum subscriptõne. indubitatã ꝓbationem inducunt. Di typum tenent euangelistaꝝ xp̃i. q eius gesta ⁊ acta i euãgelio tam fideliter qꝫ vtiliter descripserũt. Et vt ceteras huiꝰ artis commoditates ⁊ laudes obmittã. q illam exercẽt magna lucra. summos honores assequuntur. vt breui tpe ac paruo labore. opulenta vtilitatis compendia adipiscant. ⁊ tandẽ ab omibus honorantur. qꝛ oms illis indigent.

La. xx. de miseriis. calamitatibꝰ ac laboribꝰ et periculis tabellionum. ⁊ tabellioꝝ et illorũ fraudibus ⁊ dolis.

INter ceteras vite humane artes ⁊ modos formulasqꝫ viuendi scribarum atqꝫ notariorum artem miseram. calamitosam. ac multis erumnis plenam. nemo ignorat. nisi q tam felix fuit. vt nec lite in iudicio actor nec reus extiterit. nec ꝯtrahendi gratia tristi illoꝝ mĩsterio

eguit. Breui igit̃ huiꝰ artis calamitates. infelici-
tates. labores atq; picula adducemus. pauca ex
multis colligentes. In ꝓmis igit̃ fatemur. habẽt
tabelliones officiũ publicũ. sed ꝓuatũ exercẽt ne
gotiũ. non reipublice seruiunt. sz rei familiari de
seruiũt non illã sed istã augent. ꝯmunes, sũt ꝑso
ne. sed ꝑꝑa sũt lucra. Demũ tabellarij ipi seruos
se esse publicos nouerint. quos iure iurãdo ꝯstat
astrictos. vt quotiens rogari eos a quo q̃; iomni
causa ꝯtingat ferre eos testimoniũ oporteat. Ne-
mini aũt dubiuz eristit. tam astrictos, reipublice
seruos. nõ esse illiꝰ dignitatẽ atq; felicitatẽ. vti pau
lo añ depictuz est. Eius vero artis labores. frau-
des. doli atqz picula. ex eo ꝯstant. qz natura ipsa
impellunt̃ homines gratã fidẽ ipsã seruare. verita
tem attestari. ac de illa liberevbiqz ferre testimo-
niũ. miseri tamen tabelliones soli sunt. q̃ nõ nisi
pecunia de fide dicant ac rogari velint. Nec alit̃
q̃; ꝑcio iterueniente veritati fidem accomodent.
paup siq̃dem fidem petit veritatẽ. ille mãmona ex
igit iniq̃tatẽ. Turpis igit̃ est q̃ ꝑcio turpiter accipit
quod gratẽ tenet̃. Quo fit vt hanc vite formulam
exercentes. ne dũ iusticiam sed ipsã iniusticiã vẽ-
dant. quare teste Augustino. nihil inordinatius
esse põt. nam iusticiã vendere iniq̃tatẽ est. ĩiusticia-
am vero rabiosa insania. In ceteris em̃ ꝯtractiꝰ
res vendita alienat̃ a venditore. z trãsit̃ i empto-
rem. sed ĩhoc infelici ꝯtractu nullã iusticiaz habet
notarius, vẽditor. Sic miser artifex ipsam verita

tem ad quā coꝛroboꝛandā erigendāq; creat⁹ est. ꝛ que eum honoꝛatū reddit. inhonoꝛat atq; vilificat. dum eam vt p̄missum ē p̄cio erponit. Apud antiquos em̄ tabellarij alebant̄ a publico. eratq; gratuitum officiū. Eo igit̄ seculo aureo certe laudabil' erat tabellonica ars. laudabile exercitium. nunc vero q; ad p̄cium erponitur. merito i sordibus ꝓputat̄. scd̄m Dolicratū. Rursus notarius seruus est iusticie. que ⁊ tutū regina ē ꝛ domina q; ergo dominā suā vendit. vt ꝑditoꝛ iudicand⁹ ē ❧ quot falsa ab eis ꝓstituunt̄ instrumenta. precq; dem vel precio. ❧ quot ꝓtract⁹ fabꝛicāt rei geste substantiā longe aliter scribentes q; partes ꝓfessi suut. ❧ quot falsas clausulas interserūt. aliasq; iustas abolent verba cācellant. dictōes viciāt in multoꝝ lesionē atq; iacturā. ❧ quot neglect⁹ ne dixerim dolos. i iudicijs ꝛ ꝓtractib⁹ cōmittūt. An nos in dictōnes diē atq; locū p̄termittūt nec testes adhibēt nature rei necessarios. litteras. scripturāq; diuersificant. Qua de re instrumēta suspecta aut dubia reddunt̄. ❧ quot erroꝛes. fraudes ꝛ machinamēta ab eis admittunt̄. ❧ b quas res innumera litigia. imoꝛtales ꝓtentōnes ibi nascunt̄. vbi sopiri debuerūt. Demū ꝑthocolla nō retinēt. ꝛ diuersa plerūq; ab ill' instrumēta edunt Pleriq; vero litteras. ꝓtractus. ꝛ instrumēta super vsuris ꝛ ꝓtra iuris p̄cepta ꝓficiunt. paruifacientes q; ex ea re infames inabilesq; euadunt. ❧ quot collusiones agūt i iudicio. quot deceptōes

apd iudicē. quot falsas attestatões. quot supfluas dilatões. quotacta iutilia scribūt. vt crescat regi: stry ꝓcessusqꝫ in ꝑcio augeaꝫ. Taceo qꝝ excessiua salaria exigunt. crimē ꝯcussionis nō verētes om nia ꝑcio agūt. nec calamū ꝗdem manu capiunt. nisi pecu nia assit. taxas excedūt. de ꝗbus Grego rius dicere videt. qꝝ multo sceleratius ille accipit qꝫ alius offert. Ni certe crudeliores sunt illis la tronibꝰ ꝗ insidias adbibēt. Nazisti palā rapaci tatis auaricia seuiunt. Ceteri eniz hostes i suoꝝ tm̄ hostium sanguinem armant aliꝭ in quorūdā hominum necem pecunias accipiunt isti ut cru delissimi carnifices ciuiū amicorū cunctorumqꝫ hominum oppressione letātur ꝛ omniū litigātiū vitā extinguūt. Quid em̄ ꝑdest iustū habere iudi cē. sed rapacē notariū. Dinc Ysidoꝝ. ad delictū ꝑtinet iudicis improbos habere mīstros Ais fo: te. ꝗd ad rē. locupletes sunt notarij nunqꝫ egen: tes. vbiqꝫ honorati. qd ego fateor. sed ꝛ illud. Ci: ceronis sꝑ vey esse putaui. nil fore vtile nisi hone stū iustūqꝫ sit. nil honorificū nisi in ꝟtutis radice. que gratuita fundet. nā vt idē Cicero subdit. nul lū emolimentū est fallere. nullū ꝯ modū lucris in: biare. splendoriscqꝫ nomē amittere. Adde. qꝝ vtili tas illa familiaris non pōt tm̄ afferre. quantū au ferre. Qua em̄ alia cā Gazabel omni sclo maledi cta erit. nisi qꝝ eius nō vero testimonio Agab rex venia abstulit naaboth. Ea de re eidem Gazabel dictū est iussu dñi. canes comedent gazabel. De:

nicꝫ vt paucis multa ꝯcludã. notariꝰ cupidꝰ rem publicã offendit. deũ ꝯtemnit cui se iurãdo astrixit. iudicẽ mẽtiẽdo decepit ꝓtes ledit. De his Augustinꝰ dicere videt. qꝛ sileꝫ sunt locuste aiali pestifero. Nocet em̃ mordendo. ꝯsumit nocẽdo. Nisi ergo abundauerit nrã iusticia plusꝫ similium scribaꝫ. spẽ nõ habeamꝰ ꝯsequendi fructũ iusticie. q̃ est regnũ celoꝫ.

La. xxi. de exercitõ agriculture ꝛ de laudibꝰ et commẽdatõne huiꝰ natural' ꝛ inocentissimi exercitij. ꝛ de vtilitatibꝰ generi hũano ex illo ꝓueniẽtibus ꝛ quõ deo acceptũ est.

AGriculturam optimũ esse viuendi genus nemo ãbigit. nisi q̃ viuere nescit. Dicꝫ em̃ vite modus ꝓmus omnium a deo altissimo est hũano genere tributꝰ. Dictuꝫ est em̃ homi In sudore vultus tui vesceris pane tuo. nec dixit In sudore vultus alieni vt in ceteris officijs ꝛ viuẽdi modis liq̃do ꝯtigit. In quibus alieno labore alienoꝫ sanguine ꝛ sudore. plurimos pasci ꝛ nutriri. quinymo lasciuire videmꝰ. Nequaꝫ em̃ deus homi hoc exercitium precepisset. nisi primũ innocentissimum deinde ei gratissimuꝫ agnosceret. Hoc deniꝫ vite genus veras naturalesꝫ diuitias gignit. Alia exercitia industriales. et vt ita dixerim adulterinas diuitias comparant. Igitur inter vtrasꝫ diuitias illa est differentia. quoniã ꝓme humanũ genus sustinẽt. scõe corrumpũt. ꝓme delectant scõe cruciant. ꝓme satiant. secunde

agunt. Qđ em̃ tam felix vite genus esse põt. q̃ z na turalibus insidere laboribꝰ z possessiones agros q̃z ad vbertatẽ p̃ cõmuni omniũ vsu deducere Quaꝛ reꝛ inocentissima cura. ceteras oms̃ noꝛ ias curas fugat. Hesserunt agriculture vsum. nõ solũ antiq̃ ꝓme etat̃. sed et omniũ etatũ viri p̃stã tes atq̃z clarissimi. nec mõ publica officia. quin y mo z impia magna q̃z fastigia huiꝰ cupidie atq̃z dulcedine dimiserunt. Hanc Latho censoꝛinꝰ er ercuit. de quo scripsit. optimus senatoꝛ. optimus oꝛatoꝛ. optimꝰ impatoꝛ. Quem igit̃ pudebit cum cathone terram colere. Quis igit̃ turpe cogitabit qđ ille pulcꝛ elegit. q̃ p̃ter rerũ gestarũ gl̃iam etiã in nr̃is hispanus p̃clarissime triumphauit. Deni q̃z ĩ ceteris huius mortal' vite occupatõibus va: cant hoies artibꝰ. in hoc nature. ĩ ceteris vacant sagacitati. ĩ hoc sctẽ simplicitati. ĩ alijs supfuita ti. ĩ hoc necessitati. ĩ ceteris vacaui hoies paucis aut nullis ĩ hoc omibꝰ. Qua rõne ceteris viuẽdi modis iuste anteferẽ. teste em̃ philosopho . q̃nto aliq̃d est cõmunius. tanto ẽ p̃clarius. Est ergo il lud vite genus eligibile qđ pluribꝰ ꝓfert. et pauci oꝛibus nocet. Demũ non parũ huius vite p̃coni um auget. qꝛ cessanti ĩ hoc viuẽdi mõ ea oĩa diuĩe offẽsionis z peccandi incitamẽta ac ꝓmpte actõ nes. que alijs negociatõnibꝰ sese vltro offerunt. Ut em̃ q̃dam er sapientibꝰ ait. Inter hoim vicia viuere z vicia hoim vitare. nõ tã p̃claꝛ q̃z rarum nec tã laudabile q̃z difficile est. Quis em̃ in agro

laborãs aliena vsurpat. ḳs deierat. ḳs blaſpheãt ḳs ſupbit. aut quis iraſcĩ aut ĩuidet. ḳ optare ſibi ſoli bona nõ põt ḳn alijs eueniãt. Quis deniq; agriculture intendens inimicaĩ. Quid aliud odit niſi grãdines. cui maledicit niſi tẽpeſtatib⁹ Quid deniq; auare cupit niſi ea que alioꝛ non ſunt. Sed ꝛ ḳs fornicaĩ. quẽ non ciboꝛ p̃cioſitas. ſed fames ꝛ paupcula mẽſa ſpectat. ꝛ demuꝛ ipſa lacertoꝛ laſſitudo. ꝛ diurnus tot⁹ labor dormire potius q̃; laſciuire cogit. Rurſus in ceteris vite occupatõnib⁹ illud ꝯmuniſſimũ eſt. vt q̃nto homies plus emolimẽti aut cenſus habẽt tanto min⁹ deo retributõnis ꝛ honoris tribuunt. ita vt veꝛ ſit illd̃ ꝓphete. qꝛ ſatietas panis cauſa ſit iui ḳtat̃ in homie. ĩ hoc tamẽ viuendi mõ plus omnibus deo reddiĩ. ꝛ vt ita dixerim plerunq; plus q̃; ḳs habꝛ deo offert. Nonnũ q̃; em̃ oblati deo decimis. erpẽdq; deducti nil ſupeſt niſi labor. adeo vt plurimi anni etiã vberrimi. agricultoꝛib⁹ ip̃is ſteriles ſint. Recte igiĩ ãtiquũ verumq; in hiſpania ꝓuerbiuꝛ fuit. qꝛ agricole martires habenĩ. neqꝛ em̃ ſemel ſanguinẽ fundũt. vt pinguioꝛẽ terrã hominũ vſibus reddant. ſed dietim ſudoꝛe ꝛ cruoꝛe madent. vt nos viuere poſſum⁹. ꝛ ſuis tormẽti ꝛ aſſiduis cruciatib⁹ foueamur. His ergo monitõnib⁹ ſuadebant affines agriculture vacanduꝛ. et ſi non ꝓſonaliĩ ꝓ ſeruos ſaltẽ ꝛ colonos vt mos ẽ plurioꝛ viroꝛ illuſtriũ. Sꝛ nõduꝛ illi ꝓba finierant. ꝛ ecce mater occurrit hunc viuendi modũ

sūmope dissuadens ratōnibus sequētib⁹.

La. xxij. de agriculture incōmodis onerib⁹. z difficultatib⁹ z laborib⁹. z de aculeis z miseriis huius status. z narranī pulcra de hoc viuēdi genere circa eius sollicitudines z anxietates. z quō repugnat p̄clarisingenijs z quales debēt esse agricultores.

LAudat⁹ sata nobis est agriculture vsus q̄z necessariū atq; delectabilē fore. nemo ē q̄ ambigat. habet tñ aculeos suos. Ut em̄ inqt Plini⁹ in eo quē edidit de naturali hystoria libro. agricultura innocētissime atq; beatissime vite quondā iniciū fuit. Nunc vero maioribus longe laborib⁹ nouisq; vicijs obnoxia est Ut em̄ in georgicis Virgili⁹ ait. z p̄mo a diuina scriptura didicimus nō vtiq; hō terre z agris. sed tra homini seruire debuerat. Noīm ergo culpis effectū est vt terra possessorib⁹ suis sine labore nō respōdeat z plerunq; laboris p̄e fruct⁹ dulcedie careat. Mortalis ergo indigentia atq; necessitas. terraz ferro sollicitare miriſq; blādicijs mollire coegit. Juqua colēda quot labores. quot corpis. quot animi sollicitudies. hoies p̄ferūt. nemo nouit. nisi q̄ terrā colit. adeo cuz vez sit illud Petrarche. Qui triticū semiat. semiat z sollicitudinē Et itez q̄d poeta dicit. q; granū plurimoz est. sed anxietas seminanti ita vt p̄prie loquēdo ager animus sit. cultura intentio. semen cura. et messis labor

Quas res agricolas vberrime p̄cipiet leta vinde
mia. dū tñ cuz pruina z grādie pepigerit. O quot
inutiles araturas. quot mortaliuz hoim anxias
curas agricultura affert. z quod p̄ āni circulū dili
gētijs egit plurimis vniꝰ horę rubida tēpestas ab
stulit. q̄ si celi tranq̄llitas adsit q̄nto plura semi
sti. tanto plures necesse est pascas grues. pluresq̄
domi mures volucres deniqz hospites habebis
inuitus. Nec em̄ notiora agricol'sūt quos nescio
q̄d ad seminandū cogat. nisi q̄ ita diuina puidē
tia voluit. vt z si labores. picula agricola expiat̄
laborare tñ nō desinat. qu ē spes plerūqz delectat
sine fructu. Demū vero illud certissimū est. multi
tñ incredibile. q̄ colēdis agris ornā disqz vine:
is. vir fertilitas sumptib⁹ equat̄. Adde q̄ vt Bre
gorius dicebat. bonū est agros colere. si nihil me
li⁹ q̄d fieri possit inuenit̄. Agriculture igit̄ hac no
stra etate operā dare nō est viri excellenti aut p̄stā
tis ingenij nec p̄ arte nec p̄ officio aut negotio sz
p̄ ocio z curarum alternatōne vel ip̄a cogente ne
cessitate laudabile. Nec em̄ ars ꝛrā facit melioꝛē
nō q̄dez intellectū melioꝛē. vires intellectiuas. nō
p̄ficit. sed exteriores exercet. Qua de re iuste sapi
entes agricultura inter mechanicas computarūt
vt inferius tangemus. Et hec putat̄ causa quare
philosophus i septimo politicoꝝ dicit agricolas
mercatores ac artifices z mercennarios. licet sint
artes necessarie in ciuitate. nō tñ esse p̄ptes ci:
uitat. quare nō veros ciues Aristotiles appellat

sicut ꝓsiliatiuos. sacerdotes. ꝛ bellātes. ꝛ iudicatiuos. ꝓut latiꝰ diximus supꝛa i ca. v. Ut em̄ inqt vnus ex philosophis. natura studiosa parēs duꝫ multas mortalibꝰ artes dedit. distinxit etiam ingenia. ꝛ cui quis aptissimus repit̄. illi recte īsistet Indecens nanq; atq; indecoꝛ videt̄. debile coꝛpus fragilesq; lacertos sed ꝛ docilē animū habētes colēdis agris insistere debere. Dulcrū igit̄ est atq; officiosū aliud melius agere non valentibus agros ipos arare, sed longe salubꝛius foꝛet non agros sed animos colere. vex est tñ ꝙ terrena aīalia terrā amant. Rursus sat innocētia agricolaꝝ exercitia veriſſime foꝛe puto si tales ipi agricultoꝛes foꝛent q̄les antiq̄ illi innocētissimi ꝛ simplicissimi erant. et q̄les eos debere esse legimꝰ. nō q̄les exprimur. Illi em̄ cū pacientia ꝛ longanimitate laboꝛes ferebāt cum frugū abundantia deū laudātes. cū sterilitate minime murmurātes. sꝫ cū Job patriarcha dicētes. dñs dedit. dñs abstulit. sit nomē eius bñdictū. Sed ꝛ tales ꝑmi illi agricultoꝛes erāt. q̄ vt cum ꝓpheta loq̄r gladios vertebāt in vomeres. ꝛ lanceas in ligones. Agricole veroꝝ nr̄i tpis aratrū. stibā. rastrūq; vertūt i arma. nonmodo defensiua sed offensiua. deū decimis regez vectigalibꝰ fraudant. fines fundoꝝ ꝓfundūt. vel sibi applicāt ecclesiam nō reuerent̄. ꝓtra dños supbiunt. foꝛos frequētant. ꝑ seruos conducticios agros colūt. sꝫ ꝑ seipos i iudicō litigāt. cū ꝑ alienos i agro laboꝛant. ꝛ dum suum deserūt officiū

aliena ꝓcula vſurpant. Di ꝑchdoloꝛ auaricia· ſuꝑbia. pompa. oꝛnatu vario. ampla ſuppellectili. fraudibꝰ deniq; dolis. litigijs ⁊ verſutijs. cunctos negociatoꝛes vincũt. Martires aũt quo pacto tales agricolas appellẽ. nõ video. Cauſa em̃ martirẽ facit potius q̃ toꝛmẽta. Agricultoꝛes igitur nr̃i tp̃is martires terrene cupiditatꝭ nõ xp̃i dixerim. Et vt paucis agamꝰ. ſicut terram colunt. ſic penitus terreni ſũt vt de his recte dicat̃. Jp̃i vero terrã lingent ⁊ terrã comedent. Nec de celeſtibus cogitãt q̃ ſꝑ de terrenis loquunt̃ ⁊ meditant̃. Sibi inuicẽ inuident. alios abhoꝛrent ſtatus. Sed plerũq; caſtigat eos deus ī eo delicti genere quo peccant. Dignũ em̃ eſt. vt q̃ terra ⁊ que oĩm elemẽtoꝝ humilima ⁊ vberrima eſt. ꝓ ſuꝑbiã ⁊ auariciã peccãt eiuſdẽ terre bonitate ꝓuent̃. Jdeo dat illis deus terrã fructiferã ī ſalſugine ꝓpter malicia m̃ hĩtantiũ in ea. Quo fit. vt terra ⁊ ſui natura fertilem. illoꝝ iniq̃tas facit ſterilẽ. Sed vir bona mater diſſuaſionis agricultᵘre verba exꝑleuerat ⁊ ecce fratres. ꝯſanguinei parit̃ ⁊ amici. ſi nullu ⁊ genꝰ vite placebat ex illis marie que ſupra diſcuſſa ſunt. ſaltez mechanicas aut liberales artes ſeu aliũ viuẽdi modũ etiã ſi foꝛet aliq̃d exercitij genꝰ cui plebei homies ſeſe ꝯferre ſolent mihiꝑi deligerem. idq; ſequẽti ꝓſuaſione agere nõ erubuerũt.

Ca. xxiij. de artibꝰ mechanicis in genere et vtilitate eaꝝ. ⁊ quot ſũt artes mechanice. et qualit̃ earũ

exercitia, ꝓsunt. ⁊ quō diuerse artes sub eis ꝯprehendunt. ⁊ demū deducit q̄ in dict̄ artib⁹ plures viri clari euaserūt. ⁊ q̄ mediocritas vite mechanice nō est despicienda.

Epudiata sunt a te inq̄unt amici. ea viuendi genera. que nobiliora atq; honoratōra in hoc seculo vident. i q̄bus fere cūctos ingenioſos ⁊ studioſos ac nobiles viros vſari cōspicim⁹. Si igit occult⁹ incognitiſq; nobis caus nullū ex supradict⁹ eligere ꝓponis. nos q̄ te plurimū diligimus. ⁊ posteritatē ex te q̄ maxime optamus. quā vtiq; ꝓderes. ſi ad ſpiritualē vitā trāsires te plurimū nō modo rogam⁹ ſed monemus atq; hortamur. vt saltē artifex fias alicuius honesti aut plebei exerrcitij. Sunt em̄ p̄ter noiatas artes ⁊ viuēdi genera alia q̄ plura exercitia ⁊ viuēdi genera nō inhoneſta. q̄bus ⁊ ſi plebeos hoīes ꝯmuniter videam⁹ deditos. alios tñ ingenue nature homines q̄bus ita ſors illoꝝ tulit aut ita voluerūt. vel natura ipa inclinabat. ſepe cōſpicim⁹ artes exercitiaq; ipa delegiſſe. Preeligunt certe nōnulli ſub illa mediocri vitā agentes ſeculi huius breuē cursū innocenter trāsigere. q̄ ſub magnis ſtatib⁹ piclitari. Adde. q⁹ plurim⁹ in eiſipiſiſimis artibus clari euaserūt. q̄ tandez ad altiora ſepe vocati fuere. Non em̄ artes ipaq; exercita aios hoīm virtutēq; penitus imutāt. niſi fediſſima ſint. Elige igitur aliquam ex mechanicis artibus. quas ipſa omnium parens natura ad vſus

hoim ꝓ necessarias instituit. quas nequa q̄ꝫ ipsa ꝓuida gubernatrix natura nobis ꝺonasset. si nō necessarias. si non vtiles. si nō honestas iudicasset. ⁊ suos sectatores beatos faceret. Sunt em̄ vt nosti artes ip̄e mechanice septē numero. ad quas cetera oia vite genera corp⁹ respicientia. teste philosopho i politicis. reducūt videlicz lanificiū armatura siue fabrile. nauigatō. agricultura. venatō medicīa theatrica. Sub lanificio ꝟo pluria vite genera icludunt. puta terēdi. torquēdi suendi. ⁊ que fiūt manu. acu. fuso. rota. fibula siue alijs instrumēt. ⁊ cetera oia que i materia. lana. lino. pelle. pilo. ⁊ viminib⁹ ꝓtinent. Armature ꝟo ꝺo adap: tat quicquid armoꝝ ē ⁊ quicq̄d ferro metallisq̄ continetur. sub qua aurifices. metallarij. monetarij. ac alchimiste militant. Uocatur autem ars ista instrumentalis non solum q̄ instrumēt⁹ vtat: sed etiā q̄ er materia illa efficiāt plura instrumēta. ad quam etiam pertinet omnis lapiduz ligno rum ⁊ arenarum labor. Nec duas species habet architectonicam ⁊ fabrilem. Architectonice partes sunt cemētaria carpentatoria. Fabrile vero sūt partes malleatoria. fusoria. sculptoria. et multa alia similia vite genera. Nauigatō vero continet omnem negociatōnem in emendis vendendisq̄ mercibus. ⁊ in illis mutandis tam domesticis q̄ peregrinis. Alij vero mercaturam ponunt speciē per se. Sed philosoph⁹ eam sub nauigatōe designat. licz mercatura in⁹ modis accidat absq̄ na

uigatõne. Sub agricultura vero quicqd in terra laborat intelligit. ad quaz ptinet ois agricultus t qcqqd ad nemora ac pascua t ortos ptinet. Ad venatõnẽ vero feraz occupatõ. aucupij. auiũqz volat⁹ ptinet. Et generalit ad eam ptinet omis piscatura t venandi genus i terra. mari flumib⁹ vel aere. Item ad eam ptinet ois apparat⁹ ciboz. sapoz. potuũ. Et generalit omia officia piscatoz carnificũ. coquoz. cauponũ. tabernarioz Sub medicia vero ipsi medendi ars t cirurgia cõtinet similiter t apothecarioz. pigmentarioz, turba. q̃ bus iunge herbistas t balneoz magistros. rasores t similes. Sub theatrica vero aptant oms artes ad ludos publicos t puatos ac diuersa spectacula ptinẽtes. Cui viuẽdi modo' histriones. lusores. repsentatores. tragici cõnumerant. Dicta ẽ em theatrica ꝺm Ysidoruz t Hugutio. a theatro vbi populus ad ludos conueniebat. Fiebant autem ludi in theatro. vbi etiam gesta recitabantur. In gabell' vero choreas ducebant t saltabãt. In gymasijs luctabantur. In amphiteatro certabãt pedibus. Et equis vel curribus i arenis pugiles exercitabantur. In cõuiuijs rigmis t musicis instrumẽtis psallebant. t alea ludebant. In phanis tpe solenni deoz laudes canebãt. Antiq nãqz ludos inter legittas actões ꝓnumerabãt. qz tpato motu naturalẽ calor nutriebatur, i corpore. et letitia mentẽ reparabat. Uel quod magis credendũ est, qz necesse fuit populũ aliquãdo ad luduz con

venire. Et voluerũt. vt inq̃t philosoph⁹. determinata esse loca ludẽdi nein diuersorũ spuatisq̃ locis ꝟuenticula faciẽtes. ꝓbrosa t ꝟtumelliosa aliqua ꝓpetrarẽt. Huiusmodi vticq̃ mechaice artes t viuendi genera honestissime a quolibet honesto viro valẽt exerceri. Nã vt sacra scriptura huiusmodi necessarias artes commendant ingens ĩ ecclesiastico. In manu artificis oĩs opera laudabiť. Un⁹ ex ꝓphetis ait. In porta regis artifices negociantť. Aut si forte ceteras artes ingenio p̃ditas ꝓ optas. eligetibi liberales artes p̃sertim quatuor vltimas. quas mathematicas vocant. que plerũq̃ magno splẽdore homies eas sectãtes illustrãt Legisti sulpitiũ gallũ astronomũ plurimũ honoris t vtilitatĩ attulisse romanis. Qui cũ bello ꝓrimi essent contra ꝓsas ea nocte luna eclipsata est. quo signo stupefacti romani deliberabant bellũ non cõmittendum. At sulpicius gall⁹ astronom⁹ publice ꝓnunciauit nõ este malũ oñe. adducẽs rõnes astronomicas. q̃bus suasit populũ bellare. qđ effectũ ẽ cũ ingenti romanoꝝ victoria. Sic t apud athenienses cũ sol patereť eclipsim. plurimi ne essꝫ mundi finis timebant. Sed Pericles mathematic⁹ ꝓ rõnes astronomicas patriã falso timore liberauit. de cui⁹ sciẽtie laudib⁹ atq̃ abusu lati⁹ infra agem⁹ in. xxxvj. ca. Sed de mechanicis t hũilibus artib⁹. q̃ plures clari euasisse comptum est. Legisti lisippiũ pictorẽ ita Alexãdro fuisse dilectũ ꝓpť faciẽ t statuam ei⁹ mirifice d: pi:

ctam. vt eũ ad magnos puehoreſ honoꝛes Quid
de hiſtrionis arte dicem⁹. Legiſti de roſcio hiſtri
one q̃ tam excellẽs in ea arte, eua ſit. vt romani nũ
q̃ meliozẽ illo teſtarent. Nam tam mira coꝛã po
pulo opabat. ꝛ tã p̃clare ludos i theatro celebꝛa:
bat. vt ingentẽ romani populi dilectõnez ⁊ ſeque
ret adeo vt ſenat⁹ nobilib⁹ eum aggꝛegaret Adde
Socratẽ ip̃m fõtez ſapiẽtie qui artẽ affectauit ci
tharizãdi. i q̃ tã clar⁹ eua ſit. vt illã nobilẽ artẽ ſue
ciuitati ingnita ſup adderet Quid de Tito dicaz
qui adeo pauperi ꝛ fideli officio vacabat. vt pub
lican⁹ eſſet. ꝛ cũ gabellas precio colligeret taz fid:
liter tamẽ i eo officio ſe geſſit vt propter ei⁹ digita:
tem probitatem ꝛ fidem creatus a romanis cõſul
fuerit i quo mirifice ſe geſſit quid de. Uarrone q̃
carnificis officio fungebatur propter ſuas tamẽ
ꝓtutes ⁊ ſul a romais creat⁹ ẽ Sz q̃d iſta ⁊ memo
ramus. Legiſti apd. Strabonem regi egipti filiũ
natum eſſe qui nullo ſtudio trahi poſſz ad artes
militares ſcilicet vel ſciẽtificas ſed inclinabatur
natura ipſa ad artez fabrilem videbatq̃ libenter
fabꝛos ꝛ ad eos cum poterat declinabat idq̃ rex
cõſpiciens de ſapiẽtum cõſilio enm ſuo arbitrio
reliquit qui tam famoſus in arte fabrili eua ſit ꝛ
taz egregia machiaꝫ ꝛ ferrementoꝫ p̃ſidia patri
attulit. vt longe pl⁹ ei ex illa arte q̃ ex militia ꝓfu
erit. Nõ eſt deſpiciẽda vita mechanica ꝫ artiuz. ꝛ
mltom⁹ mathematicaꝫ. Nã ſi ex electõne quis
mediocrẽ et humilẽ ſtatim aſſumit. hoc certe ꝓfe:

tõnis signũ est. Beat⁹ em̃ p̃dicat̃ q̃ in magnis po
tuit trãsgredi ꝛ nõ ẽ trãsgress⁹. Tales eĩ sublimari
hic ꝛ ĩ supna ciuitate merent̃. Vñ Gregoriꝰ expo
nẽs illud Dauid. nonne cũ paruul⁹ esses i oculis
tuis caput isrl̃ fact⁹ es. qꝛ inq̃t paruus tibi fuisti.
magn⁹ coraz me fieri meruisti. Tãto em̃ p̃cisioꝛ.
q̃s apud deũ existit quãto sibi abiectõꝛ fit. Dinc
Cassiodor⁹. Laudata ẽ viroꝝ sentẽtia q̃ reb⁹ mo
dũ imponit. ꝛ nos humili⁹ cõsiderare docet. q̃ꝫ ꝺ
nobis amici erpectãt. qꝛ plerũq̃ nõ satiat qꝺ bo=
nũ putãt. Et itez optimũ ẽ moderata gerere. que
nullus audeat accusare. Non est deniq̃ diffidẽ=
dũ de sectatoꝛib⁹ humilium artium. qꝛ in eo exer
citõ humiliter et fideliter agentes. facili⁹ q̃ꝫ in ma
ximis administratõnibus constituti. viam salut̃
consequi possunt. Adde. qm̃ deest illis materia.
desunt artes. desunt studia ceteros decipiendi. et
maliguandi. Maioꝛes vtinq̃t ꝓpheta. sapiẽtes
sunt vt faciant mala bona autem facere nesciunt
Preterea alij ad alia aptinati sũt. quos foꝛte sua
naturaꝝ inclinatõ ad parua inuitat q̃ si magna tẽ
ptant. deficiant necesse est. Debet ergo attendere
vnusquisq̃ in se ad quod melius natura inclꝝ=
natur. Unde Ambroſius. Unusquisq̃ ingeni=
um suũ nouit ideo ad id se applicet quod sibi ap
tum videtur. Et Licero Ad suam cuiusq̃ naturã
ꝝ silitũ ẽ oñe reuocandũ. Et Seneca male respõ
dent coacta ingenia. Reluctãte em̃ natura ꝓ tus
laboꝛ ẽ. Dis ꝛ silib⁹ amici ꝛ ꝝ sanguinei persua=

dent aliquã ex ꝑdictis artib⁹ ꝙcitius fore eligẽdã. Sed pia mater timida. ⁊ ex his que paulo añ audiuit stupida. ilico in hec verba prorupit.

Ca. xxiiij. de suasione in genere vite mechanice ⁊ quõ licet sint artes necessarie. tñ non ẽ necessariũ illaꝫ habere exercitiũ. Jtẽ in rubricella sequenti agit quare mechanice artes inuente sunt. ⁊ ꝗs sit illaꝫ finis. ⁊ quare sic appellentur. ⁊ an sint vtiles ingenijs hoim. ⁊ an artifices sint veri ciues ⁊ partes ciuitatis.

Ateor fili mi magna est vis ꝗbusdam hoĩnibus in dicẽdo. Nam tuo Ciceronẽ teste. tãta est copiose dicenti ỽtus. vt ꝙ quis audit etiã si ea ipe sciat. noua se audisse arbitretur. Quid em̃ ꝑstanti⁹ ꝙ posse dicendo tenere hominũ mẽtes ⁊ allicere plerũꝙ volũtates ad ea aut que ignoram⁹ aut aliter scim⁹. nisi certe ꝓspecta cognitaꝙ res ipa esset sup ꝙ paulo añ locuti sunt amici ⁊ attinẽtes tui. effecissẽt ꝓfecto intima verba sua. vt tandẽ illis acꝯescerẽ. sed veꝫ est fili mi qz Aristtles teste. quedã falsa ꝓbabiliora sũt ꝗbusdam veris. Adde. qz vt sapiens ait. vbi plurima ỽba ibi inopia scz veritatis ⁊ iusticie. Quippe loquar saluo oĩm honore loquar tñ cũ sapiente. qz stult⁹ ỽba multiplicat. Et itez Qui multũ verbis vtit ledit animã suam. Uñ Gregori⁹ sup illo verbo. Uir vẽtos⁹ nõ iustificabit. ꝙ multa loquit iustificari nequaꝙ põt qz dũ ꝗsꝙ ꝓ ỽba defluit. ꝓ

dita grauitate silētij. mentis veritatisq; custodiā amittit. Habet em̄ hoc omis veritas. qr nō multi nec ornati verbis eget q̄ simplex est. z simplicibus ꝓtentat̄ ꝫmonib⁹. Un̄ Augustin⁹. Sat̄ est vt verba ꝫgruentia non oris eligant̄ industria sꝫ pectoris sequant̄ ardore. Hinc pulcre Tullius. ex verboꝝ splēdore z dicendi festiuitate suspitō quedā artificō se apparitōnis nascit̄. que maxime orōni vim adimit Et Seneca. Nihil tam iniquū q̄q̄ manifesta verboꝝ p̄paratō. apparet em̄ subesse nescio q̄d mali. Redeo fili mi ad verba amicoꝝ. plurima certe adducūt q̄b⁹ te ad plebeā. ad fedā. ad turpemq; vitā ducunt. Malū em̄ vt aiunt vilissimis te artib⁹ deturpatū. sed ꝑplem habentē intueri. q̄q̄ egregijs artib⁹ aut nobili viuēdi mō imbutū filijs carentē. Leca est em̄ nisi fallor hoim que plis piture fecunditatē poti⁹ q̄q̄ ꝛtutis z vere felicitat̄ amico poptat Ait igit̄. fili mi ne dimittas legē matris tue. z i primis illud crisostomi cordi semper habe. qr omino iniquū est nobiliora ingenia studijs deturpare miorib⁹. Noui ego vires intellectus tui. quare vt cū tuo Seneca loquar ad aliud te natura edidit. q̄q̄ vt sis seruus cū liber exist̄. Teste em̄ philosopho. artifex artium mechanicarū speciē quandam seruituti patit̄. duꝫ intellectu vigens q̄ liber est rebus intellectu mioribus seruit. Adde. qr ei ipsis artibus doli. fraudes labores ꝫpericula non desunt. Unde apud machabeos legitur. Omnes artifices z operarij iniqtat̄ ꝫtri-

ti sunt. Cuius causã scribit sapiẽs in ꝓuerbijs. q2 opus instabile facit impius artifex. Vnde Jsaias. mlt̃itudo inq̃thoim seducta ꝑ speciẽ operis. opus tñ iniq̃tat̃ in manib9 eo2. Sed de singulis huiusmõi artibus statim latius dicemus. nec dissiteo2 fili mi. q̃n exercitia ipa mechanica necessaria ꝛ vtilia plurimũ existãt. sz an ideo eligañ cõsiderandũ. Cloaca2 em̃ atq3 latrina2 purgãdarũ vsus. q̃3 necessari9 q̃3q3 vtil sit. nemo ambigit. Sed an ideo a nobili iuuene ac bene indol'ado lescente. a docto viro eligẽda sit tuipse animaduerte. ꝛ iudicent amici tui q3 censo2es. Simile videt illud apostoli. q2 queda ĩ nobis membra necessaria sunt. min9 tñ honoratõra. Necessarie igit̃ sunt artes mechanice ad politicã socialẽq3 vitã. sz nõ ab omibus necessario exercent̃. Vñ philosoph9 in septio politico2 ait. q exercẽtes mechanicas artes nõ ꝓprie sũt partes ciuitat̃ nec ciues licz sint artes necessarie. Principalit̃ em̃ non dirigũt ad ꝛ tutemque est finis totius politie bene o2dinate. Et hoc est q pulcre ait sapiens in ecclesiastico q̃ cuz mechanicas artes noiasset ait omñs hii manibus suis sperauerũt. ꝛ vnusq̃sq3 ĩ arte sua sapiens est. ꝛ sine his nõ edificabit̃ ciuitas. sed nõ sedebunt sup sellã iudicis. ꝛ testamentũ indicij nõ intelligũt. nec palã facient disciplinã ꝛ iudicium. sed solum opatõni art̃ vacabunt. Hec ille. Que verba aptissime ꝓbant mechanicas artes licz necessarias ciuitatibus. suos tamen sectato2es in-

eptos efficere ne dum ad iudicandū ꝛ p̄sidendū sed ꝛ ad alios actus politicos. ꝛ cetera omia que ingenij consilij aut disciplie sunt. Sꝛ hoc latiꝰ supra tetigimus in q̄nto capitlo. huius libri. Artes igitur mechanice exercende sunt tm̄ ab his q̄ aliud melius non valent. Uerum q̄ de mechanicis artibus p̄mo sermo adductus est. deinde de liberalibus artibus ꝛ mechanicis dicemus p̄ño de mechanicis. sub q̄bus omnes artes ad coꝛpꝰ pertinentes continentur.

Quare inuente sunt artes mechanice et q̄s illarum sit finis.

QUantum attinet igitur ad mechanicas artes dignū est vt a quadam radice cognoscas. quare ars mechanica inuenta ē ꝛ q̄s sit eius finis. ꝛ quare sic appellatur. et quot numero sint. Igitur sc̄m sententiam Aristotil'et Hugo. i suo didascolicon causa inuentōis ea ꝫ fuit. vt natura subueniret ꝛ occurreret humanis necessitatibus ꝛ defectibꝰ coꝛpalibus. Erquo elicit̄ finis illa ꝫ oim̄. Ergo mechanica ꝫ artiū finis est. supplementum necessitatum ꝛ defectuum coꝛporalium. Nam naturaliter nemo carnem suam odio habuit. Uidens igit̄ hūana ratō multiplicem defectum carnis ꝛ coꝛporum humanoꝛū ad occurrendum predict̄ defectibus cepit. vt sollicita cogitare i singul'ꝰuenientia subsidia. Ut igit̄ facilioꝰ melioꝰ ꝛ decētius valeret natura ipa p̄dict̄ hoim̄ necessitatibus subueīre. excogitauit multi

plices artes opatiuas i rebus exteriorib⁹ ad pñi
dium corpis. vt artem lanificij operatiua vestiũ.
z opatiuã armox de corio. ferro. z sic de alijs. Et
sic patet causa inuentõnis istax artium mechani
cax q⁹ fuit ex desiderio occurrẽdi necessitatib⁹ et
defectib⁹ corpalibus. Et finis illax est supplemẽ
tum isp̃ox defectuũ hũanox. Uocant aũt mecha
nice scõm philosophũ. z scõm Alfarabiũ z Hug.
in didascolicon. q̃si adulterine. q⁹ mechari faci-
unt intellectũ circa ea que nõ sunt ꝓpie sua. Jtẽ
q⁹ opus artificis est segregata ꝯiungere. z ꝯiũcta
segregare. Cuz igiť hoc opus artificis non sit na
turale. imitať naturã vt põt. Jdeo mechanicũ id
ẽ adulterinũ vel nõ ꝓprie naturale vocatur. Dis
igiť visis. tu fili mi. tene sp'aimo tuo illã antiquo
rũ sapientũ sentẽtiã qm̃ nullo ingenuo viro aut
de gloria et honore siue ꝟtute certanti. ꝯuenit vti
artibus mechanicis aut seruilib⁹ delectari exerci
cijs Adde. q⁹ licet necessarie z vtiles sint. et loco
z tpe cõmendande. habẽt tñ aculeos suos. habẽt
pericla z incõmoda. que tãto nobilia hoim inge
nia ad terrã vsq; ꝓducũt. q̃nto vires soli⁹ corpis
exigunt. q̃nymo plerunq; aptõres ingenio. inepti
ad illa inueniunť. Rursus nõ carẽt dolis. fraudi
bus. z deceptõnib⁹ plurimis. vt singulariter z de
singul videre libet. vbi de vnicuiusq; vtilitate z
laudib⁹ ac incõmoditate z miseria ꝑticlariť age
mus.

Ca. xxv. vbi particnlariter agitur de ꝑma arte

mechanica videlicz de lanificio z ceteris artibus que ei subalternant. z de illius vtilitate z incommoditate dulcib⁹ z amaris.

LAnificij vero ars vt sapiētes voluerūt. prima inter mechaicas esse noscit. Sub qua tertoria. filatoria. z q̄cq̄d lana. lino. pilis sericoq; ꝓficit. z reliqueſimiles ꝓphendunt. Harum artū necessitas atq; vtilitas tam euidēs est. vt nisi nudus incedere vellet. idipsū non diffitebitur. Ad tegumētum igit hūani corpis pudēdaq; operienda. sed z frigoris estusq; iniurias repellendas. necessariā eam artem inuenit parēs natura. vtilē certe innocentissimā. ac honestis viris nec minus feminis consentaneā. in q̄ nec mēbra deturpant. nec artus plurimū fatigant. Hec artes vitam ptegit ac vitaz instruit. Docet em artifices suos cūctosq; mortales. q; breuis fallarq; sit huius vite cursus. quea. teste ꝓpheta. transit velut'a terente vita nra. Uerū si versa vice huius artis infelicitates. miserias. atq; picula contēplemur. lōge aliter sentiemus. Sunt em nisi fallor textoꝝ. filatiū. lanificū. sutoꝝ. z alioꝝ q̄ lanificio subalternant. tot machinatōnum z fraudū figmenta z deceptōnū genera. quot filoꝝ numerola mltitudo in eoꝝ opib⁹ repit. In ꝑmis igit huius ministerij artifices deo altissimo ingrati sūt. q̄ dat eis niuez sicut lanā. id est tantā abūdantiā vt ministret eis lanā z niuē. ipi tñ deū fraudant decima z primi-

tia. nedū lane sed ꝛ hedoꝛ. Rursus postꝫ deum ꝓtēpserunt. facile putant, ꝓximos lēdere. idꝫ mltiplicit agunt. Quis em̄ exp̄mere possit quot sophisticas telas conficiūt. quot filoꝛ falsas commixtiones adūciūt. quot furta. quot rapinas cōmittunt. Terunt plerūꝫ laneos pānos. bonā furātes. inutilem lanā apponētes. falso pondere librāt. Taceo fallacias ī filādo. maleꝫ torquēdo. dolosi terendo. falsos adulterinosꝫ colores intinguēdo. Taceo deniꝫ sutoꝛ fraudes ac furta. q̄ vix nisi ex furto vescunt̄. Daꝛ itaꝫ artiū fraudes atꝫ miserias sacra scriptura ꝓmemoꝛat inq̄ ēs p̄ ꝓphetā. Ue ve filij deserti q̄d facit. oꝛdimini telā. sed nō p̄ spiritū meū. Et ꝙ alibi. Telas aranee texerunt. Quare alius ꝓpheta ī eos vehement̄ exarsit. ait em̄. Qui intelligit te p̄cipitabit te. ꝛ telam quā oꝛdit̄ es fraudulent̄. Et Jsaias. cōfundētur inq̄t q̄ opant̄ lanā ꝛ linū plectētes ꝛ recte nō texētes. Dicm̄ artifices auaricie seruiētes vestes conficiūt lino lanaꝫ ꝓtextas. dū idipsū nōmodo ad ad literā agūt. sed suis artib̄ nō contenti. ad alienas p̄iter trāseūt. Sūt igit̄ artes ip̄e ꝛ eis' similes recte mechanice. q̄ mechant̄ ꝛ nō p̄ficiunt intellectū. nec viam ꝛ tutib̄ parāt.

Ca. xxvj. de scḋa arte mechaica. videlicꝫ fabrili armatura aut architectonica. ꝛ de p̄tib̄ eius et p̄rogatiuis illarū. ꝛ de incommodis miserijs. ꝛ oneribus eaꝫ.

Fabrilis siue armatura secũda est artes mecha-
nica. sub q̃ carpentaria. lignaria. marmo
raria. aurificiũ. z q̃cquid lignis. lapidib⁹
aut metallis fabricat̃. Harũ q̃dem artium summa
est necessitas atq; vtilitas. Per eas em̃ necessita
tib⁹ hõim subuenitur. Nisi em̃ edificia forẽt. nec
hoĩes subsistere possent. omisq; politica cõuersa
tio z diuin⁹ cult⁹ p̃derent̃. Quid em̃ pulcrũ. quid
iocunduz in orbe foret. nisi vrbes. nisi dom⁹ nisi
templa essent. Nã homines velut fera aĩalia in spe
lũcis latitarẽt. Aurificũ vero et metallorz z seq̃ti
um studia et artes. nõmodo honesta sed iocũda
z vtilia sunt. q̃ vasa ad dei cultũ hoĩmq; ornatuz
atq; obseq̃um parãt. Taceo de fabrili siue arma
tura. q̃ fidelia arma ad expellendos hostes fabri
cant̃. z alia pluria que explicari sermone non va
lent. Si igitur fidelit̃ dictas artes exercent. hone
stissimã vitã agunt. p̃sertim si non lucruz sz ad
reipublice cõmune bonum intendãt. z victũ non
questum inde querãt. Tunc em̃ beatus est tal' ar-
tifex. et bene erit ei q̃ laborem manuum suarũ mã
ducat. Uerumtñ non desunt eas artes exercenti
bus miserie. calamitates. labores atq; pericula.
Plene enim sunt dolis et fraudibus. Fabri vero
plerunq; sophistica nõ vera fabricãt. blãdos vo
meres cudũt. blãda arma atq; infidelia molles
gladios. z plerũq; toricatos ꝓficiũt. carius fabri
lia sua vẽdere conãt̃ q̃ valeãt. Rursꝰ arma vẽdũt
infidelib⁹. nec sua arte z tẽti alienas inq̃rũt. De q̃

bus ait Jsaias nunqd sculptile ꝙ flabit faber. O quot falsas ferri fabricatões ꝛ ꝑ calibe ꝙ mutatões. quot sophisticata ferramenta. quot falsas cemẽtatões. quot lapides ligno ꝝ qꝫ sculpture ꝛ picture falsas opatões machinanꝫ. Aurifices ꝯo quot metallo ꝝ falsas ꝙneriones. qnot sophisticatões. quot dealbatões, quot deceptorias alchimistaqꝫ opatões nec reptas trãsmutationes. quot metallo ꝝ ac monetarũ falsas cõmutatões. quot inutiles et caducas deauratões. picturas ꝛ coloratões auricalci ꝑ auro. stagni ꝑ argento. pestiferas venditões. quot mineraliꝫ falsas pscrutatões agant ꝛ cõficiãt. nõ facile dicere possem⁹. Sed vex estillõ Jeremie ad eos artifices. Confusus ẽ inqt omis artifex. i sculptilib⁹ opibus suis. Fatemur igitur artes ipe vtiles sũt. hũana corpa nutriũt. sed aios ad ꝯ vtutes nõ inducũt. Jmplent superbia sed a mente nõ expellunt vicia.

La. xxvij. de tercia arte mechanica videlicꝫ de nauigatoria ꝛ artib⁹ ei subalternatã. ꝛ de vtilitate ꝛ laudib⁹ ea ꝝ. Demũ de laborib⁹. miserijs ꝛ piculis que eas comitanꝫ.

Nauigatoria siqdem tercio loco mechanicis artib⁹ subalternanꝫ. que eadẽ cuꝫ mercatura videꝫ. quedã singularia tam vtilia ꝙ inutilia. tam dulcia ꝙ amara habere dinoscit. Jllius aũt necessitas ꝛ vtilitas ex eo patẽt. qm̃ sine illa tota pene hoim societas. tota conuer

sato periret. et cum nulla ꝓuincia aut ciuitas so-
la sibi sufficiat. veluti ad quā omia vite necessa-
ria ⁊ vtilia. ꝑ nauigantiū suffragia facilio ⁊ apto
res omnes deferunt. Habetq; certe altera ab al-
tera quod ei deest. mistratq; qđ supfluit. Demuꝫ
omnes fere insule perirent aut depopulate essent.
nisi ꝑ nauigatones aditus ad eas haberet. Adde
qꝫ ꝶm Aristotilei politica. necessarium est regno
aut ciuitati bñ ordinate. ꝓmptā hre nauigatio
nem. si volunt esse liberi. Nā ꝑ nauigatonem sūt
habiles ⁊ parati ad lacessēdas ⁊ ꝓpulsandas in
urias pyratax ⁊ latrunculox. Nauigātes deni-
q; multa generi hūano vtilia afferūt industrie et
sagacitat. Sciūt em̄ ventos agnoscere. portuo eli-
gere securiores. futuras tempestates ꝑuidēt eax
q; ortus ⁊ occasus ꝑsciūt. speculātur suo studio
aduentu aduersātium nauiū. Demum nauigāti
um vita innocēs atq; honesta est. Nā ⁊ xp̄s naui
culā ascendit ⁊ trāsfretauit. Apostoli idip̄m sepe
fecerunt Rursus ab illis omibus cupiditatibus
libidinibuo. ⁊ voluptatibuo que i terra ac ciuitatibuo
hoibus se offerūt segregati sunt. et tāto deo sunt
deuotores quāto ꝓmiores picul. Ueruntm̄ hꝫ
ars ipa non puas miserias. calamitates. labo
res. atq; pericla. put vnicuiq; recte ꝛspicieti faci
le intueri libet. Ea em̄ ars plena est miseriis. dol.
ac fraudibuo. Taceo eius picula. Si em̄ deessent
q̄ naues fabricarent. nullus tāto piculo se expo
neret. Quox dementiā sapiens miratur. inq̄ens

Ponētes ratē in mari cōmittunt se ⁊ vitam suaz
quo ligno cum mare piscib⁹. terram aūt deus de
dit filijs hoim. Prim⁹ oim romanis psuasit na
uem cōscendere. Claudius caudex. ob hoc sic ap
pellatus q⁹ plurium tabularum. ⁊ textus caudex
apud antiquos vocaī. de quo dicit Seneca. nō
vtilem artē inuenisse. In pmis itaqz nauicularij
seu hāc exercētes artē. naues de ineptis putridis-
qz lignis fabricāt. quo tpe duraturas. ⁊ dum ho
mines se illis cōmittunt. subito dum ludunt ab-
sorbenī. Quod piculum ex fraude nauiculario-
rū puenire dinoscitur. Taceo quot latrocinia na
uigātes ⁊ pyrate indies agunt. quot furta. quot
rapinas. inī quos nulla fides. nulla veritas. nul
lus ad deum timor. nec ad primū amor repiī. sed
q̄ potentior est quas scafas inuadit. In alijs vi-
uendi modis robatores sūt pessime conditōnis
in hac misera arte q̄ plura depredaī. eo amplius
pmiaī. ⁊ archipyrata ac magnaz classiū pnceps
ꝯstituiī. Nec refero quot homies i mari submer-
guntur. aut certe interficiunī. nec d̄ itaī nauigā-
tes nisi cū aliorz spolijs. Pyratas em̄ ⁊ hostes fi
dei dimittunt. fideles pegrinātes ⁊ mercatores in
ermes insequunī. Tandē nauigantes quos ap-
p̄hendere nō valēt. piclitari cogunt. Miserz certe
genus hoim in q̄bus nullū ē hūanitat vestigiuz.
Cum em̄ natura ipa impellēte. naufraganubus
homies ꝯpatiaī. hi tm̄ naues piclitantes q̄s tue-
ri deberet rapūt. dantes afflictōcs afflictī. Adde.

qz vtil' z secura esset nauigatoria ars. si aer. si venti. si maris fluctus. si scopuli rabidi nauigantib⁹ obedirēt. Sed longe certioz est tēpestas q̄z trāq̄llitas nauigantib⁹. Deniq̄z qua sunt terre picula. nisi maris discrimia expiantur. Non em̄ solū nauigantib⁹ pericula iminent ab hostibus. sz a mari. sed a piscibus q̄bus tutius foret inter homies q̄z inter delphines cōuersari. q̄ carnes hūanas sitiunt. Et vt paucis agam nauigantes id habēt. vt picul' suis gaudeant. scriptū est p̄ sapientez. q̄ nauigant mare enarrant picula. Hinc z ppheta dicebat. Ululate naues in diz pauoris maris. Sūt igit̄ he artes eatenus vtiles z cōmendande q̄tenꝰ ea q̄ artifices eis ita vtuntur. vt ī̄stitute noscunt̄.

Ca. xxviij. de quarta arte mechanica. videlicz de venatoria et artib⁹ ei subalternat̄. z de laudib⁹ z vtilitate ea q̄. z de laborib⁹. miseriis z picul' que eas comitantur.

Venatoria quarta ars est mechanica. sub qua omnis ferarum auiumq̄z occupatō et piscatura. earūq̄z rez paratura cōtinetur. vt supra tetigimus. quarum artium vtilitatē nullus ignorat. Est enim ī primis delectabil' atq̄z ad exercitatōnez deductōnēq̄z temporis accōmodata. z ad modestā hoīm recreatōnē īstituta q̄p pe z ad salutem corpis perutilis. si debitis loco tempore fine bono eis fruant̄. Adde q̄ tolerāda est si ob necessitatem p̄ pellibus z carnibus non

ob voluptatem sine strepitu et clamore exercetur. Sed iam huius artis vite incommoda. labores. atq; miserias. simul et picula cõmemorem⁹. In p̃mis itaq; qs prudens gaudiũ suũ i fugacissimis rebus collocauit. Deinde venatui vacans melioris negocij diem p̃dit. Quid de picul' corpis dicam. Quot foueas venatores percipites icurrũt. aquas quoq; stagna. siluas. nõ sine discrimine p̃currũt. Reges vero et magnates. et si quotiẽs armis nõ vacabãt. venatõni sedabãt. Inter cetera tñ incõmoda. illud paruũ nõ est. qr lassitudines. senectutẽ. pluresq; ex ea infirmitates nanciscunt et vt dici solz paruo solatõ plures mestitie cõparãtur. Quid dicã de tpis amissione. inutili occupatõne. fructus modicitate. et tandez punibili vanitate. Que em̃ maior vanitas q̃ q̃ post paruaz bestiolã lepore natura ip̃a timidã tot currũt reges. tot milites. tot cursores. tot buccinaz et cornuum clãgores. tot vlulantiũ vociferatõnes. Et vt paucis multa ꝯprehendam i scripturis sctis neminez sanctũ venatorẽ legimus. Esau em̃ venator erat. q̃m peccator fuerat. Rursus inter venatores scriptura sancta nembroth cõmemorat q̃ robust⁹ venator et oppssor hoim appellat. Deniq; venatores siluas querũt. vbi venatõnis colore pegrinãtes spoliãtatq; trucidãt. hec est eoz venatõ. hec aucupatõ. Taceo de alia venatõis specie oppssiua. arenaria cuz bestijs decertanda. Et vt paucis agam⁹ venatores densa nemora et solitudines in-

quirũt. non vt vitam solitariam agant. cui se inep
tos sciunt. sed vt feris ꝛ volucribus cõuiuant. qꝛ
hoim vite inhabiles sunt. Huic arti subalternã:
tur macellarioꝛ ars. ceteroꝛq; coquoꝛ atq; cau
ponũ officine artes quarũ vsus potiꝰ voluptas
q; necessitas indurit. Esus em̃ carniũ antedilu:
uiũ incognitus erat. Istoꝛ artes vilissime sunt ꝛ
fraudibus plene ac dol̃. vt vnusq;sq; expiĩ. Uen:
dũt em̃ carnes putridas. ouẽ p castrone. hircuꝫ p
ariete. capraꝫ p capolo. Decipiũt i pondere. frau:
dant i p̃cio. ꝛ in reip̃a seducũt. Quo fit. vt duꝫ car
nes vendũt. ementũ coꝛpa ledũt. De ceteris vero
huius artis ptibus multa dici possunt. puta de pis:
catura ꝛ vinoꝛ ciboꝛq; apparatu. in q̃b9 tot cõ
mittunt̃ fraudes. vt pudoꝛ sit eas commemoꝛare.
Dant igiĩ artiũ studia. ventri nõ menti seruiunt.
Tolerant̃ itaq; q̃ten9 sufficiũt ad vite hũane ali
mentũ. ꝛ bonam coꝛporis valitudinem.

Ca. xxix. de q̃nta arte mechanica videlicet de
Agricltura ꝛ de partib9 ei9. de cuius vtilitate dul
coꝛe ꝛ amaritudine supra dirim9 in q̃ntodecio et
sextodecimo capitulis.

Ca. xxx. de arte pastoꝛali ꝛ de ei9 vtilitate ac in
cõmodis. miseriis ꝛ laboꝛib9.

Pastoꝛũ q̃dẽ artẽ nõnulli agriclture. alij
venatoꝛie attribuũt. vtrũq; sit. specialꝰ
ea agẽd9 ẽ vmo. Est igiĩ vtil̃ pastoꝛ seu

bubulcoꝝ ars atq; ad vite humāne idigentiā sup
plendā admodū necessaria. Dic igit̄ viuēdi mo
dus inocuus est. nemini officit nature operi iten
dit. reipublice fuit. a multō ē seggregata facioribꝰ
ꝛa peccādi occasionibꝰ aliena. contēplatōni ꝓri
ma inutilibꝰ actōnibꝰ obuia. eāq; vite formulā.
sancti ꝓpheti sectati sunt. ꝛ sub pastoris nomie
reges ꝛ p̄latos appellarūt. Quippe cuiꝰ noīe glo
rioso xp̄s nuncupari voluit inq̄ens. Ego sum pa
stor bonꝰ. Uerunt̄ huiꝰ art̄ pluria sunt incōmo
da. labores. atq; picula. Primo q̄dez vt putamꝰ
vtilius hoibus foret homies potius amare. cole:
re ꝛ alere eq; pecora. Amāt em̄ qđ nec se amari sci:
unt. nec amantibꝰ vicē reddere possunt. Rursus
si aialia per te paueris. occupatissimꝰ bubulcus
eris. si ꝓ alios pecora boues q; pascis. tu non pa:
stor modo. sed pastoꝝ fuus eris. Sed ꝛ illoꝝ fur
tis. fraudibus ꝛ dol' necesse est credas. nūc peco:
ra mortua afferēt. nūc a feris comesta. nūc in p̄ci:
pitū dedita. sed ꝛ quottidie noua rumoresq; ad:
ducent. ex q̄bus dolorē, mestitiāq; ꝓcipies. Neq;
eoꝝ fraudes vitare valebis. vt recte de eis dicat
ꝓpheta. Oēs pastores p̄uaricati sunt. Et iteruꝝ
pastores suos pascit ventꝰ videlicet auaricie. Cō
tra quos alibi scribit̄. Ue pastoribꝰ q̄ dilacerant
gregem suum. Adde. aialia ipa que tantope alis
atq; custodis. multi picul' sunt exposita. que tam
crebra sunt. vt plerūq; totū gregē exhauriant. Ut
paucis igitur agam. vtilitas incerta est. certa sol

licitudo. dubium lucrum manifesta pericula.

La. xxxi. de sexta arte mechanica. videlicz theatrica z eius laudibus. z de ptibus subalternat. z de diuersitate omniū ludoꝝ. z de illoꝝ vtilitate damnis z picul'.

Theatrica vero ars ludos respicit. z dicta a theatro vbi pplus ꝯueniebat. Nec vero vite formula tolerāda. ē si ludis homines ad eū finem vtunt. q̄bus instituti sūt. Teste em̄ philosopho. propt̄ publicam letitiā homines a prauis cupiditatib⁹ z a nociuis voluptatibus retrahuntur. vt supra tetigim⁹. Conferunt deniq̄ ludi ad recreatōnem humani corpis. vt vigoros⁹ ius laboribus et vtilib⁹ artib⁹ vacare possit. Ludus em̄ moderatus teste philosopho cibus ē animi. Nam vt inq̄t Seneca. Socrates ludere cum pueris nō erubescebat. Et catho lxabat animuz curis paucis fatigatū. Idcirco legum ꝯditores festos iustituerūt dies. vt ad hilaritatē publice homines cogerentur. tanq̄ necessariū laborib⁹ int̄ ponentes tēperamētū. Ueruntn̄ plurime sunt huius arti incommoditates vanitates. miserie. atq̄ picula. In p̄mis igitur considerandum est. quia vt mihi satis videt̄. atq̄ catholicos theatrica ars minime ponēda nec nominānda p̄cipitur. Nam vt inq̄t Ysidorus. spectacula crudelitat⁹ inspectōnes sūt vanitat⁹. que non solum hoim vicijs. sed demonū iussionib⁹ instituta sūt. Proinde nihil

debere esse xp̃iano cum circensi insania que dicit theatrica. nec cum amphiteatrica crudelitate. cuz atrocitate arene. cuz luxuria ludi. Deũ em̃ negat q̃ talia p̃sumit. q̃nymo fidei xp̃iane p̃uaricatoz efficit. q̃ id denuo appetit. qđ in baptismo iam p̃dem renunciauit. i. dyabolo z opib9 eius. Luci9 silla vt inq̃t Seneca. p̃m9 i circo leones solutos dedit. Pompeius p̃mus elephãtes posuit ad spectacula. nec tñ cõmendanđ bonaz rem egisse. nisi bonũ fuit moze nouo p̃dere homies. Uñ subdit Seneca. Sãctius foret ista i obliuionẽ ire. Preterea ꝓsiderẽt frequẽtatozes ludoz. qđ teste Cri. sup illo verbo. sedit pp̃tus comedere et bibere et surrexit ludere. deus nõ dat ludere. sed lugere. sz dyabolus dat ludere ne lugeamus. z dũ ludim9 illudimur. Adde. qz lud9 nõ caret illusione. a q̃ nomẽ accepit. Uñ Sarra vidit Jsmahelẽ ludentem cum Jsaac i quo ludo vt inq̃t Augustin9 vidit illusionẽ. que significabat deceptõnem. Preterea demones delectanđ i ludis vanis. qz vidẽt homies eis libenter intendere z a via ꝛ̃tutis deuiare. vnde i somno fuit a demonib9 dictũ cuidam romano. vt ludi i vrbe instaurarenđ scõm Augustinũ. i quarto đ ciuitate dei. Deniq̃ i ludis rara est grauitas. pmpta est scurilitas. vanitas stultiloquiũ. ꝛ̃ba ocõsa. mendacia. vane inspectiones. libidinose tractatões. i pmptu est leuitas. abest modestia. nil aliud i his locis accidit. nisi breuis letícia. parnũ gaudiuz. magna temporis iactura.

puer: ꝛoccupatõ. Et vt quidam ſapiẽs ait. Ludo
rũ erpectator vanus. luſor inſan⁹. q̃ nec honeſte
gerit̃ nec honeſte cernit̃. adeo vt ignorem⁹ an
ſit luſor inſanior. aut ſpectator. Rurſus mula fu
ere quos natura mites fecerat. ſed ſpectacula vi-
cia docuere. crudeleſq; effecere. nil em̃ potẽtius i
memoriã deſcẽdit q̃ qđ viſu ꝛſpiciẽt. audita faci
le volant. ꝛſpecteres herẽt. etiã inuitũ. Fugienda
ergo ſunt ludoꝝ ſpectacla vbi ad horã gaudem⁹
vt diutius doleam⁹. ꝛ ſp videamus qđ vidiſſe ſp
diſpliceat. Porro ludoꝝ varia eſſe genera ꝛſtat:
que docuit antiq̃ illuſio. Alij em̃ aliis delectant̃
ludis. q̃dam ſpectacul' feraꝝ. q̃dam hiſtrionib⁹.
q̃dam paleſtris. q̃dam aleis. ſed vbiq; vanitas.
q̃d em̃ thauros. quid feras publice interfici dele-
ctatõnis hz. Quaſi nõ ſufficiat belloꝝ cruori ca
ſtris vrbibuſq; dietim effuſus. De paleſtris vero
atqz torneamẽtis q̃d dici poteſt. vbi inſpector va
nilocu⁹ miles inſanior. fit em̃ ſeruus tot⁹ vrbis.
in quo ludo ſepe vilior oĩm victor euadit. De hi
ſtrionũ bufonũqz vita quid dici põt. Neſcio q̃s
inſipiẽtior euadat. an hiſtrio velq̃ de hiſtrione ri
det. forte q̃ pecunias effundit vanior eſt. Quoti-
ens em̃ hiſtriones de ſe dños ridẽtes vident. toti
ens ipi miranť dementiã ſe miranti. Sepe certe
hiſtrio aliquid fingit. quo falſo audientes dele-
ctat ſeuere. Alcaꝝ vero ꝛ tarilloruz luſores adeo
ſpurciſſimã artẽ exercent. vt i ea arte quãto docto
res. tanto nequiores habeantur. De quibus phi

losophus ī politicis ait q; aleatores mortuorū spoliatores ⁊ latrones turpes lucratores sūt. Lucri em̄ gra obprobria sustinēt Unde ⁊ Themistodes grauissimos viros ⁊ reipublice curā gerētes a ludis leuioribus; solatiis arcendos decreuit. ne respublica ludere videretur. Ipse deniq; dicebat sanctū esse ociari q; turpiter solatiari. Ludos ꝙ innorios. ad recreatōnez ⁊ tpis deductōnez. xp̄ianis nō nego. vt musicis instrumentis. vt videbis statim cum de musica agem⁹. que p̄mittunt̄ p̄ loco ⁊ tpe.

La. xxxiij. de septima arte mechanica. videlicet medicina. ⁊ de eius necessitate ⁊ vtilitate ⁊ laudibus. Demū de illius abusu. laboribus ⁊ periclis

MEdicine vero ars fateor. inter mechaīcas nobiliorē. tanq; a natura ipsa hoīb⁹ donata. q̄nymo vite hūane plurimuz necessaria atq; a deo īmortali laudata et honorari iussa. q̄ corpor; morbi curant̄. ⁊ vite interstitia conseruant̄. Deniq; huius art̄ natural'. inq̄sitō ꝓmēdatissima est. Et vt paucis agā. vtil' admodū ac cōmoda medicina est. que nedū corpa ipsa curat sed liberiorē ad vacandū animū reddit. Nā philosopho teste. er bona corpis valitudie' crescūt vires animi. ⁊ bona corpis dispositō animā quoq; iuuat. ⁊ ad optia queq; disponit. Sed fateor laudāda plurimū ars medicie essz. si bonū subiectū si ꝙtuti deditum repiret. si deniq; idipm̄ sciendi

genus optimū. ac naturalib⁹ scientijs. infallibi-
libusq; fūdamentī cōmuniū. ꝑus medici addis-
cerent q̄ erquererent. Sicut em̄ vt aiūt. vnusq;s-
q; id agit feliciter qđ optime nouit. ita q̄ ꝑncipia
medicie ignorat. cuius finis sanitas existit. vt sa
nū egrū reddat necesse est. Uidi ego pluȝos heri
aromatarios hodie medicos heri barbaȝ raso-
res. hodie morboȝ grauiū censores. heri herbas
ceteraq; materialia i apotecis cōmiscētes. hodie
in ꝑncipū aut morbos iudicātes. Si em̄ etiā sa
nādo vix nomen boni medici q̄sq; assumit. quo
nā pacto necando medicandi titulū vendicabit
q̄busdā itaq; his similib⁹ me aliqñ febricitantes
visitātib⁹ atq; rmedia pollicētib⁹. sȝ t causas mor
bi iudicare conātib⁹. illud ad Philip. vt i actib⁹
apłoȝ legim⁹. dicebā. Putasne itelligis que di-
cis. Quib⁹ dicētib⁹. Etiā ego iteȝ cuȝ eodē eunu
cho addebam. Quomodo scire poteris cum ali
q̄s te nō docuerit. Mira certe res est. Ut em̄ inq;t
Hieronimus. fullones metallarij. fabri lignorū
cesores. ipsa quoq; vilia officia exercētes. absq;
doctore esse non possunt. nec erpiri audēt que nō
nouerunt. sola est medicandi ars quam sibi pas
sim vnusquisq; vendicat. Alij em̄ a crebro infir-
mantibus medicinam addiscunt. Alij i feminis
vt viros curent. Alij ab infidelibus audiunt. vt
fideles necent. Alij nescio q̄bus libell' legunt. vt
miseris coꝛꝓibus vniformit̄ erequant̄. t vt aiūt.
vno collirio ab eis ignito. oīm oculos volūt

curare. quo fit. vt cecus arte. natura videntem cecum faciat. Di medicinā nescientes medicina abutunt. z artē egregiā quā nō nouerūt ꝓfitentur. Medicine excellenti z illustri nomie gloriant. ꝙppe quest⁹ gra pecunia vt finem querūt. Premiuz certe vero medico nōmodo exiguū sed sordidū. z tāto labori impar nec ingenio dignū. Ex quib⁹ huius artis difficultates z incōmoda in ꝓmptu sunt. dum viris excellētib⁹ non creditī et hac laudatissima arte abutētibus ꝑmia dātur. Adde. qz multa milia hoīm taliū medicoz insipientia aut inexpientia forte moriunt. z dum vnū morbū curare satagūt. plures inducūt. Assuefaciunt miseros egros. vt sine medicinis viuere nō valeāt. ꝙs nisi aliis parādis minime ipi tāgūt nec degustāt Cetera hoim genera felicez aurā. bonāqz temporis dispositōnem optāt. Medici vero aut insanā z pestiferam oms infirmos esse ꝑter se z suos desiderant. Quos quidem sapiēs similes dicit eis q funera ad corpa hoim sepeliēda deferūt. Quos Demosthenes Athenis damnauit exilio. eo solo qz optabant plurimos mori vt inde lucz caperēt qđ cōtingere non pōt sine multoz morte. Taceo quot morboz plongatōnes. quot pestiferas potōnes. quot infirmitatū cōminatōnes miseris infirmis ingerunt. z quos abstinentia aut simplici victu ꝙppe vel herba si scirent curare possent. quisu nptuosis vltra marinis ꝙppe adulterinis materialibus que ipi aut vendunt aut illoz lucrum

partícipãt curare potius inficere hũana corpora moliunt. Rursus medici causas ⁊ naturas egritudinũ dicũt subtilit. dantq; sanitatẽ verboten⁹. adeo vt sicut q̃dã sapiẽs dicebat. cũ eos audim⁹ mortuos posse suscitare. credimus paulo tamen post cernimus inanẽ esse eandẽ sanitat̃ speciem quã ilico insperata mors intercipit. Sz quid plura. Absit vt de medicis quicq; sinistre dicam. Jn manib⁹ em̃ illoz̃ sepe meis peccat̃ incido. Jtaq; mihi ceterisq; mortalibus sanũ foret ꝯsiliũ eos nõ exasperare verbis. sed demulcere, obsequijs. Quare nec ego sentire audeo qđ oms̃ clamãt. latrones em̃ siccarij. venefici. homies inhũanit̃ occidũt. medici tñ humanissime atq; officiõsissime ⁊ solenniter interimũt. Et si q̃ aut diuino munere aut nature vigore conualescunt. ip̃am diuinam gratiã ip̃iusq; bñficiũ pecunia vendũt dum sibi sanitatẽ attribuunt. Nec indignant̃ medici q̃ eorũ artem mechanicã dixerim. Nam dicere possũt incõgrue medicinã esse mechanicã. q̃ est đ corpe hũano. ex ea parte q̃ infirmat̃ ⁊ sanat̃. Qđ q̃dem corpus ẽ intellectiuũ. Quib⁹ dicendũ est ꝑm Alfarabiũ. q̃ hoc nõ ꝓbat medicinã nõ esse mechanicã. Primo q̃ licet sit de corpe hũano. nõ tamẽ operatur i eo medicia ꝓprie scđm q̃ est itellectiuũ. sed ꝑm q̃ est sensitiuũ ⁊ vegetatiuum. Medicine aũt ad hoc valent. ꝑmo vt iuuentur vegetatiua potentia. ⁊ sensitiua i operibus suis Fateor tñ q̃ aliquando accidit. vt inde iuuetur intellectiua.

qz sedat dolorib⁹ liberius vacat opib⁹ intel lectiuis. Scdo hoc patet. qm̃ Aristotiles in libro de aialib⁹ tradit doctrinã de hũano corpe simꝫ cũ doctria brutali. tm̃ naturalꝫ sciẽtia speculatiua est. medicina vero est opatiua z mechanica.

La. xxxiij. de arte mercandi z vendẽdi. que ip sa mechanica est. z sub nauigatoria cõtinet z de eius necessitate z vtilitate. z demũ de illius infeli citate. fraudib⁹. dolꝫ. atq; piculꝫ.

Mercatura vero que ad nauigatoriã perti net. vtilꝫ admodũ est ad supplẽdas iopi as puincia ꝛ. z sine illa ꝯmertiũ inter ho mines vix haberi põt. Hui⁹ aũt mercatorie artis. tres sunt partes. vt ait philosophus i ꝑmo politi ce. s. marelaria. id est ꝑ mare ferẽs merces. que na uigatoria dici põt Scda est oneratoria. Tercia ẽ assistentia. qua ꝺs assistit mercatorib⁹ i pecunie z alia ꝛ rez cõmutatõnib⁹. que oẽs mercature species a Plutarcho cruribꝰ corpis hũani recte cõparanꝫ. veluti em̃ crura homis huc atq; illuc discurrũt ꝑ necessarijs hũani corpis. sic mercato res ꝑ necessitate corpis reipublice. Rursus sicut cor z tibie sustentãt corpus. sic mercatores rem publicã suis mercib⁹ sustinẽt. Exq̃bus apte ꝯspi cit̃ necessitas z vtilitas hui⁹ artꝫ quare merito vt ait Hugo. ꝯmendabilꝫ est veluti q̃ diuersas igno tasq; gentes conciliat. bella sedat. pacem firmat. z tandem ꝑuata bona vel ad communem omniũ

vsum imutat. Est igitur mercatura nonmodo ne
cessaria. sed accommoda. vtilisq; reipublice. z vt
inqt philosophus. non infimū viuendi genus. si
ipsoz mercatoz finis ad releuandas indigētias
communis reipublice tendit. sed si cupiditatī gra
tis mercaturam exercet. vir erit inocens. sunt em̄
eius artī incommoda z pericula plurima. idq; er
eo maxime constat. quoniam scōm sententiā san
ctorum. vir mercatura sine peccato potest exerce-
ri. Quis enim huius artī dolos. fraudes. iniqta-
tes et scelera narrare potest. Profecto non est di-
ctu facile. z si cetera taceam quot falsererum ve-
nalium laudatōnes. quot mentite rerum empti-
bilium vituperatōnes. quot defectuum occulta
tōnes. quot false aut diminute mensuratōnes et
ponderatōnes. quot false mercantium commix-
tiones. quot mēdacia. quot piuria. Cōtra quos
inqt Ambrosius. O mercator seculi comparator
inferni. cur in fraudem z deceptōnem conuertis
nature industriā. cur affectas rerū defect⁹. cur op
tas paupibus sterilitatez vt domui tue cōpar es
dolosam fecunditatez. Explorās quādo erit steri
lior puentus quādo rerum inopia. Hāc vocas
industriā. que potius est callidita tī z cupiditatis
astutia. z qđ tu remediū dicis. ⁊ mertiū neqtie po
tius z latrociniū est. Et seqtur Lucz tuū damnū
m̄tor est. Et vt paucis agamus. omne hui⁹ artī
officiuz eo tendit vt ea vtētes lucris intēdāt. vili⁹
emāt. carius vendant. proximos decipiant. Hoz

signat Valerius cum ait. insidiosissimaz fore ar
tem que inopũ sanguine pascit̃ z mẽdaciis vt ve
ritatis instrumento iuuat̃. ha cfallacia quasi precla
ris artibus gaudent. quorũ fraudibus non tam
alios q̃z seipsos fraudant qz teste Crisostomo. q̃
simplicit̃ negociant̃. i omibus ꝑsperant. q̃ versa
tur in dolum eis oia aduersant̃. cũ scriptum sit in
Ezechiele. Totã aniuersatõnem vite vertunt ad
lucz. ideo non ꝑseuerabit substãtia sua. Et itez
Fraudabit euz pecunia sua. Taceo de vsura que
vir a mercatura sepat̃. Ceterũ de campsoria sileo
z pecunie cõmutatiua. que huic mercãdi arti sub
alternatur. in qua tot doli. tot fraudes. tot rapine
sunt. quot nũmos cãpsor habet ipse. Vaz ita q̃z
mechanicaz atq̃z similiũ artium sectatores vltra
alia incõmoda. teste philosopho. inepti sunt ad
politi sandũ Quinymo apud antiquos. huius
modi artib⁹ vacãtes, phibebant̃ ꝓncipare nedũ
ꝓncipatũ. sed magistratũ z ꝓsulatũ. vt supra de
duximus.

Ca. xxxiiij. de artibus liberalibus in genere. et
de illaz ꝓmoditate z abusu laudibus z damnis
dulcibus z amaris.

Liberales ꝙo artes plurimum fore vtiles
ad instruendos iuuenes z necessaria ad
modũ sciẽtiaz genera null⁹ sane mentis
dubitat. Nec tu ignoras. q̃ i puerili agẽs ill̃imbu
tus es. que vt nosti septẽ nũero sũt. z i duo gene
ra diuidunt̃. qz ꝑme tres ꝑmordiales artes vocã

tur vel ꝑma sciendi elemẽta. videlicet grãmatica. dyaletica ⁊ rethorica. Quatuor vero sequẽtes. s. astronomia musica. arismetrica. ⁊ geometria mathematice appellanť. i. doctrinales. qꝛ ꝑ certas demõstratõnes docẽt. vt statim subijciem⁹. Quare aũt liberales appellãť ⁊ circa mathematicas que fuerint causse inuentõnũ ea ꝙ. ⁊ que sit ea ꝙ natura. vtilitas. seu incõmoditas. subijciã. que etsi tibi nota sint. volo illa tibi ad mentẽ reducere. ne illa ꝙ oblectamenť allect⁹. dũ illis te totũ exhibes. digniora atq; excellẽtiora ad que illa ordinanť ꝑ termittas. Appellanť itaq; vt nostri septẽ ipse artes liberales triplici ex causa. Primo vt distiguãť ab alijs illiberalib⁹. vt mechaicis ⁊ ceteris seruilibus. que ideo sunt illiberales. qꝛ ordinanť ad corp⁹. Animã aũt ⁊ intellectũ male disponũt. Ipse aũt liberales ꝓncipaliter ordinanť ad animã. quã disponũt ad vsus ⁊ actõnes ☧ tutũ moraliũ ⁊ intellectualiũ. vel ad vsũ ꝑfectissime ☧ tuť. que est felicitas. Er quo põtelici alia ꝓprijssima causa ꝙre vocanť artes liberales. videlicꝫ qꝛ ꝑm eas homo ꝑ se disponiť scđm intellectũ. ad optimũ finẽ. vel ad vsũ ☧ tutũ moraliũ ⁊ intellectualiũ. vť ad vsum ꝑfecte felicitať que ẽ speculatiua. Qui aũt talia considerãt naturaliter sunt liberi. quia nõ sunt seruiles. cum intellectu vigent. ideo recte artes ipse liberales dicunť. Fateor tñ ꝑm philosophũ in octauo politicorum. quia vtile ⁊ comminẽdabile est participare aliquando liberales artes

ꝛ mathematicas. quaꝝ vſus ordinat̃ ad exerciti
um excellentioꝝ doctriarũ vſq; ad terminuꝫ. ſed
ꝓtinue ꝛ aſſidue exercere ſe i eis vſq; ad quantã
cunq; pfectõnem nonunq; nociuũ eſt. qꝛ ꝓtinua
ꝓſideratõ i illis retrahit aut ſimplicit̃ aut ꝑ parte
ab vſu ꝛ vtut̃ moral̃. Tercia vero cã eſt q̃re libera
les dicunt̃. qꝛ liberos id eſt expeditos et exercita
tos animos req̃runt. eo q̃ ſubtiliter de rerũ cauſ
diſputant. ꝛ de illis plerunq; que a ſenſu remota
ſunt. Alia cã eſt. qꝛ ãtiquitus tãtũmodo liberi. i.
nobiles ꝛ ingenui i eis ſtudere cõſueuerũt. Ple
bei vero ꝛ ignobiles ſtudebãt i mechaĩcis ꝑ per
itiam operãdi. Corpal̃ em̃ opatõ plus. ꝓgruit
plebeis ociũ aũt ꝛ ſtudiũ nobilibꝫ ſcõm Hugo.

Ca. xxxv. de ꝑmis duabus liberalibus artibꝫ.
videlicet grãmatica. ꝛ dyaletica ꝛ de earum ortu
et cauſ quare inuẽte ſũt. ꝛ de illaꝝ laudibꝫ ꝛ vti
litate ac demũ de earũ abuſu ꝛ incommoditate.

Poſtq; egimꝰ de liberalibꝫ artibꝫ i gene
re. ſupeſt vt in ſpecie eas breui ſermone
tangamus. Primo igit̃ de grãmatica ꝛ
dyaletica agemꝰ. De rethorica vero in ſequẽti ca
pitulo diſſeremus. Uocant̃ itaq; tres iſte artes ꝑ
mordiales. qꝛ circa ꝑma literaꝝ elemẽta verſant̃
Per eas em̃ aut de cõgruitate aut ornatu ſermo
nis aut deniq; de oratõnis veritate ꝛ falſitate ꝑn
cipalius agitur. Prima itaq; grammatica ſm Al

farabiū a litteris nomen accepit. que mater ē alia
rū artiū. Fuit aūt causa ⁊ modus inuentionis ei⁹
quoniā cum hoīes in ordīate atq; ad libitum ⁊
sine arte loquerent. eueniebat vt nedū minus bñ
conceptus suos exp̄mere. sed ⁊ minus apte audi
entes intelligere valerent. quo fiebat vt tardi⁹ in:
telligere ac intelligi. ac difficili⁹ scientias tradere
possent. Qua de re curarūt sapiētes has incōmo
ditates tollere. tradiderūtq; artificōsum loqueu
di modū. vniformē q̄dem ac congruū vt oīs cō
ceptus hūani. demū cuncte doctrine p̄ eandē artē
aptius ⁊ liberi⁹ significarent. ⁊ addiscerent. Ue:
rum ⁊ si vtil' ⁊ necessaria ars grāmatice sit. quo tñ
pacto inter scientias ānumerē. plurimi dubitarūt
p̄ eo q; grāmatica ipa solū circa peritiā recti ser:
monis versat. sermo vero transit. scientia autem
est de p̄manentibus. Adde. q; hec ars polire ling
uam non animū nouit nec intellectū dirigere. sed
labia. Accedit. q; non p̄pter se. sed p̄pter alias in
uenta est. quare instrumentū sciendi poti⁹ q̄m scie
tia p̄m quosdā dici potest. Logica scḋa est liberal'
ars. que ⁊ ratōnal' dicitur. ipsa em̄ diffinire. que:
rere. respondere. vera a falsis diiudicare. ⁊ subti
liter disputare docz. Necessaria certe ⁊ vtil' ars q;
p̄m Hugo. i dida scolicon. per caz subtilibus ob
iectōnibus latens veritas rperitur. Causa siq̄dē
inuentōnis eius putilis admodum fuit. Cuz em̄
in phisicis plures suborirentur opiniones ⁊ con
trarietates decreuerunt sapientes de modo alter

candi artē tradere. videbant em̄ q; nō posset faci
le peueniri ad alicuius sciētie certitudinē sine pe-
ritia disputādi. Nanc Salomon oim̄ sapientissi
mus i puerbijs addiscendā admonet. dum nos
hortat̄ vt intelligam⁹ sermones prudentie versu-
tias q̄z verboz. nec nō parabolas z obscuz ymo
nē. z dicta sapientuz simul z enigmata. Que oia
vt Hieronim⁹ ad magnū oratorez ait. dyaletico
rū z oratoz sunt. Sed z Augustin⁹ p eo inter ce
tera logicā ꝓmendat. q; erercitatoria politioraq;
reddit ingenia. Sz certe si dyaletice fructus. si fi
nes attendit̄. vtiq; repiemus q; potius ingeniuz
inaniter fatigat q̄z vtiliter pficiat. Nā et si ꝯdispu
tantē viceris. nō fructū sed verboz folia cōseque
ris. Hinc Brezori⁹ silogistice inqt disputare q̄d
aliud est q̄z verbis contēdere. z audiētes subuer
tere. Abutuntur em̄ ea parte plurimi duz confidē
tia clamoris verboz veritatē impugnant. Rurs⁹
quisq̄s ea doctrina versaris. necesse est cōtentio
sius loquaris q̄cquid ꝓbare non potes. q; vt in
quit Augustinus confirmatōnem sumit ab hoie
q̄cquid non habet̄ ex veritate. Sed et illud verū
est. q; sepe nimiū altercādo perdit̄. cum inqrit̄ ve
ritas. quod sat̄ dolendum est. Idipsuz quod ad
veriratē iuuand ā institutū est ad eā obfuscādaz
occultandāq; cū hoim labore studiosissime que
rit̄. Un̄ Augustinus i de doctrīa doctriana. exe-
crabilem dicit artem sophisticaz disputandi et li
bidinem rirandi quam admonet cauendaz. Si

em̃ doctrina solet pietatꝫ. nequaq̃ sacre litere tan
topere eam detestarent̃ cum aiũt. Qui sophistice
loquit̃. odibilis est. In ea certe. vt ipse Augustin⁹
ait. victoria verboꝝ z ostẽtatio ambitõsa queri
tur. nec modo tardos. sed plerũq̃ ingenioso⁹ de:
cipit.

Ca. xxxvj. de rethorica que est̃ tercia liberalis
ars. z de eius ortu z vtilitate ac laudib⁹. Rursus
de eius abusu z q̃lis debet esse orator. et ad quid
valet eloquẽtia siue sapientia. z quõ aliq̃n ẽ mor
tifera.

Ethorica tercia est liberaliũ artiũ. sic dicta
r q̃si ornat⁹ sit locutõnis ꝺm Alfarabium.
Ueluti em̃ p grãmaticã ꝫ grue loquẽdi ar
tẽ addiscim⁹. ita p rethoricã ea ornate ꝓferre que
didicim⁹. er q̃ re potissima causa illius inuentio
nis sumit̃ scꝺm Hugo. Est igit̃ hui⁹ artꝭ summa
vis ingens laus. Nã vt inqt Seneca. magna res
est eloquẽtia. nec adhuc vlli indulsit. vt totã ꝫ tin
geret. satꝭ est felix q̃ in aliq̃ eius parte receptus est.
Dec certe ornamentũ est alia ꝫ scientia ꝫ. qꝛ vt in
quit Cassiodor⁹. q̃cq̃d in alia doctrina ꝫcipit̃. ab
ista. sub decore ꝓfertur. Unꝺ ecclĩastico scribit̃.
Tuba et psalteriũ faciũt melodiã. z supra vtrũq̃
lingua suauis. Et itez. Fau⁹ mell̃ verba ꝫposita.
Et rursus scriptũ est. qꝛ sapiẽs i verbis suis mon
stra placauit. De laudibus vero eloquẽtie repete
que supra diximus in. xxxiiij. ca. i ꝓncipio. ꝫ certe
hec ars plurimos fallit. dum suos ꝓfectoꝝs di-

tare nō scire docet. istruit dulciter verba carpere. nō vtiliter sapere. Et dum verboꝝ suauitas que rit. vera reꝝ sapientia amittit. atqꝫ vtinā tantus hodie essꝫ hoīm labor ad recte beateqꝫ viuendū quantus ad ornate. bene. politeqꝫ dicendū Dinc firmianus lactantius. vtinā tam mlti bñ facerēt. q̄ bene loq̄ vident. Adde. qz pleriqꝫ ea vtunt nō ad salutē. sed ad perniciē. Acerbissime q̄dē illud referendū q̄ppe t dolenduꝫ arbitror. vt videlicet ea que teste Cicerone a natura data est ad bonorū hoīm ꝓseruatōnē. i pestē t nocumentū vertat. Simplex em̄ veritas t recta. splēdore aut verborū lenocinio non eget. q̄nymo vt Quitilianꝰ ait. suspecta est cū ornat. fingere nescit. Nam quō inquit fabricabit figmentū q̄ vix elimatū depromit sermonē. Ipsa vero ornata locutō plꝰ ꝓferre q̄ ꝓferre solet. vt vex sit qd̄ q̄daꝫ sapiens ait. qz garrulosa dicendi festiuitas plus sonat q̄ valet. mlt̄ūq̄ habet vanitat̄ t vacui. Idq̄ Seneca nō negauit dum i declamatōnibꝰ ait. qz raro hec int̄ se coeunt. vt eadem vox sit dulcis t solida. Dinc diximus ad Alexandrū. artē inq̄t bene loquēdi nō discimꝰ nec facundie thoricoꝝ oratoꝝqꝫ opaꝫ damus. cuius officiū est fabulātes sermonibus figmenta remendacia. t innocentie fidē ꝓferre criminibꝰ. q̄ dum putāt se alienе laudis fructū p̄ripuisse. nesciūt se sue ꝓscientie p̄didisse nitorē. vt recte erpianꝫ illd̄ Lactātii. qz multū sua. Rursus velut ipsa artificiosa dicendi ars su

os alumnos decipit sic ꝛ ab eis fallitur paremqꝫ
ei vituperij vicem reddunt. dum eloquentiã aut rẽ
thoris falso nomie gloriant. eamqꝫ tanto fedius
deturpant. quanto nullam partẽ eloquẽtie attige
runt Quippe noiari eloquentes delectant q̃ non
duꝫ loqui inceperũt. ne dixerim didicerũt. Est em̃
modernoꝝ hoim ingens numerus. q̃ in eo se ve-
ros rethores perfectos atqꝫ facundos oratores
eua sisse putant. si post pauculas q̃bus insuda-
runt grãmatice litteras. postergat ceteris p̃claris
scientijs que ipsam eloquentiaꝫ nedum illustrãt
sed conficiunt. ilico facundie studijs se dedant.
librosqꝫ Ciceronis ꝛ si vis nostri Quintiliani p
legant. Longe certe aliter idem Cicero moderna
deplorãs tempora i eo libro sentiebat. quẽ de ora
tõne ad quintum fratrem edidit. Longe secus et
ipse Quintilianus. cum de oratoria institutõne
ageret. rarum em̃ aut nullum fatentur optimum
esse ea etate oratorem. Cuius rei illã asserũt nõ in
sulsam fore causam. Nam oratorem inquiunt in
omi sapiẽtie genere psuadere oportere. vt que ali
bi didicit. cũ splendore dicendi proferat. adeo vt
q̃ veruꝫ oratorem audit. scire ꝛ intelligere. plusq̃ꝫ
ceteri arbitretur. Quod vtiqꝫ nisi diuersis sapiẽ
tie titul' illustret. efficere nõ valebit. Quo em̃ pac
to i sacris lr̃is ille psuadebit qui eas nusq̃ꝫ legit.
Quoue i naturalib⁹ q̃ Aristotilẽ nõ vidit. Quõ i
moribꝫ aut iure ciuili porabit q̃ eaꝫ scientiaꝫ ne
dixerim expers ẽ. sꝫ nec principia nouit. Ea de re

Cicero mirari desiuit paucos admodū fuisse ora
tores. cum eos aut omia aut multa scire oportet.
Que omia homies cōplecti p q̄ difficile est. Dic
Augustin⁹ i de doctrina r̄piana ait quendā sapi
entē diuisse. q̄ oratorem oportet nō modo delecta
re sed docere. nec modo p̄suadere vt flectat sed vt
vincat. Constat ita q̄ ea omia nō nudis ⁊ boꝝ
foliis. sed multiplici sapiētia cōparari. Talis er-
go eloquētia a sapiēte plata. omi dulcore mellis
dulcior est. de q̄ i ecclīastico scribit. Sapiēs i ver
bis amabilem se reddit. Ut igit̄ ptes laudate elo
quētie quis asseqūtur. necesse est varia scientiarū
suppellectili cōstipatus existat. Idq̄ i puerbijs
Salomon p̄monuit inquiēs. Stude sapiētie vt
possis digne p̄ferre sermonē. Qua sententia con
temptibilē asserit facundiā nisi sciētia ⁊ sapiētia
fuerit condita. Fateor ergo. hoīm mens hodie de
prauata quiym o et penit⁹ obceca ta ē. adeo vt frō
des p̄ fructu capiant ⁊ fumo pascant̄. duꝝ se igni
appropinq̄re putant. Hoc ē certe illud temp⁹ q̄d
Ap̄s ad Thimotheū p̄signabat cū poetaꝝ fabu
las ac figmēta p̄ veritate ac sana doctrina fideles
accepturos i spiritu deplorabat cum ait. Uenie
ergo temp⁹ cum sanā doctrinā nō sustinebunt. q̄ꝝ
a veritate quidē audītū auertēt. ad fabulas autē
q̄uertentur. Adde q̄ teste Augustino. Cicero ip̄e
et ceteri qui rethorica docuere fassi sūt eloquētiā
sine sapientia obesse plurimū. ⁊ p̄desse nunq̄. sa
pientiam vero sine eloquentia plurimuꝝ p̄fuisse.

Vincaplus ipe vas electõnis ad Corithios ꝙ se
loquens param fatet se imperitũ esse sermone ſz
non ſciẽtia z ſapiẽtia tantũ tamẽ pfecit quantuz
mũdus cape potuit z hũana ingenia ſufficere va
luerũt. adeo vt plus ceteris doctria et p̃dicatõne
pficiens. vnus ipe doctor gentiũ meruerit appel
lari. Ipſe deniqz z ſi rethoricis coloribꝰ nõ vſqz q̃
qz vtebat. adeo vtiliter diſputabat. vt omnes ſua
ſapiẽtia ſuparet. Non vtiqz vt ipe alibi ait. vince
bat i pſua ſibilibꝰ hũane ſapiẽtie verbis. que ad
eloquentiã referunt. quare fideles ſummope ad
monet. ne decipiant i ſublimitate ſermois. Noue
rat em̃ qꝺ ad eund̃ ſenſum Job direrat. Fruſtra
iuqt homo aperit os ſuum z abſqz ſapientia ver
ba multiplicat. Nec idipſũ gentiles veteres q̃ elo
quẽtie ſtudia miro cuderũt ingenio negare vidẽ
tur. Quippe arbitrati ſunt eloquẽtia non debere
iudicari atqz laudari verboꝝ ſolo ſplẽdore. ſed
ſcõm grauiſſimas ſentẽtias a vera ſapiẽtia ſapiẽ
ter elicitas. vt explicare libet. z grã exẽpli direrim
In cõficiendo dyademate ſiue anulo abſqz pro-
portõne longe plus ꝓferre videt. q̃ carbuncũlũ q̃
gẽmas. q̃ auꝝ offert. qz artifex q̃ mõ ea auro ligat.
formãqz ſimplicẽ adiicit. Omis itaqz referta gra
gemmis ſapientie z ſententia ꝝ pondere pficitur
non ſolis verborũ floſcul. parum ergo ſubſtãtie
vel ꝟtuꝭ aut ſolide pulchritudinis oriõi afferre
videtur. q̃ ſoluz rethorice z eloquẽtie vacat. velu-
ti q̃ nuda ex aliena pręcõ ſaqz materia ꝟba ligat

Qui vero non mendicādo. sed suo diffūdēdo p
cioſiora miniſtrat lōge pluris cōferre viſus erit.
Famulaī itaqꝫ teſte Aug. eloquētia ſapientie nec
mirū. vt Hieronimꝰ ait ad magnū oratorē. ſi p-
pter eloquij venuſtatē ꝛ dicēdi ornatū ſapiētia vt
domīa ea vtaī. ꝛ aliqñ de ancilla atqꝫ captiua p-
pter eius venuſtatē faciat liberā iſraheliticā. que
ꝛ tamdiu honorata incedat. qꝫdiu dominā ſequi
tur. ſitqꝫ ꝓ temptibiľ. cū ſola abſqꝫ dñe ſplendore
ꝓdire et placere geſtit. Poſtremo audi q̄d Augu.
dicat. ait em̄ qr eloquētie ſolū vacātes minime in
genioſi habenī. Quid em̄ inqt. ꝓdeſt clauis au-
rea ſi aperire nō poteſt. Aut q̄d obeſt lignea ſi pōt.
Agam igiī finem ſi illud vnū dixerim. qr ſi ſine ſa
pientia eloquentiā ꝓfitenī. vanitati inniti fatenī.
Nam nudo verboꝝ ornatui vacātes. humanita
tis ſtudia ſe iactant aſſecuturos. cū em̄ teſte ſapi
ente. vana ſunt ſtudia hominū. recte oratoꝝ exer
citia ſtudia hūanitaī ſunt q̄ppe ꝛ vanitaī. dū va
nitati ſermonis incūbunt quos pulcreidem ſapi
ens alibi digito tangit. Uerba inqt. ꝓferūt pluri-
ma. multāqꝫ in dicendo ꝛ diſputando vanitatez
habentia. Sz ꝛ Hieremias ad eundē ſenſū. doc
trina inqt vanitatī eoꝝ lignū eſt argento inuolu
tum. Lignum inquam ſiccū eſtatqꝫ aridum idqꝫ
vt ſplendeat argento inuoluiī. Nec aliter rethoꝝ
ꝛba arida ſunt veluti nullo ſapiētie humore aut
ſententiaꝝ ſplendore humectata. quare vt fulge-
ant argento vude eloquentie ſuper inuoluūtur.

Quo fit vt verissimum sit eos studia seq̃ humanitatiq̃n potius vanitati. Adde que diximus in p̃fatõne huius libri que incipit. Uex vbi aliquid diximus vsq̃ ad medium capituli.

Capitulum tricesimum septimũ de mathematicis scientijs i genere ⁊ de earum ortu ⁊ fine.

Mathematice vero doctriales vocant. q̃ p̃ certas demõstratõnes quantitatẽ ⁊tinue vel discrete docent. vt statim subijciem⁹. Has philosophus methaphisice connumerat. ⁊ cuz illa cõueniũt. q̃ vtraq̃ considerat de quantitate ⁊tinua. sed disparit. Methaphisic⁹ em̃ considerat de oibus quãtitatib⁹ put sunt entia. vt ait philosophus libro q̃rto methaphisice. Sed mathematicus ⁊sideratde quantitate vt ꝺ subiecto. ⁊ de illa p̃cipalit agit illamq̃z demonstrat. Et q̃ quãtitas multiplex est. aut saltẽ q̃drupler. ideo q̃tuor sunt mathematice. Prima em̃ ⁊ nobilior q̃ntitas est circa dimensionẽ omniũ celestiuz corporum i se ⁊ inter se. p̃ distantias ⁊ dimẽsiones adinuicem. etiã respectu motus ⁊ situs illoruz. ⁊ circa istam quãtitatem versat astronomia. Alia ẽ quãtitas respectu auditus circa sonos et voces. Nã hũana curiositas vidẽs i sonis esse delectamẽtũ quesiuit cãm ei⁹ vt sibi possz p̃ partẽ tales delectatõnes facere ⁊ ⁊tinuare. vt dicit Boet⁹ i p̃mo musice. vnde docuit quantitatẽ vocum sub vna con-

cordia ꝛ consonantia sonoꝝ ꝙiũgere. ꝛ in vna ꝑ portõne nũerali deducere. ꝛ hãc ꝑportõem ꝛ quã titatẽ sonoꝝ vocam⁹ musicã. Tercia q̃ntitas respectu nũeri versaꝫ que dicta est arismetrica. id est ꝟtus nũeri. qꝛ ꝙsiderat q̃ntitatẽ numeraleꝫ et ꝑpetatẽ eius vt ait Ysidorus. Decceretars magne ꝟtutis est. qꝛ nulla aliaꝝ triũ indiget. alie vero hac plurimũ indigent vt ait Boetius. Quarta vero q̃ntitas versaꝫ circa mensurã que dicta est geometria id est mẽsura terre. que oꝛtũ habuit ꝟm Alfarabiũ in egypto. Cum em̃ post nyli inũdatõneꝫ possessiones om̃s obducerent̃. limo ad hoc vt de inceps possiones certitudialit̃ distinguerent̃. ceperunt terram lineis ꝛ mensuris metiri ꝛ ꝑtiri vt sic certi limites ponerent̃ i possessionibus. Ab hali igit̃ ꝑmaria mẽsura terre scientia mẽsurandi nomẽ accepit. que geometria dicit̃. Postea vero creuit inq̃sitõ eius. ꝛ deuentũ est ad lineas ꝛ circlos ꝛ triangulos ꝛ ceteras figuras ad eiusdẽ art⁹ ꝑfectõnem.

Ca. xxxviii. ꝑticulariť ꝺ ꝑma sciẽtia mathematica. videlicet de astronomia ꝛ de eius laudibus ꝛ vtilitate demuꝫ de illiꝰ incõmoditate incertitudine laboribꝰ ꝛ damnis.

Stronomia itaq; ꝑma est mathematica. a ꝛ quaꝫ antiq̃ mathesim penultia breui appellabãt. eamq; vtilem ꝑbabilẽq; habuerũt. qꝛ vt ait poli. natura illam inducit. ratõ ꝑbat ꝛ vtilitas. ꝛ exꝑientia approbat. q̃ hanc sequunt̃

curioſores ſunt celeſtiũ vt inueſtigent de ſingul'
que ſub lunari globo ꝯtinenť vtil'cer te ad natura
les effect⁹ ꝑnoſcendos. Illa em̃ de ſidex motib⁹
magnitudine ꝛ diſtantia ꝓtractat. Euocat em̃ ho
mies ab his tenebꝛis et groſſo aere et in ſupioꝛex
illã lucidiſſimãq; celi domũ tot luiarib⁹ diſtictã
oculos ꝛ animũ inducit. Eſt em̃ iocundum ſiras
ſtellax imagies diſcernere ꝛ erraticas ſuis locis
noĩbuſq; deſignare. eaxq; ꝯiunctõnes. Demuꝛ
ſol' ꝛ lune defectus longe ante ꝑdicere ꝛ ꝑuidere.
ex q̃bus plurima ꝯmoda ꝯſequimur. ꝛ nõ parua
picula ꝛ incõmoda vitamus. Rurſus nõ eſt du:
bitandũ ex motu celeſtiũ coꝛpox plurimos futu:
ros rex euẽtus dependere. ꝑſertim ĩ illis q̃ ex no
ſtro libero arbitrio nõ ꝓcedunt. Uñ ſcõm doctri
nã ſctõx. nõ ſunt culpandi q̃ naturales effectus
ſtellarũ ꝛ planetax nouerunt ꝛ ꝑdicũt. Nam ĩ ge
neſi legiť lumiaria celi ad hoc ꝓducta eſſe. vt ſint
in ſigna ꝛ tpa ꝛ dies ꝛ annos. ¶ Patet ex ꝑdict⁹ ex:
cellentia ꝛ vtilitas huiꝰ artꝭ. Uerum ſcõm Alfara
biũ hec ars ꝑ parte mendax eſt ꝛ homib⁹ ignota.
Quis em̃ hoĩm hodie nouit oĩm ꝛ tam diuerſax
ſtellarũ diuerſas naturas ꝛ effectus ꝛ poſtea vir:
tutes ex omibus mixtas. ꝛ cum certitudine deter
mineteuentus etiã naturales in elementi ꝛ elemẽ
tati contingentes. vt abſq; dubio dicere poſſit. ta
liũ ſtellarũ coniunctõ facit neceſſario ſiccitatem.
ꝛ talium coniunctõ facit aquarum abundantiã.
ꝛ talium peſtilentiam. ꝛ talium mortẽ diuturnã.

ꝛ taliū mortē celerem. indubie nemo nouit circa archana ista certū dicere. sed ꝑ ꝓiecturas fallaces asserūt aliqua ex his que contigerūt aliqñ ꝛ non accidit vniformit̄ sicut dicūt. Et ideo Astronoia iudiciaria fatua dicit̄ ꝛ ifatuatiua eoꝝ q̄ sibi vacant ꝺm eundē Alfarabiū. Irridenda certe est talium hoim demētia. vt scire velint que i celo agunt̄ q̄si concilio celestiū interfuerint. atq; recent̄ inde venerint. cū tñ q̄d i tra. q̄d i domo vxor aut soror eius egerit ignorēt. Noui ego quosdam astronomos vxores habere non sat pudicas ipi tñ ꝺ alia ꝝ impudicicia ꝓiectabāt. Pluria itaq; incōmoda hūano generi ex his futuroꝝ ꝑscrutatōnibus mathematici afferūt. Sed vltra p̄dicta imminēt alia incōmoda ꝛ picula. Nam raro difficulter sectatores huiꝰ art̄ intra moderatōnis metas cohibent̄. sed cupiditate quadaꝫ futura p̄noscēdi ad aduersa vanitatū genera eius velamēto homines trahunt̄. vt teste Policrato. nō tam philosophie species q̄ quedā impietat̄ disciplina sit ꝛ tandeꝫ in matheſim ꝑducta penultima ꝓuerta t̄. Dilatāt. em̄ plurimi filacteria huiꝰ art̄ vt constellatōnibꝰ ꝛ planet̄ nimiū ꝛ vtut̄ attribuāt. ꝛ eis nescio quaꝫ auctoritatē p̄estēt in contumeliā creatoris. Et iuxta Apostolū ad sobrietateꝫ non sapientes stulti facti sunt. Celestibus em̄ constellatōnibus attribuunt vitam ꝛ mortē ceteroſq; euentus hoim p̄dicere conant̄. ꝛ cetera que pater posuit i sua potestate non attendentes que ꝑ ꝓphetā deꝰ ad illos

irridens ait. dicite mihi que ventura sunt & dicaꝫ quia dij estis. Sic igit mētes hominū futura pre noscere cupientium illudunt. vt tandem liberi ar bitrij perimant libertatem. qui pariter et eis cre dentes vtinam illud considerarēt. qꝛ altissimus sideribus ac stellis tantū dedit vigoris quantuꝫ voluit. sibi tñ retinuit totius opificij p̄incipatum Que omnia ip̄i autori deo exhibēt famulatū. Ju xta illud. Celi enarrant gl̄iam dei &c. Adeo em̄ hi hoies diuine prouidentie illiusq; bonitati & po testati detrahunt. vt asserāt aliquem faustuꝫ aut fortunatū esse posse ex cōstellatōne natiuitati sue Ad q̄bus. vt quidā sapiens ait. querendū esset an credant ira dei q̄busdā plerūq; regna & dominia ablata fuisse simplicit̄ et eius gratia & b̄ñplacito alijs esse collecta. Rursus nō credūt q̄ eadem di uina ira vel grā dei aut aliquoꝫ p̄cib⁹ potest pla cari vt bona data nō auferat. & mala merita non inferat. que omnia in sacris litteris sepe facta esse legim⁹. Qđ si ea vera esse credunt. necesse est illos etiam credere quia contra voluntatem creatoris huiusmodi bona hominibus nō proueniāt. nec eis auferanť. sed infallibilit̄ vez̄ sit cuncta bona et mala mortalib⁹ ex dei b̄ñplacito ꝓuenire. Un̄ doctissimus Guillermus cācellarius parisien⁹. pulchre in eo quē de vniuerso libro edidit. refert facete. q̄ cū vnus ex astronimis cuidā ex illi⁹ nati uitate ꝓ stellatōne magnā dignitatē polliceret. ille ab astronomo quesiuit nū si de⁹ nollet. ille digni

tatē assecutur⁹ essz. Cui respondit nullo pacto id effici posse. Rurs⁹ quesiuit an si deus vellet astra et ei⁹ natiuitas possent impediri ne dignitatez as sequerent. Similit respondit negatiue. Tūc ille Cū ergo vtrūqz sit i dei arbitrio. totū ei cōmitto. Qđ vero obijciunt lūinaria celi producta esse vt sint i signa z tempora fatendū est i naturalib⁹. Er raret em medic⁹ si fleubothomaret i certa lūatōne vel signo sidez. Signant ergo sidera futura tem pora an naturaliter erūt sicca vel hūida. Sec⁹ in euentib⁹ hoim q̄ ex arbitrio ꝓcedūt. et p rōnez di rigi possūt. Tales em astris non subijciunt. pen dente em ex itellectu. quez vir philosophū constat esse ab extra. Fatendū est tn qz incliatiue astra di sponūt certos homines ad certos act⁹. pfertim eos q̄ non resistūt passionib⁹ nec sequunt rōnez Quo sensu dixit Ptolome⁹. qz sol⁹ sapiēs domi nat astris. Stultoz aūt infinit⁹ est numer⁹. Sig nificant ergo astra quedam naturalia i terra. nec ad illa homies cogūt. q̄nymo ea facile vitare pos sumus. veluti exempli grā eleuatō man⁹ cuz gla dio signū est imminent⁹ ꝓcussionis. nonnūqz tn i iocū resolut. Rursus aliud exemplū succedit. si in capite alicuius vici aut strate vrbis videmus ignem accensū z ventū validū ex ea parte certe cō iectam⁹ domū ligneam quam ignis z vent⁹ petit comburendā. tn aquarū copia aut aliis remedi: is vitari potest. O quot felices ꝓncipes quot vi: ros clarissimos fefellit. atqz infelices reddidit hec

tam falsa ꝛ auida futuroꝝ euentuuꝫ inq̃sitõ. Te
stes sunt tres int̃ ceteros omĩ seculo ꝓcelebres et
memorandi viri. Pompeius Crassus ꝛ Cesar. q̃
bus teste Cicerone. chaldei oẽs mathematici ce-
teriq̃ aruspices p̃clarο fine in patria morituros
ꝓmisere. qđ an vex sit mestũ ẽ commemorari. fer
ro eñ oñs cesi duoq̃ longissime ab Italia inhu
mati. ferarumqꝫ morsib⁹ expositi fuere. Ea igit̃ at
qꝫ maiora q̃ppe et deteriora his puenire assiduo
conspicim⁹. quos infelices astronomi p̃sagiunt.
Nec tñ hũana mens futuroꝝ auida auerti vult.
ne illoꝝ nugis credat. Mira hoĩm leuitas. mira
credendi facilitas. verius dixerim fatuitas. quaꝫ
nõ parũ Cicero mirat̃ q̃ longe magis mendacib⁹
q̃ vera dicentib⁹ credũt. Ceteris siq̃dem etiã pro
bis homib⁹ non facile fides dat̃. si vno tm̃ nota
bili sunt deꝑhensi mendatõ. Astronomos vero
ꝛ ꝓiectatores melioris conditõis direrim. quod
econtra accidit. Mille eñ illoꝝ i grauissimis re
b⁹ mẽdacijs. vna fortuitaꝫ ꝛ alias futura veritas
fidẽ ꝓestat. Quo fit. vt aliud mirabili⁹ accidat.
qꝛ vt Petrarcha ait. sñ vlla, suspitõne mendacij
libere mentiri possint, ꝑ eo qꝛ semel potuerũt non
mentiri. Adde aliam stupẽdi ꝛ admirãdi causã.
Cuꝫ eñ diuina veritas scriptura sacra teste. nos
moneat ne p̃dict⁹ ꝓiectatorib⁹ etiã ꝓpheꝛ ꝛ va p̃
dicentibus credamus cum ait in Deutrono. Si
surrexerit i medio tui, ꝓpheta et prædixerit signũ
atqꝫ portentum. et non euenerit quod locut⁹ est.

non audias verba pphete. Temptat em̃ vos de⁹ an diligitis eum. Nihilomin⁹ eis ipis mathematicis quos non pphetas. non sctos scim⁹. in cunct̃ credim⁹. q̃ paucula demonũ forte p̃ sagijs p̃dixerunt. Huius deniq; exercitij pricula z incõmoda vltra p̃dicta ex eo conspicies. quoniã illaz artem p fundamẽto z scuto quodã sue iniqtatis mlti venerant̃. z colunt. s. diuinatores. nigromantici. incantatores. arioli. aruspices. cõiectatores. chiromantici. Utcunq; igit̃ sit oro te fili carissime hãc arrẽ velut pestẽ fugere ne q̃d astra de te inqras. sed q̃d astrorum creator sanxerit bonis opibus expecta. atq; vt ad salutẽ tuã cedant iugiter ora. nec ab his cõiectatorib⁹ veritatẽ spectes agnoscere. q̃bus veritas ipsa ignotior ẽ q̃; tibi. Fateor enim aliq̃ astronomie species laudata ẽ atq; vtil̃. Uerũtamẽ teste Augustino. poti⁹ ẽ sciẽtia curiositati q̃; doctrina pietati. Nec illã inculpam⁹ sz vtilius sectãdã dicim⁹ sapientiã naturalẽ. que etiã astrorũ arti heret. Illa em̃ naturali intellectui cõlonat atq; conformis. p quã naturaliũ rez animatarz z inanimatarz pncipia. passiões z eorũz que celo z mundo ꝓtinent̃. rões z effectus ꝓgnoscim⁹. ac multarz rez possum⁹ causas reddere que mũdo miranda vident. Nec min⁹ iocunda ẽ inq sitõ pspectiue. z de ponderib⁹ tradita ratõ. Fatemur tn̄ q; in his naturalib⁹ mathematicis scientijs. nõ rps. nõ pphete sonat. sz philosoph⁹. et cõmentator. De q̃bus ad Damasum dicit Hieroni

mus. q; phisici perscrutatores oculos in celu; le uantes & vltra profundum terrarum i abysso de: mergunt. i vanitate sensus. i obscuritate mentis ingredientes. diebus ac; noctibus perscrutantur multa vt sciant. pauca vt sapiant.

Capitulu; .xxxix. de scda mathematica. videli cet de musica & de eius laudibus & de vtilitate ac illius incommoditate miseriis & laboribus.

MUsica vero altera mathematica ẽ. que vt diximus sonam multitudinẽ, pportõnu; su az i quadam eq̃litate vocum conciliat. Nec certe ars apud grecos magno semp honori fuit. nec putabatur q; liberaliter eruditus nisi musicalibus cãtib⁹ instruct⁹ foret. Quantã aũt virtutem Plato armonie tribuit ex his patet que in thimeo tradit. Ait enim. quia potentissima artiũ est musica. cuius armonia virtus est ad mitigandos dolores animarum humanarum ipsaq; letificãdas. silit & ad ingerẽdas eis oẽs passiões: tantusq; ẽ musicor in commouẽdis aĩmabus vigor. vt eas cogat mouere copa sua etiam ad gestus insolitos. quibus motus interiores alterantur. Deniq; per armonias grata contemplationis & diuinarum scientiarum studia non mediocriter iuuantur ẽm Alfarabiũ. Adde mirabile dictũ. q;d in bellis equos ipsi musicales ;centus incitãt. delfinos quoq; et cetera aialia letificant. hãc socrates didicit. et adolescentes eruditi in

ea iuſſit. nō ad laſciuie incitamentū ſed ad mo⁹ anime ſub regula. rōneq; moderandos. ſicut em̄ nō oīs vox ſed tantū que bñ ꝯſonat ad ſoni me: lodiā facit. ita ⁊ mo⁹ anime nō oīs ſed q̄ rōni ꝯ gruunt. ad rectam vite armoniam ptinēt. Auget em̄ laudes. q; nō modo delectabil' ⁊ vtil' eſt. qua nedū ſpūs hoim viuificant̄. ſed inſtrumēta ſunt ad rectos bonoſq; hoīm mores. cuius ⁊ vtute ma ligni ſpūs cohibent̄. Sed q̄d plura. Animū a cu: ris liberat. ⁊ quadam interna leticia ad exultatō nem in deum mentes humanas ꝓuocat. Unde ꝓ: pheta exultabunt inq̄t labia mea dum cantauero tibi. Sed iam audi illius incōmoda. ꝑmo enim eas quas diximus vtilitates q̄ muſicam audiūt conſequunt̄. non q̄dem ipi artifices. Nam vt ait Ariſtotiles. audibilia fortius mouent q̄q; ſenſibi lia aut p ſe opabilia. Quinymo teſte philoſopho ꝓpter vehementiā multitudinēq; vocū ledit̄ cere brū. ledunt̄ ſpūs vitales cantantium Quo fit vt ad mores male diſpoſiti reddant̄. quos Ariſtoti les banauſos id eſt indiſpoſitos ad res intellec tus vocat. Rurſus muſica ⁊ vſ⁹ eius p certas me lodias ad mollicie diſponunt. aliquando ad irā aliquando ad diuerſa alia. que diſtrahūt ab ope ribus virtutis ⁊ intellectus. quare ſenibus ac ma gnis ⁊ ſtudioſis viris audire ⁊ iudicare. nō exer cere muſicā ꝑceptū eſt. Decet em̄ vt ſapiētes aiūt. grauem virum nō modo manus ſz voces cohibe re ad aliorum applauſum. quod proprium hiſtri

onũ est. Adde his que tangemus infra libro scdo capitulo. xv. vbi de cãtoribꝰ ageẽ.

La. xl. de tercia z quarta arte mathematica vi: delicet arismetrica z geometria et eaꝝ laudibus z vtilitate ac de illaꝝ incõmoditate. inutilitate. et laboribꝰ.

ARismetrica z geometria vltie sunt mathematice z vtiles admodum. quaꝝ altera ỗ numeris. altera ỗ magnitudinibus. In qbꝰ scỗm varias relatões pariũ vel impariũ. item linea. supficieꝝ. aut corpoꝝ varie species numeroꝝ magnitudinũqz cõstituunt. que cognitõ iocunda est. Ne qdez artes vtiles certe z necessarie sunt. ti scriptura sacra plurimũ commendate. qz scriptũ est. Omia fecisti i numero pondere z mensura. Sine eẽ nũero nihil agere possumꝰ. Ut eẽ inqt Ysidoꝝ. tolle numeꝝ a rebus z oĩa pereunt. nec different hoies a bestijs ceteriscz aialibꝰ. que calculi ratõnem ignorant. Et idem de geometria. Sine eẽ pondere denigz z mẽsura nec possessiones nec politie forent. Sed fateor hec artes z si vtiles z necessarie sint. non tñ homies cõducunt nec dirigit ad mores. nec ad felicitatẽ eternaz. Quid eẽ pdest reꝝ magnitudines ac extrinsecas quãtitates agnoscere. sui vero ipsius intrinsecas ql tates ignorare. Quid rursus qntus sit orbis itelligere. sed quantꝰ sit eius creator nescire. Aut qd pdest oĩm numeroꝝ pportões attingere. qd numerare multitudinẽ stellaꝝ. z omibus eis nomi:

na vocare. si vicia. si scelera. suipsius nō cōputat Uera igitur geometria est q̄ntitatē ꝛ magnitudinem peccatoꝝ attendere. illaq; penitētie calculo diluere. Uera illa est arismetrica dies nostros dinumerare ꝛ i quo defecim⁹ cōputare dicētes. Fac mihi dñe notum numeꝝ dieꝝ meoꝝ. vt sciam q̄d desit mihi q; carpentarii has artes sibi vendicāt i quaꝝ vsu pericula. ſtaudes. ꝛ doli non desunt Taceo de falꝫ mensuris ꝛ ponderib⁹. Uides fili mi huiusmodi mathematicas artes fore alienas ab artibus ꝛ scientijs pietatiq; que ad vitā eternaꝫ conducunt. ad quaꝫ te dirigere omia mea studia tendunt.

La. xlj. in quo sub breui epilogo recolligit autor cunctas alias artes ꝛ genera viuendi i hoc seculo. in quo ostendit miserias. labores et picula. oim statuum. ꝛ docet eos omnes plures habere aculeos. ꝛ miserias. q̄ꝫ gaudiū. q̄etē et securitatē. discurrens p̄ oms modos viuendi in hoc seculo.

CErnis iam fili mi carissime si ea que audisti tecū ipe recol' ac discuſ. explicata eē omnia vite genera cuncta deniq; hūana tpalia q; exercitia. in q̄bus diuersa moraliuꝫ studia tam sedulo ꝛ vehemēt occupant. Nec enim puto me falli. qm̄ hūanus anim⁹ i ill' nō tam satiaſ q̄ꝫ cruciaſ. Si em̄ recte iudicas. pl⁹ i eis laboris q̄ꝫ q̄et. plus meroris q̄ꝫ gaudij. plus luct⁹ q̄ꝫ solatij. pl⁹ difficultaſ q̄ꝫ facilitaſ. pl⁹ piculi q̄ꝫ se

curitatꝫ reperies. que omia opto tecū ipe consideres. Scio em qm si minimā laborꝫ difficultatū ꝫ afflictōnuꝫ pte ꝑ imortali deo ptuleris eorꝫ que mortales subeunt, vt sclo diuerꝝ modis seruiāt. recte q̄dē btūs eris. Uerꝫ sub breui epilogo pluri ma tibi ad mentē adducā. Quis em oīm viuēdi generꝫ. ac hūa norꝫ exercitōrꝫ ꝫ officōrꝫ labores. incōmoda. picula. fraudes quoqꝫ ꝫ dolos facile memorare possꝫ. Sed vt breuioribꝰ apud te vtār verbis. a summo culmie vsq ad infimū. a cesare vsq ad bubulcuꝫ. a rege vsq ad pastorem nulla q̄es. nulla securitas. sed omibꝰ casibꝰ. picul'. aculeis. laboribꝰ innumeris subijciunt. cuncta fraudibus ꝫ iniq̄tatibus subiacēt. Regis em aut cesaris clarissimū esse nomen nō ambigimꝰ. sed durissimū officiū ꝫ magis ꝟuare difficile. inexcelsū em et ventosū montē ascēdit rex quē facilꝰ fulmina feriunt. Nā ꝫ si clarꝰ regis titulꝰ sit. res tn obscura. nec aliud, ē q̄ vitreū ꝫ peritur iocale curis ꝫ picul' plenū Demū reges delirāt adulatōnibꝰ. ꝫ qđ piculosius ē retēto regis nomie pleriq̄ tirānifiūt. quorꝫ nōnulli mlto iustiꝰ sub rege iusto agerēt ꝫ tranq̄llioꝰ q̄ reges ipi essent. Locꝰ certe regi nedum ignauꝰ ꝫ petulās est. sꝫ ꝫ piculosus. laborioꝰ. ꝟutiqꝫ difficilis. Quippe bonus rex. seruus publicus ꝫ malus hostis illius. Adde quia rex ea die qua regnare ceperit. mori cepit. Aliꝫs ei viuit moriens. qđ difficile credit a regis hostibꝰ. Si que erat olim quies regi periit. Sed de prin;

cipū miseriis hactenꝰ iscō huius libri capitulo dirimus. Simile omnio de ꝓncipibꝰ. de ducibꝰ. ⁊ marchionibus. comitibus. baronibꝰ. ⁊ ceteris potētibus cogitabis. ꝙbꝰ illa indelibil' est. qꝛ ⁊ si potētes sint. posse tñ ne regnis subiiciantᷣ neq; possunt. Cetera hoim officia. status. artes ⁊ exercitia. breuioꝛibꝰ attingā ꝛybis. Milites nō defendūt sed depꝛedantᷣ. officiales excoꝛiant. thesaurarij sibi non reipublice thesaurisant. Regia domꝰ plena supbis. referta mendacijs. impietas ī ꝓncipū castris. qꝛ iuxta poetam. Nulla fides pietasq; viris q̄ castra sequuntᷣ. Sed trāsire ad alios libz Eques fatuosos. armiger paup depꝛdatᷣ pedites luctuosi inferni mīstri. venatoꝛ fessus cursitat inaniter. fraudatᷣ auceps. piscatoꝛ madidꝰ aquas non terrā colit. custodes latrones ī siluis. iusticiarij ī foꝛis siccarij. excoꝛiat barbitonsoꝛ. ledit chirurgicꝰ. occidit medicꝰ. apothecariꝰ sophisticat aromata. iudices tribunalia vendūt. notarij registra falsificāt. litigijs se immiscēt canoniste: fraudibꝰ ditantᷣ legiste. fraudat oꝛatoꝛ. artiste supflua curioseꝛimantur. theologi bona p̄dicāt: pꝛaua agunt. mercatoꝛ decipit atq; deierat. vēditoꝛ laudat. vitupat institoꝛ. scriptoꝛes incoꝛrecte depingūt. pictoꝛes falsa sculpūt. carnifices putrida vēdunt. tabernarij ebꝛios pariunt. gulā gignūt. Sz tam ceca est hoim mens. vt ad hec omia ⁊ si miseriis. periculꝰ. erumnis plena. tamen vt ad quedaz solatia ingentia pꝛoperant. festinant. Currūt em

ꝛ discurrũt mortales non ꝙdem ꝑ virentia prata. sed ꝑ scabrosas sepes ac semitas diuersas. Qui daꝫ eñ ascendũt montes. trãscendũt colles. trãsnolãt rupes. trãsgrediunt foueas. ingrediunt cauernas. alij rimant viscera terre. alij ꝓfunda maris penetrãt. alij opaca nemoꝝ trãsfodiũt. alij exponunt se vent ꝛ imbrib⁹ ac tonitruis ꝛ maris ac fluminũ fluctib⁹ ꝛ pcell'. Alij metalla cudũt ꝛ cõflant. alij lapides sculpũt. ꝛ poliũt. alij ligna succidũt. ꝛ dolant. alij telas ordinant et terũt. alij vestes incidunt ꝛ ꝯsuunt. alij edificant domos. alij plantant ortos ꝛ vineas. alij succẽdũt fornaces. alij extruunt ꝛ cudũt molẽdina. alij piscant. alij venant. aucupant. ꝛ tandẽ alij mercant. fenerantur. In ꝙbus omib⁹ nõ deficit fraus. dolus ꝛ ne ꝙcia ac etiã picula pluria. Rursus alij meditant. cogitant. consilianꝫ. ꝛ tandẽ decipiunt. Alij ꝯtendunt alij ꝑliant. alij plurima aio voluũt. vt diuersis artib⁹ opes congregent ꝛ quest⁹ multiplicent. lucra sectent. ꝛ his labor corpis. afflictõ mentis. et piclitatõ aie. Que omia hoim studia atꝙ exercitia tã vana sũt ꝙꝫ diuersa. plena certe piculi acule is. ꝛ laborib⁹. Ꝺ pulcre ñ negat sapiẽs salomõ inꝙẽs. Cũꝙ me ꝯuertissẽ ab vniuersa que sub celo sunt ꝛ que feceruut manus mee. ꝛ ad labores ꝙbus frustra sudaueram vidi ĩ oĩbus vanitatẽ ꝛ afflictõnem. ꝛ ꝙ non sit nisi labor ꝛ afflictõ spũs Et cõcludit. Cuncte res difficiles. nec potest eas homo explicare sermone. prout statim particula:

rius in sequentib⁹ ea differem⁹.

Ca.xlij. in quo inq̃rit cã q̃rea p̃ma mundi origine boni ꝛ mali in quouis statu existẽtes diuersas miserias. penas. cruciatus. plurimaq̃ mala et incõmoda corpalit̃ passi sunt. Et breuit̃ enarrant̃ calamitates in specie oĩm fere magis excellẽtiũ p̃sonaꝝ vtriusq̃ testamenti.

QUam ceca sit mortaliũ curiosa inquisitõ erga vite formam eligendam. satis ex predicti conspicere libet. Audita siquidem sunt nonnodo in genere sed in specie eoꝝ q̃ temporaliter. ꝛ in hoc sec'lo vitam ducũt. cuncta humane vite studia. exercitia. artes et officia. in q̃bus ostensum est parum fore dulcoris⁹ plurmũ vero meroris ꝛ afflictõnis. Supest igitur p̃o huius arti complemento vt eius rei p̃mo causas per q̃ramus. deinde a nascenti mundi origine plurimum ꝛ fere omniũ magis excellentiũ. ꝛ egregiarum p̃sonarum miserias. penas. afflictõnes. incõmoda. mala. mortesq̃ deterrimas. particlarius ꝛ noĩatim breui sed compendioso sermone narremus. necnodo sceleratorum hominum. sꝫ ꝛ ĩnocentũ. vt dũ vnusq̃sq̃ bonos simil ꝛ malos ea pertulisse cognouerit nequaq̃ se magis auteꝛ emptum aut p̃uilegiatum reputet. Quid igitur sibi vult q̃ nulla viuendi formula. nulla vite ars. nulla sors iustorum aut iniquoꝝ hominum miseriis laboribus ꝛ anxietatibus. cruciatibus ac penis careat. Certe q̃squis interrogat. mecum

ignoret. Si tñ inqrendo aliquid dicere libet. illa fortassis inter ceteras causas summaqꝫ ratõ assignari valebit. qm̃ teste Dieremia. oculi hominũ ad auariciaz. ad sanguinẽ innocentũ fundendũ. ad calũniam. ad cursum mali opis intenti sunt. Qdqꝫ z Genes libri pclamant. qz vidit deꝰ qp mlta malicia hoim esset in terra. et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum. Et i puerbijs scribit. pedes hoim ad malũ currunt. Et iterũ i Dieremia. De malo ad malum egressi sunt. quare recte eos mala sequunt. q̃ mala cogitãt z opantur. Quod sensit Dauid cuzait. Cõprehenderũt me mala quoz nõ ẽ nũerus. Dic Grego. Nulla dña bit aduersitas. si nulla dñat iniquitas. Nec aliud clamabat sapiẽs. Corda inquit filioz hoim replent malicia et contẽptu i vita sua. Et subdit. z posthec ad inferos deducent. Natura em̃ hũana tam naturalit depzauata est. vt ex se mutari nõ valeat. ꝗre necesse est eã comitẽt mala. sequãtur. aduersa. Dincidem sapiens. nequa est natõ illorum z naturalt malicia ipsoz. quoniã nõ poterat mutari iniquitas eoz i ppetuũ. semen em̃ illoz ẽ maledictũ ab initõ. Sz dices iuste quidẽ malos mala sequunt. bonis vero pmia nõ supplicia debent. Sz audi quid sctũs Job dicat. si ipsius fuero ve mihi. z si iustus non leuabo caput saturatus afflictõe z miseria. Primis em̃ afflictõ pena est. secundis medicina illis supplicium. istis exercitium. omnium tamen vt ait sapiens. multa

est afflictõ. Quod Apostol⁹ non negauit inq̃ens ad thimotheum. Oms q̃ pie viuere volunt i xp̃o xp̃i psecutõnem patiunt. Nec aliquẽ idem sctus pr̃iarcha excepit. cum ait. Homo nat⁹ de muliere breui viuẽs tpe. replet multꝰ miserijs. Jd em̃ hoi bus summa rõne cõgruit. Nã cum mens bũana ad eã ad quã creat q̃tẽ suspiret. agit diuina pro: uidentia nos ad illã dirigens. vt ĩ hac valle mise rie nullis gaudijs. nullis psperitatib⁹ merito q̃ tetur. vt tãto vehemẽtius nos eterna illa nondũ habita delectent. quãto iã ista adepta cruciãt nec aliud impator noster verbo et exẽplo docuit. inq̃ ens. Jn mundo p̃ssuras semphẽbitis. Sup quo ẏbo Gregoriꝰ. nemo inq̃t sibi ꝓmittat. qꝺ euãge lium non ꝓmittit. Quis tã demens ille est vt sibi in quouis huius vite statu q̃tem ꝛ gaudia pro mittat. quippe ꝛbulatõnes et ãgustias euãgelica ymo xp̃i vox cõminat. Superest vt exemplis factis q̃ comprobemus que verbis attulim⁹. Jn p̃mis igit̃ q̃ vera sint facile intuebimur. si cunctas hu ius seculi etates discutim⁹. si denicq̃ nostro ꝛ ꝓ: cessũ vitas ac studia. artes exercitia pscrutemur. Memores itaq̃ simus dieꝛ antiquoꝛ. cogite: mus generatõnes singulas. Jnterrogem⁹ patres nostros ꝛ annũciabũt nobis maiores nostros ꝛ dicẽt nobis. Nã a tpe qñ diuidebat altissim⁹ gen tes. ꝛ qñ seperabat filios adam. omnis creatura. omnis etas. miserijs ꝛ erumnis plena fuit. Jn: cipere autem libet a primo nostro protoplausto

Jsa demone seduct⁹ q̄ꝫ male ꝓmutauit locū nos-
ip̄i sētim⁹. Uxor ꝙ eua q̄ꝫ male versucijs ⁊ mo-
num credidit. nosip̄i patimur. q̄bus plurias affli
tōnū miserias infelicit̄ trās misit q̄s sibi nobisq̄ꝫ
vitasset. si voci creatoris obediuisset. Per quoꝫ
trās gressiones ab ip̄a mūdi origine oms morti ⁊
diti. nōmodo mali sed boni. nō puersi sed ⁊ iusti.
recti ⁊ innocētes. nō nisi sudorib⁹ miserijs. et la-
borib⁹ vitam duxerūt. Abel em̄ eoꝫ filius inno-
cens a nocente occidit̄. Enoch iustus ab hac vita
trās fertur. Cayn sagitta ꝓfodit̄. Lamech ꝑmus
bigamus excecat̄. Tubalcayn laboribus impli-
catur. ⁊ faber malleator atq̄ꝫ in cuncta opa eris ⁊
ferri multiplicit̄ fatigat̄. Mathusalē sicut pluris
ānis virit. sic multa frigora multa q̄ꝫ sensit discri
mina. Noe ab ea quā plantauit vinea irrideť at-
q̄ꝫ centū annis in arce fabrica desudauit. viditq̄ꝫ
tremulus cataractas celi aptas. ruptosq̄ꝫ abyssi
fontes. Nembroch tyrān⁹ n. aledicit̄. ⁊ p̄sumptō
turrim edificantiuz cum eoꝫ supplicio reprimit̄.
Abrahā tēptat̄. Capit̄ Loth in bello. Sarre vero
sterili deficiunt muliebria. Agar expellit̄. Bellis
insudat Jsmael. Jsaac ymoland⁹ ꝓ multas mise
rias senuit. Decipit̄ Esau suis ꝑmogenit̄. ꝑmoge
nitus ipse a fratre frustrat̄. Sodomoꝫ taberna-
cula vorax ignis ⁊ sūpsit. Uxor Loth curiosa scie
di ꝓhibita sal conuertit̄ in statuā. Rebecca desi-
derio filioꝫ premit̄. Jacob luctat̄. a fratre insidi
as patit̄. Lia licet fecūda. lipposa dolebat. Rach

el pulcra doloꝛoſa partu ſpirat. Dina indigne vi
olaꝫ. Sicchen mechaꝫ. Joſeph a fr̃ibus venun:
daꝫ. Ruben maledicitur. Simõ ⁊ Leui a pr̃e va
ſa iniq̃tatis appellãtur. Dan vero coluber. Iſach
ar aſin⁹. Beniamin lup⁹ rapax. Et vt breui⁹ aga:
mus filij Jacob de ſcelere peſſimo accuſanꝫ. Di
cerna pharonis impie incarceraꝫ. Piſtoꝛ ſuſpen
ditur. A domina carnalib⁹ ſtimulꝫ Joſeph angiꝫ.
Popul⁹ iſrl in luto. palea. lateꝛib⁹. ac vilibus
oneribus p̃mitur. maſculi iubenꝫ interfici. obſti
trix timoꝛe falſũ dic̃ Moyſes cyſte aq̃ſq; cõmitti
tur. Egiptius i ſabulo ſepeliꝫ. ceteros i tẽpeſtiua
moꝛs affligit. muſca pcutit grauiſſima. rana rum
multitudo. culices. bꝛucus. lapides grandines
vexant. tandẽ rote curruũ ſubuertunꝫ. atq; i pfũ
dũ feruntꝫ. ⁊ tenebroſ⁹ voꝛax põtus abſoꝛbet. po:
pul⁹ ſitit eſurit ſimul ⁊ murmurati deſerto de poꝛ
ta ad portã queruntur. idolatre iugulãdi cremaꝫ
madab. murmuras ppls ſuccẽditur flãmis. Da
than ⁊ Abiron terra abſoꝛbuit. Coꝛe ad centruꝫ
terre ruit. igniti in pplm ſeuiũt ſerpẽtes. occidun
tur cananei. moꝛitur Aaron i mõte. impugnatur
Balaam. Moyſes dilect⁹ deo extra patriã moꝛiꝫ.
Hierico coꝛruit. lapidatur achoꝛ. ſuccenditꝫ Au.
⁊ eius rex ſub aceruo lapidũ ſubmittiꝫ. Pugnat
Joſue. ſenſerũt de celo lapides amoꝛrei. Aloch i
ventre pinguiſſimo gladiũ dereliq̃t. ſexcẽtos occi
dit vomere Sangoꝛ. pimũtur Sebee ⁊ Salma
Abimalach ſeptuginta frẽs ſup lapidẽ regnãdi

cupidine occidit. eiusq; cerebꝝ nō multum post
mulier ꝯfregit. Jepte filiā immolat dicētes thebo
leth iugilantꝫ philistini asini mādibula sternuntꝫ.
alij cum Sampsone tēpli ruina cōsumuntꝫ. filii
Beniamin occiduntur. moritꝫ Abimalech. flet an
na. cesus ē isrl. Finees ꝛ Ofini moriuntꝫ. cecidit
Heli. Solias ꝑimitur. a Dauid. peūt philistei ca
dūt sacerdotes Percutitur nabal. ꝑimitur Jona
thas. Saul armiger se fidelit ne dixerim ĩprudēn
ter necat. trāssoditur Asael. Abner occiditꝫ. Mi
syboseth claudus decollatur. Josobeth ꝑcutitur
Oza vincitur. Urias. bū fuiens luget. Thamar
amon penas luit. pēdet Achitofel. lancea foditur
Absalō. Dauid pr dū hostē cernit. occisum filiuꝫ
plāgit carissimū. currit Achimas ad malū. & colla
tur Suba. Enūerati a Dauid peūt sn culpa inter fi
citur Achomas. occiditur Joab. idolatrat Salo
mon. q̄ cūctos sapia vincit a mulier cla deuīcitur
spnitur Roboan. Jeroboā maledicitur. dolꝫ As
sa vrit Lābri. timet Helias occidūtꝫ pphete. Mi
cheas sagittatꝫ cecidit ochozias. vrūtur q̄n q̄gena
rij. irridetꝫ caluicō Helisei. pueri vrsis laceratur
lepsꝰ Naaman anriꝰ medelā querit. punitꝫ Biezi
corruit Joram. feritur Sēnacerib. egrotauit Eze
chias. dies ei mortū ꝑdicitur. eruūtur ocli Sede-
chie. polet Esdras lugꝫ Neemias. abijcitur vt be
stia Nabuchodonozor. occiditꝫ Balthasar inno
cēs accusatꝫ Susāna. Jonas ī pelago recluditur
Thobias dolꝫ cecitate. ꝑstolatꝫ Anna. Sarra lac

mat. In piculo Judith constituit Olophernes. quem vir terra sustinebat. a femina capite trucat. Uasti repellit. pallet Nester. suspendit aman decidit potens Alexander. oppmit Elezar. occidit Antioch⁹. perist Lisias. corruit Michanor Judas occubuit. pditur Jonatas. Simeō pimitur. Eliodorus flagellat necat Omas. occidit Lisamachus. Machabei torquent. Job diuersis plagis pcutitur. z i sterquiliniū tanq̄ dulci lecto meditatur. Paucula ex multis sufficiāt eor q̄ in veteri lege afflicti z tribulati sunt. Taceo eos ānūmerare q̄ sub euāgelio z lege gre diuersis penis. cruciatibus. miseriis. z malis afflicti reperiuntur. Quis em̄ aplor plagas. qs martir ignes. gladios. qs inocētū ēses z pmaturas mortes enūerare posset Quor alij cesi. alij secti. alij lapidati sūt. alij plūbati. alij sagittis eculeisq̄ rubricāt. rotis lacerāt. ligno q̄ affigūtur. alij bestiis dētib⁹ tradunt. Libz illud cōuiuiū hic inserere. qd Lipano nōnulli attribuunt. i quo ex scripturis sacris plurios introducit. q̄ nō escas sed corpa. mēbra sanguinē picula z labores. ad cōuiuia ferunt. Er pmissis igit attingere libet series z causas malor z dolorum q̄b⁹ mortales corpalit afficiuntur. Adeo vt apti oculis ispicimus nullū hoim genus erūnis z miseriis caruisse. nullūq̄ tempus a doloribus z laboribus vacasse. vt recte rex z sapiens. Salomō dicere ausus sit. Uidi calumnias que sub sole generant. z lacrimas innocentū z consolatores ne-

minē. z laudaui magis mortuos q̄ viuos. z felicioꝛē vtroq̄ iudicaui q̄ nondū natꝰ est nec vidit mala que sub sole sūt. qm̄ vniuersa vanitas z afflictō. Et rursus i ecclīastico. q̄d ō vniuerso labore homis nisi cruciatus z afflictō. Et subdit. Cūcti dies eiꝰ doloꝛibꝰ et erūnis pleni nec p noctem mente req̄escit.

Ca. xliij. i quo ostendit homies in quouis' statu viuētes nō solū penas exilij. cruciatus. z mortes z cetera coꝛpalia incōmoda assidue pati. sed z alias diuersas intrinsecas mentꝭ afflictōes. vt nusq̄ vita aut soꝛte sua ꝓtenti sint. Et breuit tangit ꝑticularit oīs fere huiusmodi animi queꝛelas et molestias ad vtrāq̄ ꝑtem.

POstremo paꝛ est mortalibus q̄s paulo ante enarrauimus miseꝛias. ne dixerim supplicia calamitates et penas coꝛpaꝛales ꝓpeti. nisi plurimis alijs mentꝭ intrīsecis erūnis z assiduis cruciatibꝰ p̄mant. Uehemētiꝰ em̄ inuisibiles aioꝛ moꝛbos q̄ coꝛpoꝛeos aut visibiles affligere cōstat. q̄re eos difficiliꝰ curari posse ꝑspicuū ē. Q̄d itaq̄ diuerꝰ et aduerꝰ affectibꝰ secū pugnet mortaliū animꝰ. nō aliū q̄ se interroget. sibiq̄ ipse ꝛespondeat. q̄ vario q̄q̄ recipꝛoco mentꝭ impulsu. mō huc rapit. mō illuc. vt nusquā vnus. nusq̄ integer eꝛistat. Quippe secū ipe dissentiēs. seipsum discerpit. quatenꝰ sine vlla requie ab oꝛtu homis vsq̄ ad eꝛitum fluctuet moꝛtalis vita. quamcūq̄ viuendi foꝛmulam eligat.

vt recte de eo Job dixerit. qꝝ hō repletus multīs miseriis fugit velut vmbra ⁊ nunq̄ in eodē statu pmanet. Sed vt cetera taceā. nō pua mortaliuz miseria pntāda ē. nulla rōne effici posse vt cuiq̄ sue vite formula placeat. cuius plurios habet inuidos. nulli sua ars applaudat. nullū sors letū teneat. sed querul⁹ aliena poptet. q̄ sua sat⁹ nō meruit. age vt ea ipsa que maxie cupierat asseq̄tur. Certe cum fauorabil' incipit esse fortūa. ilico mēs emollita tumidior ⁊ sue sort⁹ obliuiosa fieri incipit. vt nō a casu. Flacc⁹ dixerit. Bene ferre disce fortunā Inexplicabil' certe miseria est. se miseꝛ sp putare. neca miseria eripi posse. atq̄ illa calamitas vt ita dixerim. oīm calamitosior est q̄nto a calamitate respirare non licet. q̄ppe cui quicq̄d accidat etiaz si letū iocundumq̄ existat. cōtinuo cruciet. In p̄mis itaq̄ vellē illud hūanus cōsideraret animus qđ ante oculos cōspicit. Ego vero plures vidisse sum memor. q̄ damna. q̄ pauperiē. q̄ supplicīū. q̄ mortem caroꝛ. q̄ peiores morte videlicz grauissimos morbos equo aio tulerunt. q̄ tñ diuitias. q̄ honores. q̄ potētias. q̄ fastū. q̄ laudes. q̄ famam. q̄ alioꝛ sine inuidia p̄conia atq̄ triūphos quieta mente ferrent nullū. Quas siq̄dez animi passiones ⁊ si Aplus opa carnis appellet. qꝝ tñ a fonte cordis pfluunt. recte morbi animi censendi sunt Quid em̄ aliud ambitō ē. quid cupiditas nisi supbia. Ut em̄ Augustin⁹ inqt. Non est ambitō sn elatōne. non est cupiditas sine supbia. qꝝ omis

ſupbus cupidus eſt. ꝛ omis ambitoſus elatus.
que oia recte animi vicia ſunt veluti ex affectu
ꝛ deſiderio ꝓcedentia. Nam Yſidero teſte. cupi:
ditas deſiderio auget. cum ſcriptū ſit. Inſatiabi
lis eſt anim⁹ cupidi. Digne igit impator nr apud
Matheum ait. quia ex corde exeunt cogitatones
male Tange ſi vis ſimul ꝛ diſcute oim mortaliū
querelas. ac varias animi afflictões. Uex audi
ilico cauſas atq; ratones. vt liquido agnoſcas.
tanto maiores pectoribus humanis ineſſe miſe
rias. quanto magis obcecati ſint. vt cur eas pati
ant aut ignorent aut non ſatis intelligere velint.
Quidam em non parum aio torquentur ſup am
plioris felicitati ꝓſperitati ac fortune carētia. ſed
certe ignorant quot pericul ac infinitꝫ inerplica
bilibus curis plene ſint. Alij triſtantur etiaꝫ poſt
adeptas quas optarunt ꝓſperas fortunas ſꝫ for
te aut eas qđ difficile eſt ferre nō no uerūt. aut cer
te cōſpiciunt eas bonis moribus aduerſas. Alij
murmurant đ aduerſitate infortunio ꝛ calamita
te ſed certe niſi fallor non cogitāt q incogniti ho
mis nota eſſe calamitas non poteſt. Alij de eius
fortune ne dixerim in conſtantia ſed fallacia. ve=
hementius queruntur que adeo cuꝫ eis ludit. vt
illos in patria ſua vno prope tempore dominos
effecerit ſimul ꝛ exules. Sed certe hi integrā for=
tune amiciciam non amplectunt. cum eius leges
aſpnant. que in altū nihil diu manere ſtatuit Ad
de idignū fore vt mores ludoſq; illi⁹ reſpuat cui

Leges formne

se totū deuouit. Alij deniqz penas sentiunt in huius mortal' vite incolatu ac plongatōne. sed certe hi p̄ matur̄ā mortem inerpti. id optant qđ veniſſe dolerēt. Alij querunt̄ se p̄ſecutōnes. impugnatōnes. atqz iiurias diuerſas. tormenta deniqz ꝛ ex ilia ꝓpeti. ſed q̄d ſi aut alijs ip̄i ea itulerūt aut meruerūt. Alij lamentant̄ qz temptatōis flagella patiunt̄. ſed certe eis exercitari minīe nouerunt. Alij turbant̄ plurimū. qz vano honore inaniq; glīa nō fruunt̄. ſed hi aut verā gloriā nō nouerūt. aut forte eos latere meli⁹ tutiuſq; foret. Alij q̄ deſpecti huiles ab hoib⁹ reputent̄. ſz forte longe plus deijcerent̄ ſi plus eleuarent̄. Alij detractōnes ifamias ꝛ obp̄robria moleſtiſſime ferūt. ſed hi falſ laudib⁹ tument. Alij āgunt̄ ſup tpal' poteſtat̄ aut dignitat̄ ſiue mundani dñi caret̄ia. ſed his ꝛ vtuſ fortaſſis nō ſupeſt. vt ea aſſequant̄ ꝛ ferant. vl' hi coꝛruptū habent guſtū. talia falſo putantes diuturna. Alij de natura conquerunt̄. ob parentele ꝛ magni generis ſeu nobilitat̄ defectū. ſed hi veraz nobilitatē non ſat̄ nouerūt. Alij pauptatē ꝛ diuitiaz inopiā implacabilit̄ ferunt ſed certe hi fallūtur putantes diuitias ip̄as poſſeſſoꝛes ſuos felicitare nō cruciare. Alij de p̄ditōne reꝛ. de naufragio. ruina aut tpaliū bonoꝛ damno defectu plurimū angunt̄. ſed forte his expediēs fuit illis carere. que cām maioꝛis ruine p̄ſtabant. Alij amicoꝛ vel caroꝛ amiſſionē vel ſepatōnē deplorāt. ſed certe putanduz eſt amicos non ſat̄ ſe amaſſe.

qz a vite periculis euaserunt nec pierũt. Alij ꝺini
qua societate torquenť. sed forte eos bona nõ ob
lectauit. Alij ꝺ carẽtia hũani fauoris queruntur.
sed q̃d si odiũ eis longe plus ꝓfuisset. Alij q̃ ab
amicis derelicti existant. sed q̃d si ꝑmo ipi eos re
liquerunt. Uel forte dignum fuit. vt quos ꝛ̃tus
nõ fecit fortuna dimitteret. Alii rursus similit̃ la:
mentanť. q̃ tam cari paulo ante homib⁹ visi sũt.
vt certatim in eoꝝ amicicia ꝯ venire niterenť. eidez
tñ ipi de nulla alia re ꝯcordes i suũ excidiũ qua:
si cõmunicato cõsilio cõspirarũt. Sed hi de amí
cicia eq̃uocãt. aut forte cessauit vtilitas. cui⁹ gra
amici assũpti sunt. Alii q̃ amicis tedioſi aut one
rosi existant. sz q̃d si grati atqz beniuoli fieri no:
luerũt aut rẽuerũt. Alii q̃ inimicicias ſñ causa
patiunť. sed q̃d si ꝛ̃tutẽ nõ hñt recociliantẽ. Alii
summa tristicia afficiunť. qz nõ sati voluptatib⁹
delitescũt. sed hi fallunť q̃ cõtumelioſos hostes
amicos reputãt. vel forte ocioſitatẽ illas afferen
tem ꝑscindere nolũt. Alii q̃ refectõne temperata
careant. sz hi ignorant eã male digerentib⁹ ꝓdes
se. Alii q̃ iciunio ꝛ abstinẽtia vti nõ possunt. sed
certe qz ne possunt volũt. Alii sup famis ꝛ siti me
dia queruli sunt. sed q̃d si illis saturitas inimica
est. Alii sup ample ꝛ delicate habitatõnis caren:
tia tristanť. sed his angustiis forte locus ꝛ̃tutes
donat. Alii sup aspis ꝛ duris lectisterniis lamen
tantur. sed certe quos mollia ad luxum inertiam
q̃ prouocarent. Alii de vilibus vestibus querũť

sed hi in domib⁹ regũ esse cupent q̃ mollib⁹ vesti
unt. Alij q̃ ceteris hũanis solacijs careãt. Sz hi
sat ignorant plus tristia q̃ leta q̃busdã conferre.
Alij q̃ cũ homibus nõ ꝓuersent aut fabulent. sz
indubie tales ignorant solitudis dona ⁊ vtutes q̃
silentij. Alij de omi tristabili euentu querunt. sz
certe qz cuncta illis ad votũ succedere. q̃bus sese
erpiri non licuit. Alii nonmõ turbãt sed incõso-
labilit torquent qz mali in hoc seclo melius hñt
q̃ boni. sz hi nõ facile credũt. malos nihil habe-
re in cel sicut bonos paz ĩ terris. Alij q̃ in serui-
tutẽ rediganť seu captiuent ⁊ incarcerent. sed
hi ignorant q̃ potior pars hois id est voluntas li
bera est cui p̃ncipes non dominant. Alij tristant
q̃ oporteat eos diu iugũ subiectõis portare. sz hi
p̃esse non subesse optant. nec obedientie fructuz
sat gustarũt. Alij querunt de obseruãtia diuerso
rum p̃ceptoꝝ sed hi certe apte demõstrant q̃ eos
trãsgressio delectat. Alij de reuerẽtia supioribus
exhibẽda querunt. sed hi illaz recipe nõ exhibere
cuperẽt. Alij de carẽtia ꝓprie volũtat. sed certe hi
tales ignorant q̃ graue malũ existat ꝓpria volũ-
tas. Alij de voti emissione sed hi certe non sat no
uerũt q̃ felix necessitas que ad meliora cõpellit.
Alij q̃ seculũ derelinquere nõ valeant. Sed cer
te hisideo valitudo deest. qz valitudo nõ adest.
Alii q̃ religionẽ ingressi pseuerare nequeãt. sz hi
certe incepisse dolẽt. Alij q̃ excõmunicati existãt.
sed hi certe ecclie censurã nõ medicinã sed penaz

falso putāt. Alij q irregulares sint aut ihabiles. sed hi certe nō satis hūiliari nouerunt. Alij q diuinis officiis z sacramēti careant. sz his forte vtilius foret deuotōe z fide suscipe. Alij q lectō aut vsū sacre scripture eis auferat. sz certe qz eis aut ad questum aut ecclie discrimen vtebant. alij de erauditōnis tarditate anxij sunt. sed forte non satis sciunt. quia q differt cibum. auget esuriē. alij de rerum temporaliū petitōnis frustratōne angūtur. sz certe qz aliena sunt a vera interioris sui hominis salute. Alii de impedimēto contēplatōnis queruli sunt. sed quid si ad pietatē actiua opa sūt efficaces. alii de augmento negociatōnis. sz forte cōtemplatōni inepti sunt, aut illa eis pmolesta est. alii q virtutibus careant. viciis se dedant. sz verum est. non nisi a seipso q̄s ledetur. Alii q facilit vicia sequantur. sed hi viciis resistere nolunt. alii difficulter virtutes amplectunt. sz certe qz cōfragosa z pdifficilis ad virtutes via ē. dulcis ad vicia. alii mestissime ferunt stimulos carnis. sed hi forte eos pūcniunt. Alii de erronea seu nimis arta cōsciētia anguntur sed certe hi superioruz exemplis aut p̄cepti iuuari spernūt. aut quia suo sensu reguntur. alii q semp leti z iocundi et nunq̄ tristes. neq; in aliquo cōsciētiam stringāt. sz certe hi timorem dei abiiciunt. z latam simul z letam vitam sequunt viciorum que ducit ad mortē. Alii q plurimum audaces existāt. Alii q pusillanimes et timidi. sed certe hi et illi extrema pro me.

dijs capiūt. nec cogitāt qz mlta ex timiditate sūt dimissa. quę audaciā sūt ꝯmissa. Alij ꝙ mortē. alij ꝙ fulmia ꝛ tēpestates timeāt. sz certe hi timere ꝺ sinerēt si ꝙ sperare incepissēt. aut eos crimis ꝯscietia nō accusaret. qz vt sapiēs ait. Magna securitas est. nihil inique egisse. Alij de sua ꝑdestinatōne ꝛ salute hesitant. sed parū hi laborant. vt sua sit certa electō. Alij plusq; oportet de dei bonitate sperant. sed hi futurā dei iusticiā non satis credunt. Alij ꝙ ob grauia ab eis cōmissa desperare formidēt. sed certe neminē grauissima peccata cōdemnant si nō placeāt. si nō vis desperare. desine peccare. Alij qz vtrisq; videlicet nimiū spantib⁹ ꝛ desspantibus timor deficit ꝛ spes. quare vtrisq; vtrūq; est necessariū. s. vt deū timeant ꝛ in eū sperent. Timor enim sine spe inducit desperatōnem. Spes ꝙo sn̄ timore indissolutōnē scd̄m Hugo. Alij de timore inuasionis hostiū visibiliū ꝛ inuisibiliū anguñt. sed hi ꝯgrua remedia scient̄ aspernañt. Alij ob bonor corpis defectus aut deformitates queruñt. sed hi non satis cōsiderāt fatuū esse ꝙ seruum lasciuire peroptat aut ornare cupit. Alij senectutē grauiter ferūt. eiusq; calamitates detestañt. sed hi paz forepūtant cupiditates relictę atq; id nō posse quod nolle deberēt. Alij de corpis debilitate ꝛ diuer⁹ morbis. ꝑsertim ꝺ oculorū. auditus. ꝺodorat⁹. aut loquele carentia siue defectu. sed certe hi cuncta ad corpus referunt. ignorātes defectus ipsos plus profecisse aníme q;

offeciſſe corpi. Alij ſup vite breuitate ꝛ intēpeſti
ua morte inꝰſolabilit torquent. ſꝫ his bonus ac
tus q̄ multos dies ꝓgregare conſultius eſſet. cū
non multū ſed bene viuere ſit laudabile. Alij de
eadem imminēte deꝓpinquo morte ꝛ de inſtanti
agone ſpū angūtur. ſed hoc ideo ꝙ nō ſatꝭ cōſide
rāt rudē eſſe tyrānum. q̄ a pena liberat. quē puni
re ſe putat. Nec paucula forte ꝛ multa de huiꝰ
vite diuerſ artibus formuliſq̄ viuēdi ꝛ eaꝝ erū
nis et afflictōnibꝰ a me diſerta ſunt. quę q̄dem lō
giora aut breuiora dici poſſe ſcio. verū nec breui
tati admodū ſtudui nec copie. ſed ꝓ ex cōmuni
oīm mortaliū vita ſe obtulerūt ſcripſi diſerui. ne
legētes vel inopia vel faſtidio fatigarē. vt cernat
vnuſq̄ſq̄ mortaliū ī quauis ſorte aut arte conſti
tutꝰ ſit. q̄d ad vtrāq̄ partē dici valeat. Nec illos
blāda reſoluant. nec afflictiua conturbent Atqꝫ
vt dulcia pariť ꝛ amara deſpiciat. ſed paratus ſit
ſempꝫ ad oia ꝓmptus ꝛ ad ſingła. Abſoluā iā
fili mi hūc ꝓmum ad te policitum libꝫ de cunctꝭ
vite huiꝰ tpalibus artibus ꝛ exercitijs. eoꝫq̄ mi
ſerijs ꝛ erūnis. Uel ex his que vltimo dixi ſenſi
plane tuum animū nō paꝫ titillare. Uoluis em̄
in mente q̄nymo vt ita dixerim inter dentes muſſi
tas ne dixerim murmuras. Cum em̄ audiuimus
ſatꝭ ruentiſ ſcłi hꝰ calamitates. aduerſitates. ꝛ ſup
plicia t̄bulatōneſq̄ mł̄tas ꝛ malas q̄s paſſim ſu
pra tetigimꝰ bonis ꝛ reprobis. facinoroſ ꝛ inno
centibus communes eſſe. eaſq̄ prochdolor non

tam legim⁹ q̃ experimur. q̃ rex causas q̃sdam in genere deduxisti. vex tante taq̃ graui querele specialiores vrgentõesq̃ cause grauerũt. Demũ q̃d remedij q̃d solaminis mortalib⁹ i tanta erũnis t vite laboribꝰ esse possit. nondũ adduxisti. Utinã em̃ tã pmpta cõgruaq̃ ad eas om̃s calamitates leuãdas remedia attulisses q̃ certa huius vite mesta supplicia deplorasti. Usq̃ adeo vt bonos virtutiq̃ preditos viros absq̃ culpa affligi. torqueri q̃ppe ab im̃ortali deo relictos putemus sicut malos psperari i altũq̃ puchi indigne conspiciam⁹. Quo fit vt diuinã puidentiã incusem⁹ q̃ quosdaz inculpatos variis supplicijs infortunijs t penis cruciari. alios culpe noxios i felicitate pmittat. Si em̃ calamitates huiusmõi veluti supra diseruisti non nisi ex culpa mortalib⁹ puenire cõtendas. indecens plurimũ diuine iusticie videt̃. vt innocẽs ab eo dẽ fonte affligat̃. quo reꝑbus t iniqu⁹ pena releuat̃. Nec aliud deplorabat. Hieremias inq̃ens. Just⁹ q̃dẽ tu es domine si disputo tecũ. verũtamẽ iusta loquar. quare via impioꝝ pspera t̃. Et subdit. ppe es tu ori eoꝝ t lõge a renibus illoꝝ. Propei quã ori eoꝝ teste Augustino. dãdo eis quicq̃d volũt t petũt. Et longe a renib⁹ eoꝝ. i nullo videlicz eis displicendo aut illoꝝ aĩmos turbando. Sic t Abacuck pphe ta eã ipsam depmit querelã. Quare inq̃t de⁹ non respicis cõtẽptores. t cur taces deuorante impio iustiorẽ se. Que oia tanta aĩos hoim in maiorem

ducũt admiratõnẽ. ꝙnto ꝑ eundẽ Hieremiã ꝺi
uina iustitia scriptũ legim⁹. Scio ꝺñe deus qm̃
malu3 iniustũqꝫ nõ libent̃ respicis. nec põt ꝗs de
tua iustitia ꝺubitare. Hic est fili mi effectus mur
muris tui ⁊ cũctoꝝ fere mortaliũ. Et veluti vetus
querela sit ⁊ multoꝝ animos exagitat sic multis
egeret ꝟbis breui tamen sermone facia sat veritа
ti. ꝙ nullis verbis hũa ne opinioni rñdere possẽ
Mirari igitur ⁊ ꝙqueri tu ceteriqꝫ mortales desi:
netis. si rem ipsam altius reperiet In ꝓmis itaqꝫ
illud animo firum tenea mus. nemine ñ absqꝫ cul:
pa aut causa affligi aut torqueri oportere. cũ scri
ptũ sit. Oculi domi super iustos. Et iterum. Vul
tus aut̃ domi super facientes mala. vt perdat de
terra memoriam eoꝝ. Super quo verbo Cassio
dorus erat inꝗt malus dicẽs. secure facio mala.
sed discat quia vultus domini super faciẽtes ma
la. qua si dixerit. iustos ⁊ iniustos deus respicit.
sed dispariter. Justos em̃ respicit vt pie eos exau
diat. ſz malos vt puniat. perdatqꝫ de terra memo
riã eoꝝ. Quã siqꝺem punitõnẽ siue iacturã me:
morie. vite ⁊ quoꝝumuis ꝓpalium minime absqꝫ
culpa mortalib⁹ ꝙtingere credendũ ẽ. nisi culpaꝫ
nõ putes illis abuti. aut ea ad luxum. ad auariti
am. ad superbiaꝫ. ad pompã ꝙuertere. que iustis
sim⁹ deus tanqꝫ ꝟtutũ instrumẽta hominibus cõ-
cessit. De ꝗbus Gregorius pulcre dicere visus ẽ.
ꝙ summa ⁊ decora iustitia est. vt concessa perdat
qui inconcessa capiat. Rursus vt ẽ sanctoꝝ doc-

tor sententia. mali nō vtiq; impune transeūt. tū qz in fine puniēt. tum qz ea temporalia bona quibus iniq; ī hac vita gaudent. deus illis concedit ob paucula que gesserūt bona. Sz spūalia bona respectu tpaliū magna bona eristūt. iustis ꝟtuti q; dedit reseruat tanq; equissimus iudex. cui maxime congruit vt bonis det spūalia tanq; potōra bona. de reliqs vero caducis z tpalib⁹ bonis seu penis z supplicijs tantū viris bonis mīstret quātum sufficere cospicit ad ꝟtutē. Ꝺ̄ p alia verba pulcre Aug⁹. deducit ī p̄mo z q̄nto de ciui. dei. qz hñtes politicas z hūanas ꝟtutes iuste reb⁹ hui⁹ mundi p̄miant. Qui vero diuinis pollet ꝟtutib⁹ p̄miat ī rebus dei. Et subdit Augustinus respondens querētibus. q̄bus p̄mijs romani falsor de or cultores orbis imperiū meruerūt. Ait em̄. qz bonis moribꝰ hec tpalia meruerunt qz velut inullum malū impunitū sic nullū bonū irremuneratū. Licet idē Augu. aliā causā assignet i p̄ncipio huius libri. Ut igit ad ꝯceptū sermonē redeam⁹ aspa plerunq; z amara deus iustis immittit. ne i illis timeat aduersitas sed z malis fortune bona concedit. ne in istis querat felicitas. que ipsi rep bi obtinent. Letex i hac rex vicissitudine agit deus vt p̄ndētissim⁹ medic⁹ q̄ cūcta ordiat ad infirmi obedientꝫ bonā volūtatē. Dic em̄ sepe secat z vrit infirmū. nec illū eraudit deprecantez. vt auertat ab eo dolorē necantē. Adde. qz ꝑm Gregoriū. occulta sūt dei iudicia. sz occultōra sunt. cum bo

ni mala recipiũt. ꝛ mali bona. Sꝫ si curiose cau-
sam inuestigare libꝫ. ideo malos bona recipe pu
tandũ est. qꝛ cũ boni hic deliquũt. iuste hic mala
recipiunt. vt ab eterna dñatõne eripiañ. Sed ꝛ
mali bonis hic fruuñ. vt inde ĩpostꝫ ad tormẽ
ta trahañ. Et subdit Grego. exempla ꝑclara. ſ. ꝺ
vitulis et infirmis. de vitul' in quã. nam veluti q̃
mactandi sunt vituli. liberi ĩ pascuis relinquuñ
sic impius ad mortẽ currẽs effrenat⁹ voluptatib⁹
relinq̃tur. Econtra vero iustus a trãsitorie delec-
tatõis iocũditate restringiť. sic̃ ꝛ vitulus ad labo
ris vsum deputat⁹. sub doloꝛoso iugo retinetur.
Denicꝫ exemplo infirmoꝝ i diſ̃m ꝓbať. Neganť
eñ iustis ĩ hac vita tpalia. qꝛ egris q̃bus spes vi
uendi est. neq̃q̃ a medico cũcta que appetũt con
cedunť. Danť aũt reprobis bona que in hac vita
appetũt. qꝛ despat egris oñe quod desiderãt nõ
negať. Et cõcludit. ꝓpendãt ergo iusti mala que
inicꝫs ꝑmanent. ꝛ nequaq̃ eoꝝ infelicitati inui
deant que ꝑcurrit. Que verba omnẽ mortalibus
admiratõnez ꝛ querendi causã submouẽt. Lete
ruz ꝺm Augu. sup canticis quinqz modis ꝛ totiꝺ
dem cauꝺ calamitates ꝛ flagella mortalibus con
tingere ꝓspicnũ est. vel vt iusti merita ꝑ pacientiã
augeañ vt Job. vel ad custodiaz ꝛ vtilitatẽ vt Ap'o
Paulo vl' ad corrigẽda facioꝛa. vt Marthe lepra
vel ad initiuz pene. vt Herodi q̃tenus hic incipi
at quod ĩ inferno sequiť. vl' ad gl'iam magnificã
daz vt de ceco nato. Ex quib⁹ liquido ꝓstat nemi

Nõ quinq; modos et tantas quas calamitates et flagella mot̃ inflegunt

nẽ i hoc seculo sine culpa p̃mi. vel a bsq; ei⁹ vtili
tate affligi. Que omia agũt vt in his que diuina
puidentia mortalib⁹ mittit, psperis aut aduerb.
nõ murmur nobis sit nõ querimonia. sed mens
bñ ꝛscia poti⁹ illis ꝛsoleãt turbet. Multũ em̃ va
riisq; argumẽtis facile agnoscem⁹ qz plurimũ ex
pediẽtia vtilia ꝗppe ꝛ necessaria nobis sũt labo
rũ. calamitatũ. ꝛ penalitatũ oim flagella. ꝛ queq;
hui⁹ mundi supplicia. Primo em̃ dilatãt coꝛ ho
minis ad magna dei dona recipienda. Nã veluti
martell⁹ fabri dilatat metallu ad id qđ artifex de
siderat. sic deus aurifaber hũane creature p mal
leũ psecutõnũ et tribulatõnu coꝛ iusto ꝛ dilatat
vt fructũ ex eis pcipiat. ꝛ ducat ad veriora bona.
Scđo veluti a q̃ vinũ tẽperat. sic aduersa et que
cũq; h⁹ vite penalia vinũ tpalis leticie moderan
tur ne homi noceat. Qđ pulcre Aristotiles non
tacuit i ethicis. Ait em̃. qz virtuti dedit⁹ modera
te se hꝫ erga hec bona fortũe aut adipiscenda vel
amittenda. nec gaudios⁹ erit bñ, psperat⁹ nec in
fortũat⁹ tristis. qsi a q̃ tribulatõm non temperat
vinũ, psperitat̃. extinguit poti⁹ q; iuuat. In cui⁹
figurã scriptũ est i Exodo. Operuit a q̃ tribulãtes
eos. vn⁹ ex eis nõ remãsit. Tercõ veluti medicia
necessaria ẽ mortalibus. sic aduersias et afflictõ
Un̄ Aug⁹. Intelligat hõ medicũ esse deum ꝛ ad-
uersitates medicamentũ esse ad salutẽ non penã
ad dñatõnez. Et subdit. sub medico vreris. seca
ris. clamas. nõ audit medic⁹, ad volũtatẽ. sed au

Aristoteles

dit ad sanitatē. Quare fideles conqueri desināt. ꝺ asperitate infortunij. pſecutōnis. aut penalitatis qꝛ ea ſigna ſunt potiſſima diuine electōnis. vt per aduerſa aſpexꝛ ſit iter noſtrū. ne vt ait Augꝰ. magis delectet diu pgere. q̄ citꝰ puenire. De quibꝰ ſcriptū eſt. In paucis verati. in multꝭ bñ diſponent̄/ Quarto vtilē fidelibꝰ q̄ppe ꝛ neceſſaria aduerſitas. ẗbulatō. ꝛ pſecutō ī hac vita. qꝛ ad meliora cōpellit. Unꝺ Grego. Mala que hic ꝑmunt ad deū ire ꝛ pellūt. Qꝺ nō ignorās rex et ꝓpheta dicebat. Mꝭtiplicate ſunt infirmitates eoꝝ. et poſtea acceleraverūt. Unꝺ Aug. Nullꝰ ꝺuꝰ tutus xp̄i ſñ ad ꝛ ſitate viuit. Et ſubdit. Si putas ſñ pſecutōe viuere. nō dū cepiſti eē xp̄ianꝰ. Itaq̄ tā vtilia ex hꝰ ſeculi pſecutōibꝰ ꝛ calamitatibꝰ colligātes. gaudeamꝰ affligi q̄ ſperamus frui. Et vt inq̄t. Bern̄. Nō tieamꝰ nos eē ꝺrelictos. q̄nymo ſp memores ſimꝰ ꝛ ubi xp̄i ad nos dicēt̄. Cū ipo ſū ī ẗbulatōe. Et itez. iurta ē dñs his q̄ ẗbulato ſūt cor ꝺ/ Actum eſt fili mi ꝺ cunct̄ viuēdi artibꝰ q̄bꝰ ī hac mortali vita ſcl̄arit̄ viuit̄/. tā nobilibꝰ q̄ ignobilibꝰ. magnificis ꝛ plebeis publicis ꝛ ꝓuat̄ maris ꝛ ifimis Audiſti deniq̄ eorūdem vite genez dulcia pit̄ ꝛ amara. Sz ꝛ actū ē ꝺ oibꝰ fere mal̄. incōmodis. penis. ꝛ calamitatibus/ ſupplicijs/ ꝛ afflictōibus corꝑalibꝰ ac mētalibus omniū fere magis noīa: taz ꝓſonaz. incipiēdo a naſcēt̄ mꝺi origie. Rurſus actū ē ꝺ cauſ ꝛ rōibus cur nocētes pariter et iunocentes boni ſimul ꝛ mali. tot afflictōnum ꝛ

pmalitatuz genera patiunt. Sz et audisti cõsolatiões t cõgruentia remedia ad eas oms releuandas mestitias qb⁹ mortales i hoc seculo afficiuntur. Que omia fili mi opto sollerter cõsideres. Ex qbus tu ceteriqz mortales liqdo agnoueris quid boni aut sinistri ois vita tpal' obtinet. Uelz q⁹ opposita iuxta se posita teste philosopho. clari⁹ conspiciunt supest iuxta pollicitũ ordinẽ vt cũ i hoc pmo libro de secularib⁹ officijs t hũane vite artibus me audisti loquentẽ. te auscultẽ i sequenti libro de spũali statu differentẽ. Ad te em̃ spectat de spũali vita agere. que i duos diuidit stat⁹. videlz in statũ ecclĩasticũ epõz t clericoz deinde i statũ religiosoz. Age igit si placz de his duob⁹ vite humane generib⁹. t de excellẽtia et cõpatõe vtriusqz de dulcib⁹ t amaris vnicuiusqz. vt tandẽ legẽtes apertiõ oculi veluti i lucidissimo speculo cõspiciãt qd lateat sub omi vite hũane genere. Quo fiet vt securi⁹ vnusqsqz eliget que frequẽti⁹ legit ac maturius digessit ad laudem dei omipotẽtis q est benedictus in secula.

Finit liber pmus de omi statu vite tempalis.

Incipit liber ſcdus. de ſtatu ⁊ vita ſpūali eccle
ſiaſtica ⁊ regulari.

Jrabitur forſan ſanctitas tua bea
atiſſime pater ac clemētiſſime dñe
q̄ in hoc opuſculo recti ordis rati
onē puerterim. Et cum iurta Gre:
gorīū. ſtatus ſpūalis. tanto tempo
rali ſit dignior atq̄ excellētior. q̄n:
to ſol ſplēdidiſſim⁹ fulgur tenebroſ dēſitatib⁹ et
auꝛ plūbi metallo p̄ſtat ꝓpus ō tpali ſtatu egeriꝫ
q̄ de ſpūali. Sed certe nature ordo ad id compu Ordo ñe ecra ſtatꝰ
lit. Primo em̄ tpales naſcimur. ſꝫ ⁊ ꝓpus in tpali
ſtatu verſamur. ꝓpuſq̄ illū experimur deinde tem
poral ſtatus imꝑfectōne ꝓſpecta. trā ſim⁹ ad ſpūa
lem ſtatū. Adde. q̄ nō ſat excellētiā. ꝑfectōnez. et
internā mentꝭ tranq̄llitatē ſtatus ſpūal agnoſcere
mus. niſi ꝓpus tpalem vitam. atq̄ eius incommo
da expti eſſemus. Poſtq̄ igit in ſupiori libro
de cunctꝭ tpalibus ⁊ terrenis ſiue ſecularibus ſta
tibus. ⁊ viuendi modis. artibus. ac diuerſis ho:
minū erercitijs actuꝫ eſt. in quo ꝑ vtraq̄ ſui par
te. tam ad commendatōnez q̄ ad reprobatōnez.
ſatis diſputatū eſt. Et q̄d boni. q̄d ſiniſtri. q̄d vti
litatis. quid incommoditatꝭ. quid quietis. quid
laboris. quid ſecuritatis. quid periculi. quid ho
neſti. quid inhoneſti. quid virtutis. quid vicii.
omnis temporalis ſtatus et ſecularis viuendi
modus habeat. plene diſcuſſum eſt. Jn hoc

igit̃ scdo libro dimissa mr̃is introductõne ꝛ ꝯsanguineoꝝ altercatõne q̃bus de re incognita disserere nõ licet. Decreui ergo spũales ordinẽ pfessus. de eodẽ spũal̃ vite statu aliq̃ disserere. Faciã ego sat̃ nõ tanterei debito nec. S. desiderio. sed conatui meo. Atq̃ vtinam tam digne. vtilit̃ ꝛ discrete. de eo eminentissimo statu a me agat̃. q̃ illiꝰ maiestas atq̃ imm̃sitas exigit. Subalternat̃ itaq̃ vite spũali duplex status. q̃ ipa vita spũal̃. in duos distinguit̃ status. Alt̃ est epoꝝ ꝛ sacerdotũ. ac ecclĩastici ordinis mistroꝝ. Alter est monachoꝝ siue religiosoꝝ. De his ergo duobꝰ statibꝰ et viuendi modis. hoc libro agendũ est. Et q̃ ad dicendũ campus latus est. ꝛ materie ipe non tam diffuse ꝛ pfuse. q̃ a multꝭ tractatoribꝰ confuse reperiant̃. q̃ nymo ꝓpter varias scribentiuꝫ opiniones vix legentes pficere possunt. multa deniq̃ in his materijs itacta. aut non sat̃ disserta inueniãtur. decreui sub quodã breui cõpẽdio. i hoc scdo libro flosculos quosdã circa hos duos status i serere. vbi vtriusq̃ statꝰ ꝛ vite normã. naturã. seu efficaciaꝫ. necnõ excellẽtiã. laudes. cõmendatõnẽ. ꝛ demũ eoꝝ labores. difficultates. aculeos. ꝛ picula adducã. Demũ vero inter se ꝛ alteriusad alterꝝ. differẽtias ꝛ ꝯpatões breuit̃ pstrigaꝫ. Incipiens a statu ecclĩastico. ꝛ ꝑmo a sũmo pontifice. q̃ culmen ꝛ verter est totius spũal̃ status. Deinde a sacro sancte romane ecclie cardinalibus. Rursus descendã ad statum archiep̃oꝝ. ep̃oꝝ.

ceteroꝝq̄ p̄latoꝝ.curatoꝝ ꝛ clericoꝝ ſub eccl̄ia
ſtico ordie degentiū. Jn quo libro materias in ta
bula i p̄ncipio libri deſcriptas diſcutiā. Diligēs
igit̄ lector.ex motiuis.autoritatib⁹. ꝛ ratōnibus
que inſerunt̄.nō ſtatim vincat̄ ad ꝯmendatōnez
vel improbatōnem alterius ſtatus. ſz motiua. ra
tōnes ꝛ auctoritates que p alio ſtatu ꝛ viuēdi ge
nere adducuntur accurate conſideret.videbitq̄
q̄ hi duo p̄fectiſſimi ꝛ excellentiſſimi ſtatus. oīm
alioꝝ ſtatuū ꝛ vite hūane geneꝝ. ſupant dignita
tē. Q̄m etſi intra gremiū fidei catholice exiſtētes
in quocūq̄ degant honeſto ſtatu ſi pie vixerit.ſal
uari poſſūt.hi tñ duo ſpūales viuedi modi. ſin-
gulariūs ſuos ſectatoꝛes deo p̄primioꝛes reddūt
Et ſi vterq̄ ſtatus ſctūs ꝛ deo accept⁹ eſt.alius tñ
alio p̄fectōne ꝛ dignitate p̄cellit.ſed ꝛ alter altero
placet ꝛ ꝯuenit ſcd̄m naturā qualitatē.ac vires p
ſonaꝝ. Jnter ſe tñ circa eoꝝ p̄fectōnem. hñt ſe ſi-
cut excedēs et exceſſum.vt latius p diſcurſū eoꝝ
que tradent̄ i hoc libro videbit̄. Ea ergo ꝺ̄q̄bus i
hoc ſcd̄o libro agend⁹ eſt ſermo. i infraſcripta ca
pitula diſtinguunt̄.

La.j.de ſublimitate ꝛ excellētia dignitat̄ ſum
mi pontificatus.ꝛ de incōprehēſibili eius aucto
ritate ꝛ poteſtate.ac de illius neceſſitate ꝛ vtilita
te.ꝛ de altiſſimis eius miſterijs.

SUmmi pontificatus excellentiam digni
tatem ꝛ auctoritatem.huiuſq̄ ſacratiſſi-
mi ſtat⁹ laudes.p̄conia attollere.illiuſq̄

necessitatē ꝛ vtilitatē ostendere hodie mun⁹ sus-
cepi. grande q̄dem negotiū. sed paruū ingenium
Cuius tanta est sublimitas ꝛ eminētia. tanta im
mensitas. vt nullus mortaliū nedū ꝓphendere
aut sat⁹ exp̄mere sed nec cogitare posset. Obtun-
dit em̄ omnē hūanū intellectū illi⁹ sacratissimi et
omniū eminentissimi stat⁹ maiestas et excellētia.
q̄ scriptum ē. scrutator maiestat⁹ opp̄met̄ a gl̄ia.
Si em̄ teste Ambro. nihil i hoc scl̄o excellēti⁹ atq;
excelsi⁹ inueīri pōt statu ꝛ dignitate simpliciū sa-
cerdotū ꝛ pticulariū p̄sulum q̄ p diuersa orbis lo
ca in ptem solicitudinis assummunt̄. q̄d cogitan
dū ē de eo summo pontifice q̄ vices veri dei gerit
in terris. q̄ ad plenitudinē status. q̄ ad Apostoli
cū tronū q̄ ad culmē oīm dignitatū assumit̄. Ex
quo certe vt riuuli a fōte. rami ab arbore p̄cedūt.
q̄ non ad hūanū tantū p̄ncipatū sed ad diuinuz
nō ad p̄ncipandū solū mortali⁹ sz ꝛ imortali⁹
nec modo homīb⁹ sed angel̄. nō ad iudicandū vi
uos sed mortuos. nō i terra solū. sed i celo. nō ad
p̄lidēduz sol̄ fidelib⁹ sed infidelib⁹. Et vt paucis
agam. q̄ ad eam ipsam dignitatē. ad eandez iuris
dictōnem ꝛ coactōnē ac vniuersalē toto orbe sup̄
mū p̄ncipatū a summo deo ꝛ eius loco sup cun-
ctos mortales institut⁹ ꝛ effectus est. De quo per
Job scriptū ē q̄ coram eo curant̄ q̄ portant orbē.
ꝛ reges seculi atq; tyranni ridiculū sunt. q̄ solus
omnē potestatem ambit. Et scriptura commemo
rat. vnus est ꝛ scōm non habet. Et iterū de eo scri

bitur. tu solus ⁊ nullus tecum. Et rursus. potẽs super omnes potẽtes. Cuius teste prophęta. sue suntiusticie. potestas ⁊ imperium. Quem iteruꝫ Dauid signat inquiens. dedit ei potestatem ⁊ regnuꝫ. ⁊ omnes populi ⁊ lingue seruient ei. Qui vt canõ ait. Terreni simul ⁊ celestis imperij iura suscepit. Cuius summe dignitatis fastigiũ atqꝫ maiestas. nõmodo apud antiquos veteris legis effulsit. ac digniꝰ apud catholicos diuina institutõne refulget atqꝫ preeminet. sed ⁊ apud gentiles summum omnium honorum ⁊ pncipatuum culmen tenebat. Nam vt ait Uarro. ex ordinatissimo atqꝫ eminentissimo gradu pontificuꝫ ⁊ sacerdotum gentilium. resultat quidam excellẽtissimꝰ et sublimissimus status ĩ vno summo pontifice. Hinc Jsidorus. distinctõ inqt graduum ⁊ ordinum inter pontifices ⁊ sacerdotes. a gentilibus marie inuenta ẽ. quando suos sacerdotes alios simpliciter flamies. alios ꝓthoflamies appellabant. ⁊ alium q̃ cunctĩ flamibus presideret ĩ summo gradu locabant. Quem vt idem Uarro voluit. Iouis assumpta veste insigni curuli et regia ad ornatum. diuinitatẽ plurimum ĩ eo putantes. per marie colebant. Cicero quoqꝫ sublimitatem ac excellentiaꝫ sũmi pontificꝭ gentiliũ ex illius misterijs ostẽdit. dum ĩ cultu ⁊ religione suscipiẽda ꝓmꝰ oĩm erat atqꝫ vnus. ad iterpretandũ que volũtas essꝫ deoꝝ ĩmortalium vt statim in sequẽti capitulo tangemus. Huiꝰ deniqꝫ summi ponti

ficatus sublimitas z vtilitas atq; necessitas non facile explicari valeret. Sed vt cetera taceaz. non sat plene recteq; vniuersitati orbis a xpo puisuz foret. nec ecclie quaz xpus sanguine redemit morem gessisset. nisi talem tanq; eminentē i terris vicariuz reliqsset. q in ea potestate z auctoritat integritate toti orbi p̄sideret. qua ipse xps i terris manens. qppe q p ppheta dixerat. qd potui facere vinee mee z non feci. Accedit. qm̄ solus ipse dirigit omnē humanā creaturā in finē pfectissimum Quā obrem sibi vni xps claues ptulit regni celorū. ac potestatē ligandi atq; soluendi i celo z i terra. Rursus summi pōtificat sublimitas et excellentia. atq; vtilitas z necessitas i eo ꝓspicit. quoniā teste philosopho. nō posset hic mundꝰ regi nisi vnꝰ esset summꝰ p̄ncipatꝰ. ad quē vnū pueniēdum ē ex quo singla dirigunt z gubernant. cuiꝰ motu z dispositōne oms ierarchici actus ordinātur. Et tandez huiꝰ orbis dispositō dirigat. ad instar celestis monarchie. Nā teste dyonisio necessarius est summꝰ ierarchia. q quos regit illumiat Periret em̄ ois ordo rez. nisi vnꝰ summꝰ pontifex foret. q eūipsuz ordinē vt ita direri ordinet. dirigat. z exequatur. Teste em̄ philosopho. vbi ē ordo et graduū ascensio. ibi necesse ē constitui vniꝰ excellentiā. Periret rursus z mortaliū omim hominū ꝓmercium. nisi foret vnꝰ pontifex vice dei. i terra monarcha. in quo oms vt i glutino quodā partiū ad corpꝰ misticū copulent. z in quo singu

li vt membra ſnb vno capite gubernent. Periret fidei vnitas z eccleſie vnanimitas. z cõcordia ſimul z pax (qua nihil dulcius excogitari aut inue niri põt) niſi foret vn⁹ ſup̃mus pontifex. q̃ cũctos mortales ad vni⁹ fidei z vnitat̃ vinculuz reduceret. dicẽte Hieronimo ob eam rem i remediũ ſciſmatis actũ eſſe. vt vn⁹ omibus p̃ſit. Periret deniq; illa cũct̃ mortalib⁹ neceſſaria ad deũ mediatio. Teſte em̃ ſcriptura. Romanus pontifex longe p fectior lõge dignior z efficatior. inter deũ z populum meditor exiſtit. antiquo illo balbuciẽte. ſcz iuſto moyſe ac fratre eius aaron. q̃ nõ ſolũ in vno populo i vna gente. ſz z ſup terrenis mediatõis officio fungebant̃. Summ⁹ vero nr̃ põtifex teſte Ap̃lo. ex hominibus aſſumpt⁹ tñ p hominib⁹ ꝓſtituit̃ in his que ſunt ad deũ vt offerat ſacrificia et dona p peccat̃. Hic igit̃ dign⁹ ſaluberq; mediator exiſtit populi ad deum. Hic ſacrificia. hic holocauſta nõ hircorz aut vitulorz. ſz veri ſacratiſſimiq; corpis x̃pi deo p̃ri offert. eoſq; in eodem miſterio inſtituit. q̃ itidez faciãt in orbe vniuerſo p delict⁹ populorz. hic igit̃ peccata diluit. hic animab⁹ fideliũ penas condonat. ſupplicia relaxat hic veniam lapſ⁹ impartit̃. hic errãtes corrigit. delinquẽtes cuz erpedit reducit. hic incorrigibiles punit. z tandẽ peccatores ſummo deo conciliat. illumq; iratum placat. de quo ſapiẽs ait. Ecce ſacerdos magnus q̃ i tempore iracũdie factus ẽ reconciliatõ. Periret rurſuz iuſticie ꝟtus q; eo

De pace:—

dam philosopho teste. nisi vn⁹ in orbe foret q̄ eaz cunct⁹ ministraret z negligentium vicē suppleret. q̄c quid iustū ē piclitaret. Vñ Aug⁹. Sine iusticia nō pōt regi hec respublica hūana. Neq̄ em̄ vera aut recta pōt esse respublica nisi vn⁹ omibus p̄sit q̄ gubernet z regat. q̄ summ⁹ pontifex ē. immortalis dei vicarius. Periret tandē illa potissima iusticie pars q̄ Aristotiles epikeiā vocat. ꝯmui bono vniuersi orbis p necessaria. p quā summ⁹ monarcha dirigit iustū legale. z plerūq̄ scriptaz rigidā q̄ iusticiā moderat. dispensat. detrahit. p ut rez ꝯtigentiū suppetit diuersitas z boni ꝯmunis necessitudo expostulat. Periret demū alia iusticie nō infima pars quā distributiuā vocant que vnius p̄pe ē summi p̄ncipatus. que vnicuiq̄z scd̄m eius dignitatez z merita certa p̄portōne premia elargit. Dignitates. p̄ncipat⁹. regna. z imperia p merit⁹ donat atq̄ instituit. p demerit⁹ vo transfert de gente in gentē. Quare z si cetera taceā huiꝰ sacratissimi z eminentissimi status summitas. maiestas. atq̄ felicitas. simul z necessitas. ac vtilitas i eo facile ꝯphendit. Nā si vt aiūt. nulla maioꝛ ē felicitas q̄ multos fecisse felices. Dunc statum beatissimū tanto felicioꝛē direrim. quāto plures sup oēs mortales facili⁹ z vt ita direrim felicius felicioꝛes agere pōt. Patet igit huius sacratissimi stat⁹ ercellētia dignitas. z vtilitas atq̄ necessitas. Patent eius laudes z p̄conia non modo ex auctoritate instituentis ex dignissima isti

tutõne. ex causis dignissimis. sed ex fine optatissimo. ex beatis misterijs. ex propinqtate ad deum. ex fructu desideratissimo. ex cunctoz mortaliuz vtilitate z felicitate redundantissima.

Capitlm scdm de spualibꝫ incõmodis. amaritudinibus. miserijs. aculeis. necnon mentis afflictõnibus. picul' z laboribus summi pontificatꝫ. vbi plurime summoz pontificum calamitates z spus pturbatones narrant.

STupore non paruo audita ẽ illa omniũ dignitatũ supma dignitas. z cunctarum potestatum eminentissimus pncipatus. summi videlicet pontificatus. visaqz ẽ tanti numinis celsitudo. z auscultata tante lucis splendidissima claritas. cuiꝫ radioz iubare totus orbis illustrat atqz vegetat. Sed z ante nre menti oculos contemplata ẽ tanti culmis pogatiua. dignitas. atqz ercellẽtia z tanti tribũal' supma auctoritas cognita ẽ illius sacratissimi atqz diuinissimi status summa vtilitas atqz necessitas. Demũ audita sũt breui eius status laudũ pconia. discusse sũt eiusdẽ culmis vtilia z commoda dulcia z pspera. Uez q alterne sunt rez oim vices. nec aliqd ita pspez ẽ quod grauissimis aculeis non tãgatur. Idcirco iuxta policitũ. z consuetũ ordinẽ eiusdem altissimi status adducenda sunt incommoda. amaritudines. labores. et pericula. atqz prementia. vt cernat quisquis qui in ea sedet quippe in se experiatur. cernant rursus et ceteri

mortales q̃ in illo stat⁹ culmie summã oim felici
tatẽ collocãt verissimũ esse qđ sapiẽs ait. q extre-
ma gaudij luct⁹ occupat. z risus doloꝛi miscebit
Et ꝓpterea vex esse illud idem sapiẽt. gaudiuz
z felicitatẽ diri erroꝛẽ. Et infelicitati improperat
dicẽs. Cur frustra deciperis. In ea igit differẽ
da re. biptita erit oꝛõ. In pma q̃dẽ huiꝰ sũmi põ-
tificij stat⁹ incõmoda z infelicitates. amaritudi-
nes z picula. laboꝛes z miseꝛias. spũales videli-
cet z mentales breui sed amaro calomo describe
mus. Scđo i loco tpales siue coꝛpales miseꝛias
eius status. laboꝛes z incõmoda ac interna latẽ
tia z aperta picula differemꝰ. In pmis em illud
antiquũ. sed verissimũ sapientiũ verbũ. nostris
mentibus repetendum arbitroꝛ. q quicq̃d in oꝛ-
be pẽminet atq; pcellit. multiternis doloꝛibꝰ su
os afficit ac pmit possessoꝛes. sz z ifinitis pene mẽ
tis aculeis ac amaritudinibus excruciat quos
demulcet. Cetex discernẽda ẽ. vt puto. dignitas
a psona accidẽs a subiecto. qualitas ab obiecto.
dignitas certe eius est excellentie. eius culminis
vti audiuimus. quippe de quo sanctoꝛ patrũ ha
bent traditõnes q nemo sane mentis dubitat sanc
tum esse quem apex tante dignitatis attollit. in
quo si desunt bona acq̃sita p merituz. sufficiunt
que a Petro loci videlicet pꝛecessoꝛe testanꝫ. Ad
de. q ea ipsa dignitas teste Symacho papa. aut
claros ad hec fastigia erigit aut q̃ eriguntur illu-
strat. Persona vero cui tãta dignitas heret utinã

sic sctitatē vite ex ea dignitate ꝓtingeret. sic ex loci ꝓrogatiua nomē sctimonie recipit. Sꝫ ꝓchdolor altitudo dignitat̄ ⁊ tut̄ psone innocentiā nō inducit. Qđ si illud eiusdē. Symachi q̄s obiecerit q̄r Petr⁹ Aplus phennē meritoꝛ dotē cuꝫ hereditate innocētie trāsmisit ad posteros. Jd nisi fallor. de eis summis pontificib⁹ plane intelligit quos per sctimonie splendor illuiat. Transmisit igit̄ Petr⁹ sctitatē stat⁹. nō vite. trāsmisit sctimoniā cathedre nō psone. vt heredes essēt futuri pōtifices sue bonitat̄. atqꝫ causā occasionēq̄ bene recteqꝫ viuēdi. sctē p̄sidendi recipent. ⁊ sctitas loci merita q̄ p̄cessoris aliū hoiem facerēt. q̄ natura genuisset. Plerūqꝫ em̄ teste Jsidero dum mutat̄ status mutat̄ mēt̄ affect⁹. Accedit. q̄r sicut excellentiā ⁊ dignitatē. ita dignitati sequelas videlicet erumnas ⁊ labores. Petr⁹ trāsmisit ad posteros. Quos dū i pturbata mente cōsidero. nescio romanos pōtifices tanta miseriaꝫ. laboꝫ. doloꝛūq̄ īmensitate respersos. felices. num poti⁹ infelices aut miseros diterim. Jnsepabil̄em̄ ⁊ affixus atq̄ annexus est huic culmi; cunctaꝫ mēt̄ afflictōnum ⁊ pturbatōnum aceruus grauissim⁹ Jdqꝫ ipe Hieronim⁹ nō negauit inq̄s. q̄r nō facile i loco petri ⁊ pauli tenere cathedrā. Et Aug⁹: Sicut nihil i hoc seculo excellentius. ita nihil in hac vita laboriosius nilq̄ difficilius ac periculosius. pontificatus officō. si eo modo non militetur quo imperator christus iubet. Quod an ve-

hinc dulce dom
& honores mut
mores

nũ sit. vnusq; sq; i ea sede locatus nõmodo expit sed patit q; plus miseria; mẽtisq; amaritudinũ in se conspicit. q; legat in codicibus. Qd si tam graues huius dignitati aculeos nõ sentit. oĩm eũ miserrimũ dixerim. Nam vt aiunt ꝓpriam nõ nosse miseriam. summa miseria est. Quis eĩ ozo letus. qs felix i tanti miseriis esse potest. qs secur? inter mille picula nou semel sed iugiter iactatus. Quis rursus felix appellare audebit. i quẽ vnuz oĩm mortaliũ. etiam vilissimoz̃ hoim oza. ligue mordaces. cumulatissime z impune armantur. q; vtrunq; suũ hoiem vehemẽtissime conturbãt.

De ꝑ gregorio magno

Quis ozo Gregoriũ magnũ vnũ inter sũmos põtifices post petz clarioz̃. sanctioz̃em. aut felicioz̃em negabit. Dis tñ grauissimis mẽti tempestatibus z diuer? aduersitatibus siue ĩfelicitatibus vrgebat. nam cura; sarcina demum emulorum detractõib? pturbat? i seq; pene distractus. vt canones eius hñt. i seip̃m indignat? dicebat. Infelix ego i ecclesia ista q; facõ. vbi me epi despiciunt et detrahunt omipotenti deo gratias ago. Quid igitur ẽ qd felitioz̃ post petrum pontifex se infelicem appellat. aut qs i pontificatu felix erit. q; Gregoriũ non hz i felicitate consoztẽ. Aut cum quo rursus aliqs felix sit. q; cum Gregorio noscitur esse infelix. Eq;dem tanta miseriarũ. et pturbatõnum mole hic beatus summ? pontifex refertus fuit. tot mẽti pturbatõnibus z cruciatib? ꝛstrictus. vt quẽadmodũ de seipo i registro ait. Lectio

rex victꝰ. nullū maius suppliciū q̄ illam sūmaz felicitatē putabat. Dicebat rursus spinosam sore cathedraz Romani pōtificis. fastigiū q̄ illud sū mū acutissimis vsq̄quaq̄z ꝛserтū aculeis. adeo vt coronā z purpuratū frigiū. nō tam aurea q̄ ignea censeant. Jdq̄z et Adrianꝰ papa nō negabat Referebat em̄ sepe teste policrato. qz nō iocundis letisq̄z gradibꝰ ascēdisset. sed in incude z malleo dilatasset. eum dñs quē p̄cabat vt derterā appo neret. quo in supportabile onꝰ tanq̄ infelicez. vt ita dixerim felicitatem ferre posset. Rursus iuxta quēdam sapientē. qz duplex se offert mortalibus via q̄ gradiendū ē. altera ad laborē. altera ad mi seriam ducit. Eligat igit quā sibi vult summꝰ pō tifex. aut em̄ sese miseꝛ. aut ex libero seruū agno scat necesse ē. Quo fit vt apud semetip̄m q̄tē ani miq̄z tranq̄llitatē optās. et requiem nō inueniēs descēdisse non ascendisse recte arbitret. Nam cu ris multiplicibꝰ implicatꝰ. ascēsiones suas affli tiones potius z spūs molestias estimabit. qz teste Gregorio. q̄nto q̄s altior erigit. tāto curis graui oribꝰ onerat. eisq̄z pplis mente z cogitatōne sup ponit q̄bus preponitur dignitate. Quo fit. vt q̄n to cunq̄z ingenio polleat in tanta curarum tumꝛ tu z aduersantiū sibi rex assiduo conflictu. quo se ferat ignoret. Quippe ad spūalia reddatur im becillior. qui sibi in terrenis videt diligentior. qz vt aiūt. facile celestia amittunt cū terrena diligūt Rursus q̄ in eo fastigio sedet. dum securitatē vi.

te etiñe capiat. ad interitũ ad piculũ currit. Quid ergo felicitati hz cui nihil est securitat. Quis eñ securũ summũ pontificẽ arbitrabit. qui de portu sciens fugit ad naufragiũ. Si eñ i pua aqua cuz tempestate periculose nauigat. ꝙnto piculosioz erit nauigatõ in mari magno z spacõso. vbi rez tilia quoz non est nũer⁹. quoz quedã blãdiendo syrenũ more. miseros decipiũt quos duz eleuant deijciũt in pfundũ maris. Quedã reptiliũ genera vt glutiant appropinquãt. que sua sunt queñt nõ que salutẽ nauigantiũ. Quedã deniqz minus ledunt dum apte insidiañt. Quedã more beluarũ sub amicicie colore naui appropinquãt. vt illã dorso subuertãt. quã recti mẽbris iuadere non potuisset. Et vt paucis agam ꝺd esse põt in tanta tẽpestate securuz. Nam teste Gregorio ꝺd ẽ aliud potestas culmis nisi tempestas mentẽ. Distrahit certe tãte dignitatẽ cura. tanta rez solicitudo. que menti pontificis. etiã si ferrea marmorea ꝙ sit. cõfusionẽ ingerit z suiipsi⁹ ignoratõnez. Nã iurta Grego. Sepe suscepta cura regimis p diuersa z aduersa in seipa collidit. z impfectus ꝺsꝙ inuenit ad singula. dum ⁹fusa mente diuidit ad multa. Demũ in his que dirim⁹ si illud infelicitati z piculi genus addideris. nihil est cur summi põtificis felicitatẽ infeliciorẽ z miseriorem cunctis mortaliũ miseriis nõ contendas. Obstat eñ sue supreme excellẽtie. sue momentanee felicitati. interioris sui hominis ignis extinguibil' conscietie

remorsus. assiduus vermis q̄ nō ꝯsumit nec con
sumitur. sed cruciat. Que omia tanto p̄munt gra
uius. quāto que suo ꝯgruūt officio, aut nō egisse
aut neglexisse damnabiliter non ignorat Deniq;
si illū piculo, primū dicimus q̄ paucaꝝ aiarū
curā suscepit. quo pacto letus. quo secur⁹ erit q̄
oīm curas ī se vnū trāstulit. fortes certe illos hu:
meros dixerim nisi leuē putet sarcinā Quos pul
cre Bernardus tāgit ingens. Grauiori ꝛ piculo: Bernard⁹
siori debito tenent astricti q̄ de multū aiabus ratō
nē sūt reddituri. qr iurta ꝓphetā. de manu pasto
ris peccata populi requirunt. Idipsū piculuz sū
mi pontificat⁹ magn⁹ Gregori⁹ plāgebat. atq; in
ipsa sua assūptōe grauissime deplorabat. vt ex ei⁹
regístro colligit. Ait em̄. Cor meū dereliqt me. no
lite me vocare noemi. filios em̄ p̄didi. idest opa
p terrenas curas. Prius eram sup altitudies ter
re. sed post curaꝝ fluctib⁹ ꝛ tempestatib⁹ sum de
pressus. Et subiicit. Quis ad hoc sufficit onus.
Si mea vocari leo pōt sed nunq̄ fieri. q̄si dixerit
vocari i eccl'ia possum summ⁹ pontifex. sed opere
fieri nō valeo tal'. nisi que tali dignitati congruut
digne pagā. Hec paucula inter nimia de summi
pōtificis spūalibus miseriijs. laboribus. curis.
ꝛ mentis amaritudīibus a me breui differa sūt. Ad
deque infra tangent cum de epōr ꝛ alioꝝ eccl'ie
ministroꝝ aculeis. laboribus. ꝛ picul' sermo erit.

Capitulum tercium de plurimis temporalib⁹

z corpalib⁹ incõmodis. amaritudib⁹. miseriis. z calamitatib⁹. Romanoꝝ pontificũ. z de illorũ ꝓmptis z eis coniunctis laboꝛib⁹ z picul. anxietatibus z insepabilibus erũnis.

QUi aures audiendi hz nõ sñ magno meroꝛe audiuit eas spũales miseriasetmẽtis afflictõnes. pauculas qdem ex multis hz veras atqꝫ ꝓgraues. easqꝫ spũs amaritudies. incõmoditates. ac laboꝛes. sed z picula que summũ pontificẽ comitañ. Supest iuxta policitum oꝛdiuẽ. vt cetera incõmoda. aduersa. z picula tẽpoꝛalia que eosdem summos pontifices dum in hoc laboꝛioso vite ꝑsentis certamine militãt. tpaliter siue coꝛpaliter ꝑmunt. bꝛeuissime audiamus. In q̃ re magna nobis se offert ad dicendũ copia. si esset q̃ tam grandi negotio parem, dicendi vim accommodaret. Demus igit atqꝫ ꝓ costanti fateamur. qꝺ ꝓ qꝫ difficile contingit. z fingamus alicuius summi põtificis tantã aliqñ fuisse aut esse posse gliam. tantã ꝛvtutẽ. moderatõnẽ. atqꝫ industriã vt ei cuncta succedãt ꝓspa. demum honoratus plurimuz sit. z in omi oꝛbis plaga laudat⁹ et adoꝛatus. cui omne genu vt debitum ẽ flectatur. obstãt tñ his exteꝛioꝛib⁹ felicitatibus pluria que potius cruciãt qꝫ saciant. nec tantũ delectẽt qꝫ ꝑmant. Primo qdem obstant domestice cure. obstat rursus iniquissima auiditas z vt direrim rabidissima rabies, ꝓpinquos exaltãdi atqꝫ carne z sanguine releuantibus. familiam. genus stirpẽ

ppetuandi. Uolũt eñ nõnulli summi pontifices
vta seiam nõ vna sed plurie insignes familie et
nominatissime dom⁹ incipiãt. illustres ꝓncipat⁹
nascañ. quoꝝ desiderio non decrũt ꝑscoꝝ exem
pla pontificum ꝛ longe min⁹ q̃ huiusmodi ꝓpo
sito faueãt. Nam docti pariter ꝛ indocti idipsuꝫ
suadebũt alij fabulas. alij scripturas allegabũt
auctoritates retorquebunt prurientes pontificis
auribus. ecce inqent nemo carnez suam odio ha
buit. Christus quoqꝫ cuius actõnes summ⁹ põ
tifex illi⁹ vicarius imitari debet. cum dileriſſꝫ su
os vsqꝫ in finẽ dilerit eos q̃ sibi cõiunctos eralta
uit sꝫ ad crucẽ direrim. Multi multa dicẽt vt pla
ceãt. qz idipm placere pontifici nõ ignorãt. Plu
rima suadebunt vt decipiãt. fateorm facile est de
cipere volentẽ. Sed plerũqꝫ decipiunt̃ i adinuẽ
tõnibus suis. ꝛ inde punire eos diuina prouidẽ
tia ordiat vnde peccatũ insurgit. Nonnunqꝫ eñ
ingrati sunt nepotes ꝛ contribules. ingrati ꝓpin
qui vt a rege libie sumere exemplum libet cui ne
pos aduersus fuit ꝛ propinqui vite insidiatores
ac fratrum interfectores. Demum si grati erunt.
heredes quidez pecunie erunt. sed deheredes vir
tutis. Adde. quia si virtuti dediti si studiosi fue
rint atqꝫ merito diligendi. hi ꝓ eorum virtute
plerumqꝫ emulos habent. totaqꝫ contra eos ar
matur indignoꝝ turba. Id tamen raro conspici
mus q̃nimo sepius qualificatum sanguine pre-
ferũt qualificato sapientia ꝛ virtute. putantes er

caritati ordine excusatos quã a se ꝛ suis incipere aiunt. Quo fit. vt dum sũmus pontifex eũipsum caritati ordinẽ seruare se simulat. in eũ cõmittat. Cũ itaqz ordinata caritas id ꝑmũ exigat. vt ꝓiũctos sanguine. sapiẽtia. ꝛ ꝟtute ꝑditos diligam⁹ eosqz spũalib⁹ honorib⁹ ceteris ꝑferamus. Quibus nõ similib⁹ non bñficia. nõ ꝓmotões. sed patrimoniũ si egent relinq̃mus. natureqz nõ carni subueniam⁹. Econtra plerũqz fit. Eraltãt em̃ indignos. ꝑtereũt dignos. Sz nõ diu trãsit multa tam improba ꝑsona ꝟ acceptõ. aut em̃ talit exaltati ditatiqz illa omia breui cõsumunt tpe que alibi longo cruciatu põtifices luituri sunt. aut repentina morte eripiunt̃. eosqz in momẽto ꝑdunt quos lõgo studio maximisqz impendiis ꝛ aie pi cul' in altũ ꝓuexerũt. ꝛ quos eraltarunt i vita seruare a morte non valent. Quippe quos heri ꝛ nudiustertio ad magna leti duxerunt fastigia. hodie mesti ad parua ducũt sepulcra. Et vt paucis agamus. conspiciũt assiduas fratꝝ. nepotũ. ꝛ caroꝝ ꝑmaturas mortes. ne dixerim cedes. Taceo q̃ sũmis pontificibus heres incertus est. successor ingrat⁹. atqz nõ placit⁹. ne dixerim emulus. Qđ si ais q̃d ne id pontifici officit. q̃ dum viuit sup cũctos mortales gloriã ꝛ imperiũ obtinet. ꝛ oẽs viuentes iudicans a nemie iudicat̃. ꝗppe q̃ in eum solũ obloquunt̃. sacrilegi reputant̃. ꝗbus facile respondem⁹. Primo em̃ sublimitatem ꝛ potentatum non negam⁹. Sed illud attendere libet quia

quo sublimius ḡs sedet.eo grauiꝰ descẽdet. Vix
em̃ exalto sñ piculo aut labore descendit. Sz vt
q̃dam sapiens sapiẽt ait.hoc inter prudentes z
ignauos interest.qꝛ illoꝛ descẽsus est. Jstoꝛ vo
p̃cipitiũ atq; ruina. Nam teste Augustio. Quan
to gradus altioꝛ tanto casus grauioꝛ. Et rursus.
Quo plus ceteris ḡs q̃q; põt.eo magis scit sibi esse
metuendũ. qđ rursus dum Romanũ pontifices
sup mortales gl̃iam honoris. z nomẽ laudis ob
tinere. neminẽq; i eo nec verbo prumpe. i quez si
nistri aliq̃d cogitare nephas punibile iudicatur
fatendũ est qꝛ nõ deerũt q̃ laudẽt et i celũ vsq; eiꝰ
nomẽ z gestoꝛ suoꝛ facta extollãt. colant. vene:
rent̃. z adoꝛent. Et vt q̃dam ex modernis dicebat
nec deerũt q̃ obsideant z circũstent sũmo põtifici.
q̃ demũ absistant. ne dixerim resistant. sed nec de:
erunt q̃ serico terrã sternant. celos apponant mo
biles vt sub vmbꝛa gl̃iosus ptrãseat. Sed versa
vice non deerũt q̃ inter ea omĩa obseq̃oꝛ genera
in eum vnũ oculos figãt. de eo iudicẽt. obloquã
tur. actus arguant. quos coꝛã extollũt. verba dis
toꝛqueãt. que paulo ante in p̃sentiaꝛ plena sapiẽ
tia ac sensum consũmatũ dixerũt. Nec deerunt q̃
famam in theatro lacerẽt. quã in palatio laudãt.
vitam seoꝛsum carpant. quã coꝛã illo cõmendãt.
Et q̃cquid mali quicq̃d aduersi accidat. sibi vni
vulgus attribuet. Si pacem. Si concoꝛdiã sum
mi pontificis opa ppli suscipiunt. non deerunt q̃
id negent. alias enim vt inquiunt futuꝛ erat. Si

quid vero belli. si quid discordiaꝝ. etiã sine pontificis culpa acciderit. ipe vnꝰ ꝛ causa ꝛ fomentũ erit. Rursus si eisdẽ Romanis pontificibꝰ cũcta eis votiua ꝛ ꝓspa succedant. aliq̃ tñ immo plurima eisipsis omia habentibꝰ deerunt. Deest ꝓmo naturalꝭ videlicz libertas. q̃ se ex libero seruũ constitutit. qꝛ merito liber esse nequit q̃ seruꝰ esse maluit. Quo em̃ pacto dũ cathenis quis vinctꝰ ẽ liber esse potest. aut quõ piscis liber inter hamos erit. Aliud deniqꝫ romano pontifici deest. etiã cũcta possidẽti. forte inepte dixi. Quid em̃ omia habenti deesse põt. Certe q̃ dicat ei vez. A minimo itaqꝫ vsqꝫ ad magnũ oms adulatõni student artificiose ei loquunt̃. vt decipiant in dolo suadẽt vt vincant. fraudulenter supplicant. vt optata ꝓtingãt. Et qꝛ adulatõnem sñ dolo esse nemo dubitat. dolose sese blanditoꝛes ꝓfederãt. ne alt̃ alteri ꝓtradicat. ꝛ veluti oꝛatoꝛis finis ẽ ꝓsuadere verbo. medici farmacia curare. sic ꝛ adulatoꝛis finis ẽ ꝓsuadere verbo doloso. Nam fistula dulce canit dum auceps decipit auẽ. Et iuxta Hieronimuz. Nec venena dant̃ nisi melle circũlinita. Ni pares faciunt deo pontifices. diuinos ꝓfitent̃. sz nisi falloꝛi eo se pontifices plurimũ diuinitat̃ habere ꝓbarent̃. si tales rapi facerent ad tormenta. ꝛ in eo se dei cultoꝛes agnoscerẽt si tales deceptoꝛes grauissime punirẽt.

Capitulũ quartũ de alia infelicitate et calamitate Romanoꝝ pontificum. videlicet qꝛ diu non

viuant in pontificatu. ꝛ de cauſ et rõnibus huiꝰ
breuitatis vite ei⁹ ſdez ſummis pontificibus. po
tius ꝙꝫ in aliis monarchis ꝛ ꝑncipantibus.

FElices ꝛ ꝙ beatos ſeſe ſummi pontifices
arbitrarentur. ſi his tantũ calamitatibꝰ.
miſeriis ꝛ amaritudinibus. quas paulo ãte narrauimus non ꝑmerentꝰ. Sed vltra ceteras
ea vna oĩm grauiſſima nuſꝙꝫ a mente decidit. ꝙn
imo ꝯtinue affligit. vrget. ꝛ cruciat. cuiꝰ ꝯpatõne
reliq̃ oĩa incommoda. labores ꝛ ꝑicula. leuia q̃:
dem ꝛ tolerabilia. ſꝛ ꝛ dulcia ab eo reputantꝰ. Cũ
em̃ ſcriptũ ſit. qꝛ pellem ꝓ pelle dabit homo. ꝛ cũ
cta dabit ꝓ vita ſua. Eo fit vt breuis vita prema:
tura mors ſicut vltimũ eſt oim terribiliũ. ſic cun
ctis ꝑicul' ꝛ laboribus grauior atꝙꝫ moleſtior er
iſtit. Cunctas em̃ calamitates ꝛ captiuitatẽ miſeri
as populus iſrahelíticus pati voluit. vt ſolũ vi:
ueret. Dicebat em̃ melius vt captiui viuentes ſer
uiamꝰ nabuchodonoꝛ regi. Eſt ergo ſummoꝛ
pontificũ vt aiũt illa ſumma infelicitas. et tanto
ſtatui ꝯiuncta ĩfeliciſſima calamitas. qm̃ ꝛſi cun
ctis affluãt bonis nunꝙꝫ vt aiũt diutiꝰ i põtifica
tu viuãt. vt de eoꝛ quolibꝫ ſcriptura dicere vide
atur. qꝛ ante ruinã exaltabitur coꝛ. Et itez. exalta
tus cito cõſummatus. ꝛ in breui exꝑleuit tempo
ra multa ſupple quibus alias viueret viuere de
buerat. Et itez In eoipſo qui ꝑmatum ſup omnes mortales tenet. illud recte impleat. quia om

nis potentat⁹ vita breuis. Rapiuntur q̄dez sum
mi p̄sules. ⁊ citissime post assumptōnez moriunt̄
adeo vt post eo⁹ p̄cessorē Petr⁹ aplm q̄ p q̄nq⁹
circit̄ annorū lustra eccl̄ie p̄fuit. nullus post eum
successor hoc spaciū pontificat⁹ equauit. Quin
imo. si moderna libet tpa cōtemplari. vix ad Ro-
mane sedis culmē euehit̄. q̄ pauco⁹ metas trans
cendat anno⁹. Que siquidez breuis vite necessi
tas cum dignitati annexa videat̄. merito ap̄d ho
mines natura ipsa viuere cupidos p̄cipue sedēn
tes i ea cathedra oīm mortaliū infelitōres ⁊ cala-
mitosiores reputandi sunt. Uer⁹ q̄ hec nō recēs
est querela. sz antiq̄ ⁊ certatō ⁊ apud maiores no
stros tam monstruosa ⁊ p̄digal̄ calamitas nō so
lū in stupores adducta est. sz eius rō ⁊ causa sepe
quesita nec tñ arbitratu meo satis inuestigata repe
ritur. decreui succincto sermone disserere. Num
ea res ita sit demum an sufficiēs ratō. siue causa
breuitat̄ vite romano⁹ pontificū. potiꝰ q̄ alio⁹
p̄sidentiu⁹ assignari valeat. Inter scribentes igit̄
reperim⁹. Petr⁹ damiani i scripturis diuinis eru
ditū ac virū eloquētissimū. vt eius quedā habet
epistola. interrogatum fore ab Honorio summo
pr̄esule quid cause tante esset infelicitat̄. Is igit̄
causas ⁊ rōnes inuestigare conatus. idcirco ar-
bitrat̄ diuinā dispositōnem vt hūano generi me
tū mort̄ incutiat ⁊ q̄ despiciēda sit tpal̄ vite glia
in ipo glie p̄ncipatu euident̄ ostendat q̄tenꝰ duz
p̄cipuus et sup̄mus omniū hominū tam angusti

tpis compendio moriat. tremefactꝰ q̄sq; ad p̄sto
landi sui obitꝰ custodiā ꝓuocet. Et arbor hu-
mani generis dum cacumē z verticē suū tam fa-
cile corruisse considerat flatu ꝯcussa formidinis
in suis vndiq; ramuscul' cōtremiscat. Sed quis
piā fortasꝫ obijciet. cur et regibꝰ cesaribusq; hec
eadē viuendi breuitas non occurrat. Nam z Oc
tauianus augustꝰ quo impante saluator mundi
de ꝟgine nascit. et Dauid rex de cuius stirpe dig
natꝰ est ꝓpagari. alter q̄nquaginta fer. alter q̄dra
ginta annoꝝ circulis regali fastigio floruerunt.
Et postrp̄i aduentū Justinianꝰ q̄nquaginta fere
ānis impauit. Post quos z alij videlicz vt̄usq;
regni p̄ncipes. z si minusculo nō tamē ad instar
romanoꝝ pontificū breuissimo regnauerūt tem-
pore. Ad qꝺ facile Petrus Damiani rñdet. quia
cum vnꝰ om̄ mundo papa p̄sideat. reges āt plu
rimos i orbe terraꝝ sua cuiusq; regni meta ꝯclu
dat z quilibet impator ad pape vestigia corruit.
qui rex est regū z p̄nceps impantiū. ac cunctos in
carne viuētes honore z dignitate p̄cellit Quo fit
vt quolibz rege defuncto. solū regnum eius desti
tuat̄ adm̄istratōne. Cum vero sedis ap̄lice ponti
fex moriꝫ. vniuersꝰ veluti cōmuni patre mūdus
orbat̄. Quid em̄ Africa de regibꝰ Asie. aut quid
Ethiopia de Hispanie p̄ncipibꝰ sentit. Nam si-
ue moriant̄ siue viuant. q; ꝓcula seremoti sunt.
vtrūq; indifferent̄ ignorāt est z aliud. Cur mors
cuiuslibz regis non magnope sit terrori. q̄m secu

lares ꝑncipes.q turbis popularib⁹ ꝓsunt.sepe gladijs ꝑmunt.Nam vt de mult⁹ paucos adhibe am.Caius.Claudi⁹.Nero.Galba.Otto.Uttel lius.oēs isti impatores ꝓtinuā sunt seriē vn⁹ post alteꝝ ꝑncipati.et excepto Claudio cūcti sūt vl̄ suis vel hostiū gladijs iterempti.Postmodū quoq⁹.vt Romana tradit hystoria.Anthonius Alexander magnus.Gordian⁹.Decius.Gallus. Uolusianus.oēs bi seriati sibimet ꝓtinuum ordinē succedentes.gladio trucidante prostrati sunt.Seculares ergo ꝑncipes qꝝ diuerse mortis casib⁹ exponunt.coꝝ audientū eoꝝ eritū nō ter reť.Papa vero vita qꝝ sola natural̄ obitus lege ꝓcludit.eius ex hac vita trāsit⁹.sine graui formi dine non audit.Porro qꝝ terreni ꝑncipes regni sui q̄sq⁹ vt dictū est.limitib⁹ includunt causa nō est,cur ꝑ alienas mundi ꝑuincias eoꝝ obit⁹ dif fundat.Papa vero qꝝ solus est oīm eccliaꝝ vni uersal̄ ꝑlatus.cuꝝ luce ꝑuat mors eius ꝑ ampla terraꝝ regna diffundit.Et sicut sol qꝝ sol⁹ lucet. si eclipsim forte sustiet.p̄sto necesse ē vt tenebras totus vbiq⁹ mund⁹ incurrat.Sic papa cū ex hac vita recedit.ilico qꝝ vn⁹ i mundo est,longinqua regnoꝝ spacia morti eius fama ꝓcurrit.Et conse quens est.vt quos tam sublimis singularisq⁹ ꝑ sone casus obturbat,ꝑprie quoq⁹ vocatōnis exi tū tremefact⁹ viscerib⁹ expauescant. Ubi notā dum q̄q⁹ velit omipotens deus romani pontificis vitam hominibus in edificatōne,ꝓdesse.cui⁹ etiaꝝ

mortē decreuit saluti gentiū mīstrare q̄nto studio
dz lucris aiaz dū audiuuit intēdere cuius mors
puidet ad creatorem suū aīmas hoīm reuocare.
vt dum se patrē orbis esse ꝓsiderat. ab impetrāda
tot filijs hereditate desidia nō torpescat. Nec est
illius sapientī sententia. que z alijs psuasionib⁹
cauſ. z ratōnibus iuuari pōt. Primo q̄dez q̄ cū
diuina puidentia nihil i orbe agat cuius legitia
causa nō p̄cedat. pie arbitrandū est. q̄ nō nisi ex
iustis cauſ ī diuina mente recondit. vitā summo
rum pontificū abbreuiat. Et inter ceteras vt rp̄m
imitentī i vite periodo. quē imitari debent i viuē-
di modo. Et vicarius patronū sequat. q̄ intempe
stiue z ī dimidio annoz suorum ab hac luce sub
tractus est. Ipse em̄ dixit Qui mihi mīstrat me se
quatur. Rursus immortal deus iudex rectus vi
tam donat z adimit scōm suam nobis incognitā
iustissimam distributōnem. sed et cum eq̄ssimus
arbiter existat. ita suis mīstris z fidelibus vitam
distribuit. vt nec alter ex recepto beneficō supbi-
at nec alij eius felicitati inuideant. Obliq̄retur
siquidem diuina z equissima distributio. si cun
cta felicia. z prospera que simul singulis denegat
vni concederet. Ea igitur diuina puidentia oia
in mēsura z pondere equās papę vicario suo sū-
mū omniū felicitatū culmē donauit. sz ne tāta fe
licitate intumescat. longā adimit vitā. Ceteris ve
ro mortalibus quod illi vni negauit. recte indul
get. vt ille habeat. quo istos excedat. z isti obtine

ant. de quo ille inuideat. Accedit q̃m cuꝫ omniũ mortaliũ studia ad viuendũ tendant. ordinatissimꝰ deꝰ. vt tam vehemẽs viuẽdi studiũ mors ꝓueniat i eo ꝓsertim qui ceteris potius q̃ꝫ sibi viuere optandꝰ essꝫ. Quare i eo tanto celerius vitã eripit. q̃nto studiosius illã cupit atq̃ custodit. q̃ iurta Gregoriũ. q̃nto mens hũana sep desideria dilatat tanto ad receptõnem effectuuꝫ angustat. Et itez. hec humana vita p momenta deficit. ꝛ cũ plus viuendi desideriũ crescit. ipsa viuẽdi anxietas desiderio terminaꝫ. Quo fit. vt ipi Romani pontifices omia facile agnoscãt. q̃ decipiunturi cogitatõnibꝰ suis dum sibi longã vitã ꝓmittunt Et qui nõ ignorant. q̃ nõ est hoĩs vita eiꝰ. discãt ea desiderare que ꝓsunt. Et dum p potentiã stare seputãt q̃ꝫ facile cadant aduertant. Demũ negat rectissimꝰ deus vicario suo que optat ad eius solius vtilitatem cui donat que sunt ad eius verorem salutẽ. Nam iurta Gregoriũ. multa incommoda incurrũt sepe hoĩes diu viuẽdo. Ex his itaq̃ causis putarũt nõnulli sapiẽtes ꝛ curiosi viri Romanos pontifices nõ diu i pontificatu viuere. An aũt rõnes ipe vrgeant statim subijciemus

Capitulũ quintum de verissimis causis breuitatis vite summorum pontificum. ꝛ an sit veruꝫ vniformiter q̃ parum i papatu viuant. ꝛ an in hoc romani ꝓntifices differunt a ceteris mortalibus.

Rsignate sūt causę ꝛ rōnes breuitatis vite
sūmoꝝ pontificū, put quibusdā sapiētib⁹
placuit. quę si vere ꝛ eremplares. ac rati
oni sat⁹ ꝙsone videant. p eo marie q timorē mor
tis ac ꝛtemptū culmis dignitatū psuadere videā
tur. ꝛ ob eam rem aures demulceant. qꝛ tamen in
mente diuina recondite sūt cui⁹ iudicia vt abiss⁹
multa nobis incognita sūt. Rurs⁹ non auctoꝛita
tib⁹ sacraꝝ scripturaꝝ. sed poti⁹ psuasionib⁹ in-
nituntur. Credim⁹ rōnes ipas non vsqz adeo mili-
tare aut sat⁹ sufficere. vt fari opoꝛteat. statui et cul
mini sūmi pontificat⁹ generalit tributuz esse aut
vniformiter inesse. vt tantū apicē ascēdentes dig
ni aut non digni. sancti aut reprobi. p eo soluz q
in pontificat⁹ culmie sedent vita longa. aut alias
eis a diuina puidentia destinata frustrari debēt.
ne āt eos imitemur q dū aliena refellūt sua nō cō
pbant. alti⁹ rem ipsam repetentes pluris ꝛ nr̄o iu
dicio veridicis fūdamentis deducem⁹. alienū esse
a facti veritate cunctis videlicet sūmis pontificib⁹
vniformit insitū ꝛ proꝛiū esse. vt paꝝ in pontifi
catu viuant. Idqz nedū alienū a rei veritate. sed
nec recta fide foꝛe credendū arbitramur. q animo i
eaipsa viuendi ꝙditōne. aut breui aut longeua.
ipsos sūmos pontifices a ceteris homib⁹ nō dif-
ferre. Et si foꝛte vt plurimū diuti⁹ eos in pontifi-
catu viuere nō cernam⁹ id non ex natura. aut in-
felicitate status siue dignitatis apostolice. sed aliū
de veluti in ceteris mortalib⁹ contingere. Dedu-

temus igit̃ ꝑmo luce clarius aliũde Romanos
põtifices ⁊ ex aliis potõrib⁹ ⁊ notõribus cauſis
diutius nõ viuere. In ſequẽti vero capitl̃o breui
compendio rõnes afferemus. q̃re ſũmo pontifi-
catui nõ inſit vniformit̃. vt illũ aſſequẽtes paruꝫ
viuant. Primo igit̃ putam⁹ facti ꝓpoſitũ ve-
ritate carere q̃nimo ſi ſũmoꝝ pontificũ annalia.
ſi illoꝝ aſſumptõnũ tpa. ſi etates animo recenſea-
mus vtiq; repimus eoſdẽ pontifices nonmodo
breuiori ſed longiore tpe ceteris fidelib⁹ viriſſe.
Quippe cum vt plurimũ nõ niſi ſenes ac nature
etat̃ viri. ſed ⁊ valitudinarij ad ſummũ eligãtur
pontificiũ. qd mirũ ſi paꝝ i papatu ſedeãt. q diu
ante illũ vixerunt. Nihilomin⁹ plurios ĩ ſenectu
te aſſumptos legimus diu ſediſſe. Linus em̃ duo
decem annis virit in papatu. Cletus totidẽ. Leo
q̃rtus licet ſener. xv. annis Fabian⁹. xviij. Paſca
lis et Damaſus. Virgili⁹. Innocenti⁹ atq; Libe
rius totidem. Leo quart⁹ licet lõgeuus etate ⁊ va
litudinari⁹ foret. cum cathedrã aſcẽdit viginti tñ
annis ꝓfuit. Alexander. xxj. Beatus vero Silue
ſter. xxiij. ãnis ſedit. Rurſ⁹ Adrian⁹ ꝑm⁹. xxiiij.
vno minus mẽſe ꝓſedit. Leo vero ꝑmus. xxv. feli-
citer ꝓfuit annis. ſub quo ycomenica apud Cal-
cedoniã fuerũt ⁊ gregata concilia Quid igit̃ ſibi
vult illoꝝ inſulla poſitõ. q cuncti cathedra Pe-
tri ſedẽtib⁹ vitã adimunt. cum tamẽ vn⁹ homis
ad oñs. ꝓpoſitõne habita plus ceteris viuere cõ
ꝑbeñ. niſi velimus eos ſoluꝫq; Petri cathedrã

tenent longiore vitꝫ ꝑ ceteris viuere. aut forte ve
limus illos tunc naturaliꝫ nasci tunc viuere inci
pere. cuꝫ assummunt̃ Aut forte conqueramur. ex
empligra. Lalixtũ scd̃m. lxx. assumptũ annũ pre-
matureraptum. qꝛ quadriennio fere tantum ꝑse
dit ꝙbus illud nicodemi in euãgelio. facere simꝫ
z vere dici potest quomodo em̃ homo põt renas-
ci cuꝫ sit senex. aut quomodo viuere incipiet his
cui naturaliꝫ viuere desinendũ esset. Sati igitur
vt putam⁹ viuunt summi põtifices si recte viuũt.
longeue ꝑsident si diu se viuere et ꝑesse arbitran
tur. Sed nisi fallimur ideo nõnulli sũmi pontifi
ces mori ꝑmature arbitrant̃. qꝛ citi⁹ q̃z vellent. sꝫ
forte tardius q̃z debent moriunt̃. Mira certe res
est. Uolũt sũmi pontifices ꝑceptũ a deo esse vt vi
uant. sed volũt ꝙdam viuere vt preceptuꝫ est. Re
cte igitur cum eis agit diuina prouidentia ꝙ in eo
rum vite cupiditaꝫ penam tanto celerius rapiun
tur. quanto vt predirimus vitam cupiũt atq̃z cu
stodiunt. quia vt inquit Gregorius male viuunt
qui diu se victuros desiderant. Et Socrates di-
cebat. Uinere non meretur cui nihil est in mente
nisi vt viuat. de quo tangemus infra in capitulo
septimo. Si igitur recte. si vere atq̃z catholice in
ea re loquẽdũ ẽ. idubie fatẽdũ erit breuitatẽ aut
lõgitudinẽ vite põtificis siꝯ z cuiusuis alteri⁹ ex
illi⁹ ꝑsona aut ꝓpa natura pẽdere. nõ ꝙdẽ ex sta
tu. sꝫ ex reatu. ñ ex põtificatu sꝫ ex actu nec ex digi
tate sꝫ vite q̃litate nec ex culmis excellentia sꝫ ꝙd

animi indigentia. Et vt paucis agam⁹. tres arbi
tramur potissimas atq; vrgentissimas breuitatis
vite quorundā pontificū causas rōnesq; cōmu
nes omibus. nō plus sūmoꝝ pōtificū q̄ ĩfimo
rū hoīm. Quaꝝ pma ē natura discōueniēs. Se
cunda culpa puniēs. Tercia curaꝝ turba vitam
minuēs. Prima siquidē causa naturalē discōue:
nientia. Cum em̄ sūmus pōtifex. veluti ceteri ho
mines ex quatuor sit elementō compact⁹. natura
in eis vim suam equo exercet vibramine nisi for:
te summi pontifices cōtendāt a natura ipa se ex
emptos esse. idq; ipi sumope optarent. vt corpis
dolores ⁊ cruciatus vitarent. Constat aūt langio
ris ⁊ breuioris vite causā naturalē fore. Naꝝ Au
gustino teste ⁊ si i manu dei sit omis vita et mors
ipse tñ nature plasmator sic cuncta gubernat ⁊ re
git. vt naturā mor⁹ suos naturales exercere sinat
Causa igit̄ naturalē longioris aut breuioris vite
homis. scd̄m quorundā philosophoꝝ sententiā
spūs siue aer est. eo q̄ illū videam⁹ instrumentū
esse vtutū operatiuū. ⁊ vite inductiuuꝝ. q̄re scd̄m
spūs ꝓportōnem. sic ꝓportionatur ⁊ vita quan:
doquidem paucus existit. tunc debilitando vitā
abbreuiat sicut i melancolicis. quādo vero vul:
tus eo casu exsufflando calorez extinguit. veluti
ventum videmus extinguere lampadem. Cū aūt
grossus erit. vtiq; vtutū vitaliū opatōnes impe
dit sicut ⁊ quando est nimis exilis. tūc em̄ de faci
li spirat. quo fit vt vitam abbreuiet ⁊ morte indu

cat. Aristotiles ꝛ alioꝝ philosophantiū scola ꝓ indubitata ꝯclusione retinēt. calidū et humidū ꝓncipia ꝛ causas forelongioris ꝛ breuioris vite hominū. q̄nto em̄ tpe calidū in humido nō ꝯsūpto aut nō depꝛauato valet subsistere. ꝛ quāto tpe humidū reduci potest atq; a calido cōuerti. tāto tpe indubitāt vita cuiusuis mortal' durat. Que siq̄dem mensura circa tria potissime attendit'. videlicet circa q̄ntitatē. item circa q̄litatem ip̄i⁹ calidi ꝛ humidi. tercio sc̄dm qualitatē membꝛoꝝ atq; vasoꝝ in q̄bus opat'. put lat⁹ i libꝛo de mortе et vita philosoph⁹ tradit. Q̄n igitur in humano coꝛpe adest illa disc̄ueniētia. aut cōtingit caliditat' ꝛ siccitat' excessus ip̄o humido radicali. aut consumpto aut depꝛauato. necesse est vt vita hominis abbꝛeuiet'. Contingit aūt variis ex causis excessus ip̄e siue hūoris depꝛauatō sc̄dm naturaliū ꝛ medicoꝝ traditōnes. Jd tm̄ facili⁹ in ꝓncipibus cōspicimus q̄ putant se ita esse domios stomachoꝝ ꝛ neutꝝ suoꝝ. sicut et oīm subditorū. Quotidie siq̄dem p̄cōsis atq; splendidis sapidisq; cibis variisq; modis pꝛeparat' passim vescunt'. vinoꝝq; varietate potant'. Et q̄ maioꝛe quātitate sumit'. quod auidius ꝛ sapidius deuoratur. necesse est ex multoꝝ diuersoꝝumq; varietate grauetur stomach⁹. Quo fit. vt edendo edendi appetitus amittat'. generenturq; ventositates inflatōnes in ventre. tremoꝛes in membꝛis ac febꝛes. ꝛ tandem p̄matura moꝛs accidat. Dinc

Aristotiles de secreti secreto ꝛ ad Alexandrū. Nihil est inqt. qđ magis vitā ꝓlonget q̄ꝫ cauere a superfluitate ciboꝝ. Nec ē qđ magis abbreuiet q̄ꝫ comestionez comestioni superaddere. Ypocras em̄ a deo dietas seruabat vt debilitatē corpis ex industria sustineret. malens debil' viuere q̄ꝫ robust⁹ ꝛ pinguis mori. Dicebat em̄. qz malebat commedere vt viueret. q̄ꝫ viuere vt cōmederet. Addens. qz alimenta hom̄ibus natura dedit ꝓpter durabilitatē. non durabilitatē ꝓpter cibū. Hinc sapiens Salomon ait. Equa vita hom̄ibus in sobrietate ꝛ q̄ abstinens ē adijciet ꝛ vitā. Falsę igit̄ culpa persone dignitati attribuit̄. idigne summi pontificatus dignitas ꝓpter ventris ingluuiē diffamatur. Sed rectus est deus ꝛ rectū iudiciū suū. pena certe tenet autoꝛes suos. qz scriptū ē. Aia. id est vita que peccauerit ipsa morieť. ꝛ ꝓsonum rōni ē. vt q̄ peccat i vitā ꝓpam i ea puniat̄. Ridiculū ergo videť asserere mortales ꝛ nat̄ales hoies ꝺtermiatū quēdā statū aut dignitat̄ culmē assequētes. a legib⁹ nature ereptos foꝛe ꝛ p̄sertim summi dei vicariū. hoiem puꝝ ꝛ nature subditum. q̄ quāto deo primioꝛ exist̄it. tanto legib⁹ nature vt legibus patroni sui astringit̄. Natura em̄ lex dei est. qua ei⁹ vicarius ligatur. Scđam ꝛ p̄ncipalē causam breuitat̄ vite summoꝝ pontificuz sicut ꝛ ceteroꝝ hominū culpā punientē dirimus. Nihil em̄ magis vitam hominum abbreuiat q̄ꝫ peccatū. id q̄ꝫ plurimis diuis testimonijs comꝓbat̄. quod i eisđ

roma is pontificibus facile reperiri libet. Nam ad quendaz ex summis z veteribus sacerdotib⁹ q̃ tipum pro eo tempore summorum pontificum gerebat. deũ per prophetaz dixisse legimus. Precepta mea cor tuum custodiant. longitudinẽ em̃ dierz z annos vite z pacem apponent tibi. Demũ in expresso alibi summo pontifici longa a deo vita ꝓmissa est. Siq̃dem alius ꝓpheta summum sacerdotem designans. super aspidem inq̃t z basiliscum ambulabis. z conculcabis. leonem z draconem. z statim subdit. eripiam eum z glorificabo eum ac longitudie dierum adimplebo eum. Nec abre q̃dem cum em̃ scriptum sit qr opus iusticie vita est merito sancti iustiq̃ pontifices longa ꝑfruũtur vita. Unde alibi scribitur. Si i lege mea ambulaueris. longos faciam dies tuos. Et iterũ Querite deum et viuet. Iniusti vero z reprobi e- uestigio vita ꝓuantur. qr ad omnes illa vox dicta est. Uiri iniqui non dimidiabunt dies suos. Et rursuz iiusti mox sicut honorificati fuerit z exaltati deficient Et alibi Uidi impium exaltatum et eleuatum sicut cedrum. z transiui et ecce non erat que siq̃dem antoritas ꝓpe summum pontificem signat cum dicit exaltatum sicut cedrum que cunctas plantas eminentia et altitudie vicit Talibus certe ꝛminat̃ ꝓpheta dicens. Fient dies eius pauci. z epi̇scopatũ ei⁹ accipiet alt̃. Uñ vita homis pulcre Augustinus inquit. media ẽ inter vitam peccantium hominuz z innocentum z an

gelor. Si viuit homo scm carnē peccatoribus compat q non dimidiabunt dies suos. Si viuit scm spm. p diuturnā vitā angel ꝯpat. Sz dicet qspiam plerunqꝫ reprobi et iniusti diutius. boni vero partius viuūt. Qd et fateor. t antiqua querela est t pphet t sanctis viris deo soli reseruata. quantū tñ ipa diuina puidētia sancti suis intelligere nosseqꝫ p misit illud vtriqꝫ cōuenit. Illis ne amplius peccent istis. qd sibi expedit. Non em eis mors ipa pena est sz remediū. vt molestie t mundi miserie que eos pmunt t alias vinci nō poterāt vite sue breuitate vincant. scm Ambro. Uñ Seneca Que videt i tempestiua mors iusti est completa vita. q miseria z finis ē. Quare subdit Rudis sat videt tyrānus. cum potiꝰ a pena liberat quē punire se credit. Rapiunt igit boni pōtifices vt reḑescant a laboribꝰ suis. et ne malicia mutet intellectū illor. Adde q scm Bregorium papam de seloquentē. Quos dā magis delectet pgere ꝗꝫ manere. magis citius puenire ꝗꝫ morari. ne dum oblectent. in via obliuiscant qd desiderant i patria. Et itez idez Bregoriꝰ. Aliqñ secreto iudicio agit vt electoz vita abbreuiet. ne viam p patria diligamꝰ. Ut igit paucis agamus tunc sūmi pontifices summi erunt tunc felices. tunc vere beati. tunc gliam tūc famā dilatant. tunc nomen ppetuant. tunc longos t incolumes videbūt dies. si eccl'ie cui p sunt. pmouēt honorem. si fidem quā exaltari, pfessi sunt augere conant. si mores.

emendant. si supbos humiliant. si exaltant hũi-
les. si sunt munifici i egenos. in copiosos fruga
liores. si sapientiã. si ꝟtutes ꝑmio. si vicia equa
penaꝝ lance compẽsant. si iusticia vsq; quaq; á-
bulat ante eos ⁊ imponũt in via prudẽtie cũctos
suos gressus. si tyrannidez virilit̃ repmant si ad
pacẽ orbis iuigilant. si ab oibus extremis equo
spacio discedunt si cessat in eis ꝑdigalitas. abest
omis auaricia. qꝛ illa ecclesiam vastat hec gloriã
metiri ꝟitatẽ non põt. Scriptũ est. Qui oditauа-
ritiã longi fient dies eius. Terciam causã bre
uitatis vite summoꝝ pontificũ nõ q̃dem iꝑm pon
tificatũ direrim. sed vrgentiũ atq; ꝑmentium tur
bã curaꝝ ac assiduã mentis agitatõnem. qꝛ scrip-
tum est. Tristis spũs exsiccat ossa. Et itez. Depri
mit terrena inhabitatõ sensũ multa cogitantem.
Dinc Augusti. sup illo verbo. Jaco. quarto Vi-
ta nostra vapoꝛ est ad modicũ parens. ait. Lure
ꝛ assidue cogitatõnes coꝛpus extenuant. ⁊ mentis
fatigatões reꝝq; inextricabiles questiões hũoꝛes
omniũ membroꝝ exsiccant. frequẽtia hoim moꝛ
bidat. tristicie ꝛ summunt. negocõꝝq; sollicitu
do coartat. Dinc ⁊ Cassiodoꝛus. Nihil est quod
vite hominis magis officiat ⁊ dies eius abbreui
etq; tristicia mentis. languoꝛ animi ⁊ rez sollicitu
do multaꝝ. Nam sicut teste Sapiente Letus ani
mus floridam reddit faciem et sicut iocunditas
coꝛdis vita est consummata hominis. ita antius
⁊ curis fatiga. ꝛ animꝰ coꝛpꝰ macerat ⁊ vires mi-

nuit. humidū ꝙ sumit. caliditatē auget vna cū sic citate. Ex qua re appetit ꝙ perdit. ꝛ tandē mors ac celleratur. vt pauloante ī ꝑma naturali causa de: duximus. Has igit putam⁹ causas verissimas. has rōnes. hec funda mēta. breuitat⁹ vite summo rū pōtificū. Non q̄dem ip̄ius culmis statū ꝛ emi nentiā que sancta ē ꝛ i nullo peccauit. sed qui ea abutitur.

Capitl̄m sextū in quo assignant causē ꝛ rōnes q̄re illoꝝ opinio non sit tenenda. q̄ putant sum: mis pontificib⁹ bonis ꝛ reprobis vniformit⁹ insi tum ꝛ ꝑpr̄ium esse vt in pontificatu paꝝ viuant.

Q Etez vt huic articulo finē dem us. ne de illoꝝ sim⁹ numero q̄ ab aliis mature tra dita leuit refellunt. nec causas reddunt. breui rōnes. et motiua adducemus q̄bus aptissi me ꝓbant opinionē non esse ferendā. nec recta fi de tenendā videlicet sūmis pōtificib⁹ vniformit⁹ insitū esse. vt paꝝ ī pontificatu viuāt. Primo igit idipsum probant ea que supra tetigim⁹. Se: cūdo q̄dem q̄ facti veritas longe alit rem demō strat Tercō ea vite breuitas q̄ tenus nostrā teniet noticiā in nulla alia toti⁹ orbis monarchia impe rio aut p̄incipatu eccl̄iastico aut mūdano repitur. q̄nimo si veteris legis sūmos pōtifices reges mo narchas recolere libet. nō eos tali lege taliq⁹ cen sura ꝙstrictos reperim⁹. velut de Melchisedech. Moyse Aaron Heliazaro ꝛ pluris qui longo ad

modū tpe in sūmo sacerdotō vixerūt. vt i p̄ceden
ti capitulo tactū est. Quarto qz nisi fallimur q̄ vi
te breuis necessitatē summis pōtificib⁹ imponūt
deū arguūt acceptorē p̄sonaz. Nā cū oim hoim
vt scriptū est vita est in volūtate dei. in quo oīs
viuim⁹ mouemur z sumus. et ita iudicat magnū
sicut paruū. qz scriptū est. Pusillū et magnū ip̄e
fecit. z equalit cura ē deo de omnibus. q̄nimo de
homis vita loquēs ꝓpheta ait. Non accipit p̄so
nā p̄ncipis. Et itez. Non subtrahit p̄sonā cuius
q̄z dñs q ē omniū dñator. Subtraheret ita q̄z per
sonā si p̄mature vite eius p̄sidentē cuiꝰ q̄z alios
vita p̄uaret atq̄z a terra subtraheret Qui iuto nō ē
verisimile sed a veritate alienū deum cuiꝰ cura ē
de sua ecclia. de qua ꝓ ꝓpheta dixerat. Quid po
tui facere vineę mee z non feci. velle quoiusmodo
parare occasionē scismatiꝰ et piculis. atq̄z eam
desidijs z diuisionib⁹ patenter exponere qd esset
si lege eterna z vniformit ordinasset. vicarios eiꝰ
in terris p̄ ceteris hominib⁹ parū victuros Ex cre
bris em̄ huius sedis vacatōib⁹ scismata pleraq̄z
pericula ecclie imminere z sepe accidere p̄spicuū
est. Absit em̄ a diuia bonitate vt hoc fatigiū apo
stolice sedis a deo pro communi ecclesie vtilitate
eiusq̄z vnitate institutum. in eius dissidium peri
culum z detrimentuz conuerteret. z ex eo statu ne
cessario scismata proueniunt. z in quo sedentes
necessario breui viuendū est. Nam vt ait Hiero
nimus in remedium scismatis actum est vt vnus

o nibus ꝑsit. Et ob eam rem sanctoꝝ viroꝝ tra-
ditõnes ⁊ sacri canones vacatõnes huius sedis
⁊ obitꝰ summoꝝ pontificũ plurimũ formidarũt
Serto absit ꝙ ecclia dei ĩ traditõnibꝰ ⁊ consue-
tudibus suis quoiusmodo erret. que spũsancto
regit. Jpa tñ ꝙ totũ mundũ diffusa sñ intermissi
ne ꝑ vita ⁊ incolumitate romani põtificis ad de-
um assidue orat. Nam vt pulcre canõ sancti Bo-
nifacij martiris ꝑ Romani pontificis vita atqꝫ
ꝑpetuo statu vniuersitas fideliuꝫ tanto instantiꝰ
orat quãto suam salutẽ post deũ ex illius incolu
mitate animaduertit propensius pendere. Dec
sunt verba canonis. Ecce formalia que omnem
dubitatõnem tollũt. erraret vtiqꝫ ecclesia ⁊ im p:
uide ageret. atqꝫ deo ꝓtradiceret orando ꝑ illius
longa vita et incolumitate. q̃ ex diuina dispositõ
ne que eum voluit ⁊ presciuit paꝝ viuere. ⁊ sic ne
cessario breui moriturꝰ ẽ. Septio, ꝙbãt ex ea bre-
uitate certa necessitate moriẽdi aufertur summo
põtifici magna vtilitas sed et grãde meritũ. quod
ex incertitudie tpis mortꝭ cuncti fidelibꝰ prouenit
Nam vt inqt Bregorii. sup illo verbo. Qua hora
non putatis ⁊c. tp̃us mortis ideo dñs nobis voluit
esse ignotũ. vt sp possit esse suspectũ. ⁊ dum illud
tp̃s p̃uidere non possumꝰ. ad mortẽ sñ intermissi
one ꝑparemur. Si ergo papa paꝝ se viuere sciret.
ꝑ ꝓsequẽs mortẽ p̃uidere posset quo fieret vt fru-
straret tanto bono videlicꝫ timore mortꝭ. q̃ scd̃m
Bregoriũ. tanto plus mors timet. quanto minus

ꝑuideri potest. Preterea cum papa sit i statu om
nũ ꝓfectissimo. indignũ ẽ vt ꝓpter eandẽ ꝓfectõ
nẽ alio, primo bono puer videlicz grãdi merito
qꝺ er longa vita iustis, pueit. Quanto cm̃ iustis
viris magis ꝓlongat vita corꝑal'. tanto felicior
reddit i effectu ꝑmij salutaris. Nam teste Augu.
stino. hec vallis miserie fit eis vallis vbertati bo,
noz spũaliũ. Fit etiam campus certaminis z pu
gne victoriose. Est em̃ vita nr̃a ſm Bernardũ lo=
cus lucrationis Ea de re Paulus longã vitã op
tauit simul z procurauit. cũm submissus sporta
per muz ꝓsecutoris insidias declinauit. Demq;
ip̃e christꝰ dulcissime matri sue posteriꝰ passionez
longaz vitã, ꝑmisit pariter z donauit. Sed z Jo-
hanni euangeliste quẽrꝑus plurimũ diligebat z
ad apostolũ vocauit non tm̃ sm̃ suo z plurimoruz
ꝓfectu ad centesimũ vsq; annũ vno min9 vitam
plõgauit. Qꝺ ergo xp̃s dilectis suis ꝑmisit dona:
uit atq; laudauit. idipm vicario suo negare non
debet, ꝓ illius amplioꝛi merito z sue ecclesie vtili
tate. Octauo hec pontificis moꝛs quã p̃matura
dicũt. aut ẽ i illi9 penã. aut i premiũ. aut est ꝓpriũ
cathadre. Non qꝑ penam qꝛ nullus, sm̃ culpa
punit̃. Scriptuz est em̃. Ablita te dñe vt ꝓdas iu
stũ cũ impio. Justꝰ ergo z recꝰ pontifex si parũ i
pontificatu viueret puniret̃ sm̃ culpa. quod est in
ꝓueniens. Sed z alia rõne hec breuitas vite nec
in penaz nec i premium esse potest. qꝛ ex eo quod
necessario futuz est quod qs vitare non valz nõ

consequitur nec penam nec pmium scom Augustinum. Si vero sedi annexū est tunc sequaī absurdum necesse est. vt videlicet aliū de cōi ex volūtate ppria qs mereaī aut demereaī. cōsequaī penā aut pmium. Adde qz christus Romanā ecclesiā instituit duraturā vsqz in finē seculi Indignum itaqz videī vt in sede ppetua sedens breuiꝰ viueret cōi ceteris ppbanis z tpalibꝰ cathedris sedētes. imo congruum esset vt longioris essent vite. z quod eis a natura pueuit. deus cuius est vicarius non auferat. In conueniēs ēm videī vt pre sidens in sanctissima cathedra diminutōnē vite suscipiat a cathedra. quā bene viuēdo honorat. z in ea viuens fidelibus proficit. Sed neqz ē largitati diuine consentaneuz vt abbreuiata sit manus eius ī vicario et ministro suo. De quo vt supra tetigimꝰ. p phetā pmissuz est qz si in pceptis suis ambularet. eriperet eum z glorificaret eum z lōgitudine diez impleret illū. Confirmanī pdicta. qz si pontificatus esset ppriū viuere. papa dei vicarius z minister esset peioris z durioris conditionis cōi ceteri homies. z hoc in duobus. Primo cum ceteris imo oībus hoībus adeo dictum sit. Ecce dedi ante faciē tuā vitā z mortem bonuz z malū. Si vniformiter breuis esset mors pape· auferetur ei illud beneficiū z istud bonū. vt sit ante faciē eius vita z mors. Secūdo cū deus in dicta autoritate appellet vitā bonū z mortē malū. tunc ea sola ratōne qz eius est vicarius z minister reci-

peret. ab eo odia ꝛ mala. cum potius bona sum-
mere deberet. qꝛ scriptū est. Qui ei ministrat vita
viuet. Et itez. Ministros eius non derelinquet.
Absit em̄ vt deus reddat pro bono malum.

Capitulū septimū in quo respondet motiuis
illoꝝ q̄ direrūt papā paꝝ viuere in papatu ꝛ quo
sensu sit intelligenda p̄dicta opinio. ꝛ quō cū ve
ritate possit saluari.

Postremo vt de statu Romani pōtificis
nos absoluamus. q̄q̄ ex supradicti lu
culenter responsuꝝ sit rōnib⁹ ꝛ motiuis
in principio adducti. q bus alicq̄ sapientes ꝛ cōtem
platiui p̄suadere potuꝝ q̄q̄ pbare visi sunt roma-
nis pontificibus vniformit̄ datū esse. vt paruꝝ in
papatu viuant. nihilominꝰ ptic̄larius satisfaci
emus p̄dict̄ rationib⁹. Deinde vt morē p̄dict̄ sa-
piēt̄ib⁹ geramꝰ q̄ positionem hmōi affirmarūt de
ducemꝰ breuissime quo intellectu. quo sensu ea-
dem positō intelligenda sit. videlicet Romanos
pōtifices non diu in papatu viuere. Primo igit̄
dicemus rationes psuasiones ꝛ motiua p̄dictoꝝ
scribentium ad vnum tantū fundamentū referri.
Aiunt em̄ vtile esse fidelib⁹ Romanoꝝ pontifi-
cum breuem habere vitam. pro eo maxime quia
illius breuis periodus ceteris fidelibus terroꝛ ē.
vt sese ad mortē parēt agantq̄ de commissis pe
nitentiam. Rursus vt dignitatum culmina faci-
lius cōtemnant. que oia vnico verbo soluūt. Di

rimus ei q̃ hac vtilitate ex tali verisimili timore
puenięti nõ eget ecclia. p̃sertim cuz illius exp̃sso
dispendio z vnitati incõmodo ac capitis nr̃i cre
bra piculosaq̃ subtractõe longe siqdẽ magis ter
roris atq̃ timoris mortalib⁹ er multorũ q̃ vni⁹
interitu incutit. Plusq̃ meroris z plurimoꝝ flo
rẽtiũ iuuenũ p̃matura morte ꝯcipim⁹ q̃ er senis
vniius naturali morte maris curis et sollicitudi;
bus cõstipati. Ad ꝯemptũ vero dignitatum alia
nobis sũt tradita efficatõra documenta. Adde q̃
illaꝝ natura potius q̃ possidentiũ mors ad eaꝝ
ꝯemptũ iducere videt. Cui⁹ illa teste Boecio cõ
tẽnendi summa rõ est. q̃ recte supanda est digni:
tas quã maligni plerũq̃ assequnt̃ z q̃ plurima
picula comitant̃. Cetere vero rõnes. pluasiones
verius sũt que ꝯrarijs z potõrib⁹ psuasionib⁹
tollunt̃. Accedam⁹ ad scdm quod polliciti sum⁹.
videlicz discutere z declarare quo sensu intelligẽ
da sit p̃dicta ꝯclusio eorũ q̃ dixerunt, Romanos
pontifices vniuersiter parum viuere in papatu.
Dicimus igitur q̃ multipliciter predicta positio
ad verum sensuz reduci possit. pro quorum intel
ligentia inferimus breuissimas duas conclusio
nes. Prima est q̃ Roman⁹ pontifex recte et pie p̃
sidens licet paucis annis post papatum in mun
do fuerit longo tamen tempore viuit. cuius ra:
tio est. quia totum tempus sui pontificatus sibi
lucratus est. fuitq̃ sibi idem tempus viuu iu. Se
cunda conclusio est. q̃ si Romanus põtifex non

recte nec pie i papatu vixerit licet centū annis i eo dem pontificatu fuerit. tñ nō diu imo breuissimo tpe censend⁹ est p̄sidere. Cui⁹ ratō est. qr residuū imo totū sui pontificatus mortuū est. Vixit ergo mūdo longo tpe. sed nō deo sed fidelib⁹. sed sibi breuissimo respectu fructuose p̄sidētie. Est ergo intelligenda positō p̄dictor scribentiū scdz hāc vltimā ꝯclusionē. vtputa qr verissimū est q̄ Roman⁹ pontifex non pie nec recte sed inutilit̄ p̄esidens quātocunqz tpe i papatu fuerit paz tñ in effectu viuit. Nam p̄mo sibi modicū vixit. cū totā pene vitam inutilib⁹ occupatōnib⁹ p̄didit. paruz etiā deo vixit quo ad spūalem fructū. Proband⁹ igit̄ ac roborand⁹ ē huiusmodi articul⁹. Primo igit̄ dicimus q̄ Romanus pontifex licet longissimo tpe in papatu p̄fuerit si tñ pluris occupatōnibus inutilib⁹ z curis z solicitudib⁹ terrenis tentus sit paz viuere dicēdus sit. Pro cui⁹ declaratōne p̄supponimus. qr ẏm nostrā Senecā. Non accipim⁹ breue ē vitaz sed fecim⁹. nec inopes eius sumus sed p̄digi. nam veluti ample z regie opes si ad malū dñm venerunt i momento dissipant̄. Si vo licz pauce bono custodi tradite sunt. vsu crescunt. Ita etas nostra bene disponendi longa est. imo si ea vti scimus longissima est. si vero nescim⁹ breuē vitā fecim⁹. Papa igit̄ si inutilit̄ z re p̄hensibilit̄ in papatu viuit. paruz viuit. Nam vt aiunt iuriste. Nihil z inutile comparant̄. z p̄sidere non dicitur q̄ inutiliter p̄sidet. Ait em̄ scriptu-

ra q; conquerebaꝫ sanctus Job. quare impij diu uiuunt. sed statim subijcit. veruntamen non sũt in manu eius bona illius. z numerus dierum illius dimidiatur quasi. d. non repugnat q; diu viuant et modicum viuant. Nam non diu viuunt. q; diu i sua impietate viuunt. q; scriptuz est abhominatõ est deo vita impij. Itaq; quo ad deum et effectualiter paruo tempore viuit. Et hoc ẽ quod sub paucis. sed elegantibus verbis refert sapiẽs Salomon. Ait em̃. Si qd ipiorum longe vite fuerit. i nihilum computabitur. Ex quo patet q; vita eius licet longa. breuissima reputatur. Quod idem Sapiens confirmat. Ait em̃. etas senectus vita imaculata. q; vita longa que p senectutez designaꝫ. prope est vita imaculata. Ex quo seq;tur. q; nõ viuere aut paz viuere censeꝫ. q; inutiliꝫ aut male viuit. Lete; paz viuit papa q; terreis occupatõibꝰ trãsigit tempꝰ. Si em̃ papa ad memoriã reducit quantũ vite sibi auferũt lites iutiles. causaz strepitus. quantum illa officia omniũ reruz que i orbe sunt noticia. quantũ morbi quos ma manu sibi facit. videlicet q; pauciſſimos annos sibi habuit. z parum ac breuiter vsus seipso fuit Quomodo em̃ longo tempore viuit q; non sapiẽtie. non laudat studijs. non paci. non q;eti rp̃iani populi vacat. cum scriptum sit. Eruditõ z sapiẽtia veram vitam tribuit. Non ergo diu viuit cui districtus animꝰ est q; nihil speculatiuũ. nihil intellectuale recipit. sz q;cq;d admittit actiuũ z terre

nũ est. omia velut inculcata ꝓspicit. ꝗnimo vt q̃dam sapiẽs ait. viro occupatissimo nihil minus est q̃z viuere Si vero papa nihil ex suo tpe iutilit labi ꝓmittit. sibiq̃z vacat. eius vita lõgissima ẽ licet paucis sit annis computata. Ita qz vt putam⁹ hic ẽ sensus illius elegantissime Salomonis sẽtentie. Senectus inq̃t venerabil' ẽ. non diuturna nec numero annoz̃ ꝓputata. Ecce inq̃t senect⁹ venerabil' est. non diuturna diu viuendo sz sibi vacando. nõ diuturna pluris annis sed actõnibus sanis. nec nũero ãnoz̃ ꝓputata sed ꝛvtute ꝛ ocio ordiata. Ita q̃z longissimo tpe viuit q̃ breui tẽpore tamẽ si vacans viuit. qz quantumcunq̃z viuit. id sibi totũ ꝛbuit. Romano vero põtifici q̃ populoz̃ curis angit̃. necesse est temp⁹ deficere. qz illi⁹ vitaz ꝑplus tollit ꝛ eripit. quo fit vt parum ille viuere censendus sit. qz nullum aut modicum tempus i suos usus conuertit. Et hoc est qd̃ idez Seneca dicit. Quia d̃cipit̃ qui ꝓpter canos ꝛ rugas in fronte putat diu viriss'e Non em̃ nauigasse putandum est quem seua tempestas a portu huc atq̃z illuc tulit totumq̃z orbem egit. d̃ quo dicere verum est. quia ille non multum fuit peregrinatus. sed plurimum iactatus. Ita q̃z cum Romano põtifici nõ desunt. vt dictũ ẽ. infelices ꝛ miserę solliciturdis causę adeo vt ꝑ tot occupatões nõ soluz vita nõ gerat̃. sz optat̃ ad negociandũ merito tã iutilibus occupatõnibus ꝑssus breuissimo tempore viuit, quia qui omne tempus perdidit par.

uissimo tpe viuit. Adde. qz oīe tps aut fuit. aut est. aut futuꝝ est. Papa eīm si pie non regit. si terrenis occupatōib⁹ deditus nec spūalib⁹ intent⁹ sit. non vacat. respicere p̄terita, ꝛ si vacat molesta est recordatō. Quō eīm iocunde recordaī si ambicioseꝝ cupiuit. si supbe p̄fuit. si arroganī ceteros ꝝ tempsit. si auare ꝝ gregauit. pdige effudit. necesse est vt haꝝ reꝝ memoriā teneat. Nam ois etas aut p̄teritoꝝ obliuiscīt. aut illoꝝ cuꝫ molestia recordaī. Cōstat tīn qz p̄teritū certioꝛ ps nostri temporis. pīns vero temp⁹ pbreue est. anre desinit q̄ꝫ incipiat. solū tamē hoc temp⁹ papa hꝫ. qđ tam breue est. vt teneri non possit. futuꝝ vero dubiuꝫ est. Quo fit vt Romano pōtifici oīe tēpus pbreue sit. Nam pīns tempus, ppter sui breuitateꝫ aut nō sentit aut negligit. futura timet. p̄terita cruciant sic omne temp⁹ breue est. Rursus alio sensu non diu viuit. qz paꝝ viuit. q̄ assiduo timoꝛe mortis astringīt. Facit eīm ipe timoꝛ Romanū pontificē vitam pdere. qz iurta cathonē. Qui metuit moꝛtem qđ viuit pdit idipm. Non sic Aplūs. Paul⁹ timebat moꝛtē. sed plerunq̄ optabat. Ille eīm q̄ pie ꝛ iuste p̄fuit. qz nihil sibi conscius erat intrepide dicebat. Cupio dissolui ꝛ esse cum christo. mori ñ timebat mūdo q̄ optabat christo viuere. sꝫ et alibi vitā penam putabat ꝛ moꝛi lucꝝ. Ad hunc sensum dicebat Sapiens. Quia iustus cito perit. impius autem multo viuit tempoꝛe i malicia sua. Justus in quaꝫ cito moꝛitur qz q̄ꝫ q̄ꝫ paucis

diebus in seculo manserit multo premioꝝ cumulo floruit. Itaqꝫ quo ad numerū dierū breuis eiꝰ fuit vita. sed quo ad fructū ꝛ meritum longissima Nam vt inqt Lipanus. iustus magis letat̄ qꝫ breuem sed bonā vitā egerit. q̄ꝫ qꝫ longā nō viderit. Impius vero longo tpe viuit in malicia sua. qꝛ licet multis ānis in seculo vitā egerit. paruuꝫ tamē fructū pegit. qua de re in effectu breuissimo tempore viuere iudicandꝰ est. Uel alio modo. Impius longo tpe viuit qꝛ cum cogitatōnes suas i longū ordinat dieſqꝫ sibi multos pmittit. meditatō ne ꝛ desiderio suo longo tpe viuit. Uel alio modo. Impius longo tpe viuit. idest toto vite sue tē pore viuit in malicia sua. Totū em̄ tempꝰ vite alicuius licet breue sit multū dicit sibi. veluti alias dicit̄. qꝫ multū dat q̄ totū dat. Nec itelligēda verba sunt vt sanant qꝫ impiꝰ longo anno ꝝ tempore viuat. ne contradicat ꝓphete sentētie q̄ ait. Uiri impij non dimidiabūt dies suos. Deqꝫ alio sē su papa non diu viuit. qꝛ q̄ diu viuere cupit diu viuere non videt̄. Uñ Crisostomꝰ. Maximū vite impedimentū est viuendi cupiditas. Et Cypa nus Illius est in mūdo remanere velle quem mūdus oblectat. Et vt supra diximꝰ cū Gregorio male viuunt q̄ diu se victuros desiderāt. Desideranti eī diu viuere oīs etas breuis videt̄. q̄ppe q̄ nullam mortē diez videre vellet. Non sic vitam cōcupiuit rex ꝛ ꝓpheta Dauid quia enim pie et iuste p̄ fuit. non desiderabat diu viuere. quinimo dole-

bat q̄ incolatus suus, plongat⁹ esset. Cum ergo Romanus pōtifex pie regit. sp̄ in eius meditatione mortē p̄stolat. illā q̄ exoptat quare recte parū viuit. q̄ pax vitam extimat. Non sic de impio de quo ait. Sapiēs. O mors q̄ amara est memoria tua homini iniusto habēti pacē cū substātia sua. Et vt paucis agam⁹ sancti, pphete et q̄ pie popul' p̄fuerūt clamabant desiderātes liberari a carcere mort̄ huius. z tanq̄ inuiti detinerent. volūtarie moriebant. quo fiebat. vt iuxta eor̄ desiderium pax viuerent in seculo Romani vero pontifices econtrario mori timentes. clamant, desiderantes viuere q̄q̄ pluris annis viuāt. cum tamē p̄ter eorū mentē moriunt. nō tanq̄ exeant de vita sed tanq̄ extrahant, clamant paruz vixisse. q̄ nunq̄ mori vellent. Fatemur tñ q̄ si papa ad fructū spiritualē z ad lucr̄ animar̄ ac fidei incrementa occupatōnes recipit. longissime viuit. licet breuissimis dieb⁹ p̄fuerit. Idq̄ aget si iuxta quendā sapientē totius orbis rōes admīstrat. tam parce q̄ alienas. tam diligent̄ q̄ suas. taz religiose q̄ publicas. Longe diffusius q̄ putauimus egim⁹ de Romani pontificis statu illiusq̄ sublimitate z excellētia. necnō d eius ifelicitate. p̄speris z aduersis. dulcib⁹ z amaris. Supest vt transeamus ad statū sequentē p̄fectum z excellentē. videlicet dominor̄ cardinaliū. Deinde ad oēs alios gradus z ordines eccl'iasticī z spū al'stat⁹

Capitl'm octauū de excellētia ꝛ p̄rogatiua sta-
tus ꝛ dignitat' cardinalatus. ꝛ de laudibus ꝛ pre
conijs eius.

CArdinalatus siq̄dem dignitas ꝛ excellē-
tia post summū pontificatū vltra oēs ec-
clesie dignitates supemiet. ac culmē glo
riā ꝛ potentiā obtinet. q̄ppe q̄ eodē sūmi pontifi
cij splēdore chorusc̄at. Quis em̄ radios splendi
dissimi solis ab ei⁹ lucis claritate a gl'ie et laudis
immensitate diuellere conabit'. aut q̄s membra a
corpe. ramos ab arbore sepabit. Nisi forte q̄s di
cat q̄ plurimū inter hos ꝛ illos interest. Trūcata
siq̄dem altissima cedro rami arescunt. enclipsa-
to sole radij densant'. mortificato corpe membra
motu frustrant'. Sz i cardialib⁹ mistici corpis ec
clesie eclipsato morte pōtifice. illoꝝ officiū nō de
crescit. sed dignitas virescit. nō ꝓfundit'. sz magis
diffundit'. quūimo i seipsis tota pene eccl'ie, auto
ritas refundit'. Dum tn̄ agit i humanis illi⁹ ꝛ illo
rū tanq̄ capit⁹ ꝛ mēbroꝝ vna ē laus quoꝝ vna ē
ꝯtus. vna excellētie gl'ia ea dē insperabil' vnitas.
Tanta est em̄ inter Romanū pontificē ꝛ cardina
les cōmunio tanta vnio vt omis sūmi pontifica
tus excellētia et culmis eminētia illoꝝ esse videa
tur vt vnuꝝ corp⁹ reputen̄t. Nec modo vnio inter
eos vnitissima ꝓsistit. q̄nimo vt ita dixerim ea dez
idēptitas adeo vt q̄d vl' fauore vl' odio illā sedez
ꝓcernit. ꝛ cetū cardialiū veluti p̄tes corpis sui tā
gere censenduꝝ sit. Dinc sapientes voluerunt ex-

ea ipsa idemptitate cardinales summo p̄sulī idē
ptitatē aut obedientiā iurare vel p̄stare nō opor-
tere. veluti nec a seipso q̄s fidelitatē req̄rit cuz in
ter petentē et dantē debeat esse distinctō Ea igit̄ ō
re Roman⁹ pontifex ī numero cardinaliū se con
nūerat. sicut impatorē legimus i senatorū nūero
computari. Dij sunt p̄clara ecclīe lumiaria et cā
delabra splendore lucis z decore excellētie radiā
tia. de q̄bus scriptū est. Quia lūiaria cardinū de
derunt lucē. Dij sunt de q̄bus. Zacharias ꝓphe
ta ait. Quia tanq̄ filij splēdoris assistunt domi
natori vniuerse terre. Dij sunt bases et colūne ec
clesie sacrosancte. vtpute q̄ suoz ꝓvtutibus vica
rij Diesu xp̄i latera tenēt. z illius amplissimi ho
stij sunt fortissimi cardies q̄bus totus voluit̄ or
bis. Dij sūt sacerdotes leuitici generis qui excel
lentioze iure q̄q̄ leuitico. idest diuina autoritate ī
executioe pontifical' officij. Romani p̄sul' z apo
stolici throni coadiutores existunt. Dij sunt q̄ vt
nubes volant p altitudinē status z eminentiam
dignitat̄. z quasi colūbe p puritatez ad fenestras
suas id est ad sensuū corporaliū cohertōnez. Dij
sunt magni consiliarij summi pontificis. quorū
sapientia mund⁹ regitur q̄ ex obscuris aperta fa-
ciunt. ex paruis magna. ex ptibus tota. q̄ ī ꝓuato
publicū agunt negociū. z plus vacando vtilitat
afferūt q̄q̄ alij actōnes exercendo. veluti nauē gu
bernātes. licet q̄eti sedeant in pupi. tamen multa
maioza z meliora agunt ceteris nauigātib⁹ z cū-

cta corpis membria mouẽtibus. Ni ex toto orbe terraꝝ pauci ex multꝫ. singulares ex omnib⁹ assũmunt. atqꝫ a vulgarib⁹ officiis educti ad ip̃i⁹ orbis regimẽ euehunt. et i marcido corpe exercẽt mẽtis vires. eo sapiẽtie et prudẽtie magis apti negociis. quo i exercicijs corpis minus possint. Nos gẽtilitas p̃signabat quos ꝓthoflamines appellabat. Nam istoꝝ typũ gerẽtes. magno honoris cumulo fungebant. Et nedũ actu sed habitu et ornatu a ceteris reipublice ducib⁹ differebãt. ꝗppe qꝝ eoꝝ noĩa aureis merito litteris scripta erant. apꝺ quos erat autoritas oĩm gerendoꝝ. Ni sunt p̀ncipes nominati in orbe p̀ncipes leuitaꝝ offerentes sacrificia Ni sunt p̀ncipes ꝗ congregati sunt cum deo Abraham dei vicario p̃e multarũ gentium. Nij sub nr̃o xp̃o optimo imp̃atore p̀ncipes sunt ꝯstituti sup omnẽ terrã. non vtiqꝫ in hac vel illa ciuitate vel ꝓuincia. sed sup omnem terram. Que res agit. vt non de episcopis p̀ncipat⁹ip̃e intelligi debeat ꝗ determĩatas hñt ꝓuicias. Si igit vnius vrbis rectores in sũma gloria habent. ꝙnto erit gl̃iosius totius orbis p̀ncipes fieri. Ni ad statũ ꝓfectũ assumpti xp̃i vicario assistũt. in quo assistentie genere apl̃oꝝ typum rep̃sentãt. atqꝫ assistendo sanctitatẽ participãt. qꝝ scriptũ ẽ Quos elegit appropinq̃bũt ei. et sãctificat̃ i his ꝗ sibi assistũt. Et veluti in celesti ierarchia cherubin atqꝫ seraphin ceteraqꝫ celestiũ spirituũ agmina singulari quadã assistẽtie ꝓrogatiua ceteris ãgelis

missis excellentiora sunt. Nec aliter in ecclia stica ierarchia· cardinales statū assistentiū tenētes ce teris episcopis z ecclesie plat q missoriū statuz ge runt. dignitate z gradu merito p cedunt. Cōgruū em atq; dignū videt. vt veluti Romana eccl'ia p or digniorq; oim existit tanq; dña z magistra. sic et illius ministri singulari q̄dam honoris p roga tiua z dignitat excellētia ceteris p fulgeat Di cer tea cardine nomen ducunt. q; veluti ī materiali stio templi duplex ē cardinuz gen⁹. supius videli cet z inferius. Sic i viuis cardinib⁹ duplex consi stit misteriū superi⁹ z inferius. spūaliū videlicz z tpaliuz sedula admīstratō. Utrunq; igit in hijs cardibus voluit. q; vtrūq; eccl'ie expedire agno scit. diuerso tñ calle. Altex q̄dem vt instrumentū admittitur. altex vt fruct⁹ quei it. Deseruit ancil la domine. z illā sequit z obsequit. Per eosdem certe hostij cardines dña intrat z serua. sz finito ancille misterio aut forte vt altera Agar supbiēte ejicitur ancilla foras. z recūbit dña cū spōso. ser ua non expellit. dum mīstrat. sed festinat q; fuit ideo seruat q; decorat statū dñe. de qua scriptū ē Cū ancill' glorioso ior apparebo. Absit tñ vt filius ancille sit heres cum filio libere dñe. Diuersus ē vtriscq; finis. modesta tpaliū occupatō dum exte riora sñ culpa sollicitat durabiliora ornatōra q; spūalia facit. Sacra em cum auro splendent. sor desciunt sine gemmis. Nec tamē ea temporaliū cura excellentiam aut status pfectōnem in cardi.

nalibus minuit dum non sit affectanda, p libito
sed vtil. sed officiosa, p misterio. q animo plerunq;
perfectionem auget. dum p eadem tpalia, p tmoz
saluti profitetur. Paulus siqdem aliqñ ad tēp⁹
ꝓtemplatione caruit. vt p extrinsecas actiones plu
rimoz, pdesset vtilitatib⁹. Hi sunt alij seraphin
qui ardentes interptant siue sustinentes. qz eoz
assiduo obtuitu z familiari ꝓuersatione frequen
tius sponsi ecclie ardentissime intendūt. et super
eorum humeros nonmodo Romane vrbis sed
orbis vniuersitas z totius eius machine pōdus
insidet. de qbus scriptū ē. Quia domi sunt cardi
nes terre. z posuit sup eos orbem. Hi sūt vigiles
hi custodes, p omnium salute. qz dormientibus
nobis ipsi preuigilant. quasi rationem pro nobis
reddituri. Dum em̄ dormitare eos putamus. vi=
gilant animo. hostium insidias. infidelium ma
chinamenta. z persequentiū eccliam fraudes ex
plorant sagaciter. Hi anticipant consilia malig
nantiū. deprehendūt laqueos. elidūt tendiculas.
retiacla dissipāt. iniq impiorum ꝓsilia frustrañt.
Hi tandem omia tollerant. orantes pro populo
z sancta ciuitate. Uerum quia ecclesia ciuitas ē.
propter collectionem. sponsa propter dilectionem.
grex propter pascua. cardiales ecclesie recte custo
die et concordie inuigilant. quia ciuitas est. In=
uigilant pastui quia grex est. Inuigilant ornatui
quia sponsa est. De quibus propheta ait. Sup
muros tuos constitui custodes. Et iterum Lar=

dines hostioꝝ domus dñi interioris sancti sanc-
toꝝ ꝛ hostioꝝ domus templi ex auro erant puris
simo. Ex his igiꝫ aptissime noscit huiꝰ spūal' sta
tus eminētia sublimitas ꝛ excellentia. illiusqꝫ ne
cessitas ꝛ summa vtilitas Colligit deniqꝫ quāta
sit huiꝰ status felicitas ꝛ cōmoditas. Supest tā
dez vt illius calamitates ꝛ miserias infelicitates
atqꝫ picula breuissime audiamꝰ.

Capitlm nonū de anxietatibꝰ ꝛ aculeis. labo
ribus ꝛ picul' status ꝛ dignitati cardinalatꝰ. ꝛ de
oneribus que incumbunt huic dignitati.

Elix certe ꝛ totiꝰ ꝓsperitatꝭ honoratioꝛ at
f qꝫ beatioꝛ esset cardinea dignitas. ni plu
res longe miserie atqꝫ calamitates illā ꝓ
merent cꝫ felicitatꝭ ꝛ dignitatꝭ cumulus demulce
ret. quo fit. vt q̄ rectꝰ. q̄ iustꝰ q̄ equus hniꝰ rei cen-
soꝛ extiterit. vticꝫ repiret statū illū multꝭ calami-
tatibꝰ ꝛ amaritudinibꝰ resperſū esse. vt de eisīpis
in hoc status culmie sedentibꝰ Augustinꝰ dicere
videat. qꝛ sūmis felicitatibꝰ deus amaritudines
immiscet. vt alia querat felicitas cuius dulcedo
nō ē fallax. Fallax certe istius statꝰ sublimitas ē.
fallax glia si se falli ꝓmiserit. nisi illius dulcia vt
amara consideret. Illa em̄ si mente reuoluerit. ex
perietur vticꝫ qꝛ potius grauat cꝫ subleuet. plus
premat cꝫ premiet. Cuius est ꝓprium teste Cri-
sostomo. vt sic suis applaudat vt noceat sic in
via fortunatos demulceat. vt in fine ꝓniciem ope
retur. Ab inicio siq̄dem ꝓpinat dulcia. vt cū in

ebriati fuerīt letale virus cōmisceat. Jn p̄mis ita q̄ fatemur hūc statū cardineū sublimē fore atq̄ glorioſum. ſi bene in eo voluit orbis. ſi ita eccl̄ie ſtatus voluit vt non poti⁹ inuoluat. ſi in eo iuſticie rectitudo īmobiliter voluit ꝛ ꝑſtanter ferī. vt cum expedit volubiliter p̄maneat. Unī Hieronimus q̄ eodē decore fulgebat de ſe ꝛ illis dicere videtur. Grandis eſt inq̄t dignitas grande officiuz ſi que illo digna ſunt p̄ficim⁹. Et rurſus Letamur de accenſu. ſed nō timem⁹ lapſū. Et ſubdit. Non ei eſt tanti gaudij eterna tenuiſſe. quāti meroris dignitati onera non impleuiſſe. Jtaq̄z vt putam⁹ q̄ in hoc ſtatu letabundi ſedent. letari deſinent ſi illius ſarcinas. ſi onera. ſi miſerias recta mēte pē ſauerīt. idq̄z ſi quā ſupina aut effectata ignorantia ignorare voluerīt. in ea tēpeſtate eos p̄clitari neceſſe ē. Ut ei inq̄t Auguſtin⁹. Eger eo moti p̄pinq̄or eſt. quo a p̄prij morbi cognitōne ē remotior. Agnoſcāt ergo q̄ hoc culmē tenent dignitati natura. qua plerunq̄z poſſeſſor animos per abrupta elatōis rapit. Et q̄ eo q̄ſq̄z extollit quo ſe ſupra alios videt i ſuperbiā ꝛ abuſionē erigit. nō curat p̄deſſe ſz gloriā p̄eſſe. p̄ſumit ſe meliorem q̄ ſe cernit ſupiorē. p̄ores dedignā amicos notos ignorat. contēnit antiquos. vultū auertit ceruicem erigit. grandia loquit. cum exigua operetur. ſublimia meditā. ſubeſſe non patitur. q̄ p̄eſſe molit. Utinam ex conſideratōne veri dominī decreſceret tumor ſue dominatōnis. vt dicere

possz. Nec ambulaui i magnis. nec i mirabilib⁹ sup me. Rursus gl̃iari desinent. si pondus seruitutis si mollem sollicitudinum si turbam curaruz z anxietatuz ad mentē adduxerint. De q̄bus ait Job. Ecce gigātes gemunt sub aquis. Ubi Gregorius. Quāto q̄s altior erigit̃. tāto curis grauioribus⁹ oneratur. Et seq̄tur. Homo in sublime positus. tantos supra se sustinet. quantos dignitate p̄cellit. Idem. O gigantes i eccl̃ia potētes. videlicet cardines. recte gemunt sub aquis id est sub pp̄lis. q̄ scriptū ē. Aque multe populi multi. sub q̄bus cōtremescunt. q̄ illoz assidua cura grauātur z illoz peccata damnant̃. Deniq̄ nō gloriant̃ cardines ipsi. q̄ sponso ecclesie assistunt. eiusq̄ adiutores atq̄ consultores instituti sunt. Si em̄ ad mentis aciē reduxerit. q̄nti laboribus⁹ plena sit acerumnis ea Romani pontificis assistentia ea cōsulendi z iuuandi necessitudo quantisq̄ piculis referta sit illa cōsiderata ad papā primitas. citharа gaudij vertet̃ i luctum. Quanto em̄ lucifer fuit deo p̄pinq̄or. tanto grauius peccauit atq̄ ruit. nimia plerunq̄ p̄pinq̄tas nocet. nec ignis ledit nisi approximantē. Cognoscāt igitur q̄ assistentes sunt. non insistentes. ne dixerim obsistētes. coadiutores. nō impeditores assistentes bono. resistētes malo. applaudentes bonis. impugnantes peruersos. vt sint de q̄bus scriptura ait. Qui assistit assistat q̄si gyon i die vindemie. Gyon cōflictus vel lucta dr. In vindemia gyo mali fructū rapiūt. Qui

igit̃ summo pontifici assistit. ꝛ flictū aggredit̃ cō
tra eos q̄ fidem et eccleſiaꝫ impugnant. Aſſiſtere
ergo q̄ppe ꝛ reſiſtere iuuareq; omī tpe ſunt cardi
nes paratī. nō modo in ꝓſperis ſed aduerſ. ne de
illis Romanꝰ pōtifex recte ꝛ queraī. qꝛ ei aſſiſtūt
nō aūt i ꝓportunitatibꝰ. nō in tribulatōne. Cum
aūt tribulatō, prima eſt. nō ē qui adiuuet. Demū
ꝓpinq̄ ſint vt cōſulant nō vt ꝛſumant. ſicut ſcrip
tum ē. Quos elegit appꝛopinq̄bunt ei nec dereli
quent eum. Utinā q̄ tam primi ſunt in dignitate
ꝓpinqui ſint in ſctītate. vt de eis Romanꝰ ipe pō
tifex recte dicere poſſit. qđ i leuitico ad leuitas di-
cebat ſūmus ſacerdos. Sanctificaboꝛ inq̄ti his
qui appꝛopinquāt mihi. Sed ꝓchdoloꝛ ferēdū
eſt potiꝰ ne nimia ꝓpinquitate ipi draconeſ ſint
iuxta archaꝫ dñi. ne de illis dicat ecclīe ſponſus
Aduerſus me appꝛopinquauerūt. Uideant rur-
ſus qꝛ difficilima res ē tanto tribunali aſſiſtere
difficilius ſic conſulere. vt ſimul poſſint ꝛ place-
ant ꝛ longe oīm difficilimū vt in aſſiſtēdo ſit ani
mus in conſulendo liber. non odio affectui non
paſſioni obnoxius. Nam iuxta quendaꝫ ſapien
tem. apud magnū tribunal difficile ē ſic conſilia
ri. vt ſic in ꝛbo veritas. in ꝛſilio fides in ꝛmiſſo
ſilentiū. Ille ſiquidē teſte Ambroſio recte conſu
lit qui vtiliter aſſiſtit. qui ſeipm formam ꝛ exem-
plum exhibet in doctrina. in grauitate. vt ſit eius
ſermo ſaluber. conſilium vtile. vita honeſta. ſen
tentia decoꝛa. Deniq; quantū cure quantū ſolli

citudinis. quātumcꝫ miſerie. laboꝛis atqꝫ ꝑicu-
li in ea aſſiſtētia vertiſ illud apte indicat. qꝛ q̄cq̄d
egrū q̄cquid marcidū. quicq̄d turbulētū aut iq̄e
tū in oꝛbe erit. totū tribuiſ eis curandū. Quicq̄d
deforꝫatōnis aut moꝛꝫ coꝛruptōnis i mūdo erit
ſūmo pontifici ſimul ꝛ cardinalib⁹ imputaſ. Si
peſtis ſi fames in deū ꝛ ꝓimos fideles peccaue-
rint. ſi vicia exercuerit eis imputabiſ. Qui vt ſcri
ptura ait. comedūt peccata ppl̄oꝛꝫ. Nā iuxta Am
bꝛo. Cū ppl̄s in diſciplina⁹ repitur. ſignuꝫ ē qꝛ
ſacerdotiū non eſt ſanum. Unde Bꝛegorius i q̄
dam omelia. Ubi ſubiect⁹ ex ſua culpa moꝛiſ ibi
is q̄ ꝑ eſt moꝛꝭ cauſa inuenitur Et vt paucis aga
mus. tot ſūt cardinaliū miſerie ꝛ calamitates. tot
mentꝭ ꝛ conſcientie remoꝛſiones. quot ſunt ꝑcep
toꝛum ꝛ rerum eis incumbentiū trāſgreſſiones.
Que omnia enumerare ꝑ cꝫ difficile foꝛet. Lete-
rum congruit gradui. cōgruit oꝛdini cardinaliū.
expedit honoꝛi. ꝓuenit oneri ꝛ ꝑiculo. vt conſide
rent ſe cardies foꝛe atqꝫ cuſtodes hoſtioꝛꝫ dom⁹
dei ꝑ que nemo facile intrat. niſi ꝑ cardinū miſte-
ria. Ad eos igiſ circumſpicere ꝑtinet q̄s ingredi-
tur ꝛ egreditur. Lonenſ itacꝫ vt intrent habētes
veſtes nuptiales. et q̄ digni reputentur claudant
cꝫ indignis. Clauſa erat Hierico vbi poſiti erāt
principes vt viderent iutrantes ꝛ egredientes. ꝛi
libꝛis iudicum. cuſtodes vigilabāt clauꝭ diligē-
tiſſime oſtiis dom⁹ dei Sꝫ caueāt ne claudāt oſtia
his qui intrare deberent pereucientes eos qui fo

ris sūt. quos scriptura ꝓmemorat qꝝ claudūt hos-
stium cum intrinsecꝰ fuerint. Rursus inuigilent
custodie cardines ipsi. Duo em̄ symones eis oc
current assidue inuicē contendētes quos non eq̄
lance amplectant̄. alterꝝ sequant̄. alterꝝ ꝑsequan-
tur. Symonē magum corrumpe nitentē eepellāt
Symonē petrꝝ ei maledicentē admittāt Symo-
nem maguꝫ r filiā eius e jciāt. qꝝ ad eosdē cardi
nes scriptura ait. Claudite hostia. ne sinatis eā in-
trare. Et iterū in libris regū. Eijciā et claudaꝫ ho
stium. Uterq; Symon negociat̄ vt intret sed lon
ge disparit̄ Symon Petrꝰ iniqua domꝰ dei com
mertia damnat. Alt̄ symō admittit. Jlle t̄rena vē
dit vt celestia asseqūt̄. Jste spūalia emit. vt tpalia
adipiscat̄. Jlle dū grat̄ accipit grat̄ dat. iste id pre
cio vēdit qđ p̄cio emit. Symō magꝰ ait. Accipite
nummos vt habeā gr̄e dei largitōnem. Symon
petrus ait. Pecunia tua tecū sit̄ ꝑditōnem. Jlle
nihil habens terreni multū diuini nūeris elargit̄
cum ait. Quicqd habeo tibi do. Jste pluria hñs
nihil dat ꝟtutē. qꝝ estimauit domum dei posse pe
cunia comparari. Intret den q; Symon Petrꝰ.
cuncta visitet. et operet̄ Pellat̄ Symon magꝰ q̄
vulnerat nec medet̄. Jlle claudos sanat r egrotā
tes. iste sanos efficit claudicantes. Jlle curat ali
orū oculos. iste implet suorū loculos. Jlle intret
q̄ ait. Surge r ābula. Alter expellat̄ dicens. Qui
venerit ad me ñ eijciā foras. Jlle i nomīe Jhesu
nazareno suscitat mortuos. hic in nomīe zabuli

mortificat viuos. Demuz expedit cardinalibus iactantiã ꝛ ornatũ exteriorẽ fugere. Non sicut de illoꝝ numero i quibus cernit vestiuz cultus plurimus. ℞ tutum aũt nullus aut exiguus. Dõpa eñ vestiũ toleranda ꝑ tpe. nõ affectãda ꝑ libito ꝑmittenda ꝑ status decentia. dimittenda ꝑ scandalo. Auariciã vt scorpionez cardies fugiant. qꝛ de illis scribit. Dercute cardinẽ ꝛ ꝯmoueañ suplimiaria. qꝛ auaricia i capite ꝛ plateis eoꝝ. propterea nouissima eoꝝ ꝯsumã. Dostauꝝ nõ eãt xp̃z non quesitũ sequañ. affluentiã reꝝ nõ querant nisi ℞ tutũ ꝛ donoꝝ spũaliũ. Uitent mensarũ luxuriẽ. congeriẽ vasoꝝ qꝛ hoc non est ornare ecclesiam. sed spoliare. nõ est decorẽ maiestatẽq; custodire sed ꝓdere. non est defendere sz exponere. Rursus exponãt se murũ ꝑ domo dñi. Ereãt exaduerso potẽtibꝫ seculi. Regibus se exhibeãt imperterritos. vt Johannem iniustis. vt Moysẽ egyptijs fornicatoribus. vt Finees ydolatris. vt Heliam auaris. vt Helizeũ. vt Petrum plasphemantibꝫ. vt Paulũ ꝑsequẽtibꝫ. vulgus nõ spernant sed instruant. diuitez non palpent. sed terreant. pauperẽ nõ grauent sed foueant. dignos promoueant. indignos expellant. Et vt inquit canõ querant eos i ecclesia colũnas erigere. quos plꝫ cognoscant ꝓdesse nõ quos veliꝑ amãt vl̃ quorum sunt precibus ꝛ seruicõ deliniti vel ꝑ quibꝫ vt prelati fiant muneribus ipetrarunt Et cũ apostoloꝝm typum teneant. distribuatur dignitas

ꝑ meritis non ꝑ volitꝫ. distribuant vnicuiqꝫ ꝓut opus est. non sibi sed ppło. Juuenes doceat non exaltent. minas p̀ncipū nō paueant sed ꝛtēnant. ecclesias non spoliēt sed oꝛnent. marsubia nō exhauriant. sed coꝛda reficiant ꝛ crimina coꝛrigant studiosos diligāt. ignoꝛantes ignoꝛent. qꝛ scriptum ē. Ignoꝛans ignoꝛabiꝫ. De dote vidue et patrimonio crucifixi paupes pascant. nō ī cōspectu ho īm sed dei. Nec rep̄hendimus quosdaꝫ q̄ pauculas escas egenis eroganꝫ. que de sua ꝛ suoꝛuꝫ superstent mensa sꝫ eos inculpamus q̄ p̄cōsioꝛa recondunt. moꝛe illoꝛuꝫ de q̄bus Matheus ait. Quia decinant mentam ꝛ anetū ac ciminū. et reliquunt que grauioꝛa sunt. qm̄ hec oportet facere ꝛ illa non obmittere. Jubent̄ deniqꝫ cardines viriliꝫ stare ꝓ afflictꝫ. ꝛ iudicare eq̄tatem ꝓ mansuetis terre. Jubent̄ deniqꝫ vacare moꝛꝛ coꝛrectōni. insistere cōcoꝛdie inuigilare paci. infideliū expugnatōni ꝛ fidei argumento intendere. eamqꝫ vsqꝫ ad sanguinē tueri. in cuiꝰ typo rubei pilei insignijs decoraṅ. Sint deniqꝫ in loquendo modesti. in aduersitate securi. in ꝓsperitate deuoti ī hospicio non dissoluti. in cōuiuio nō effusi. Demū sint pōtifici fideles. infidelibꝰ cōportabiles sint ad petendū verecundi. an negandū iusta difficiles. Sint grati postq̄ acceperit. sint largissimi exhibitoꝛes. ꝛ pcissimi ꝓmissoꝛes. Et vt finē ꝓ bis sꝫ nō mēti doloꝛi ponamus tales interius exteriusq̄ cardies existāt. q̄les se velle esse ꝓfessi sunt.

Talcs sibi apparcant q̃les ab homibus reputa:
ri cupiũt. Hoc sit illis pudor. alios esse et alios
apparere. Fuere q̃dem multi q̃bus expediens mi
nime fuit apparere z ꝓspici. Sz ꝓdolor ĩomissa
tu exprimur alios esse. alios apparere. vt illud an
teclaudiani apud oms vex sit. Quia aliquãdo
non sunt homines qꝺ videnꝺ Sepe xo pluris sũt
q̃z appareant vt glie eis sit ascendisse. Postremo
id vellem cardinaliũ cordibꝰ semp defixum sit. q̃
si tandem diuerb illecebris delitescũt. nec eis one
ra incumbentia ptimescũt. vereor ne illud Amos
pphete audiãt. Stridebunt inq̃t cardines domꝰ
dei in illa die. Et itex illud Isaie. Sup muros tu
os ꝓstitui custodes. ipi vero sicut locuste vineaz
depasti sunt.

Capitlm decimũ de sublimitate excellẽtia z di
gnitate statꝰ patriarchax. archiepox. episcopox.
ꝑlatox ꝑsbiterox z mĩstrox ecclie z de ꝓfectione
statꝰ eorum.

Cogit ordo pollicitꝰ vt attingamꝰ ceteros
statꝰ ierarchicos vite spũal. videlicz pri:
archarum. archiepox. episcopox. archi
dyaconox. curatox. z aliox clericox sub eccle
stico ordine degentiũ. Cuius statꝰ dignitas et ex:
cellentia non satis a mortalibus laudari. extolli et
commendari. potest. Conficeremus q̃dem mag:
na volumia si ea omia adducereꝰ. que illoruz
excellentiã z sublimitatẽ demonstrant. Pauca
tamen sub quodam breui epilogo perstringemꝰ.

q̄ntum p̄ſertim ad ꝓpoſiti ratiõnē ꝑtinet. qm̄ lati
us excellētiam huius stat⁹ deducim⁹ in libro de-
fenſorij ſtatus eccl̄iaſtici. vbi p̄dicta ꝫ ꝓbam⁹
non ſolū ex fundamēt⁹ iuris natural' ſed teſtimo
nijs ꝫ exemplis veteris legis. ac etiā ex ipſa genti
liū obſeruātia. necnō teſtimonijs noue et euāge
lice legis. ꝫ demum autoritatib⁹ ꝫ fundamēt⁹ iu
ris humani. Nam vt cetera taceaꝫ q̄s dubitat pō
tificalē ac ſacerdotalē dignitatē p̄ncipiū ſūpſiſ-
ſe ex ipſo naturali iure. quo vt inq̄t philoſophus
in pollitic̄is. hoīes naturaliť inclinanť ad ſacrifi
cia. q̄ non niſi p̄ pontifices ꝫ ſacerdotes. etiaꝫ
ipa antiq̄tas inſtituēda celebrandaq̄ durit. Sꝫ
ꝫ illa gentilitas naturali iuri innitens. hanc pōti
ficū ꝫ ſacerdotū ſummā ſup oīs mortales dig-
nitatē ꝫ excellētiā nedum inſtituit. ſed humili ac
deuota obſeruatōne ꝓfeſſa eſt. Nam vt Plutar-
cho placuit ꝫ Policrat⁹ refert apud gētiles eos
q̄ religionis cultui p̄erant. quos pontifices ap
pellabant. quaſi typum anime in corpe humano
tenentes. ſup oīes mortales venerabanť. eiiſq̄
ſubijciebāť. Sicut itaq̄ aia totius corpis habet
p̄ncipatū. cunctaq̄ mēbra vegetat eiq̄ obſequū
tur. ꝫ illoꝝ gerit p̄ncipatū. ita pontifices quos ip
ſe Plutarchus etiam p̄fectos diuino cultui vo-
cat. toti corpis communitati p̄ſint oportet. ſub-
dens. quia ꝫ auguſtus ceſar ſacroꝝ pontifi cum
eouſq̄ ſubiectus fuit. donec ꝫ ipſe. ne cui mor-
talī ſubeſſet. veſtalis creatus eſt pontifex. Demuꝫ

in ipa veteri lege hic excellentissim⁹ ordo inchoa
tus est. z in noua pleni⁹ confirmatus. vt inqt Ysi
dorus. Nam sancti doctores sacrificiū z p conse
quens sacerdotium ab Abel z Chayn incepisse
aiunt qui primo sancrificauerunt deo. Unde cre
ditur. Adaz in spiritu z iussu dñi docuisse filios
sacrificare deo. quare dicunt ordinez sacerdotij
tunc ꝑmo incepisse. Sed putam⁹ vtrūqz recte sta
reposse. qm̄ ante veterē legē sacerdotiū z sacrifici
um incepit a ꝑmo parente Adam z filijs eius. vi
delicz implicite z sub q̄dam figura. Sub lege ve
ro explicite et expresse iussu domini incepit ab Aa
rō. Alij a Melchisedech. iurta illō. Tu es sacer-
dos i etnū scōz ordinē melchisedech Sed vt diri
mus sub lege Aaron ꝑmus iubente dño victias
obtulit. vt inqt Ysidorus. Quocunqz modo sit
er ipius tpis ꝑmitate z diumitate ac instituentis
excellētia z sancti stat⁹ sanctitas atqz sublimitas
aptissime ꝓbat. Demū vero ipa pontifical et
sacerdotalis excellentia et sanctimonia er hoc ag
noscit qm̄ sublimiori noie cqz cogitari pōt in sacra
scriptura episcopi. sacerdotes z ecclie ministri no
minant. Appellant ei dij. Unde in exodo scribit
Diis non detrahes. Per deos epos z sacerdo-
tes intelligens vt ait quidam canon. Rursus or
do ac status ipe in co eminentissimus atqz sanc-
tissimus est. quia typum tenent celestis ierarchie
Nam ipsi ecclesie mīnistri ecclīastican confician
ierarchiā. Ipsi quoqz in sortē dei electi sūt. et ipe

sors illoꝝ est. Ipsi denicꝫ tante excellētie ⁊ dignitat̄ existunt. vt merito a cunct̄ seculi pncipibus ⁊ xp̄iane fidei cultoribꝫ patres appellant̄. Unde Gregorius. Quis dubitet eccl̄iastici ordinis viros venerādos fore. quos regū ⁊ pncipū omniū qꝫ fideliū patres vt magistros censeri compertū est. Et sequit̄. nonne mirabil̄ insanie esse videtur si filius patrē discipulus magistꝝ nō honoret. ⁊ iniquis obligatōnibꝫ illū potestati sue subijcere a quo credit nō solū in t̄ra sed in cel̄ ligari posse ⁊ solui. Et itez idem Gregorius circa pncipiuz pastoral̄ inqt honor ⁊ sublimitas nullis poterit cōparatōnibus adequari. Si regū fulgori cōpares ⁊ pncipū dyademati. longe inferius erit qꝫ si plū bi metallū. ⁊ auri fulgorē cōpares Quippe cum videamus regum colla ⁊ pncipū submitti genibꝫ sacerdotū ⁊ osculata eoꝝ dextera oratōibꝫ eorū credāt se ꝓtineri. Et Ambro. i pastorali. Magna ē excellētia ⁊ sublimitas epoꝝ que sicut maxima ē. ita maximā debet habere cautelam. qz honor grandis grandiori debet sollicitudine circū. uallari. Et rursus idem Ambrosius. Nihil in seculo excellentius sacerdotibus. nihil episcopis sublimius reperiri potest. vt. cum dignitatem eoruz oculis demonstramus. digne noscamus q̄d sumus ⁊ quid sumus professione actōe etiam demōstrem⁹ ne sit grad⁹ excels⁹ ⁊ deforis excess⁹ Denicꝫ. Johā. criso. h⁹ stat⁹ gradū ⁊ excellentia signās ait. Sacerdotib⁹. eccl̄ie de⁹ cūctos voluit eē

subiectos. ad quos vniuersa que in ecclesia occurrunt voluit pertinere. Et Augustinꝰ clericoꝝ statū z ecclesiastici ordinis sublimitatē et sanctimoniā designans ait ad Mauriciū Sacerdotibus z leuitis ecclesie non exterrena potestate dñs noster sed excellenti potentia, ppter eū cuiꝰ serui sūt ita eis dominat. vt debitā eis cuncti reuerentiam impendant. Et subdit. Nam in diuinis eloquijs ecclīastici ordinis clerici et sacerdotes aliqñ dij aliqñ angeli vocant. Nam z ad Moysen de eo q̄ ad iura deducendus erat dicit. Applica eū ad deos. videlicet ad sacerdotes. Et rursus scriptū est. Dijs non detrahas z seculi sacerdotibꝰ. Et iterū. Ego dixi dij estis. Et pphēta ait. Labia sacerdotis custodiunt scientiā. z legem de ore eius requirāt q2 angelus dñi exercituū est. Quid ergo mirꝝ si reges si pncipes si cuncti fideles eos honorent. q̄bus suo eloq̄o honorē tribuēs. aut āgelos aut christos aut deos deus ipse appellat. Grandis ergo est excellētia status z ordis p̄sbiteroꝝ z pōtificū. veluti q̄ eiꝰ lo cū tenēt sup t̄rā q̄ celū z t̄rā ꝰdidit z omīa que in eis sunt. quibus tantam tribuit potestatem. vt quos ipi absoluūt vel ligant super terrā ip̄e ligatos solutosq̄ habet in cel̄ dicente eis saluatore. Quoꝝ remiseritis peccata remittuntur eis. Sed quid de huius ecclīastici statꝰ dignitate z excellentia dicere phas est. potius certe tempus q̄ dicendi materia deest.

Capitulū vndecimū de differētia z cōparatōe ecclesiasticoꝝ. videlicet epōꝝ z alioꝝ inferioꝝ p latoꝝ z clericorum inter se ad inuicez z q̄s gradꝰ altero sit dignior z pfectior.

EXigit ergo idem ordo pollicitꝰ vt ecclia sticorū siue clericoꝝ ordinē inter se iui: cem discernamus z ꝓparemꝰ. qđ breuis sime tanq̄ manifestū absoluemꝰ. Alicq̄ em̄ in mi noribꝰ ordinibus sūt ꝓstituti. alicq̄ subdyaconi. alii dyaconi. alii p̄sbiteri. alii epi. alii archiepi et p̄riarche. Inter quos longa valde differentia est. Nam etiā ex xpi institutōne maiorū et minoꝝ sa cerdotū discretō facta ē. qñ apl̄os tanq̄ maiores z septuagita duos discipulos quasi minores sa: cerdotes instituit. vt patz Luce decio. Ubi glosa q̄ sicut in apl̄is forma epōꝝ. sic in septuaginta: duobꝰ forma p̄sbiterorū quasi scdi ordinis est p scripta. Postea aūt apostoli hāc formam secuti sunt. z in singul̄ ciuitatibus epos i parrochijs p̄ sbiteros ordinauerūt. Procedente vero tpe z cre scēte messe dñi. apl̄i ordinauerūt dyaconos. quo rū maximꝰ fuit Stephanus. Subdyaconos ve ro z alios miores ordines ecclesia p tpis discur: sum sibi cōstituit. q̄uis nonnulli dicant subdya conatū ab apl̄is fuisse institutum. sed p eos inter sacros nō numeratum. postea tamen ab ecclesia aggregatum. Uerumtamen Dyonisius q̄ Pau: li discipulꝰ fuit. i ecclīastica ierarchia tres tantuz ordines describit. episcoporum p̄sbiterorū z dy:

aconoꝝ. Epiſcopoꝝ ordinē dicit maximuꝫ ꝛ pfectiuū. ꝓſbiteroꝝ illuiatiuū. dyaconoꝝ purgatiuum. Nec ſolū diſtinguitur quo ad ſublimitatē et excellentiā q̄ntum ad pfectōnem ſtatus nō pro excellentia ꝛ p̄rogatiua dignitat̄. ſz ꝓut iuducit ſeruitutē ꝓpter deū appoſitā ſtatui libertat̄. Nā ꝟm ſententiā doctoꝝ. circa iſtos gradus tria poſſunt cōſiderari. ſicut trib⁹ modis pfectō star⁹ aut vite ſanctitas acq̄rit̄. Primo pfectō ſtatus ſumitur ꝯmuniter ꝛ large ꝓ act⁹ dilectōnez. Scdo magis ꝓprie. ꝙ officij adminiſtratōnem. Tertō ꝙ ꝓprijſſime. ꝙ voti ꝑpetuā obligatōnez. Primo igitur modo omnes i caritate exiſtentes ſunt in pfectōnis ſtatu. q̄ vt Aplus ait. ſola caritas vinculum ē pfectōnis. Et hoc modo pfectio oponit̄ ruine peccati ꝛ culpe. ſcdm quem modum dicit Aplus Qui exiſtimat ſe ſtare videat ne cadat. Scdo vero modo oēs q̄ aſſumunt̄ ad officia eccliaſtica poſſunt dici eſſe in ſtatu pfectōis reſpectu layco rum. Sunt em̄ ipi quaſi medij inter deū ꝛ pplm. Un̄ q̄nto deo ſunt ꝓpinq̄ores ratōne officij q̄ miniſtrant. tanto pfectōres. Un̄ in canone ſcribitur. Non ſolum epiſcopi ſed preſbiteri ꝛ dyaconi debent magnopere prouidere vt cunctum populum cui preſident obſeruatōne. vita ꝛ doctria excedant. Idetiā agere debent inferiores grad⁹. puta exoꝛciſte. lectoꝛes ꝛ alij. Sed tercō modo ſolum epiſcopi archiēpi et patriarche ac etiam religioſi illi videlicet qui per votum in perpetuam

seruitutem seſe tradunt ad seruiendum christo ꝛ hominibus ꝓpter ipsum in his que sunt circa opera perfectõnis. tales sunt ꝓpissime in perfectõnis statu. Et hoc modo in hac parte accipitur status. vt videlicet sonet in quandam seruitutez oppositam statui libertatꝭ. quia per talem statum fit mutatõ status libertatis in perpetuam christi seruitutez. vt supra diximus. Et hic ꝓprijssime est status perfectõnis vite apostolice in hac parte scõm quem modum accipitur status. ij. que. vj. si quando in causa capitali vel status interpellatũ fuerit non inquit per ꝓcuratores sed per seipos ẽ agendum. Ceteri ergo ministri ecclesie indubie sunt in statu perfectõnis ꝓpter officij ad mĩstratõnem. talis tamen perfectõ status magis accipitur comparatiue q̃ꝫ ꝓprie. Nam canones inferiorum clericorum statum magis appellant gradum q̃ꝫ statum. Unde dicitur in quodam canone. Pro gradu officij vnũquẽq; studere oportet ad meliora. Et hoc dictum sit quantum ad epos ꝛ mĩstros ecclesie inter se ipsos comparatos.

Capitulum duodecimum de plurimis difficultatibus et aculeis. laboribus ꝛ periculis status archiepiscoporum. episcoporum. ꝛ ceterorũ clericorum ꝛ de malis ministris ecclesie ac de multis abusibus vicijs ꝛ inordinatõnibus illorum in genere ꝛ in communi.

Uisa excellentia dignitate et sublimitate status ecclīastici i geneee ac differētia et ꝓpatōne inter se. supest agere in cōmuni de eius piculo aculeis z difficultate. Et adducentur īmediū autoritates z rōnes q̄bus nō inepte ꝓbari videnť hui⁹ status difficultates picula z īcōmoda. Dignum em̄ videť vt si quos ep̄os aut clericos hui⁹ status sublimia z dulcia delectant. amara et aspa moderenť. Neci eo statu securos se reputantes plurimū extollanť. q̄ tam ꝓmi ruine insistūt. In ꝓmis itaq̄ nemo sibi blādiať ex sanctimonia huius eminentī status ecclīastici. nemo certe de eius excellētia extollať. nemo de illius dignitate ꝓfidat. cogitet em̄ qz vt dicit canon nō loca. nō dignitates. nō cathedra statū faciunt sed vita z mores. Uñ ex officō z dignitate non licentiā peccandi sed necessitatē bene viuēdi ecclesiastici viri se nouerint assecutos. nec eremīnētia status audaciā delinquēdi sibi sumant. ꝓ eo maxime. qz vt ip̄cedentib⁹ dixim⁹. null⁹ sctm̄ dubitare debet quē aper tante dignitať attollit. In quo si desunt bona acq̄sita ꝓ meritū. sufficiunt que a loco z cathedra testāť. Et itez. Cathedra aut claros ad hec fastigia erigit. aut q̄ erigunť illustrat. Ad que dicimus plurimū falli eos q̄ de loci dignitate letanť. Nā Symach⁹ papa seipsū ꝺclarās ꝑdicta de illis intelligit q̄ ꝑ bonos actus sanctos ꝑdecessores imitanť. Uñ subdit ꝙ ea que de cathedre sanctitate dixerat. ad illos ꝓtinēt quos cō

uersatõis splendor illumiat. Sz p tãto sctõs vocat qz ppter loci z cathedre sanctitatẽ boni z sancti pſũmuntꝫ. Unꝺ Hieronimꝰ. Nõ sanctoꝝ filij sũt q̃ tenent loca sanctoꝝ. sed q̃ exercẽt opa sãctorũ. Jta qꝫ nõ reddat ecclesiasticos viros securos dignitatꝫ fastigiũ· sz potiꝰ repmat aut humiliet imminẽs ecclĩastici statꝰ piculũ. Unꝺ Grego. Nos q̃ pſumꝰ nõ cathedre. nõ dignitatꝫ. nõ ordis vl̃ gẽtis p̃rogatiua. sed moribꝰ ꝛ fidere debemꝰ. Quia vt inq̃t canõ. nõ dignitates. aut ordies creatori ꝓrimos faciunt. sed nos aut ꝓpria merita ꝛ iungunt aut mala distinguũt. Nõ ergo letenꝫ eꝑi exsecũtate cathedre. nõ sacerdotes cõfidant ex sacerdotij dignitate. sed potiꝰ ꝛtremiscãt ex imminenti calamitate z pculi ꝓnitate. Quid emꝫ dignitas affert si vita obest. Nam teste Grego. q̃d paradiſo altiꝰ atqꝫ dulciꝰ. atqꝫ iocũdiꝰ. Quid celo securiꝰ. z tñ hõ de paradiſo peccãdo. ãgeli de celo ceciderũt. vt posteris cederet i exẽplũ. qz nõ loci nec dignitatꝫ amplitudo securitatẽ tribuat sz vite inocẽtia. Quia vt idẽ Grego. subijcit. Justũ q̃ppe ẽ vt nobilitate loci ac dignitate officij. nõ iueniꝫ q̃ dignitatẽ dei a se abijcit. Unꝺ Crisosto. ad eꝑos de dignitatꝫ excellẽtia se efferẽtes nec illiꝰ iminẽtia picula ꝑuidẽtes. pulcre ait. Uidete inquã fres quõ sedeatꝫ supra cathedrã. nõ locꝰ sanctificat hominẽ sz hõ locũ. nec ois sacerdos sctũs ẽ sz ois sctũs sacerdos. Et seq̃t. Qui bñ sederit sup cathedrã honorem accipit cathedre. Et iterum. Malꝰ sacerdos

ex sacerdotō suo crimē acqrit. ñ dignitatē. Sc̄do ecclīastici statꝰ incommoda ꝛ onera. difficlates ꝛ aculeos erūnas atqꝫ picula. ex ipō noie sat cō phenderepossumꝰ. Si em epi sacerdotes aut clerici nomē solū pterret. ānto amplꝰ ipius rei defectꝰ quā nomē iportat. Ep̄s em supintendēs aut speculatoꝛ dicit. Sacerdos vero dictus q sacra det aut doceat. Clericꝰ ideo appellatꝰ q in dei soꝛtem electus sit. Qui ergo nō supintēdit. q nō speculat. q a longe non pspicit incommoda subditoꝝ nonne epi falsum nomē vsurpat. Sz et q sacra nec dat nec docet nonne falsū sacerdotīi titulū sumit. Clericus ꝛo quomodo soꝛs dei dictus ē. quē mūdus. quē seculū quez deniqꝫ ipe infernꝰ de illo veriꝰ soꝛtiunt. Nos itaqꝫ pulcre Bernardus describit. Mirꝫ est inquit q clerici aliud videri cupiūt qꝫ sint. videlicet habitu milites. que stu clerici actu nentꝫ exhibent. Nō em pugnant vt milites. nec euāgelizant vt clerici. nec laboꝛāt vt ministri. Cuius igit oꝛdinis sunt cum vtriſqꝫ esse cupiunt ꝛ vtrūqꝫ deserunt ꝛ confundunt. Et sequtur vnusqſqꝫ inqt Apostoli in oꝛdine suo resurget. sed isti i quo. certe qꝛ nullū tenent oꝛdinez. sñ oꝛdine pibunt. Et cuz sapiēs deus vt veracit credit. a summo vsqꝫ deoꝛsū nihil inoꝛdiate reliquerit. vereoꝛ certe ñ alibi esse oꝛdinādos qꝫ ibi vbi nullꝰ ordo sed sempiternꝰ hoꝛroꝛ inhabitat. Ad hos p̄terea sic noiatos pastoꝛes ꝛ pastoralē curā deserentes per ꝓpheta deus acerbissime commi

nat̃.ait.eĩ.Si nõ fueris locut⁹ vt se custodiat im
pius a via sua.⁊ ille in iniq̃tate sua moriat̃. sang
uinẽ eius de manu tua exquirã.Quid ergo mai⁹
piculum cogitari põt q̃z aliorum iniquitate dam
nari.In ceteris siq̃dem statibus seu viuendi mo
dis culpa tenet autores suos.quilibet ꝓprio suo
peccato punit̃.q̃ scriptum est.Anima que pecca:
uerit ipsa morietur.In hoc tamen periculoso vi:
uendi genere nedum suo sed alioꝝ scelere pastor
plectitur.Damnantur em̃ pastores populorum
iniquitate.Quis ergo sane mentis ad illud vite
genus aspirat.vt animam suaꝫ teneri obligariq̃z
baratro eligat si alij peccauerint.In exordio hu=
mani generis.Chayn ip̃e licet reprobus.tante ta
men intelligentie fuit.vt vite aliene curam abiice
ret inq̃ens.Nunq̃d ego custos fratris mei sum.
Repellebat ille a se caute fratris curam.ne incau
tius ꝑ fratre teneret̃.Ille etiã vterini fratris curã
recusabat.Nunc ꝓchdolor ad extraneoꝝ curaꝫ
cum apto piculo ꝓperamus.Quis oro tam sibi
impius.q̃s tam sibi oblitus existit.q̃ sponsorem
seu alienevite se cõstitui fideiussorẽ optat q̃ vitã
ꝓpam vix teneri potest.Aut quid tam insanum
quid tam inconsideratum q̃z alienarum culpaꝝ
strictã rõnemꝫ se se redditu⁹ promittere q̃ sua aut
non videt aut nõ intelligit.Quid tam dementie
proximum quam alienorum facinorum fieri dili
gẽs indagator.qui suorum est negligentissimus
inquisitor. Aut quis aliena peccata portare

se pollicet. q̄ suis p̄mit. q̄s purgandi alios onus
suscipit. q̄ purgatore indiget. aut illuminādi plu
rimos officiū accipit q̄ cec⁹ est. Et q̄ se non videt
quō alios considerat. Periculosa certe atq; gra
uis sarcina ē cura pastoris. Naz cuiuslibz ouis
depditō illius piculū ē. ad quem ꝓpheta ait. Et
erit aīa tua ꝓ aīa illius. Demum illius status pe
riculū i eo ꝛspicit. q̄m teste Gregorio. Prelati tot
mortibus digni sunt. quot ad suos subditos per
ditōnis exempla trāsmittūt. Inter cetera ꝙo dete
standa exempla vnū illud ē. quoniā et si scriptuz
sit. seruos dei nō oportet litigare. episcopi tamen
z clerici q̄ spūales sunt. z lites contentōes vitare
speciali⁹ iubentur. Proch pudor tam acerbe. taz
impie. tam crebro litigant, vt om̄s vincant i con
tendendo laycos. z sub colore iusticie obrepit im
pietas. Jam nō modo ꝓ episcopatu litigaī. sz bel
laī. nō modo ꝓ sacerdotō cōtendit sz pugnaī. Et
plerunq; nō sine orbis z vrbis piculo bellaī i ec
clesia. que pacem filijs vt pia mater ꝓmittit. Aiūt
em̄ Gloriam nostram non damus alteri. qui duz
vanam retinent. verā z eternam amittunt. ad glo
riam currunt sed gloria eorum in confusione erit
Christus iubet tunicam proximo dimitti. q̄ppe z
in facie percuti. ne litigent. isti eligunt pcutere q̄̄
parcere. malūt piclitari eccleias q̄̄ nō honorari
Tercio ille hoim status nedum difficil' z laborio
riosus sed z piculosus videtur. er quo plures se
ductores z scismatum semiatores i eccl̄ia oriunt

quos er sacerdotū ꝛ ep̄oꝝ statu ꝓdesse cōperim⁹
Unū Dieronimus. Ueteres pscrutans hystorias
reperire non voleo. alios ecclesiaꝝ dei scidisse. po
pulos seduxisse. p̄ter eos q̄ sacerdotes appellati
sunt. Accedit q̄m ille videt̄ piculosior difficilior
atq̄ incommodior viuēdi modus de quo plures
cadunt ꝛ plures periclitant̄. Constat aūt plures
cadere in via salutis. ꝛ longe plures er statu eccle
siastico periclitari. ꝑp̄ plurima ꝛ p̄sertim pro:
pter tp̄a liū affluentiā. Sicut certe plures deuiāt
in ꝓsperis q̄q̄ in aduerꝺ. de q̄bus putandū ē. pro
phetam dixisse. Cadent a latere tuo mille. et decez
milia a dextris tuis. Dexteram q̄dem honoratio
rem partē episcopi ꝛ p̄lati in ecclesia tenent. ceteri
sinistraꝝ. Si ergo de ceteris statib⁹ ad sinistram
cadent mille. ꝓfecto de istis cadent decem milia.
Quarto eligere curam animaꝝ nihil aliud est q̄q̄
exponere se ad manifesta ꝛ indubitata pericula.
quia vt inquit Gregorius. Talia appetere est mē
tis tempestas. Nam nihil aliud ē potestas culmi
nis q̄q̄ tēpestas mentis. Quis em̄ tam audax aut
verius q̄s tam temerarius ē qui i alto ꝛ tēpestu
oso mari nauigare ꝓperat Quis illius nauis cu
pit fieri gubernator. quā picturā de ꝓmo cōspi
cit Teste Gregorio. Quieto mari imperitus nauta
dirigere pōt turbato aūt tempestat̄ fluctib⁹ etiaꝝ
peritus nauta se cōfundit atqꝝ ꝓturbat. Profec
to nil aliud ē curam animaꝝ suscipere. sacerdo
tum aut pontificatuꝝ sumere. q̄q̄ scient̄ se naufra

gijs mergere. Solent homies de tēpestate in por
tum fugere. Qui vo animaz pastores fieri desi
derāt. de portu in tēpestatē libēter fugiūt. De qb⁹
pphēta dicere videt. Qui descendūt mare i naui
bus facientes opatōnes in aqs multas z descēdūt
vsq ad abyssuz. qm aia in eis tabescit, ppt negō
cioz multipliciū, pcellā. quare turbati sūt z mo
ti sunt sicut ebrius. z tandē omis sapientia eoz
deuorata ē. Uiz certe. sat videt. vt nō satis diffi
cile aut graue videat vni epo vnā anime curam
sumere. nisi oim curas i se suscipiat. Uñ quidaz
sapiens de tam graui sarcina dicebat fortes hūe=
ri q talia sustinent. aut fortē ābitio ad id animos
cogens. vbi futuz piculū sciunt. Qđ si pontifex i
altū se locatū gaudeat. consideret qz tanto ent ei
casus grauioz. Uir em̄ eralto sine labore aut pi=
culo descendit. Sed vt paucis concludam cura
animaz si recte gerit summus est honoz sed sum
mus labor. summū on⁹. summa ⁊ uitus. Si vo
male agit. summū aie piculū summū malum. qz
anceps ex omni parte negociū est. Quinto nō est
ppositō alienū cōsiderare. qm̄ vt ait Crisostom⁹
in canone. hō xp̄ian⁹ fortit cadit in peccatū prop
ter magnitudinē peccati. aut ppter altitudinē dig
nitatis. Dee igit due periclitandi cause ecclesiasti=
cos viros fortit ruere cogunt. Primo magnitu=
do peccati. scient em̄ z ex ꝛtemptu peccant. Nam
q scit volūtatē dñi z non facit iurta ꝛba saluato
ris vapulabit plagis multis. Scdo altitudo digni

tañ. q; quanto dignitas altior. tanto casus grauior. Et teste Gregorio. quanto qs̄ i sede supiori locatus est. tanto i maiori piculo versat. Et Augustinus. Sublimitas honorū magnitudo sceleruz est. Et. Hieronimꝰ. In maiori gradu maior est sine dubio pena. Et itez Crisostimus in canone. Honoris magnitudo his q̄ indigni viuūt honore. maximꝰ cumulus incipit esse penaz. Et iterū Augustinꝰ. Clerici officiuz si pfunctorie geriū nil apud eū miserius tristius z damnabiliꝰ. Sexto. ex ep̄oz z clericoz administratõe. picula difficultates. z incõmoda. aptissime demonstrañ. Non eñ ep̄i z clerici dñi sūt bonoz ecclie. sz eos Hieronimꝰ ait. pcuratores seu dispensatores rerū alienaz. z velut sacrilegos plectẽdos esse si qđ paupib⁹ ẽ erogãdū sibi retinẽt plusq̄z eoz statui sufficit. Quõ ergo securi sūt clerici q̄ n solū ex mala aut desidiosa ad mistratõe sz ex cupida retẽtõe dãnañ. Uñ pulcre ꝺ se z ceteris p̄sbiteris dicebat Hieronimus. Quomodo possumꝰ aliena fideliter distribuere. qui nostra timide reseruamꝰ. Dic Augustinus ad episcopos z presbiteros ait. Esurientium panis est quem tu detines. nudoz vestimentum quod tu recludis. miseroz redemptio ẽ pecunia quam tu refodis. infirmoz solacia sunt delicie quibus tu lasciuis. Tantorum ergo sciens bona te inuadere quantis possis prestare qđ velis. Sed z Bern̄. in epistola ad Fulconem ait. Ne tibi ꝺ pontifex o sacerdos blandiaris quo

tuis contentus alia non arripias Rapis em̃ cuꝫ luxuriaris. vt de altero supbias. de ꝗbus qꝺ̃ ꝑter necessariũ ac simplicẽ victũ retines tuũ non ẽ. rapina est ꝛ sacrilegium. Habentes ¦ inqt Aplus victũ ꝛ vestitum. nõ victũ ꝛ ornatũ. no delicias. nõ vestes. ꝗbus lasciuim⁹. Et itez idem Bernar. ad senonensem archiep̃m. Clamant nudi. clamant famelici. conquerunt̃ paupes. dicunt. dicite pontifices in inferno. ꝗd facit auꝫ. nobis fame frigore miserabilit̃ laborãtibus. Quid ꝙterũt tot imitatoria vel extensa i porticib⁹ vel plicata in manicis. nostꝫ est quod effundit̃. nobis crudelit̃ subtrahit̃ qꝺ̃ inanit̃ expendit̃. Hinc ꝛ Hieronim⁹. pontifices ꝛ clericos cõminans. ait. Ecclesie p̃ncipes ꝗ delicijs affluũt ꝓpheticus sermo describit. ꝙ eijciendi sũt de spaciosis domib⁹ lautisqꝫ ꝙuiuijs. Et sequit̃. Si vis scire quo eijciẽdi sũt in tenebras videlicet exteriores. vbi erit fletus et stridor dentium. Item idem Bernardus ad clericos a t. Multiplica p̃bendas. habe archidiaconatũ. aspira ad episcopatũ. gradati ascende. ꝛ in puncto ad inferos sine omni gradu descendes. Septimo. picula. incõmoda. aculei. ꝛ difficultates huius status ecclesiastici er eo euidentius apparent. quoniã si ꝓphetaꝫ. si patriarchaꝫ. si totius sacre scripture repetunt̃ annalia. nullũ reperiemus genus hoim qꝺ̃ deus vehementius arguat ꝛ seuerus cominet̃ ꝛ crudelius pniat qꝫ pontifices pastores ꝛ sacerdotes. Discurre ꝑ ꝓphetas et

scripturā lege. q̄d audis nisi pastores populi p̄re uaricati sunt in me. ꝓpterea adhuc in iudicio cō tēdā vobiscū. Et itez. Stulte egerūt pastores. Et sequit ꝓpterea euellā eos de tra. Rursus ad eos oēs pastores meos pascit ventꝰ. Et alibi Ue pa storibꝰ q̄ dispergūt gregē meū. Et itez. Ue pasto: bus isrl̄. q̄ pascūt seipsos. Et seq̄tur. Colligā i te pastorē z gregē. Denicꝫ a Johelē ꝓphetā. Trāsi q̄d nisi cōminatōis penas. q̄d nisi clamores plā gentiū sacerdotū z pontificū audis Ait em̄. Plā gite sacerdotes. vlulate mīstri altaris Ausculta Ezechielē. Ue pastoribꝰ israhel q̄ pascūt seipsos. Et itez. Sup pastores iratꝰ ē furor meus. Ma: lachias quoq̄ nō tacet eoz exterminiuz. Ad vos inq̄t sacerdotes q̄ despicit nomē meum. ad vos ē mādatū. O sacerdotes. ecce ego ꝓijciam vobis brachiū ire mee. z dispgā sup vultuz vestz sterc9 Et itez Dedi vos z tēptibiles oibꝰ pplīs. Sed et Amos ꝓpheta. q̄z dure p̄latos z pastores eccleſie z minet audiamꝰ. Ait ei. Ue vobis q̄ opulēti estis in syon z confiditis i monte Samarie optimates ca pita pplōz. ingredientes pompatice domuz dei. q̄ dormitis in lectis eburneis. z lasciuitis instratis vīris. Deinde z tra hꝰ status z vite hoies scriptū ē. Qui cunq̄z desiderauerit p̄matū i tra inueniet z fusio nē in cel̄. Et itez int̄ suos dei nō z putabit q̄ de p̄ matu tractauerit. Sz z xp̄s i euāgelio has ill̄ pe nas z mīatōes z firmat. ait ei. Ue vobis q̄ diligi tis p̄mas cathedras. Sz q̄d hec z memoz amus.

Plena ē sacra scriptura huiusmodi increpatōi-
bus ꝛ ꝯminatōibus. Quis ergo dubitat pcl'osū
difficilē ꝛ cūct' aculeis ꝛ miseriis refertū esse illū
hoim statum. cui tot maledictōnuꝫ ꝛ anathema
tum. tot ꝯminatōnuꝫ genera. tot penaꝝ ꝛ suppli
cioꝝ mala. ꝓphete pⁱarche scti. ipse quoq; deus
in scripturis sanct' imp̄cant. Un̄ Crisosto. sup̄ il
lud. Obedite p̄positⁱ vr̄is. O pōtifex o plate ꝯspi
ce q̄nto igni supponis caput tuū Et subiicit. Mi
roꝛ si quē ꝯtingat saluari de his q̄ p̄incipant' ꝛ pre
sunt in tant' minis ꝛ in tāta pigricia. in tant' increpatōibus. ꝛ in tanta desidia. video tñ currētes et spōte se submittētes in picula ꝯtra quos duriss'imū iudicium his q̄ p̄sunt scꝫ male. De bonis vero scribit' Prouerbioꝝ. xij. Nouit iust' aīas iumētoꝝ suoꝝ. Sꝫ q̄d de piculo ꝛ incōmoditate et aculeis eccl'iastici status dicā cum epis ꝛ clericis ipsa symonia que hereb' appellat'. tam familiaris ꝛ cara sit. vt vix sine illa i domo dñi incedāt. Quibus etiā inuidia domestica. auaricia annexa. libido. ira. ꝛ supbia in rex abūdantia videt'. Sūt in hoc statu pⁱarche pōposi. epi negligētes. decanos tumidus. archidyacon' elatus. canonici extra choꝝ vagātes. vicarius in litib'. tabellio falsus. p̄sbit' imprudēs. curatus ignarus. ꝓfessor leuis. dyaconus euāgelia nesciēs. subdyacun' epistolā ignorat. cātor latrat. thesaurarius fabricaꝫ defraudat. sacerdos sacramēta vēdit. capellan' venal' ꝛ statim latius tangem' i capitul' sequenti

bus. vbi singulariť de quolibz gradu ꝛ officõ ec
clesiastici status succincte agemus.

La. xiij. de dignitate ꝛ ꝓrogatiua officij deco.
natus in ecclesia ꝛ de illius honoꝛe ꝛ veneratõe.
ꝛ de his que ei ꝯpetũt. Demũ de pluribꝰ oneribꝰ.
ꝛ afflictõnibus ac defectibꝰ ꝛ picul' decanoꝝ.

RUdita sunt ꝑconia. laudes nec nõ excel:
lẽtia. ꝑeminẽtia ac sanctimonia statꝰ ec:
clesiastici in genere ꝛ in ꝯmuni. Audita
deniqz sunt eius vite formule. incõmoda. calami
tates. ꝛ miserie. afflictõ:s ꝛ picula. Quo fit. et vt
facile eiusdẽ status dulcia ꝛ amara cuilibet recte
intuẽti patere possunt. Uerũ ꝯqz ea| que in ea re
breui diserta sunt. ad oms ecclie status scdm or:
dinẽ ꝛ officioꝝ differentiam applicari possũt. q̃
oms clericoꝝ nomẽ ꝛ mistroꝝ officiũ in ecclesia
sortiti sunt. Quia tñ pticulariꝰ eꝑos ꝛ ꝑlatos re
spicere videnť. supest vt ad ceteros inferiores ec:
clesie status. gradus. ꝛ ordines. breuis ꝛ singla.
ris ꝑmo decurrat. Cõsuetũ igiť ordinẽ sequẽtes.
vnumquenqz inferioꝝ clericoꝝ gradum siue sta
tum tangemus. et qd laudis. qd excellẽtie. qd vti
litaťi. demum quid calamitaťi. afflictõnis. ꝛ picu
li habeat sed ꝛ quot defectꝰ i eos dãnabiliť com
mittanť. succincte afferemꝰ. Primo igiť postepi
scopũ decanus siue ꝑpositus existit. nec id rõne
caret. qꝛ vt inqt canõ. Calixti pape ꝛ martiris de
canoꝝ dignitas recte maioꝛ post põtificalem ap
pelaťi. Nam decano post pontificẽ maioꝛ ac ꝑn:

cipaliorꝝ cura ꝛ collegij ad̃miſtratõ ꝓgruit. Rurſus ꝓmiorꝝ ẽ ep̃o dignitate ꝛ honore. cui ꝓpinquior ẽ in ꝓſilio ꝛ aſſiſtẽtia. Jp̃e collegiũ necnõ ꝓſonas ac res collegij iudicat ꝛ tueť. Vnde in ero do int̃ iudicãtes vniuerſitatẽ decan⁹ ꝓſtitui iubetur. q̃re ſacri canones venerãdã eam dignitatẽ decreuerũt. Eſt em̃ decan⁹ collegij caput ꝺ quo ſcriptũ ẽ. Cõſtituit eũ dñs i caput. nõ in caudã. qꝺ ceteris corꝑis mẽbris autoritate ꝛ iudicio ꝑcellit. idq; ꝑmitas loci in eccl̃ia indicat. Dabꝫ deniq; decan⁹ in capt̃lo et collegio ꝑmã vocẽ ꝑmas ſalutatões. ꝑmos recubit⁹. Sz iam audi h⁹ dignitatꝭ onera. h⁹ ſtat⁹ calamitates. miſerias. defect⁹. ꝛ ꝑicula. In ꝑmis igiť fateor. grandis ẽ h⁹ ſtat⁹ ꝑrogatiua. Sz vtinã tã bñ huius dignitatꝭ onera agnoſcerent̃. q̃; ipa appetunt̃. Dicã verius. tam vtiliť ei incũbẽtia implerent̃ q̃; ab ꝺoĩbus ſciunt̃. Gaudẽt certe decani ꝛ ꝑpoſiti de honoris excellẽtia. ſz vtinã dignitatẽ ꝛytus ſequereť. Virtus em̃ vt quidã ſapiẽs ait. nõ ſolet eſſe iactatrix aut ſui miratrix ſz alieni imitatrix. nõ de extriſeco honore. ſz ꝺ ꝓſciẽtie onere cogitat. ſi illud delectat. iſtꝺ cruciat. Virtus nõ de ſe confidit nõ arrogat. ſcit hoc eſſe tp̃s militie ꝛ laboris. nõ delectatõnis. nõ põpe ñ faſtus. Fateor deniq; decanus collegij et capitli caput eriſtit. ſz vide ne dignitas ipſa q̃ tãtope delectaris. ꝓterat caput tuũ. Sic age ne ꝺ te eccl̃ia dicat qꝺ ſcriptũ ẽ. Caput meũ doleo. Videat decan⁹ q̃ ſe collegij caput iactat ne ceteri ꝺ im̃p

uido capite capita ſua moueant. Cernat ſi eiꝰ facta ingerũt ꝯ motõnẽ capiti ipplis. qꝛ oñe caput lãguidũ a pede vſqꝫ ad vticẽ nõ ẽ in eo ſanitas. Caueat decanꝰ ne ſit illud caput de quo ſcriptuꝫ eſt. Facti ſũt hoſtes eius in caput eius. Aduertat decanus ne caput ſerpẽti ſit cetera mẽbra nedum vegetãs ſꝫ inficiẽs. qꝛ deus ꝯfringet capita draconũ in aq̃s. verẽdum ẽ plurimũ ne ſint illa capita de q̃bus ſcriptũ ẽ. In vniuerſ capitibus eius caluiciũ id ẽ deformitat vitiũ. Decanus ſiq̃dez ſi recte agat eꝑo odioſus ſit neceſſe ẽ. adeo vt illiꝰ ſit hoſtis ſi collegij amicꝰ eſſe cupit. Si vero a preſule amat. a capitulo odiet. Pro ei eo caput capituli ẽ ꝯſtituꝰ. vt nõnũq̃ cupiditatibꝰ aut eꝑi inſolentijs reſiſtat. q̃ priuilegia. q̃ libertates. q̃ bona. q̃ redditus eccleſie plerũq̃ vſurpat. Ideo certe decanꝰ caput eſt. vt collapſa collegij erigat. ſparſa colligat. recuperdita deformia reformet Caput tũc eſſe deſinit. cum ſingulorꝫ de collegio crimia pellat. ne eorꝫ fauores pdat. atq̃ vt eũ eligãt. honorẽt ꝛ venerent. Sꝫ fateor labijs honorabunt nõ aũo. cor aũt ẽ lõge ab eis. Collegiũ rurſũ regẽdũ decanꝰ ſuſcipit. imo verius ferã indomitã gubernandã. Parua eñ domus egre ꝛ difficulr regit Magna collegia pſertim ſine ſapiẽtia aut virtute tãto regunt difficiliꝰ. q̃nto quot ſũt ſinguli. tot ſingularibꝰ ferunt opiniõibꝰ. Si igit decanꝰ letat de honoris dignitate. metuat onera. metuat picla que ſũt. vt enarrari facile nõ puſſint. Quis

em̃ ẽ decanꝰ q̃ epo nõ sit grauis ꝛ ꝯtumax. q̃n potius contra eũ ꝯspiret. q̃ in eius ꝯtẽptũ nõ abstineta diuinis. qui sigillat litteras sñ capituli ass̃e su. qui sibi cõmunia eccl̃ie appꝛopꝛiat. qui nõ residẽtes agit vt ꝓcipiãt fructꝰ. licꝫ nõ faciẽtes huiitium. qui grauat subditos qui eos nõ defẽdit. qui eos tolerat ꝓ pecunia i peccatꝫ. qui inhoneste icedũt. unhonestiꝰ viuũt. Daucula hꝰ dignitatꝫ onera. picl'a. ꝛ afflictões atq; ꝺfectus enarrauimꝰ qꝛ in sequẽtibus eccl̃ie officijs ꝛ gradibꝰ pluria adducemus que merito eidẽ dignitati aptari possũt Qui igit̃ aures hꝫ audiẽdi audiat. ꝛ int̃ tot picu loꝛ anfractꝰ sit cautus. Facile em̃ vitabit crucia tũ si velit vitare reatum.

La. xiiij. de dignitate ꝛ p̃ogatiua officij archidyaconoꝛ. ac de honoꝛe ꝛ veneratõne ei debit̃ ꝛ de his que ad eũ spectãt. Demũ de pluribꝰ onerib' ꝛ afflictõib' defectib' ꝛ picul'archidyaconoꝛ

Rchidyaconi dignitas nõ paruã in ecclesia militãdi p̃ogatiuã nec infimum honoris gradũ hꝫe dinoscit̃. Ipse em̃ p̃cipuus oculus epi dꝛ. ꝓ eo q; cũcta ad̃ episcopũ spectantia videre ac sollert̃ ꝓuidere teneꝛ̃. veluti qui a canonibus vicarius ẽ illius ꝯstitutus. Ad archidyaconũ siquidẽ p̃ ceteris ecclie gradibus ꝓ singl'ari q̃dã excellẽtia examiare ptinet ordinãdos. idoneosq; admittere. inhabiles ꝙo repellere. Qui vt canões aiũt. p̃lati merito p̃ristit. qꝛ pꝰ epm p̃eminẽtiã. iurisdictõez ꝛ autoꝛitatẽ obtinz

p̃sertim cohertiuā ꝛ ꝓtentõsam. Rursꝰ illi cōsti=
gẽdi atq; visitādi. nõ tam cleꝛ q̃ pplm fas ẽ. Ip
se deniq; p̃sidere dꝫ cū archip̃sbit̃ eligit̃. ipsumq;
iustituit ꝛ p meriti destituit. si ꝓtraria nõ extet cõ
suetudo. Ipse tandẽ tãte dignitat̃ ẽ vt coadiutoꝛ
ep̃i eccl̃ie p̃ncipis recte dicat̃. Sꝫ ꝛ ad eum ptinꝫ
vacãtes custodire eccl̃ias. Erq̃bꝰ p̃fate dignitati
erimius honoꝛ simul ꝛ vtilitas. facile ꝓphendit̃.
Uꝛ audi amara hꝰ status tu q̃ dulcia deguста=
sti. atq; in p̀mis ea repete que supra ꝓxime attuli
mus. signant̃ i p̃cedentibus capitul̃. vbi de ipsis
ꝛ clericis i genere egimus. Sꝫ illa hic insere que
pauloante de decanis dirimus. Adde qꝛ fateoꝛ
archidyaconi ãpla sꝫ ꝛ honoꝛanda ẽ dignitas. si
tu ea dignus exist̃is nõ qua ẽ p̃eminẽtia, si quos
ptãte regis. ⁊ tute p̃emines. Honoꝛis ẽ p̃rogati
ua. si ceteros hũilitate p̃cell̃. Qđ si secul agis. vti
q; epieris illđ sapiẽt̃ senatoꝛis. qꝛ dignitas ipsa
parẽ vicẽ iꝓbis reddit. que nõ tam a possidẽte
deturpat̃. q̃ ipsum deturpat. Deniq; nõ paꝛ eos
curat ipsa assidua diraq; ambientiũ crur. Quis
em̃ ẽ archidyaconus q̃ nõ ꝓpositus aut decanꝰ
ille ep̃s aut archiepiscopus ille p̃riarcha ille car.
dinal̃ ille tandem Romanus pontifex assumi nõ
velit. Quis archidyaconus ꝓficitur. nisi vt po
tẽtioꝛ aut ditioꝛ sit. ꝛ contra iustic̃ie ꝓcepta ꝓ=
esse querat. qui ꝓdesse nescit. et magne classis
gubernacula querat qui paruam scafam dirige
re non nouit. Ta ceo intrinsecas eoꝛum calami=

tates q̄ plerūq; ſpem emūt dignitatū. ⁊ vt q̄dā ſa
piens dicebat. Uertigo ē oīm peſſima. vt ad eam
nūc currāt certatim hoies q̄ fugere iubent. ab hiſ
q; retrahi nō velint que olim aſpnari ⁊ ſueuerūt.
quippe ⁊ debuerūt. Fateor rurſus. archidyaconuſ
oculus ep̄i deſcribit. nō nūq; tñ tales ip̄i p̄ſules
ſūt taleſq; eorūz oculi. vt alt̄ altero orbari vellet
adeo vt ep̄us de eiſip̄ ocul' dicere cogat̄. Cōtene
nebrati ſūt oculi mei. Et itez cū alio ꝓpheta. Ni
hil reſpiciūt oc̄li mei niſi mala q̄bus alius ꝓphe
ta ait. Dedit tibi dñs deficiētes oculos. Et Hie
remias. Oculi eorz pleni ſūt puluere. q̄ apt̄ palpe
bris nihil videant. q; oculos hñt ⁊ nō videbunt.
Quis em̄ ep̄us ꝺ his ocul' gr̄as agit. vt dicere va
leat. Nec elati ſunt oculi mei. qui ita ep̄i ſui negli
gētias ſuppleāt. vt de eis dicat Impfectū meū vi
derūt oculi mei. id eſt archidyaconi. Hi certe ſunt
oculi de quibus ait ꝓpheta. Donā oculos eorz
ſup malū ⁊ nō ſup bonū. Quid em̄ aliud vidēt
archidyaconi niſi mūera Conferūt bñficia nō me
ritorz ſed pecuniarz cumulo. nō ꝟtuti ſz ſāgui:
ni. q̄ ad ſacros ordies deordinādos ordināt im:
plent iutilib⁹ atq; ignaris mīſtris eccl̄ias vt bur
ſas repleāt. Hi ꝓpter obſeq̄a delicta nō rep̄mūt
archas n̄ p̄ſonas viſitāt. nec ad lucrz aīmarz ſed
queſtuz ⁊ grauamē viſitādi officiū ꝟtūt. Hi res
paupm paupib⁹ nō erogāt. ſeſe ſecl̄arib⁹ exhibēt
q̄ cōtēnunt p̄ſbiteros. q̄ ꝓncipū curias ſequunt.
vt ad cathedrā peſtilētie peſtilent̄ aſcedāt. Hi cer

te vt cū ꝓpheta loq̄r viuificāt moꝛituros ⁊ mortificant ꝙicturos. exꝯmūicant sine ꝯgnitõe. absoluũt excõmunicādos. Di magis lauta ꝙuiuia q̄z diuina sequunt officia. Adde q⁊ que ad eos ptinẽt negligunt. aliena vsurpāt. ⁊ cū eoꝛ tota pene iurisdictõ exꝯsuetudine pẽdeat. ꝯtra episcopum ꝓscribũt. i eiꝰ ordinariā messẽ extraordinariā falcem mittũt. Taceo eoꝛ pudicitiā que tanta ẽ vt subditos agat impudicus. q facile maioꝛ sequũtur exẽpla. Ad quos hieremias i trenis ait. Subtrahũt mīstri domꝰ dei a tẽplo auꝛ ⁊ argẽtũ. ⁊ erogãt illud in semetipos. Et seq̄t. Dãt aũt ex illo ꝓstitutꝫ. ⁊ meretrices ornãt. Di nõ liberant ab erugine ⁊ tinea. Illos certe signat. Malachias. Recessistis. in q̄t a via vra. scãdalizati plurios i lege. ꝓpterea dedi vos ꝯtẽptibiles ⁊ hũiles oibus populꝫ. Pauculas certe ex multꝫ hꝰ officij calamitates miserias ⁊ offlictões defectꝰ atq̄z picula enarrauimꝰ. cū longe plura sint q̄z scribere libeat. que cū q̄s in eo ꝯstitutus ordine. secũ ipe ꝯsiderat nihil ẽ cur nõ intus plurimũ crucieꝫ. cuiꝰ aptissimi suut defectus ⁊ pauciss̄imi ꝓfectus. Quare q̄ hꝫ aures audiẽdi audiat. ⁊ in tãti picuꝫ ꝯstitutus sit cautus. nõ em timebit supplicia. si studebit fugare vicia.

La. xv. ꝺ dignitate ⁊ ꝓrogatiua officij cãtoris ꝓmicerij ⁊ de honore ac veneratõne ei debit̄ et de his que ad eũ ptinent. De plurīs onerib⁹ ⁊ calamitatibus defectibus ⁊ picul cãtoꝛ.

Cantor siue p̄micerius singlari hono-ris
& dignitat̄ prerogatiua i ecclesia fūgit̄ cu
ius mīsteriū ad celestes laudes ad cult⁹
diuini augmētū p̄ncipaliter ordinat̄. hic vt ca
nonica tradit institutō. accolitos & ceteros eccl̄e
inferiores gradus ac mīstros. ac diuīa dirigit of
ficia canēdi. legēdi. hymnos & spalmodiā preui
det atq; instituit. Sz & quicq̄d diuine laudis in
cōmuni choro decantat̄. p eum sollicite preordiat̄
psallēdi ordinē. orandi modū ipse cōmittit neg
ligētes aut discolos punit. Et vt paucis agamus
eius oneri incumbit vt diuina officia grauit̄ et
ordīate altissimo p̄soluāt̄ vt iuxta aplm oīa scd̄z
ordinē fiāt in eccl̄ia. Tāto igit̄ cātoris dignitas
apud deū dignior acceptiorq; ē. q̄nto p̄ncipali⁹
celestibus laudib⁹ occupat̄. Nemo em̄ dubitat.
q̄ntū deo nr̄o sit iocūda decora q; laudatō. Dīnc
amico dei Moysi p̄ speciali q̄dā excellētia dictū
ē. Elige ad iudicādū pplm̄ viros q̄ oderūt auari
ciā. Tu āt insiste in his que ad deū sūt. vt laudes
& ceremonias offeras deo tuo. Sz & Isaias sup
cūcta que in eccl̄ia dei geri p̄signabat. modernis
dei mīstris ait. Tu inq̄t bñ cāta frequent̄ cāticū
Et itez̄ scriptura ait. Uociferunt̄ leuite. & ego ex-
audiā eos. Uerbū heu heu direrim. cecidit coro-
na de capite eoz̄. & cant⁹ illoz̄ ihūs ē in luctū. q̄
carmē lugubre in ore eoz̄. Cātores siq̄dē moder
ni i eccl̄ia nec canūt deo laudes. nec vt alij eas p
soluāt efficiūt. quos cōminat̄ scriptūra inq̄ens.

Nõ claudas ora canẽtiũ. deo ei gratũ ẽ obsequi
um eoꝝ. Di ex officõ canere dñt dño. qꝛ bona tri
buit eis. Di neq̃q̃ dicere pñt. Exultabunt labia
mea cum cãtauero tibi. Quõ em̃ tacẽt q̃ cantare
iubenẽ. qb⁹ ꝓpheta ait. Psallite dño in vocifera
tõne. Cantãt plerũq̃. sꝫ nõ cũ grauitate ꝛ mode:
stia. q̃ vtinã ex eoꝝ nũero essent q̃ dicere possent.
In ppꝛo graui laudabo te. Nõ em̃ cantat dño. q̃
ex corde nõ psallit. cui⁹ vie impie sũt ꝛ ad scl̃aria
debaccanẽ. Quẽ ꝛ sil̃es. alius ꝓpheta signat inq̃
ens. Voces ꝛ victie impioꝝ nõ placẽt dño. Et ite
rũ. Cãtica eoꝝ q̃si palus lugẽti. Et rursuꝫ alibi.
Nõ psallebãt ad me i corde suo mĩstri altaris. sꝫ
vlulabãt in cubilib⁹ suis. Quõ em̃ eccl̃ie canto
res septies in die laudẽ dicũt dño q̃ vtinaꝫ semel
choꝝ ingredereñ. Quippe verecundũ hodie pu
tant canere dño q̃ cãtores appellari gestiũt. Op-
positũ opponũt in obiecto. ꝛ mõstro simile temp
tãt cũ cãtores esse volũt. ꝛ cãtare dedignanẽ. Nõ
igiẽ canẽtes aut psallẽtes. sꝫ potius silẽtes dicã:
tur. quare nec vt canentes manducent. quippe vt
silentes mendicẽt. Magna itaq̃ miseria. magna
calamitas. sed ꝛ magnum ꝑiculum est id neglige
gere quod sunt ita agere. ne nomen cõsonet reb⁹.
Canebant enim antiqui eccl̃ie ministri. sed di-
uerso calle. nonnulli enim psallebant cũ gaudio
quia suum persoluebant ministerium. quos rec
ꝛ ꝓpheta signat inquiens. Exultate iusti in dño.
qꝛ rectos dẽt⁊ decantatõ. Alii vero cantabant do

mino corde ⁊ voce nec eos tenebat psallẽdi fasti-
diũ. quos delectabat ꝓ veniẽdi desideriũ. Sic ca
nebat Dauid ingens. Cãtabiles mihi erãt iusti-
ficatões tue in omi tpe Nos certe cantores lau
dat. extollit. ⁊ ꝯmẽdat ecclia. nõ vtiq; eos q̃ totũ
psallendi finẽ in vocis dulcedie collocãt. Qua ꝺ
re sãcti viri et sapiẽtes diuersas circa ecclie cantũ
tulere sentẽtias. Athanasius em̃ medicãs cãtile
nas aĩos hoim plerũq; inanes vanosq; efficere
posse. cauẽdũ cauẽdi vsũ in ecclia interdixit Me
minerat em̃ sctũs vir canẽdi delectatões vanos
nõnunq; gignere ꝯtẽpt⁹. memor mltoꝝ noiatoꝝ
ꝑncipũ q̃ incredibilẽ curã vocis habuere velut ꝺ
Caio cesare legim⁹. Taceo ꝺ Nerone cꝰ vltia vite
sue hora. ꝑma inter querelas q̃s ꝓpinq̃ mors af-
ferebat illa fuit. nõ ꝙ tãtus ꝑnceps sꝫ ꝙ tãt⁹ mu-
sic⁹ piret. Uerunt̃ btissimus p̃sul Ambrosi⁹ pie
tatẽ appetẽs diuiniq; cultus autor ⁊ institutor. vt
in ecclĩa caneret̃ instituit Aureli⁹ ꝙo Augustin⁹
vtrũq; sepassũ ait. difficileq; negociũ iudicauit
vt ĩ libro ꝯfessionũ asserit̃. Adde que dicem⁹ cuꝫ
de canonicis agem⁹. Qui igit̃ aures hꝫ audiẽdi
audiat. ac si int̃ tãta picta ꝯstitut⁹ secure incede
re cupit. agat iuxta p̃cepta sui grad⁹ nec vsq; erit
ei finis prauus.

Ca. xvj. ꝺ dignitate ⁊ honore officii thesaura
rij vl̃ custodis ecclie. ⁊ ꝺ his que od eum ptinent
Demũ de pluris oneribꝰ. ⁊ calamitatibꝰ. afflictõ
nibꝰ. ꝺfectibꝰ ⁊ piculillorꝝ q̃ talia officia hñt.

Thesaurarius siue custos ꝑcipua q̃dã ꝓ
rogatiua. ac honoris ꝑeminẽtia in sacro
sctã eccl̃ia fulgz. Illoꝝ em̃ dignitati ꝛ of
ficio basilicaꝝ ꝑmo incũbit custodia ꝛ tuicõ. ho
stiarioꝝ institutõ. luminariũ incẽsio ꝛ ꝑparatio.
Cura deniq; ꝯficiẽdi ꝯseruandi baptismat̃. dirigẽdi baptisterij. Uasoꝝ quoq; sctõꝝ ac sacerdo
taliũ vestiũ necnõ sacraꝝ reliq̃aꝝ. ꝛ tandẽ totius
eccl̃ie thesauri ad eũ ꝑncipaliꝰ ꝑtinet custodia.
sz ꝛ inẽ eccl̃ie mĩstros ꝑ mõ obsequij ꝛ ꝑsonaruz
differẽtijs redditus et oblatões diuidit. Merito
igit̃ sctã synod⁹ idipsũ dignitat̃ officiũ. vt vnã ec
clesie colũnã sũmo studio eligẽdã honoriq; ha:
bendã decreuit. vt nullus in ea nisi sãctioꝝ ꝛ meli
oꝝ ordinet̃. Sz ordo exigit pollicit⁹. vt h⁹ dignita
tis onera afflictões. et ꝑicula breuissime audia
mus In ꝑmis igit̃ sacrist̃e siue thesaurarij eccl̃ie
aut cuiuslibet reipublice recte stomacho corꝑis
natural̃ ꝯpant̃. Ueluti ei stomach⁹ recipit. q̃ppe
ꝛ ꝯbuat sũma diligẽtia alimẽta hũano corꝑi ne:
cessaria que tñ refũdit ẽ actualit̃ ꝛ effectualit̃ i mẽ:
bra singla. Nec alit̃ thesurarius ꝯbuat eccl̃ie the
sauros. ꝛ sua dispositõne erpẽsaꝝ subsidia infũ
dunt̃. aut in erariũ eccl̃ie. aut in singuloꝝ necessi
tates ꝑncipis aut ꝯmũitat̃ iussu. ꝛ veluti stoma
chus pestifer ẽ q̃ mlta recipit. ꝛ recepta minime re
fũdit in mẽbra ꝑ eoꝝ nutrimẽto. Sic thesaura:
rius aut eccl̃ie custos multa a b eccl̃esia recipiẽs
ꝛ nõ ꝯbuãs. nec eq̃lit̃ ꝑ singuloꝝ vtilitate distri:

buēs pestifer ē. multosq; morbos in corpe ecclie generās. Et de talibus ait Dieremias. Uentrem meū doleo. Et itez Isaias Trāsgressorē ex vētre vocauit te. si vo fidelit̄ ꝓseruat. atq; ꝑ mēbrorūz t ꝓsonarū ecclie q̄litate t p̄sidenti dispositōe vtilit̄ distribuit. tanq; saluberrim⁹ ꝓmendandus ē Dinc Policratus recitat fictaz sed facetā ac vtilem fabulā de altercatōne t discordia inter membra t stomachuz. eo q; ille deuorabat oīes labores eoz. Nam vt ait ecclesiastic⁹ oīs labor hois i ore ipsius. Tandē cū veniss̄ent ad iudiciū corā rōne que erat iudex. t rō iudicass̄ membra nihil debere dare stamacho. Illico membra debilitata sūt. t tremores in cunct̄ mēbris aderāt. q̄re eius mēbris ꝓquerētib⁹. itez rō iudicauit vt alimēta stomacho a mēbris mīstrarent̄. Quo facto membra refocillata sunt. t par ꝓfirmata ē. Et ob eam rem Policrat⁹ subdit. q; thesaurarij ecclesiaz t q̄ p̄ncipū tenēt eraria. nō sibi s̄z ꝓmunitati t totius reipublice corpi coaceruare debēt thesauros ipos t ecclie redditus. Si em̄ aut sibi tenacit̄ cō seruat. aut nimia largitate exinanit⁹ fuerit. nihil habebit q̄d mīstris t ecclie membris distribuat. S̄z iam specialius ad hui⁹ officij labores. difficultates incōmoda atq; p̄icula descēdam⁹. Thesaurarij itaq; siue custodis dignitas fateor per dulcis ē. Idq; eius nomē iudicat ab auro dictū. nec mirz si nomē delectet. cui⁹ rē mortales tā auide p̄q̄rim⁹. Delectātia certe noia s̄z difficilia offi-

cia si recte geranť. alioq̃n piculosa plurimũ atq̃ mortifera. Jocũdũ nomẽ ꝫ mestus effectus atq̃ ꝓmptũ piculũ. si reddẽda ẽ aliq̃n de receptꝫ ratõ. Taceo de neglectu. cuꝫ scriptũ sit. Maledictꝰ hõ q̃ agit opus dñi desidiose. Basilica ꝫ igiť sacroꝫ q̃ vtensiliũ ac vniuersi ecclie thesauri custodia atq̃ cura illiꝰ vnius ꝓchpudor tutõni verecũde cõmittiť. q̃ plerũq̃ sui non rectã gerit custodiã q̃ aut puer ẽ. aut minꝰ ad hoc ydoneꝰ. nec satꝫ notꝰ Et qđ piculosiꝰ ẽ cui nec etas nec ingeniũ. nec mores. nec ĩdustria ad pue domus custodiã satꝫ sufficerẽt. maioris ꝓncipaľq̃ ecclie tẽpla. nõ mõ ťribus munita. sꝫ sãctꝫ ꝑcõsilsq̃ iocalibus ditissima illoꝫq̃ ꝯuatõ intrepide demãdať. Míra ꝯfidẽtia aut magna demẽtia. mirãda facilitas aut stulta securitas. vereor ne hi sint illi custodes quos Daniel signat inq̃ens. Custodes tui q̃si locuste. Sꝫ oro. quo pacto lũiaria in ecclia accẽdent. ne lucis i domo dei desit splẽdor. qui sp obscuri existũt. aut quõ q̃ dormiũt i tenebris ꝛ vmbra mortis alijs lucebũt Quomõ rursus sacra tuetur qui ꝓphana intueť. quõ reliquiaꝫ sctãrũ ꝑcõsa pignora venerabiť. qui oclo nõ vidit nec eius auris audiuit. nec in coꝛ ascẽdit đ reliquijs ꝛ veneratõe sãctorũ. quõ dñicuꝫ corpus reuerenť tenet qui spurcicijs adheret. quomõ sollerť ꝓstabit eractam custodiam ceterarum rerum spũalium. cui assidua est cura rerum secularium. Adde cui sacrarium carcer est altare ecilium. Jubentur siquidem cu:

stodes vt in libris nūeroꝝ legit. excubare i custo
dijs tabernaculi. quippe custodiā ꝓtra custodiā
diligētissime adhibere. Sz hi vt alij filij Deli cō
cubias mittūt ad custodiā domꝰ dei. Deniqꝫ red
ditꝰ ac oblatōnes thesaurariꝰ recipit. q̄s vtinā eq̄
lāce diuideret. Sz forte male direrim. Diuidūt i
quā. sz nō vt apli. put vnicuiqꝫ opꝰ ē sz hñti dāt
z nō habēti subtrahūt id qđ hꝫe debeat. nōuūqꝫ
vero nō ꝟuienti sz absenti t̄buūt. Diuidūt in quā
a fratrꝫ. nō a se. sic ꝓtes distribuūt vt totū retine
ant. erpēsas graues defalcāt. qui lucra sensit. nō
pua damna supportat. qui vltra sortez ertorsit. z
more ꝓditoris dispēsatoris sacꝫ de sacro eripit.
atqꝫ dignitatē emolimentuz i sacrilegiū vertit. Er
quibꝰ huiꝰ officij defectꝰ calamitates z picla fa:
cile ꝟspicies. Si igit aures habes audiēdi. audi
as. z inīt tot discrimia z picla ꝟsatꝰ sis. puidꝰ Tu
tus em̄ i hac via gradieris. si qđ ordo requirit se:
quaris.

La. xvij. de dignitate z p̄rogatiua officij scola
stici in eccl̄ia. z de his que ad officiū spectāt. De:
mū de pluris onerib. afflictōib. z calamitatib.
ac defectib. z picul' scolasticoꝝ.

Scolastici officiū siue dignitas nonmo:
do honorāda sz sūme necessaria i eccl̄ia
forę dinoscit. Ut ei ait Honorꝰ i canōe
Scolaꝝ mḡi velut stelle ippetuas etnitates. do
ctrine lumē infundūt. Nos merito eccl̄ia hono:
rat. atqꝫ p̄bēdis z redditib. nōmodo p̄miat. sed

ditat vt in vna q̄q̄ cathedrali ecclīa clericos ⁊ ce
teros scolares paupes grat̄ instruāt. q̄re illi ea de
re tam opulent̄ ꝓuidet. vt ⁊ docēti releuet̄ neces si
tas. ⁊ via pateat discētibus ad doctrinā. Sz hu:
ius officij calamitas. defect⁹ afflictō. ⁊ piculum
breui audiri pōt. Atq̄ in ꝑmis scolastic⁹ q̄ a sapi
ente scola nomē trahit. nequaq̄ vt puto. tam fa:
stuoso noīe oblectaret̄. si vera sapientia fulgeret
Ut inq̄t laureatus poeta. Nō eget titulus sapien
tia solida ꝑ se ipsā clara ē. Quis lucernā vt vide
atur soli adhibet. plurimi scolastici doctoris aut
magistri dignitate insigniti. cū his titulis obscu
ri ⁊ absq̄ illis clarissimi euasere. Sz vez ē q̄ hō
die mortales titulos querūt nō rē. laudē petunt.
ꝑmiū certe inane. eriguū atq̄ sordidū. Que res
egent̄ ingenij signū ē q̄ vmbris gl̄iari. ac opinio
ne nō veritate duci volūt. Rurs⁹ necesse ē vt illud
noscat q̄ scolastici dignitatē assumit. q̄ docendi
nō lasciuiēdi nomē assumit. Docere em̄ eū opor:
tet nō nuda l̄ra z̄ istrumēta sz mor z̄ ꝑclara docu:
mēta. vt qđ docet in se teneat. Sz ꝓchdolor assu
mūt̄ q̄dē scolastici i hac tp̄is tēpestate ad hmōi ec
clesie officiū vt honoris assequant̄ dignitatē. licz
nullā sciētie habeāt facultatē. Appellant̄ qđ non
sūt. nec vnq̄q̄ didicerūt qđ docere ⁊ tēdunt. Et qđ
verecūdi⁹ dicā ⁊ piculosius ē. qui nusq̄q̄ scolas
viderunt scolas regere ꝓfitent̄. magistri vocant̄
q̄ nondū fuerūt discipuli. Aut si velis mgri sūt er
roris. q̄ nūq̄q̄ fuerūt discipli veritat̄. Dericiā docē

t

di policent̃ q̃ apte ignoꝛantiã ꝓfitent̃. Facundiã dicẽdi hoc officiũ exigit. qui barbarismis vtunt̃ Subtilitatẽ deniq; sacras interp̃tãdi scripturas ea dignitas exq̃rit. q̃ vtinã simplicẽ intelligerent litterã. Magna certe miseria. magna ẽ mgr̃i ꝓfusio id ignoꝛari q̃ vocari delectat. vt recte ei apoꝛstol⁹ dicat. Qui aliũ doces teipsũ nõ doces. Nos q̃dẽ ignoꝛãtie p̃ceptoꝛes monet sapiẽs cũ ait. Ante q̃ loq̃ris ꝛ doceas disce audiẽdo. Quid em̃ tã turpe q̃, pfiteri artẽ quã nunq̃ nouit. ꝛ ineaz cõ mittere que eum decoꝛat. Taceo eoꝝ moꝛes omi sane doctrine aduersos. cum dicat Boetius. vas putridũ coꝛrũpit aq̃s. ꝛ oĩs doctrina vilescit. exi: gnominiosa vita docentẽ. Sz vtinã q̃ p se nõ va lent. p doctos, pbosq; viros explerẽt. Sz veꝝ est q̃ hoc hz' omis ignoꝛãs. vt tales ceteros appetat. doctosq; p seq̃t̃. q̃ non facile p ceteros explet. q̃ ipse oderit. Qui igit̃ hz aures audiẽdi audiat. at q; int̃ tot calamitatũ ꝛ defectuum picula ꝓstitut⁹. sit cautus. q̃ nulla ei nocebit aduersitas. si nul: la dominat̃ iniquitas.

La. xviij. de p̃eminẽtia ꝛ vtilitate officij archi: p̃sbiteri. ꝛ q̃nte sit veneratõnis. ꝛ de his que ei cõ petunt. Demum de plurimis onerib⁹. afflictõib⁹ defectibus ꝛ, pmptis piculis archip̃sbiteroꝝ.

ARchipꝛesbiter non paruaz honoꝛis ꝛ pꝛe: rogatiue gradum in dei ecclesia obtinet. Dicenim maioꝛ p̃sbiteroꝛum dicitur. q̃ il lis pꝛeest. ꝛ in eos iurisdictõnem ꝛ coherciõnem

exercet. cui visitatio vt sacri habent canones. aliquando personarum. regulariter vero ecclesiaꝝ ac fabrice competit. Sed et qua deuotione quo ordine baptismus ceteraqꝫ a presbiteris conferãtur sacramenta. cura ei pertinet. hic ex singulari prerogatiua absente episcopo missas solemnes in ciuitatibus celebrat. sacerdotesqꝫ ad missas ꝛ diuina officia decantanda deputat. Dinc largo nomine prelatus licet ruralis nuncupetur. magna certe dignitas. cui magna committuntur. Uerum quanta sit huius officij et status calamitas quanta afflictõ. quantum periculum ex eo cõspicere libet. quia ipse archipresbiter qui maior presbiteris nominatur. nomen solum retinet. rem autez ipsam diu perdidit ateqꝫ vtinam ceteris presbiteris non minor essz vita ꝛ ydoneitate ipse qui gaudet nominis maioritate. Maiores sunt vt potestatem exerceant. non quidez in rectitudine ꝛ humilitate. sed in rapinis superbia ꝛ abusione. Sacrum est archipresbiteri nomen. sed exercens profanus. clarus titulus. obscura res. magna certe calamitas est. ex dulci fauo amaritudinem fundere. Uisitat archipresbiter qui plerunqꝫ visitandus esset. corrigere contendit qui ad vicia tendit. ecclesias visitat vt eas spoliet. non vt ornet fabrice curam gerit. sed domus sue non murorum templi. Di sunt quos propheta commemorat. Insscitabo pastorem qui delicta non visitet.

Adde. quia si visitant non quidem in virga

iniq̃tates subditoꝝ aut in verberib⁹ peccata eo: rum. nec ea visita tõne q̃ scriptũ ẽ. Requirã oues meas ꝛ visitabo eas sicut pastor visitat suas. sed visitant bursas palpant delicta. q̃ merito audiẽt. Uos dispsistis gregẽ. deiecistis eos ꝛ non visita stis. qđ crassũ ẽ cõmedistis. qđ infirmũ nõ vsita: stis. q̃re inq̃t ppheta. visitabo puaricatõnes sy õ Et itez. Uisitabo sup viros defixos fecibus. vo luptatib⁹. videlicet ꝛ auaricie. Qui igit̃ hz aures audiendi audiat. ꝛ ĩ tanti picul' ꝓstitut⁹ sit caut⁹. agat iurta eius officõ incumbẽtia. ꝛ vitabit cun cta discria nocentia.

La. xix. đ ꝓrogatiua ꝛ magna vtilitate officij canonicoꝝ ꝛ q̃ntuz sit honoris ꝛ reputatõnis. et q̃d eis cõgruat. Demũ de inumeris huius status onerib⁹ ꝛ afflictõibus ꝛ defectibus ꝛ picul'.

Canonic⁹ siẽ honestũ hz nomen. sic saluberrimũ in ecclesia miſteriũ gerit. Dict⁹ ẽ em̃ a canone vel regula que cũcta ordiat ꝛ dirigit. Canonici itaq̃ regulati ꝛ disciplĩati dicunt̃ q̃ppe qz sua electõe regulatõe ac dispositõe epũs eligit̃. q̃ ẽ ⁊ tex ꝛ norma cuiuslibz ecclie q̃ et ꝺm sacros canones cũctoꝝ ẽ ꝓordiator. Nec ab re sctĩ pres canonicos ꝓsiliarios epi fore decre: uerũt. q̃re in corpe reipu. cordi recte ꝓpanũt. Nam velut a corde in corpe naturali ẽ vita ꝛ regimen. sic a canonicis ep̃m eligẽtib⁹ ꝛ ei ꝓsulẽtib⁹ ꝛ omniũ pene in ecclesia agendoꝝ. regimẽ ꝛ directõ ꝓcedit Que res agit vt nõ parua sit canonicoꝝ ho

noris ⁊ tituli p̄rogatiua. q̄ p̄mū in eccl̄ia gradum eligunt simul ⁊ dirigūt. q̄re hmōi status ⁊ vite forma nō modo honoris. sed ⁊ emolimēt ī dei eccle sia plurimū hz. Demū hic viuēdi mod⁹ tranq̄ll⁹ atq̄ securus admodū ē nullā cure aīaꝝ sarcinā hñs. Quo fit. vt minor doctrine atq̄ etat̄ idonei tas eis sufficere videat̄. Adde q̄ libertat̄ obtinet sat̄. nec ad sacros artat̄ ordies. q̄ppe quib⁹ ad seculum redire ⁊ sub sctō viuere matrimonio libet. Uex huius vite miserias cruciat⁹ ⁊ defect⁹. calamitates ⁊ p̄icula tuipse audi. q̄ tam libent̄ huius status dulcia auscultasti. Jn p̄mis itaq̄ canonicus. q̄ vt ais. nomē ā regula trarit. an sub regula viuat. oro. cōsidera. atq̄ hic repete que supra de ep̄is ⁊ ceteris clericis in cōmuni dixim⁹ duodecimo hui⁹ libri capitulo. Demum quo pacto canonic⁹ a regula dicat̄. ignoro. q̄ canonice ⁊ sub regula nō viuit. q̄ vt cetera taceā. contra regulas canonū. plures p̄bendas obtinet. ⁊ vn⁹ ipse plurimorū forsan melioꝝ locū occupat. q̄ppe cum nō sat̄ est vt vn⁹ seruiat dānabilit̄ mltoꝝ seruicia intercipit. Demū q̄nto liberiores sunt canonici tanto licētius ī plurima debachant̄ vicia. Nec vna vni sufficit muliercula. nisi retentā ī domo habeat vt vxorē. ꝓcubinas vero ⁊ adolescētulas q̄ꝝ nō est nūerus. Sz ⁊ quō sub regula viuāt nō video. q̄ ep̄is nō obediūt sed resistūt. sepeq̄ ī eos conspirant. armaq̄ mouēt atq̄ ne iuste ab eccl̄ie p̄ncipibus puniant̄ iniuste se p̄nciqib⁹ scl̄i federāt sed ⁊

famulant. Et vt paucis agā in trib⁹ locis canonici versāt officiū. in altari. i choro videlicz z capitulo. In altari in quā reuerentia exq̄rit. In choro honestas z diuinoꝝ deuota decātatō. In capitlo moꝝ correctō. ac agēpoꝝ vnitas z vtilitas. ⁊ro his canonici i altari irreuerētiā vēdicāti. choro dissolutōnem. in capitulo lites. Ad altare in quā irreuerent accedūt q̄ vt ait Hugo licet ablut manibus. lota facie. albis vestib⁹ appropinquēt. tñ puerso ope. polluto ore. īmundo corde xp̄i corp⁹ sacra vasa ptingere nō erubescūt. Deniqz ad altare accedit elat⁹ ad humilē. iratus ad mitē. crudel ad clementē. Accedit tuus ad dñm. nō caritatis supne amore sz pdēdi corpal stipēdij timore. nō deuotōne sed coactōne. Accedit rursus turbatus ab aliquo. aut alios turbās. accedit inquā canonic⁹ ad altare vanus. curiosus. voluptati subditus. accedit ad mensā xp̄i. nō nisi aliq̄d tpalit acceptur⁹. Sz vez ē q⁹ accessit ad hiesuz petr⁹. tñ accessit z iudas. Sz quo pacto deuote accedent q̄ legē dñi nec sciūt nec discūt. Uacāt em̄ ocio et comessatōnibus. nō libris. nō ⁊templatōni. non vtili actōni studēt. terrenis inhiāt. tpalia sapiūt. assidui in plateis. in eccl̄ia rari. tardi ad p̄dicandū. parati ad lepoꝝ vestigia inuestigandū. velociores ad ⁊gregādos canes q̄z ad alēdos paupes. plures illis ad mensā tuiūt. ad missā nullus Liph⁹ eoꝝ calice p̄cōsioꝝ. equus missali carioꝝ. cappa eoꝝ casula pulcrioꝝ. camisia delicatioꝝ al-

ba. Nō igit eoꝝ sacrificijs deus placat sed indig
nat. qꝝ scriptū est. Oratō iusti impuguat altare. ꝺ
ꝑcatō impij nō liberabit eū. Et itez. Spreuit do
minꝰ altare suū ꝓpter iniqtatez mīstrantiū. Rur
sus q̄lit in choro versent discutiendū est. vbi tan
to deteriores inhonestioresqꝫ canonici degūt. q̄n
to honestiores esse deberēt. vbi mēte vagi attoni
ti oculis. habituqꝫ dissoluti. ꝓspiciūt. ꝑ cōcellos
nō paupculas sed mulierculas. aliud cātant ali
ud cogitāt. in choro sūt corpe. i foro sūt mēte ma
ne in theatro. sero in eccl̄ia. vbiqꝫ nūc intꝰ nūc fo
ris exeunt inq̄eti. psalmoꝝ verba nō ꝓnunciant.
quibꝰ cātare pudori existimāt. ꝙ si ẏba aliq̄ ꝓ
ferunt. sensū nō attendunt. nescientes illud Gre.
gorij. ꝙ vox psalmodie cum er cordis deuotōne
agit. deo ꝑ intentōnē mentꝭ iūgit. Alij cantāt sꝫ
nō q̄liter libri habeant. sed cātant vt placeāt pplo
magis qꝫ deo. tāta q̄busdā leuitas ē vocis q̄nta
z mentꝭ. Frāgit vocē q̄ nō frāgit volūtatē. ẏuat cō
sonantiā vocū nō moꝝ. Quibꝰ ait Grego. Quid
ꝓdest dulcedo vocis si adest asperitas mentꝭ. Tā
dem cātant nō cū Dauid iuxta archā dn̄i. sꝫ i pa
latio cū Herodiade. vt placeāt discumbētibus.
Merito igit chorꝰ eoꝝ nō exulta tōnis sed deplo
ratōis effectus ē. vt dicere coganꝭ. cū Hieremia.
Uersus ē inq̄t in luctum chorꝰ noster. Sꝫ quid
hec. Uereor ne verū sit canonicos nr̄i tporis fru
ctꝰ non facere suos. cū plurimi choꝝ non essēt in
gressuri. nisi aliquid extorquerēt. Alij vnice inter

ctiſtentes hore. totiꝰ diei emolimẽta rapiũt. Alij ſterilibꝰ officijs ſterile exhibẽt obſequiũ. pguio ra vero officia frequẽtãt. Alij falſo infirmañ. vt diſtributõnes pcipiãt. ⁊ i domibꝰ delitescãt. Alij vt ita dixerim infortunata hora q̃ interſũt non di uinoꝝ decantatõi. ſꝫ ſeculariũ negociatõni. nec diuinis officijs ſꝫ hũanis ꝯmercijs. nec oratõni ſed vane ꝯfabulatõni vacãt. Deniq; ad capitulũ canonici accedũt. nõ vt corrigãt ſed vt litigẽt. vt ꝓchdolor vbi litigia ſopiri deberẽt. ibi naſcañ. ibi cul pa augeaꝫ vbi deleri debuit. ibi diſcordi: as gignũt. ptes ꝯſtituũt. Et vt paucis agam quo ciẽs canonicꝰ capitulũ ingrediꝫ. tociẽs domũ p iurus redit. Prece ei aut pcio. odio. fauore. aut timore. lõge aliud conſulit q̃; aut ꝯſcientie aut ec cleſie vtilitas expoſcit. ibi nõ modeſta diſcuſſio. ſed clamoroſa cõfuſio. fitq; capitulũ officina di: ſcordie cum eſſe debuit maꝫ cõcordie. Cõgregau tur nõ vt ſe corrigant ſꝫ detrahant. nec fit de aiabꝰ ſermo ſꝫ ipſi loquunꝫ de extrinſecis. ducũt ad ca pitulũ oues ⁊ boues. ⁊ ibi vt paucis cõcludã nec Maria locũ hꝫ nec Martha ꝯpeſciꝫ. qꝛ nec bona actõ vẽtilaꝫ. nec marie ſilentiũ cuſtodiꝫ. Taceo ꝺ electõne eꝑoꝝ. in q̃ caro ⁊ ſanguis ac mammona iniq̃tatꝭ lõge plus poſſũt q̃; ordo iuſticie ⁊ verita: tis. Cũ vero capitulũ canonicos creat aut cetera ꝯfert bñficia. nõ ad merita ſed ad volita dirigunt vota ſua. nec ad lõgioꝛa obſeq̃a ſꝫ ꝓpinq̃oꝛa tra: hunꝫ ꝯmercia. Ueluti vnꝰ ex ſctis ecclie doctoꝛi:

bus nō tam elegant' q̄ facete ī eccl'ia argētina ac-
cediſſe refert. Jn ea em̄ cum de ferēdis certis in ec
cleſia vacantib⁹ p̄bendis canonici diſcordarent
altero nepotē puer. altero filiū. altero ignobilez
fratrē noīantib⁹. q̄daz roman⁹ inibi canonicus.
aſellū q̄ pluſ q̄. xx. annis eis ſeruierat. nomiauit.
aſſerēs in ꝯſciētia. qr ꝓpt̄ diuturna ſeruicia que
a ſin⁹ eccleſie fecerat. dignior cunct̄ nomiati erat.
Quis igit̄ ea oia recolēs. iocūd⁹ tr̄aquill⁹. aut ſe
cur⁹ eſſe pōt. Et vt inq̄t Bern. q̄s in tant̄ picul' cō
ſtitut⁹ ac tant̄ bonis deſtitut⁹. nō intra vrget̄. nō
vrit̄. non cruciat̄. Qui igit̄ habet aures audiēdi
audiat. z int̄ tot miſerias. laqueos. z picl'a ſit cau
tus. viua tq̄ ſub regula q̄ a regula nomē accepit.
Nō em̄ timebit eterna ſupplicia ſi ſtudebit vita-
re ſeculi vicia.

La. xx. de p̄eminentia neceſſitate z vtilitate of
ficij ſacerdotū curato. recto. curā aīa. haben
ciū. Demū de plurimis hui⁹ ſtatus labor⁹ z ca
lamitat⁹. defect⁹ z picul'.

ectoris curati q̄ ſacerdotis excimia ē dignitas
r atq̄ p neceſſariū ſaluberrimū q̄ miſteriū
Habet em̄ in p̄mis illū familiariſſimū at
q̄ ſalutifer ad veri corpis xp̄i cōſecratōnē acceſ
ſum aſſiduū. in quo eſt redēptō. vita z ſalus nr̄a
Deinde q̄nti honoris z emolimenti tp̄alis hoc ec
cleſie officiū exiſtat. beat⁹ Auguſtin⁹ patent̄ inſi
nuat. Nam illud ap̄li exponēs p̄sbiteri q̄ b̄ñ pre-
ſunt duplici honore digni habent̄. ſic ait. Pres-

delicta i se suscipiũt. nõ tam suã q̃ alioꝝ vitã in-
spicere dñt. q̃ quoꝝ sudoꝝib⁹ viuũt. quoꝝ sang
uine laute pascunt. dignũ ẽ vt eoꝝ culpis plectãt
Vnde idẽ Grego. Qui ꝺ oblatõib⁹ fideliũ viuũt.
q̃s illi p̃ p̃ctis suis obtulerũt. si comedũt ⁊ tacẽt.
eoꝝ p̃culdubio peccata mãducãt. Quare nõ taꝫ
rectoꝝ dignitas ertollẽda ẽ. q̃ illoꝝ piculum de
ploꝝandũ. Qꝺ Bernhard⁹ summis eiulatib⁹ la-
crimaꝫ inq̃ens. Egressa est iniq̃tas a sacerdotib⁹
tuis dñe q̃ videnꝫ regere pp̃lm tuũ. nõ est iam dif
ferentia. vt pp̃lus. sic ⁊ sacerdos. Veu heu domi
ne de⁹. q̃ ipsi sunt i p̃secutõne tua p̃mi. q̃ videnꝫ i
eccl̃ia tua pp̃lm regere. Quis em̃ aiaꝝ rectoꝝ int⁹
nõ affligeꝫ cũ sciat curã subditoꝝ suo pic̃lo sus-
cepisse. De quo scribit sapiẽs. Defixisti i extrane-
um manũ tuã. illa queat⁹ ex ꝟbis oꝝis tui. Quis
est curatus, aut rectoꝝ. qui infirmaꝫ cum infirmo
subdito. Quis cũ scandalisato vrit. Quis cupit
fieri, p̃ fr̃e anathemati subdito. Quis ponit aiaꝫ
suã, p̃ subdit̃. Quis curatus est samaritanus. q̃
ligat vulnera subditi. Quis facit secũ miscd̃iam
Quis ducit eum i stabulum ecclesiam dei. Quis
reddit que vltra ei necessaria sunt. qui vtinam vi
te necessaria non auferet. Quis curatus hodie ẽ
alter Joseph qui frumenta in egypto diuidat. cũ
sint p̃romptuaria eoꝝum plena Quis liberet pau
perem a potente. ⁊ inopẽ cui nõ ẽ adiutoꝝ. Quis
rectoꝝ est hodie merentium consolatoꝝ. Quis vt
alter Job de velleribus ouium suarum ymo ec-

cleſie. calefacit paupes. Quis viatoribus hoſtia
apit. Quis curatoꝝ dicere potuit cuꝫ moyſe. Tu
ſcis bñ qꝛ nec aſellū nec q̄d aliud accepim ab eiſ
nec quẽq̄ afflixerim Quis cū Samuele audaci
aio dicet ſubdit. Loq̄mini coꝛā dño ⁊ coꝛā xp̄o
eius vtꝝ bouẽ cuiuſq̄ tulerim aut aſinū. ſi quẽ:
piã calūniat⁹ ſum. ſi oppꝛſſi aliquẽ. ſi ꝺ manu cu
iuſq̄ mun⁹ accepi. illud reſtituã vobis Quis cū
Ambꝛoſio vaſa ſua ꝓflat ⁊ dat captiuis ⁊ paupi
b⁹. Quis cū Paulino nolano ep̃o. vt inq̄t Gꝛe:
goꝛi⁹. p redimẽdo filio prochiane, vidue mitrã.
baculū. ⁊ indumẽta p̃tificalia vendit. Sꝫ certe
iam mutat⁹ ẽ coloꝛ optim⁹. ⁊ diſpſi ſunt lapides
ſãctuarij q̄ merito ſũt eccl̃iaꝝ rectoꝛes q̄ diſperſi
ſunt. nõ ſolū i plateis ſꝫ i capite plateaꝝ. qꝛ pub
lice honoꝛari volũt de ymagine ſãctitatis q̄b⁹ nõ
ẽ ꝟtus exiſtẽtia nec veritas. Sũt em̃ fermẽto pha
riſeoꝝ. qꝺ ẽ ypocriſ ſaginati. q̄ meſto vultu cum
fletu ad altaria dñi ꝟtutũ accedunt. i quib⁹ ſpũs
ſãctus nõ hitat. qui vt inquit ſcriptura. effugiet
fictũ. merito repellit eũ dñs ⁊ munera ei⁹. qꝛ non
ꝟo coꝛde accedũt. quos pulcre Malachias ſig:
nat Operiebat⁹. inquit lacrimis altare dñi. ⁊ fle:
tu ⁊ mugitu gemebat⁹. vt vos pplus ſacrificaret.
Et vt paucis mlta ptingã. ſolũ eis curati et recto
ris nomẽ relictũ ẽ. cura ipſa atq̄ rẽgimẽ pit. De
ficit eis pietas. mã ſit autoꝛitas. qui galli erãt ca
ſtrati effecti ſũt. canes nõ valentes latrare. recto
res plebiũ vacceſamarie ſunt. ⁊ ditati nõ mugi:

biteri qui bñ ꝓsunt vita ⁊ doctrīa. digni certe habenť a subditis duplici honore. scz vt spiritualiť eis obediāt. ⁊ exteriora bona mīstrent. Nec solnz honore sublimi ꝑmiari debēt. sz ⁊ terreno vt non contristenť indigentia sumptuum tpaliuz. ⁊ gaudeāt obediētia spiritualium. Demum ex eo rectoris ⁊ curati dignitas honor ⁊ vtilitas ꝛpꝫhendiť. qm̄ vt inquit Grego. nazanzenus spirituale ē ei⁹ officium mediatorē esse populi apud deum. Uñ Rabanus. Non q̄liscunqꝫ dignitas sacerdotuz ē. Huic em̄ datum ē vt mediator sit inť deuz ⁊ hominē. vt ꝑ eos genus humanum creatori reconciliet. Adde. hic ꝑ ppl'o orat. hic sordes eius abluit hic vice xp̄i pcta ꝛdonat. hic claues regni celoꝝ penitētibus aꝑit. hic baptismuz quo xp̄i noie cē semur ⁊ ei ꝛiungimur. ceteraqꝫ mīstrat saluberrima sacramēta. vt merito ꝺ illo dici posset qꝺ scriptuz ē. qz ipse comedit pcta ppl'oꝝ. Supest vt huius officij calamitates. afflictiones. defectns et picla succincte narremus quoꝝ pluria in .xij. h⁹ scdi libri capitulo, disseruim⁹ cū ī ꝛmuni clericorū oim miserias. onera. ⁊ labores tetigim⁹. sz ⁊ illť nōnulla addēda sūt. que inesse ceteris ecclīastricis officijs dixim⁹. ꝑsertim cum de canonicis egimus. Darua tñ ex multō singularius eis ꝛgruentia afferem⁹. vt vnuſq̄sqꝫ nisi mēte obcecatus existat. facile huius vite formule. calamitates ⁊ picula ꝛspiciet. Fateor igiť summa ē dignitas. sūmus honor. curā aiaꝝ hr̄e. qꝺ ex eo facile cōspiciť. qm̄

sūma ē honoris p̄rogatiua cor̄por̄ rerūq; q̄b⁹ nō
pa⁊ aīe p̄stāt regimē gerere. Sed oro ꝓsideret re
ctor q̄lis ipse dz eē. q̄ ceteros regēdos īmo cor̄rigē
dos suscipit. qđ tāto ē pic'losius. q̄nto pauci sese
cor̄rigāt. Attendat curat⁹ vires suas q̄ aaī⁊ sarci
nam sup humeros portat. Non em̄ teste Crisosto
mo dignitas. non officium facit sacerdotē. sed sa
cerdos officiū. nec loc⁹ sctificat hoīem. sed homo
locū. Ideo subdit q⁊ malus sacerdos aut rector
de suo ministerio crimē acquirit. nō dignitatem.
Qui enim alios purgandi curam suscipit. alijs
sāctior purgatiorq; esse debet. Un̄ idez Crisosto
mus. Magna est confusio. magnū piculuz sacer
dotum quando layci inueniuntur fideliores eis
atq; iustiores. Quomodo autem non erit confu
sio illos esse inferiores subditis quos etiā equa
les esse confusio est. Sed inter cetera in eo sacer-
dotium curator inueniens periculum versatur.
quia nonmodo sua. sed vt ait Ysidorus populo-
rum iniquitate damnātur. si eos aut ignorantes
non erudiunt. aut peccā tes nō corrigunt. Quod
z beatus Grego. testat̄. Ait em̄. q⁊ sacerdos cā est
ruine populi. Quis enim se pro populi peccatis
intercessor obijciet. si sacerdotes qui eam curam
habent. grauiora committant̄ Quare merito gra
uissimo supplicio sunt destinati. Sunt em̄ eo-
dē teste Grego. veluti a qua sacri baptismat̄ que
pctā baptisator diluens illos ad regnū celorum
mittit z ipsa in cloacam descēdit. Qui em̄ aliorū

unt: nec via regia gradiunt. Dic vt dicit Bern. nō tam facile optarēt honores si cure cōsiderarēt labores. Nec mō ea que dirimūt picula. rectores et sacerdotes comitant. sz alia cōtra ordis z officij sui naturā dānabilit aplectunt. Sūt em inuidi z inobediētes supioribus. qbus inuidēt z detrahunt. Rursus nouū curati facinus cōmittūt. Nō em ptentant ceteris rectoribus viuos. sz mortuos subtrahere parrochianos. pcurāt em sibi i testamētis aliqd relinq. Taceo q sacramentū penutētie mīstrātes. i ipsū sacramentū ptmittunt. Imponūt em penitētibus missas qs ipsi pecunia se celebraturos pollicent. penitentias nō discretas iponunt nulli sūt ill casus reseruati certati. oms de oibus absoluūt. missas z cetera ei incūbentia. p defunctis onera nō psoluūt. celebrāt nō recōciliati. vocati ptfessiones nō audiūt. plerūq sn sacramēt subditi eoz negligētia moriunt. admittūt excōmunicatos ad diuina. nō p̄dicant ppl'o. sz a ppl'o predicant. Quo em pacto p̄dicabūt q lr̄is opam non dederūt. Aut quo modo alios docebit. qui nullus docuit. Sed vez est illud Celestini i quadā epistola qd ante Hieronimū dixerat q abiectissime artes addiscunt. solū sacerdotiū vilius est qd āte sumit qz addiscit auidius querit qz agnoscit. facilius tribuit cuz tn difficilius impleat. Deniqz rectores aiaz facti sūt corpoz suoz crassatores. Impugnati em dilatati z incrassati. buccas rubētes hntes diuers epul'saginati. facile vt inqt Hie

ronim⁹. ſpumāt in libidines. Sz q̄d tam p̄fūcto
rie loquimur de violētia. de crapula ac ceteris gu
le irritamentis ſacerdotū z alioꝝ q̄ eccl̄iaſtico no:
mine cenſent̄. Qui aiūt. comedam⁹ z bibamus z
moriamur. q̄ viuūt vt comedāt. quoꝝ de⁹ venter
eſt. qz ventri vacant. et ad ventrē vt ad eoꝝ ſūmā
felicitatē z finem cuncta ordināt. nec eis ſatis ē vti
cibis q̄ in ea qua degunt patria naſcunt̄. ſed deū
z naturā emendant. Nam vltra mariuis z foren:
ſib⁹ vinis ac cum magnis expenſis adducti fercu
lis ſaginant̄. quibus non vna ſufficit p̄uīcia. di
uerſitate vinoꝝ letant̄. nō conſiderātes qz vnius
vini potus patriarchaz Noe p̄ ſex centos annos
ſobrium. temulentū fecit. Et vt Hieronimus ait:
Loth p̄ ebrietatē inſaniens. libidini miſcuit ince
ſtū. z q̄d dictu mirabile ē. quē ſodoma non vicit
vina vicerunt. Sacerdotib⁹ em̄ ler̄ phibet vini
vſum. ſed z ceteris q̄ p̄ſunt ne obliuiſcant̄ iudi:
cioꝝ dei. modernis vero ſacerdotibus et eccleſie
miniſtris longe magis mera abhorrēda forent. q̄
bus dignitas honorabilior eſt z opatō ſanctior
q̄ vinolentia ac ip̄a exquiſita epularuz auiditate
miniſterū vilificāt p̄ſonas deh̄oneſtāt. ꝓuerſatō
nē deturpant. z poſtremo ceteris laſciuiendi cau
ſam p̄bent. Teſte em̄ Grego. cum maiores volup
tati deſeruiunt. nimiꝝ minoribus laſciuie frena
laxantur. Taceo. cc̄ mmemorari dilectam ab eis
philargiā. id eſt amorem pecunie. Plurimi certe
eoꝝ aurum ſitiunt. auꝝ bibunt. vt cōſeruēt car-

ni ꝛ sanguini. Rectores moderni nō pastores sꝫ raptores. ouiūqꝫ tōsores. non ad viridia pascua ductores nō piscatores sꝫ negociatores. nō dispē satores bonoꝝ crucifixi sꝫ voratores. sic sua fal: soquerūt. vt que vera sua sūt ꝓdant. ꝑ pecuniis celebrāt. corpus xpi vendūt cū iuda. de māmona iniqtatis sacramēta mistrāt. vereor sati an rē sacra menti cōferant. sacra emūt. sacra vendūt. sꝫ grām nō infundūt quā nō hnt. Aiunt nihil accipimus grati. nil damꝰ grati. dicētes. qđ ꝯ pauimꝰ vēdimꝰ qꝛ mercatores parati sūt vendere que carius ipsi emerunt. sed his lucꝝ ē in bursa. damnū in ꝯscie tia. nulla ī eis grauitas. ꝛ vt ait canon. nihil ī eis defendit industria. Sꝫ audi qꝫ acerbe eos comi nanꝰ eccl̄ia quā offendunt. Jpa em̄ clamans ad sponsū ait. Duplici ꝯ tritōne contere eos domie deus nr̄. qꝛ tanta rapacitas. tanta ꝓteruitas tāta segnicies duplici eos pena conterit aia et corpo re. dū hic egere ꝛ in labore inutili viuere ꝛ bonis suis gaudere nō sinit ꝛ tandē ad iehennā vsqꝫ ꝓ ducit. Qui ergo aures hꝫ audiendi audiat. ꝛ int tot ꝓicula positus. viā querat securitati. q tā ꝓpi quus est discrimi tēpestati. Narrata ꝓicula nō pa uebit. si curā subditoꝝ digne tenebit. Paucula certe de cuncti ecclīastici status dignitatibꝰ offici is ꝛ ordinibus enarrauimꝰ dulcia paritꝰ ꝛ amara tangētes. Quare faciemꝰ finē. qꝛ finis nō esset si qs conaret plene narrare cūctas miserias ꝛ labo res aculeos. ꝛ ꝓicula hꝰ statꝰ videlicꝫ pōtificalis

ꝛ ſacerdotal'. Ueruntñ ne ꝯs iſta legens ex tanta multitudie labozz ꝛ ꝓnitate ꝑiculozz ſtatuum ecclesiaſticū ꝓfectū ꝛ dignū. aut reꝓbet aut dāñet. intelligat ſane ꝓdicta vera eſſe de illis eꝑis ꝛ clericis ꝙ male. negligent'. ꝛ ꝓfunctorie curā paſtoralē gerunt. ꝙbꝫ ꝓdicta maiora ꝛ ꝑicula ꝓata ſunt. Si tñ digne adminiſtrāt eo maiora gl'ie ꝓmia habēt deſtinata. Et hoc ꝙꝺ paucis ꝝbis dicit Aug. ꝙ nihil ꝑiculoſius aut dāñabilꝫ in hoc ſcl'o eꝑi ꝛ ꝓſbiteri officio ſi ꝓfunctorie agat'. ſicut nec beatius ꝛ deo acceptius ꝙꝫ ſi eo mō militet'. quo imꝑator nr̄ iubet. Itaꝙ nō eſt ꝑiculū in ſtatu. ſz abutentibꝫ ſtatu. nec ē reꝓbatō in dignitate. ſz in deturpantibꝫ dignitatē. in ꝙ nimiꝝ ſi ſit mltitudo laboꝝ. vbi eſt excellētia honorū. ꝛ ꝓmioꝝ.

La. xxj. de ſcꝺo ſtatu ſpūali videlicz religioſorū et motiuis ꝛ autoritatibꝫ ad ꝓbandū ſtatū eccleſiaſtici ordis ſimplicit̄ ꝓferendū eſſe ſtatui religionis. ꝛ ꝓ ꝯſequēs eccl'iaſticum ordinē eſſe ꝓeligendum.

SUpeſtagere ꝺ ſcꝺo ſtatu ſpūali videlicz religioſoꝝ. ꝛ ꝑmo adducunt̄ ratōnes et motiua ad ꝓbandū ſtatum eccleſiaſticū ſimplicit̄ ꝓferendū eſſe ſtatui religionis. ꝛ ꝓ cōſequēs videt̄ ꝙ eꝑi ꝛ miſtri eccl'ie in dignitate ꝛ ꝓfectōne ſtatus ſint religioꝝ ꝓferendi. Primo em illud aperte ꝓbare videt̄. Diero. Nam ꝛ ad ruſticū monachū ſic inqt. viue i monaſterio vt clericꝰ eſſe merearis. Et iterū alius ſapiēs. vir bonꝰ mo-

nachꝰ modio crẽ clericum facit. Et itez ad Deli odoz. Alia ẽ causa clerici. alia monachi. Clerici oues pascunt. ego pascor. illi de altari viuũt. ego vt securis q̃si ad radicẽ arboris ifructuose ponit sic munꝰ ad altare nõ offero. Et iterũ. Mihi ante pbiteruz sedere nõ licet. Illi si peccauero licz me tradere sathane. Uides ergo dignitatẽ t excellentiã clericoꝝ super monasticaz vitã Deniq̃ q̃s dubitat bonũ publicũ pferendũ esse puato. Constat aũt clericoꝝ t prelatoꝝ vitaz magis ppꝝo fructuosã fore q̃z religiosoꝝ. Ut em̃ dicit Grego rius. Nullũ deo magis acceptabile ẽ sacrificiuz q̃z zelꝰ aiaz. Clerici ergo cũ magis fructificẽt. merito ergo eoz status monastice vite pferendꝰ est. q̃ ppꝛie dumtaxat saluti intẽdit Demuz nemo hesitat q̃n Delyas lõge perfectioꝛ fuerit quocunq̃ monastico viro. qꝺ ex eo maxime constat. qꝛ xp̃s Johannẽ quo inꝛ natos mlierz alius nõ fuit maioꝛ in perfectõne inducit. dicens in euãgelio Luce. ipse preibit ante illũ i spũ t ỽtute Delie. Et iteruz in Matheo dicit. Si vultꝫ scire ipse ẽ Delyas Sup quo ỽbo Crisosto. pulcre ad ꝓpositum loquẽs si talẽ aliq̃n mihi adducas monachũ qualꝫ vt ex aggregatõne dicã Delyas fuit. non tñ illi cõpandꝰ est. q̃ trãditꝰ pplis t mltoz pctã ferre ꝛpulsus. immobilꝫ perseueraverit t fortꝫ. Si aũt sũt ecclesiastici. t prelati q̃ ppꝝoz saluti ꝛtinuo studẽt. Sz nec illud omittendũ ẽ. q̃m cuicũ ãpliꝰ ꝛmittit ille magis meretur si bñ mĩstrat. q̃z ille cui minus

ꝯmissuꝫ ē. Cōstat tū qꝫ viris ecclīasticis ꝛ ꝑlatis amplius ē ꝯmissum q̄ꝫ monasticis viris. Accedit qm̄ pfectō seu sublimitas alicuiꝰ statꝰ nō acqrit. sine caritate. iurta illud. Si habuero omnez sciē tiam ꝛ fidē. ita vt mōtes trāsferaꝫ. caritatē aūt nō habeā. nihil sum. Cōstat tñ caritatē ꝑmoꝝ magis ineſſe clericoꝝ statui ꝑꝑ aiaꝝ curā quā hñt. Preterea si meritum vtriusq̄ statꝰ ꝯsiderare libꝫ illud veriſſimū ē. qm̄ meritū homis ꝯsistit in liberando innocētes de manibꝰ fortioꝝ ꝛ tyrannoꝝ ī quoꝝ ꝑsona dicebat Job. Cōterebā malos ab iniquo. ꝛ ꝺ dentibꝰ illiꝰ auferebā ꝑdam. Qꝺ magis fit ꝑ statū clericoꝝ ꝛ ꝑlatoꝝ q̄ꝫ monachoꝝ. Uñ Piero. ad Paulinuꝫ ait. qꝫ ſctā simplicitas solū sibi ꝑdest. ꝛ q̄nto plus edificat eccliaꝫ dei ex vite merito. tāto plus nocet si cōtradicētibꝰ nō resistit. Demū magnitudo meriti cōsistit in magnitudie conatꝰ ad vincendū magnā ꝓmptitudinē ꝛ incitamentū ad peccatū. qꝛ inqt ecclīasticꝰ. pfectus ꝛ beatus est qui potuit transgredi et non est trangressus. facere mala et non fecit. Talis ergo magnitudo conatus potius est in statu ecclesia; sticoꝝ quam religioſoꝝ. possent in hac re plurima adduci. sed breuitatis causa predictis ratōnibus contentor. quibus quidā probare videntur episcopos ꝛ ceteros ministros eccleſie in status et dignitatis eminentia ꝛ pfectōne ꝓferendos esse religioſis. ꝛ ꝓ ꝯsequens ecclīasticuꝫ sta-

tum esse ꝑeligendū. Ueruutñ ꝗd tenendū sit. in sequẽtib⁹ capitul' explicabit'.

La.xxij. de ꝑma ꝯpatõne hoꝝ duoꝝ statuum. videlicet ꝗlit' hi duo stat⁹ clericoꝝ ꝛ monachoꝝ se hñt alter ad alteꝝ ꝯparatus. ꝛ ꝗs eoꝝ sit simplicit' eligibilioꝛ ꝗntū ad eminentiã ꝛ perfectõnẽ status. ac etiam vite ꝛ sanctitat⁹.

Considerandū rursus occurrit atꝙ discuciendū. ꝗlit' hi duo status seu viuendi modi eccl'iasticoꝝ videlicꝫ ꝛ religioſoꝝ inuicẽ se hñt alt' ad alteꝝ ꝯparatus. respectu eminentõꝛis vite ꝛ perfectõꝛis stat⁹. in quo articulo licet plurima dici posset. breuissime tñ ꝛ subquo dã epilogo dicendū ẽ scd̃m sctõꝝ doctoꝝ sentẽtias illud esse verissimū. videlicet epos nõ solu ꝫ ceteros oms ordines ac ministros eccl'ie militantis. sed ꝛ cũctos religioſos ꝛ regulares viros pfectioꝛi mõ repsentare apl'os. ꝛ ideo super oms eminentõres ꝛ inperfectõꝛi statu esse. Nã manifestum ẽ ꝙ epi succedunt apl'is i regimie eccl'ie. Unñ paulus ad eos ait. Attẽdite vobis ꝛ vniuerso gregi. i quo spir⁹ sanct⁹ posuit vos epos regere eccl'esiaꝫ dei quã acꝗsiuit sanguie suo. Pro ꝗre apertius declarãda, ꝑ supponẽdum duxim⁹ ꝙ ꝗtuoꝛ ꝑncipalit' ꝛ singularit' fuerũt collata apl'is a xpo ꝛ epis eoꝝ successoꝛib⁹. que magnã i eis excellẽtiã ꝛ stat⁹ pfectõnem designãt. ꝛ in ꝗbus epi apostol' succedũt. ꝛ eos ꝑ ceteris imitant'. Primo virga potestatiua in susceptõne tpalium stipidioꝛũ

Uñ in matheo legim⁹ p̃cepit eis ne quid tollerẽt in via nisi virgã. vt noie ꝟge potestatẽ a xp̃o receptam de recipiendo tpalia stipendia intelligam⁹ ꝟm Augustinũ. Scdo claues in iurisdictõne administratõnis sacramentoꝝ. Unde ait xp̃s Petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Tercõ data ẽ insufflatio spiritus in remissionem peccatorum. Unde apud Johannem legimus. Insuffla uitq dixit. Accipite spiritum sanctũ quoꝝ peccata remiseritis ꝛc̃. Super quo verbo Gregorius inquit. Licet intueri inquantũ culmẽ glorie perducti sũt apostoli. vt vice dei quibusdam peccata relarent quibusdam retineant. quorum nunc in eccclesia episcopi locum tenent. Quarto data est disparti tio linguarum in predicatõne verbi dei. vt in actibus apostoloꝝ legimus. quia apparuerunt apostol' dispertite lingue ad predicandũ verbum dei. In his ergo q̃tuor. epi apostolos excellẽtiori modo representant q̃ꝫ quicunq; religiosi. q ideo sũt i perfectõri statu. Adde quintum propter votum ꝑpetue cure ouium suarum vsq; ad animaꝫ q sanguinem. In qua re perfectõri modo apostolos repꝛesentant. q̃ꝫ oms religiosi. Qꝺ votũ cure aiaꝝ in consecratõne sua fecerunt. vouentes animas suas ponere ꝑ ouib⁹ suis. in quo voto tã excelꝫ caritatis oms religiosos excedũt. qꝛ teste redẽptore. Maiorẽ caritatẽ nemo habet q̃ꝫ vt animam suam ponat q̃s ꝑ amicis suis. Summus ergo gradus perfectõnis ẽ in episcopis. quia eoꝝ dig

nitas pfectā caritatē iam acq̄sitam req̄rit. non ac
q̄rendā. Si vero seclus epis p̄sbiteros z ceteros
mīstros ecclīe ad religiosos ꝯpare volumus. hoc
triplicter ꝯsiderare z intelligere possumus. Prio
q̄tum ad humani conatus voluntatē. Scdo q̄n
tum ad operis qualitatē. Tercō q̄ntum ad vtriusl
q̄ status q̄dditatem seu p̀mitatē. Primo p̄fer
tur opus operi vel status statui ex voluntate ope
rantis. Qui em̄ p̀mptōri volūtate z cuz maiori co
natu facit opus ad quod tenet. maioris pfectōis
z maioris meriti est. Si ergo isto mō opera religi
osorū z p̄sbiterorꝝ ad inuicē compent̄. incertuz
est que opera sint maioris meriti z maioris perfe
ctōnis. q2 planū ē q̄ illorꝝ opera maioris meriti z
pfectōnis sunt q̄ cum p̀mptōri volūtate z cū ma
maiori conatu ipsa opant. Scdo vero mō q̄tuz
ad operis q̄litatez. Vginitas p̄ponit̄ coniugali
vel vidualiꝫ continentie in bono. In malo vo ho
micidiū p̄ponit̄ furto. Similit̄ vita actiua p̄po:
nit̄ cōtēplatiue. q2 fructuosior. Cōtēplatiua vero
p̄ponit̄ actiue. q2 merito maior z pfectior scdm
quē modū ꝯparando aliq̄ opera particlaria que
faciūt p̄sbiteri. sunt pfectōra aliq̄bus operib⁹
particularib⁹ que religiosi faciūt. sicut magis est
intendere saluti aīarꝝ q̄ ieiunare. q̄ silentium te
nere. Et aliq̄ opera q̄ne faciunt religiosi pfectōra
sunt quibusdā operibus que faciunt p̄sbiteri.
Et ita isto modo habent se sicut excedens et exces
sum. Sed tercio modo comparando opera reli:

gioſoꝝ ad opera preſbiterorũ. in ordine ad ꝑmã
ꝙditatem ⁊ radicem a qua progrediuntur. puta
in ordie ad radicem illam qua religioſi totã eorũ
vitam deo vouere ⁊ ſe ſua in xꝑi obſequiũ perpe:
tuo tradiderũt. longe ſunt ꝑfectõra quocũcꝫ ſin:
gulari ope preſbiterorũ. Et eodem modo in perfe
ctõne. vita religioſorũ ad vitam ꝑſbtierorum cõ:
paratur. ſicut infinitum ad finitum. vt dicit Anſ:
helmus in libro de ſilitudĩbus. Quãuis enim ĩ
bono abſtinentia ſumptõni cibi ꝑferat. ſumere
tamẽ cibum cum aliquo ꝓpter caritatem. preferẽ
abſtinentie. In malo vero cꝫuis adulterium pre:
feratur furto. furari tamen gladiũ ad occidendũ
eſt grauius cꝫ adulterium. Sic cꝫuis preſbiteri
in aliquo particlari ope pñt ꝑferri religioꝝ ex ad
iuncta tamen rad'ce ꝓpetue obligatõnis qua ſe ĩ
xꝑi obſiqum religioſi tradiderũt ſimpliciter in p
fectõnis ſtatu preferendi ſunt. Et hanc opinionẽ
aliqui erimij doctores tenent. Alij vero affirmãt
archidyaconos ⁊ curatos ⁊ alios iferiores eccle
ſie miniſtros eſſe ĩ ercellentõri perfectõis ſtatu. ⁊
maxime propter tria que eis ſpecialiter ꝛueniũt.
Primo ꝓpter poteſtatem. Scõo propter admi:
niſtratõnem officij. Tercio propter honoris ꝑco
nium. Poteſtatem enim receperunt a chriſto in ꝑ
ſona diſcipulorum. quando dictum eſt eis. Lu:
ce decimo. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi
ſuper ſerpentes ⁊ ſcorpiones ⁊ ſup omnẽ ⁊tutez
inimici. ⁊ nihil vobis nocebit. acſi diceret. Dedi

vobis potestatē eijciendi oīe genꝰ immūdoꝝ ſpirituꝝ ab obſeſſ corpibus. ne putaret esse dictuꝫ de bestijs. vt Criſoſtomꝰ exponit. Jſtud aūt repſentant presbiteri in ſacramentoꝝ ad miſtratione. Ad miſtratōnis vero officiū receperūt qñ do dictū est. Jn quancunqꝫ domū intrauerit. primū dicite. pax huic domui. Quia eīm bonoꝝ omniū pax mater ē. ſine qua cetera oia inania ſunt. ideo rps diſcipl'os ꝑmo pacē iuſſit offerre. tanqꝫ bonoꝝ oim iniciuꝫ. quoꝝ miſtros eos faciebat. vt Criſoſto. dicit. Nos aūt repſentāt pſbiteri in euāgelij ꝓdicatōne. in quo ꝑmo nūciāda ē pax. iuxta illud ad. Ro. x. Specioſi pedes euāgeliſātiū pacem euāgeliſantiū bona. Jſtud aūt repſentant presbiteri in plebis cure ſuſceptōne. ꝓ q̄ donec ipſam tenent animā ꝛ vitam ꝓpriaꝫ tenent exponere. Sed honoris ꝓconiū recepert. qñ reuerſi cū gaudio direruntdño. Demones etiam ſubijciunt nobis in nomie tuo. Gaudebāt eīm vt glo ſa dicit Aq̄ſi ſublimes effecti terribiles hoibus ꝛ demonib' erant. Nocaūt repſentant pſbiteri ī ſubditoꝝ iuriſdictōne ꝛ cohertōne. a q̄bus ſi bñ eis ꝓſūt. duplici honore dñt haberi. vt dicit apls ꝑmo Thmo. v. Per hec igit̄ que prime dicta ſūt ꝛcludūt aliq̄ doctores. etiā inferiores miſtros ecclesie in eminētia ꝛ pfectōne statꝰ. religiob' ꝓferendos esse. vel saltē eos fore impfectōis statu. Dāc itaqꝫ opinionē ꝓdicti doctores roborare vident rōnes. ꝛ autoritates ſupius allegatas. cum de

excellẽtia ꝛ pfectõne epoꝝ ꝛ miſtroꝝ eccl̃ie actuꝫ eſt. ad quas q̃ religioſos inferioꝛib⁹ eccl̃ie miniſtris p̃ferũt reſpõdent, put in viceſimo q̃rto capitulo videbit̃

Capitulũ. xxiiij. de alia compatõne illoꝝ duorũ ſtatuũ clericoꝝ ꝛ religioſoꝛũ int̃ ſe ad inuicem videlicet q̃s ſit eligibilioꝛ tanq̃ ſimplicit̃ hũanioꝛ ꝛ tolerabilioꝛ.

Poſt p̃dictã ꝯpatõnẽ hoꝝ duoꝝ ſtatuũ videlicet eccl̃iaſticoꝝ ꝛ religioſoꝝ quã tũ ad pfectõnẽ ſtat⁹. alia ꝯpatõ ſuccedit. videlicet q̃s hoꝝ ſtatuũ clerical̃ vel regularis eligibilioꝛ ſit. tanq̃ ſimplicit̃ hũanioꝛ ꝛ tolerabilioꝛ. In q̃ re vt mihi ſane videt̃. queſtio ipa facti ẽ. Uterq̃ em̃ viuẽdi mod⁹ excellẽtiſſim⁹ atq̃ ſanctiſſim⁹ eſt in quoꝝ quolibꝫ diuerſe vie ad ſalutẽ repiri poſſunt. Nec em̃ xp̃s ſpõſus eccl̃ie plene illi⁹ puidiſſet. niſi ꝑm diuerſas infirmitates ſeu vires ſuoꝝ fideliũ. ſic diuerſos viuẽdi modos ad vnũ tamẽ dei cultũ tendẽtes inſtituiſſet. Hinc ip ſe ait. In domo patris mei mãſiones multe ſunt. Et iteꝝ ſcribit̃. In via dñi alius ſic. alius ſic ibat omnes tamen non ad diuerſos fines ſed ad vnũ properantes. ꝛ vt deo diuerꝫ tñẽ greſſibus famulent̃. ꝛ ſi alius currat. alius plane vadẽs ei nõ inuideãt cũ. vterq̃ metã attgat. que diuerſitas. vnitas. ẽ q̃ ad vnũ dei cultuꝫ diuinitus ordinata. Ea igit̃ decora diuerſitate atq̃ fulgida vnitate floꝛet floꝛet atq̃ ſplẽdet dei eccl̃ia tã pulchra fidelium.

ſuoꝝ vnanimi varietate. Nihilomi⁹ tñ int̄ iſtos ſtat⁹ ſeu viuẽdi modos vt ſupra tactũ ẽ ex diuerſis cauſib⁹ et reſpectib⁹ alter iſtis. alt̄ ill' eligibilior ẽ. Uñ ait Dyoniſius. Nõnulli ſũt in via pficiendoꝝ. z ad pfectõnis acq̃ſitõnem aliquo idigent. quod alijs non erpedit. Nã ad dep̃mendas paſſiones arta via videlicet p abſtinentiã ac exercitia vigiliarũ erpediret. Alijs vero nõ hñtibus illas paſſiones. non ꝯgrueret. q̃ forte defect⁹ ſuos alio exercitõ vel diuĩe gratie aurilio ſupplere poſſent. Nã veluti ſcõm doctrinã apli Jn vno coꝛpe multa ſunt mẽbra nõ idem officiũ habẽtia. z qđ vni cõgruit. alteri plerunq̃ eſt nociuũ ſñ offenſione coꝛpis. Sic plerunq̃ vna viuẽdi forma que aliq̃bus ẽ ad ſalutẽ. alijs cedit in pniciẽ z ecõtra Profecerunt certe ſibi z multis in ordine eccl̃iaſtico cõplures quos nũerare opoſum foꝛet. adeo vt dicere mihi recte poſſet aliq̃s tanq̃ de ſtell' celi nũera ſi potes. Sic Nicolaus fulſit. ſic Gregoriꝰ ſumm⁹ ipſe põtifex. ſic Paulin⁹ ep̃us nolan⁹ licꝫ opulẽtiſſimus. ſꝫ z i regulari z monaſtica vita effulſit. Jtẽ Baſili⁹. Bñdictus. Dieronim⁹. Dominic⁹ atq̃ Franciſcus. z plurimi q̃bus domus domini referta ẽ. Jnter quos nõnulli aut diuio motu ſupnaq̃ inſpiratõne vocati. aut varijs ex cauſis ex altero ſtatu ad altez exſpir arũt i quo beatieu aſere. ſine tamẽ poꝛis ſtat⁹ diminutõne. Dinc Bñdict⁹. hinc dñic⁹ z cõplures ſtrictõꝛe feruoꝛe deo fam'lari cupiẽtes z ſcl'i ꝯſortia fugiẽtes ex cle

rico⁹ z ordie ad regulare vitā trāsierūt. Dinc rursus Augustinus. Gregoriusq; eadem vocati inspiratōne z pficiendi fidelib⁹ verius zelo succēsi. ex monastica religione ad ecclesiasticū epālis ordis gradū sctē z meritorie cōmearūt. Unusq;q; igit, put scōm aplm destinauit in corde suo sic hanc vel illā viam eligit vires suas ꝓsiderās fm finē sibi intentū. Est em̄ vterq; stat⁹ vt tactū ē nō p̄cepti sed consilij z superogatōnis nec impatur iz suadet̄. Et veluti de ⁊ginib⁹ Apl's ait. Qui p̄t capere capiat. z de matrimonio fm eundem aplm. Plerunq; meli⁹ ē nubere q̄ ardere. Ita in istis statib⁹ dicendū ē. In q̄busdā forte vtili⁹ foret vt per spūale mr̄imoniū eccl'ie nubāt q̄ vltra vires ierptas sub stricta regulari vita retrospicientes. vitā deserāt inceptā. Itaq; i erpti imbecillibus z infirmis. putam⁹ q' stat⁹ eccl'iastici ordis tanq; hūanior z tolerabilior ē p̄eligēd⁹. nisi altōri ispiratōne q̄s desup ad aliā viaz vocet⁹. aut spūali z corporali adiumento roboratus fuerit. Accedit ad hoc. q⁹ eligere ē act⁹ volūtat̄ z ⁊tut̄ Uirtus ergo ipsa ꝓsiderāda ē iuxta philosophū. fm electōnez medij q⁹ i recta rōne cōsistit. Eccl'iastic⁹ ita q; status attēta hūana fragilitate z ꝓmtitudine peccādi. quandā viam. mediam et rationabilem viuēdi habere videtur. Habet enim religiositatis satis. habet et aliq̄d humanitatis seu laritat̄. Q⁹ si forte dicat̄. religionis vitā etiam eod̄ respectu simpl'citer fore eligendam. pro eo q' habet tole-

rantias z moderatões suas ad iudiciũ ꝓlatoꝝ nec vltra ꝑcipiť q̃ ratõnabiliť supportari possit. z dato ꝙ ds in religione cadat hz resurgẽdi remedia ꝓpter intentõnem ad deuz erectam. Dabz deniq̃ fres a q̃bus iuuari põt. Fateor illud verum fore. tñ illud idem qđ eisdẽ religiob ex ꝓmissione fit seu indulgentia clericis fit ex iure ꝯmuni. Qđ eñ tolerať. aut indulgeť. cõstat legi derogare atq̃ aliqñ ꝓhibitũ eẽ. z si aliqñ sine causa indulgeatur. ꝯsciẽtia vrgeť. z intꝰ bellũ nascit. vbi q̃etari sperať. maxime ꝓpt̃ instituta z artissimas cuiusq̃ religionis ꝯstitutões. q̃bus se artari noueŕt. z ad multa alia quoꝝ trãsgressio aut contemptꝰ mortale plerũq̃ iducit peccatũ. que oia ñ ita acriter clericis ꝯtingũt. Demũ ea ipsa remedia que religiob ꝯpetunt ex tolerantia vel fratrum presidio etiam cleicis cõmunia esse possunt. Circa scđz vero ds status seu viuendi modus ꝑdictoꝝ preeligendus sit tanq̃ sanctior et perfectior. dictum est in ꝑcedenti capitulo.

Capitulum vicesimum quartum. in quo ãssignantur responsiones ad obiecta contra religiosos pro tuenda opinione illorum qui sentiunt religiosos eẽ i perfectiori statu q̃ sint decani archidyaconi z alij inferiores clerici post episcopum vbi discuciť que sit perfectior vita actiua vel contemplatiua. z de earum ad inuicẽ cõpatõne. z de alijs hanc materiam tangentibus.

Libet igit̃ p tuēda illa opinione que hz̄ i-
feriores mīstros ecclīe post eōs nō eq̄:
ri religiosis quo ad stat̃ pfectōis reſpō:
dere ad nōnulla obiecta supi⁹ adducta. que pba
re vidēt̃ archydiaconos. curatos. z̄ pdictos in:
feriores ministros ad religiosos ꝯpatos. pfectio
rē aut saltem eq̄lem statū in ecclīa obtinere. Et q̄b̄
q̄b̄ p ea que dicta sunt sat̃ rōnes ipse solute videā
tur. pticulari⁹ tñ ad singulas singule fient satis:
factiones. Primo igit̃ dicebat̃. quia monachis
licitum ē trās̄ire ad statum presbiterorum tanq̄b̄
ad perfectiorem quia. ut inquit. Hieronimus z̄
trās̄sumptiue in canōe. xxiij. q. i. dicitur sic viue in
monasterio vt clericus esse merearis. Reſpōdet̃
em̄ q̄ monachus tanq̄b̄ monach⁹ nō habet offi:
cium clerici exercere verūtamē inquātū līterati z̄
docti sunt licite possūt promoueri ad presbitera:
tum z̄ curā monachalē aliorū habere. pfectionez
tñ status non habz̄ ex illo trās̄itu. sz̄ ex perpetua
obligatōne voti. Et ita licet fiat p̄sbit̃ nō dimittit
perfetōnē monachalē. ideo subdit̃ i p̄fato decre:
to. Multo tpe disce que postmodū doceas. z̄ int̃
nos semper meliores sectare. Deinde adducebat
illū Hieronimi ad Heliodorū vbi dicebat Hie
ronim⁹. Mihi sz̄ monacho añ p̄sbiterz̄ sedere ñ
licet. illi si peccauero. licet me tradere sathane. Ex
quo videt̃ curā aiaz̄ hñtes inperfectōi esse statu
q̄b̄ suis religiob⁹ ꝯtēplatōni vacātib⁹. aut saltez̄
in statu perfectōnis esse. Sed dicendum ē oīs

miniſtros eccl̃ie eſſe inp̃fectõis ſtatu mõ quo ſupra dictum ẽ. videlicet ꝓpt̃ officij admiſtratõnez Sed talis p̃fectõ ſtatus ſc̃dm eos q̃ hãc opinionẽ tenẽt magis accipiẽ ꝑpatiue q̃ ꝓpe. Vñ canones appellãt ſtatũ clericoꝝ graduz quẽdã. vt iſe rius latiꝰ tãgeẽ. Poſtea vero dicebaẽ bonũ publicũ p̃ferẽdũ eſſe bono ꝑuato. z cũ curati gerãt officium publicum qz curã aiaꝝ quo zelo ſeu officio ſc̃dm Grego. nullum ẽ deo acceptabiliꝰ. z religioſi ſolum intẽdant ꝓpe ſaluti. videẽ curatos eſſe i p̃fectõi ſtatu. Quibꝰ rñdeẽ q ꝙuis abſolute intẽdere bono publico ſit maioris perfectõis q̃ intẽdere bona ꝑuato hoc ẽ i genere operis perfectõis. intẽdere tñ perfecte bono ꝑuato vl̃ ſaluti ꝓpe p̃feret̃ illi q̃ iperfecte intendit bono publico. zelus em̃ aiaꝝ ſacrificium ẽ acceptum deo ſi ord nate fit. cui ordo ẽ vt q̃s ꝑmo habeat curã ſalut̃ ſue. z poſtmoduz alioꝝm. qz vt ſcribiẽ Mathei. xvi. z trãſſumptiue e in canone. q̃d ꝓdeſt homini ſi vniuerſũ mundũ lucreẽ. aĩe vero ſue detrimentũ patiaẽ. Deniq; rñdẽt aliomõ. videlicet q̃ ea que dicta ſũt bñ ꝓbãt curatos z inferiores miniſtros eccl̃ie ſi recte agant poſſe eſſe inp̃fectõnis opez nõ inp̃fectõis ſtatu. qz p̃dicti miſtri eccl̃ie nõ ſuſcipiunt plebis aut parrochie ſue curã cuz ꝑpetuo obligatõnis voto. q̃ ex eo patet. qz eam deſererepñt. aut renũciando. aut p̃ religionis ingreſſum. Soli ergo ep̃i cũ voto ꝑpetuo ſuſcipiũt curã aiaꝝ. z ideo ſine licentia ap̃lice ſedis illã de

ſerere nō pñt. Rurſ⁹ qđ obijcit̃ de Delya de quo Criſoſto. dicit. Si talē aliquē adducas mihi monachū qualis Delyas fuit. nō tñ illi cōpand⁹ est q̃ tradit⁹ ē cure ppl'oꝝ. ꝛc. Ad qđ dr q̃ Criſoſtimus nō intellexit de ſimplici p̃ſbitero. ſz epō. Qđ ſi loq̃tur de ſimplici p̃ſbitero. nō intendit p̃ferre statū p̃ſbiteri ſtatui religionis. ſz intēdit qđ piculoſior ē stat⁹ hñtis curā aiaꝝ. q̃ religioſi in cōtemplatione viuentī. ꝛ p ꝯſequēs ḃuare ſe innocentē i maiori pic'o indiciū ē maioris vtutis. Sz q̃uis maior vt⁹ req̃rat ad hoc q̃ aliq̃s ſe p̃ſeruet immunem a peccato int̃ pp'os q̃ in religione. maioris tñ virtutis ē vitare pic'a religionē intrādo. q̃ nō vitare pericula int̃ populos viuendo Item obijciebatur. quia preſbiteris et miniſtris eccleſie magis committitur. videlicet cura animarum. q̃ religioſis. ꝛ per conſequens status ē maioris perfectōnis ꝛ meriti. Ad quod dicitur q̃ aliquē agere vel ad miniſtrare duplicit̃ cōtingit. Si em̃ ille cui plus commiſſum maiora faciat aut plus ſeruiat. indubie plus meretur quam ille cui minus committitur et minus faciat. Sed ſi ille cui minus committitur maiora et perfectiora faciat et plus ſeruiat magis meretur q̃ ille cui magis est commiſſum ꝛ minus ſeruit. In vtroq̃ igit̃ statu clericoꝝ ꝛ religioſoꝝ iſta duo reperiri poſſunt. per que uis argumenti ſoluitur. Ad aliud autez quod dicebatur de merito ꝛ perfectōne quod cō

sistit in cura aiaꝝ. supra responsū est in solutōne ad argumentū qđ fiebat de publico ꝛ ꝯmuni bono ꝑuato ꝑferēdo. Subsequēt nō obstat qđ dicebaꝫ q liberare innocētes de manu ꝑsidoꝝ maxime ꝑfectōnis ꝛ meriti est adducētes etiaꝫ illud Hieronimi. qꝛ sctā simplicitas solū sibi ꝓdest ꝫ tanto plus nocet. si ꝯtra dicētib⁹ nō resistit. Dicēdū ē q illa magnitudo meriti intelligiꝫ ex ꝑte mētis. qñ ꝙs tantū ꝑficit in ꝯtēplatōne vt ꝓpt̄ deus velit intēdere saluti ꝓximoꝝ. etiā cum aliquo detrimēto ꝯtemplatōnis. Hoc em̄ mō certū ē q ad maiorē ꝑfectōnē caritaꝫ ꝑtinet q̄ꝫ simplicit̄ vacare ꝯtēplatōni. Et hoc ē qđ Ysidor⁹ in libro ꝺe sūmo bono ait. Bonū ē igiꝫ corꝑalit̄ remotum esse a mundo. meli⁹ tñ esse remotū volūtate. optimū aūt ꝛ perfecti meriti ē vtroq̄ esse se motū. Quod etiā dicebaꝫ. qꝛ magnitudo meriti ꝯsistit i magnitudine conat⁹ ad vincendū ꝓmptitudinē peccandi. qꝛ btūs ē q potuit trāsgredi ꝛ nō ē transgress⁹. que ꝓmptitudo magis inest mīstris ecclie q̄ꝫ religiosis. Dicendū ē q magnitudo meriti hominis erga deū ex trib⁹ pōt insurgere. Primo ex ꝑte merenti. Scđo ex ꝑte ꝓncipij formaliꝫ quo ꝙs mereꝫ. Tercio ex parte opis meritorij. Si igiꝫ magnitudo meriti pensēt ex ꝑte merenti qñ aliq⁹ ꝯtēplatōne dei ꝛ in rēi amorē tantū creuit vt ad tēs cupit detrimentū pati sue fruitōnis ꝓpt̄ rēi gl̄iaꝫ ad ꝓcurandā ꝓximoꝝ salutē mō quo dicebat Ap̄lus ad Roma. ix. Cupiebā ego esse anathema a rēo

ꝑ fratrib⁹ meis. de quo Crisostom⁹ dicit in libel-
lo de laudibus eius ꝙ sicut ferrū in ignē missuꝫ
nō est aliud q̄ ignis. sic aia Pauli diuina carita
te incensa. nō erat aliud q̄ caritas. Tal' ergo pu-
to magis meret in vita actiua saluti ꝓximoꝝ in-
tendēs. q̄ i vita ꝯtēplatiua ꝯtēplatōni vacans.
Uñ Paul⁹ hoc elegit tā q̄ maioris caritat' ⁊ ma
ioris meriti. Electō em̄ nō ē nisi de maiori bono.
Uñ dicit ad philip. ꝓio. Coarto⁹ em̄ ex duobus
desideriū hñs dissolui ⁊ esse cū xp̄o q̄d mihi mul
to meli⁹ ē. ꝑmanere aūt i caritate necessariū ꝓp̄t
vos. Et hoc ꝯfidēs scio q⁹ ꝑ manebo oib⁹ vobis
ad ꝓfectuꝫ vr̄m. sup quo ꝛbo dicit glo. ꝙ elegit
Paul⁹ nō q̄d sibi meli⁹ erat. fed q̄d mult' expedi
eba⁹ ꝓpter caritatez que supeminet omibus. Si
vero ꝯsideret ꝑncipiū formale quo q̄s meret. pu
tant alicꝙ ꝙ maioris meriti est cōtēplatiua vita q̄
actiua. Cū ei ꝑncipiū formale merēdi sit caritas.
sicut magis meritoriū ē diligere deū ꝑfm se q̄ dili-
gere ꝓximū. sic maioris meriti ē vita cōtēplatiua.
que directe de suo genere ordinat' ad dilectōnem
dei. scd̄m quē modū intelligit' illud Gregorii. vj.
moraliū. vltimo capitulo. marthe cura nō reph̄ē
dit'. marie ꝛo ꝯtēplatō etiā laudat'. q⁹ magna sūt
vite actiue merita. sz ꝯtēplatiue sūt potōra. Uerū
si ꝯsideret' op⁹ meritoriū vident' se habere sicut ex
cedentia ⁊ excessa. q⁹ respectu meriti accidental'.
cuz tale meritū deū ꝑfm gen⁹ opis. maioris meriti
pōt ee actiua vita potior q̄ ꝯtēplatiua Et isto mō

nedū epi sed p̄sbiteri ꝛ sacerdotes curā aiaꝝ ha:
bētes i excellētiore ꝛ pfectiore statu sūt q̄z r̄ligiosi
Et dixistis loquit̄ Augusti. Ualerio. Nihil ēi hac
vita difficilius. piculosius. lab oꝛosi⁹ epi p̄sbite:
ri aut dyaconi officio. si pfunctorie agat̄. Sz apd
deū nihil beatius. si eo mō militet̄ quo nr̄ impa:
tor iubet. Si vero vtrunq̄ seu vtrāq̄ vitaz sumi
mus respectu meriti essentialiq̄ respondet carita
ti tanq̄ radici merēdi. putā aliq̄ simplicit̄ maio:
ris meriti esse ꝛ tēplatiuā q̄z actiuam. Alij vo fa:
mosi ꝛ moderni doctores ꝛpando istas duas vi
tas ad inuicē. distinguūt. qꝛ q̄ntuz ad eoꝝ substā
tiam simplicit̄ potior ꝛ p ꝛsequēs p̄ferēda ē con:
templatō vt dicit̄ i capi. nisi cum ꝑdem. de renun
ciatōne. Ipsa ē em̄ securior ꝛ magis suauis. pau
cissimis indigens. ꝛ ꝓpter se eligenda tanq̄ q̄etis
sima. quoꝝ cōtraria ꝛtingūt opib⁹ actiue. ꝛ scdz
hunc modū ꝛpandi ꝛtēplatiua simplicit̄ est meli
or. ꝛ p̄ferēda actiue. Si vo ꝛpant̄ quantū ad ea
rū vsū tunc distinguūt. Nam qꝛ vsus respicit ope
ris execut̄onem execut̄o aūt actōnis duo respicit.
scz ip̄os ad quos est scz subditos. ꝛ ip̄m exequē:
tem. s. p̄latum. Si ꝑmo mō ꝛpant̄. sic actiua p̄fe:
renda ē ꝛtēplatiue. qꝛ plurib⁹ vtil̄ē. ꝛ magis fruc
tuosa. vt dicit̄ in dicta decretali. licet illa sit securi
or ꝛ magis suauis. qꝛ in fecunditate soboꝝ lippi
tudo Lie Rachel pulcritudini ē p̄lata. vt dic̄ Gre
gorius sup Ezechielē exponēs illud. erat Lia lip:
pa sed fecunda. Si vo ꝛparent̄ scdo mō. aut est

ad illud dispositus ꝛ ydoneus. aut nō. si nō tunc melior ē sibi vsus ꝓtemplatiui. qꝛ sibi pōt ibi ꝑfi cere sed i actiua nec sibi, nec alijs. si vero ē ydone us. aut accedit vocatus ꝛ necessitat⁹ aut ꝓpa vo luntate. Si scdo mō ꝓtemplatio precellit. qꝛ acti ua non precellit nisi ꝓueniat ex coactōne ꝛ neces sitate. si vero coact⁹. tunc simplicit̄ actiua precel lit quo ad vsum eius. ꝛ sic siue cogat̄ ab homine vel ex caritate vel ꝓpter necessitatē ꝓmo ꝛ. et ta libus melior ē actiua q̄ꝫ contēplatiua. Nam ꝓ ta lem actōnem auget̄ caritas. ꝛ ad ꝓferendū aduer sa et ꝓtemplandū optima. ꝛ sic sua actō ē melior alijs q̄ꝫ sua ꝓtemplatio. est etiam maioris meriti. Et sic patet q̄ quo ad vsum vite p̄sent̄. talis acti ua est simplicit̄ melior. ꝛ status eius. ꝛ etiā opera eius magis meritoria. Fatemur tamē q̄ ꝓtempla tio est realiter p̄eligenda. qꝛ plures inueniuntur ad hoc ydonei q̄ i actōne deficerent. Si tamē ho mo esset assecuratus q̄ populus indigeret ꝛ q̄ be ne gereret illam curam. etiam sine periculo pecca ti posset illam desiderare ꝛ se ingerere. ꝛ velle ma gis hoc fieri per se q̄ꝫ per alium. neq̄ hoc esset pre sumptuosum. qꝛ licitum est appetere maius meri tum. sicut fecit Isaias. Itaq̄ talis vita tanq̄ bo na simpliciter est preeligenda. Ex quibus aperte monstratur quomodo intelligēde sunt ratōnes adducte pro parte illorum qui putant statum cle ricorum inferiorū ab episcopo pfectōrem esse sta tu religionis.

Capitulū.xxv.de excellētia z laudib⁹ vite monastice z religiose. z de plurib⁹ cauſ ꝓpter q̄s pē ligenda ſit q̄ alius viuēdi modus.

Onastica religiosā q̄ vitā p̄ oniis laudib⁹ q̄ efferre. nō puto aliud fore q̄ lucē ipſaz facib⁹ adiuuare. Habet em̄ hoc vite genus ea oia que ad bene beateq̄ viuendū ꝫferunt que ad verā felicitatē ꝫducunt. z vt pauc̄is oia ꝫp̄hendā: id hz ꝓpuz religioſoꝝ vita. vt deo ꝓpinquior acceptiorq̄ ceteris eſſe videatur. Qui em̄ inq̄t aplūs adheret deo. vn⁹ ſpūs eſt cū eo. Nam z Hieronim⁹ fatet meliores nō poſſe inueniri q̄ q̄ in monaſterijs ꝓfecerūt. Uñ Augu. i libro d⁹ op⁹ monachoꝝ. illos ſanctōres cē teſtat q̄ a cōſpectu hoim ſeparati paucis ad ſe prebent acceſſū. ſz deo ꝫtēplant. Quis em̄ dubitat q̄n deſerētes mundū et tumultū ſcī. z ſe a ſcī obſectamentū ſegregantes. rp̄o ꝫformēt z ab eo facili⁹ ꝫfortent. Qd lati⁹ ipſe Aug. pſequtur. ſup illud Apocalip⁹. mlier fugit in ſolitudinē. ſz neq̄ illud p̄termittendū ē. qm̄ i ceteris h⁹ vite occupatōnibus z viuendi modis. illud hoibus ꝫmune eſt. vt tpa trāſeant z nō redeāt. Religioſi tñ viri illud facile agere poſſūt. nō tantū ne tp̄s fugiat ſed ne pereat. Occupant̄ q̄dem religioſi aliq̄n lectōe. plerunq̄ oratōne. nec altera alterā impedit. ſz auget. Succedit demū diuini ꝙbi p̄dicatō. qua d⁹ nulla gratior occupatō eſſe p̄ot. Demū igit̄ ad bonaꝝ artiū ſtudia. Diſcunt enim aut docent. ſcri-

būtqz posteris doctrinā ad erudiēdos saluādos qz hoies. nullūqz illis tps vacuū ē. z cū teste Ci-cerone nihil dulci⁹ bñ impensi temp⁹ memoria. hac locupletissimi sūt religiosi. In ceteris siqui-dem viuendi modis ꝯsiderem⁹ hoim tpa. Prio in fantiā ipsā siue puericiā inuanos ludos. adoles centiā z iuuētutē in libidinē z auariciā. Senectā vero z seniū i querelas z cruciat⁹ z dolores corpo ris. in suspiria z lamenta ꝯsumim⁹. Religiosi ve ro infantiā i artib⁹ ad discēdis. i diuino cultu im ꝑmendo. adolescentiā ꝛo in altōrib⁹ studijs. se nectutē vero i docēdo. ꝑdicādo deoqz vacādo et ꝯtemplādo. fructuose erpēdūt. Et vt paucis aga-m⁹. inē monasticā vitā z ceteras viuēdi formas. illud interest. qr quo magis illi nitunt vt salui fi-ant. tāto isti conant vt ꝑeant. Quiymo ḡntuz illi nos ad saluandū inuitāt. adiuuāt. atqz cogūt. tā tū nosipsos ꝑdim⁹. Letez religiosoz vita ex qui qz cau ꝑcellentior atqz ꝑfectior ceteris videtur. Prīo q̄dem qr dignior. veluti quā xps eligere vi sus est. z aplī secuti sūt. Scdo qr securior. nā vt inqt. Augustin⁹. p mille cadētibus i religione ca dent decē milia i seculari vita. Tercio excellentōr est vita monastica. qr dulcior atqz iocūdior. nō ei habet amaritudinē ꝯseruatō ei⁹. nec tediū ꝯuict⁹ illius. sed gaudiū z leticiā. Quarto qr sanctior z deo primior ꝑ adhesionez ꝯtēplatōnis. Unde q̄ dam sapiens religiosoz vitā recte ꝑ dexterā desig nat. secularē vero vitā ꝑ sinistrā. Ūñ sup illo Le

ua eius sub capite meo. et dextera illius amplexa
bit me. recte inqt secularis vita sub leua eccleſie
ponit qz iuuat ad sustentatōnem. sz dextera id est
vita religiosa. xp̄m sponsū ecclie amplexat dum
eius innocentie z ꝯtēplatōis amplerib⁹ delectat
Sed z his alia q̄nq; addēda sunt. ꝓpt̄ que mo-
nastica vita pfectissima atq; excellētissima habet
Primo qz tpaliū sollicitudis min⁹ hz. Scdo qz
ad spūalem adhesionē maiorē hz aptitudinem.
Tercio qz maiorē recōpensatōnem ab ea sperat.
Quarto qz in ea maiorē vnusq̄sq; hz sui potesta-
tem z fruitōnem. Quinto qz in ea vnusq̄sq; facili
us vitat hūanoz periculoz pmptitudies. Rur-
sus monastici nedū in his sz plurimis alijs cun-
ctis vite modis p̄feruunt. Alibi em̄ negociātes fo-
ris quietē querūt. quā religiosi int̄ se hnt. Illi tē-
poralib⁹ stud ēt. secularib⁹ implicant vanitatib⁹
inuoluunt. z duz inferiores plurimos habere de
lectant. ab interioribus z supioribus elongant. Di-
strahunt alibi hoies ꝓpt̄ ea que foris sūt. z infeli
cit amittūt p̄ciosiora que intra se sunt. vt recte cū
Bernardo dicāt. Quāto magis ad mundū acce
dim⁹. q̄nto magis a deo recedim⁹. Desiderant ei
q̄ extra religionē degūt videri sapiētes. duz opeꝛ
bonoz penuria z vera sapientia stulti efficiunt.
Credūt foris lucrari dum seipsos ꝑdunt. celestia
appetere vident dum carnei eis oculi sūt. Quāto
magis in tpalibus reddunt solliciti. tāto magis
a spūalibus efficiuntur mēdici. Ceci quippe sūt

ꝛ duces cecoꝛum. Omnia enim diſponere. oꝛdi-
nare. ꝛ ſcire preſumunt dum ſeipſos diſtrahunt.
Illa preterea differentia inter ſeculares ꝛ religio
ſos apertiſſima eſt. quoniam vt inquit Hugo de
ſancto victoꝛe. in illis vigilat ſpiritus dei dum in
ceteris doꝛmit. viget in illis ratō. in iſtis ſenſus.
in his ratō extinguit̄. feꝛueti illis amoꝛ dei. i iſtis
amoꝛ mundi. Di mundum diligunt. dum illi reli
quunt. illi omnium obliuiſcuntur. ꝛ vnuſquiſq;
vnice matris ſue continuo recoꝛdat̄. iſti vero om
nium que ſunt mundi recoꝛdātur ꝛ ſe obliuiſcū
tur. Illi caduca hec et terrena amplectuntur. ꝛ ad
ea ſummopere aſpirant. dum iſti ea que ſupꝛa ter
ram ſunt deſiderant. Di greſſu ꝓpꝛio curruntad
interitum. dum monaſtici ad ſalutem feſtinant.
Religioſi omnia ꝓpter deum dimittunt. dum
temporales viri deum reliquunt ꝓpter omnia.
ſed certe non falluntur ea enim funeſta cecitas vi
cem eis reddit. quia cum ꝓpter eos omnia deus
fecerit. iſti poꝛpter illa deum dimittunt. quare
iuſte eos omnia dimittunt. Seculares deni-
q; prudentioꝛes videntur. in qua re huius ſe-
culi ſe homines compꝛobant. quia vt ſcriptum
eſt filij huius ſeculi prudētioꝛes ſunt filijs lucis.
Iſti ad ea que dei ſunt tardi. pigri. tepidi. atq; in
ertes ſūt. nec cogitant quo tendere debeant. viā
ſciunt. ſed ſcienter deuiant. et ſi qui eam neſci-
unt. illā nō inquirunt. Quiymo religioſoꝛ vitā
qꝛ huilem. qꝛ ſcḷo abiectam. qꝛ mollibus non in-

dutā abiciūt. ꝛ vitā eoꝝ putāt insaniā. Qui pau
lo post videbūt quō ꝯputati sūt in nūero sancto
rū. ꝛ sors illoꝝ in eternū. Patet ergo huiꝰ regula
ris ꝛ monastice vite summa excellētia et pfectō su
per ceteros tales status.

Capitulū. xxvj. de difficultatibꝰ vite religiose.
ꝛ de laboribꝰ ꝛ aculeis religiosoꝝ in genere.

Eligiosā atq; monasticā vitā laudabileꝝ
r atq; pfectā. ꝛ deo acceptā esse. nemo ē qui
ambigat. verum alia aliis congruut. ꝛ di-
uersi ad diuersa aptōres sunt. Deniq; aliud ē reli
giosum esse. aliud religiose viuere. mlti noie reli
giosi sunt. pauci re. plurimi religiose viuere cepe
runt. q̄ superstitiosa vita finierūt. ꝛ vt q̄dā ait sapi
ens dulce negociū. iocūdū nomē religionis ē sed
pgressus difficil'. veluti in quo vite statu homini
libertas. voluntas. ac voluptas ꝛ affluentia adi
mit'. ꝛ vt breuibꝰ dicā. ipa quoq; que natura cō-
cedit. sctā religio phibet. Fateoꝝ in monasteriis
deꝰ ipe nosc'it. ibi dei noticia. amoꝝ ꝛ cultꝰ baben
tur. ea tñ i ceteris vite statibus impleri possunt ꝛ
vtinā tam digne. tam recte implerent ab homibꝰ
q̄q; sciunt. Scit ei vnusq̄sq; quō placere deo pos-
sit. idq; si agat vere religiosꝰ ē. Se eñ deo ille re-
ligat qui in pietate ꝛ humilitate deū colit. ꝛ inso-
lētias extirpat. Fateoꝝ ea comodi in monasteri-
is fieri. si facl'tas corpis animiq; vires suppetūt.
Deniq; q̄tē animi i religione monastica iueniri
aiunt. Quibꝰ ego dicere possē si q̄tem animi spe

ras aut optas. cur ergo in bello stas. Quocunqꝫ igit̃ in statu viuas. qs tibi bellū infert nisi tu vn⁹ Quod ergo tu aufers q̃re in alio statu speras. De niqꝫ ꝓsidera illud Ysidori. qm̃ ad dei q̃etudinez nō accedit̃ passib⁹ corꝓis sed ment̄ speculatōnibus. Uidisti tu plurimos religioso habitu indutos ꝓ inq̃etudines discurrentes. apostatantes. et alios ꝓpter inopiā rez necessariū ab icepto opere cadentes. De q̃bus scriptum ē. Qm̃ ꝓpter inopiam multi deliquerūt. Quā cꝫ illud fateor nō sacre religioni sed eoz improbitati imputandū est. verūtamen de liberatōne ꝛ ꝓsilio nō paruo opus ē. Quare vt ego puto monastica religioſaqꝫ vita ab illis potissime eligēda est. q̃ casum non timēt. Jmpfectis em̃ ꝛ fragilibus ꝛ nondū vicioz mortificatōnem sperātibus ꝓperiendū direrim. non ꝓficiendū aut verius differendū. Preterea religiosi nōnulli huius rpis ab vtero regule sunt ab errātes. Quo em̃ modo ꝓuersent̄. quo ve obedientie paupertat̄ ꝛ castitat̄ tramite religionē obseruent. tuipse nosti. In q̃b⁹ vt mihi videtur maioz est piculi timor cꝫ spes ꝓficiendi. Dinc q̃daꝫ sapiens illud trenoz erponens. Lapides sanctuarij disperſi sunt. Plangūtur inq̃t religiosi implicati temporalib⁹ negotijs. qz nō est actō secl'aris vite quam hodie nō admistrēt religiosi. discurre singuloz occupatōes ꝛ officia religioſos esse videbis. Secularia em̃ negocia secularit̄ ꝓtractāt. ad que vtinā ꝓficiendi gr̄a aut vocati accederēt

Sed pchdolor sese ingerunt cupiditatis vel adi
piscende dignitatū grā aut forte lasciuitatē z habē
de exemptōnis vt exeuciant collū ab obedientia
suoꝝ p̄latoꝝ. agentes ꝯtra p̄ncipalia eoꝝ vota.
p quoꝝ obligatōnem positi sūt in statu pfectōis.
Et quanq̄ prauoꝝ hoim facta bonos a bono ñ
retrahant, ḡnymo sicut pena suos actores. sic in:
nocentia suos tenet sectatores. Nihilomin⁹ hec
quorundā religiosoꝝ praua exēpla. z si aliquos
a religione penit⁹ nō arceant. cogūt tñ vt differāt
quousq̄ se expiant. q̄b⁹ colligit hūc statū nō pa;
rum laboris z difficultatē hre.

La. xxvij. particulari⁹ et latius de pmptitudie
z piculoꝝ huiusmodi stat⁹ in specie. z de mal' re=
ligiosis et abusib⁹ illoꝝ.

Post difficultates z labores p̄dictos. quos
nōnulli in genere adducūt. circa mona=
sticā vitam afferūt. z alia pticularius de
pmptitudine piculi hui⁹ status. Aiūt em̄. q; peri
cula monastice vite ex pluris ꝯspicere libet. eo p̄=
sertim q; cū peccata effugere vix possum⁹. ꝯstat i
eodē genere peccandi lōge graui⁹ religiosos pec=
care q̄q ceteros hoies. Quis em̄ dubitat vt sctūs
Tho. refert religiosū graui⁹ peccare fornicādo cō
tra votū ꝯtinētie. graui⁹ peccare ꝯtra votū paup
tatis graui⁹ q̄libz peccare obediēdo ꝯtra votū obe
diētie. Deide q̄s dubitat religiosū graui⁹ peccare
ex ꝯtēptu. q; vt scti aiūt doctores. p ꝯtēptū videt
ingrat⁹ beneficij recepti. cū per religionem subli

matus sit ad perfectõnis statum. quinymo ꝛ dei filium conculcat atq; vituperat per contemptum. Cõtra quos Hieronimus cõqueri videtur inq; ens illud sapientis. quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa Denq; grauius peccat propter prompta scandala. cum multi eiꝰ vitam vt speculum respiciunt. Quos idem Hieronimus signat. Ait enim cum propheta Hieremia. Vidi similitudinem adulterij et iter mendacij. ꝛ confortauerunt manus pessimorum. non vt conuerteretur vnusquisq; a malicia sua. Confortauerunt inq; manus pessimorum quia malo eorum exemplo mali quodammodo cofortari videtur. eos videlicet sequẽdo in sceleribus quos sequi debuerunt pie ꝛ sancte viuendo. Est igitur piculoſꝰ ꝓtemptꝰ in religioso. qꝛ vt Thomas ait. cũ religiosꝰ venit i ꝓtemptu. incorrigibiliꝫ efficitꝫ. ꝛ oĩm est pessimꝰ. adducẽs illud Hieremie. Cõfregisti iugũ ꝛ dirupisti vincula mea. Vñ Bernar. ad Eugenium. que maior quersitas. q̃ maior ꝓtẽptus. q̃ post perfectõnis votiuaꝫ ꝓmissionem. voluntariam obligatõnem. post sacri habitus susceptõnem. post exemplorum ꝛ tuosorũ patꝝ multitudinem ꝛ pfectõnem redire ad peccata sicut canis ad vomitũ. Illorum precepta ꝓtẽnere quos totius vite ꝛ actõnis sue iudices loco dei eligit. Et subdit magna monachi dignitas. sed magna eiꝰ dãnatõ. si que sũt monachi agere pmittit Cetera ũ hꝰ statꝰ labores ꝛ difficultates nõ negauit Au

gustinꝰ ad Uincentiū Donatistā. Ait enī. Fateor caritati vre coram dño deo nro q̄ testis ē sup aiam meā ex quo deo seruire cepi q̄m difficile sum exptus meliores posse inueniri q̄ q̄ in monasteriis ꝓfecerūt. ita nec peiores q̄ q̄ i monasteriis dfecerūt. vt hinc arbitror i Apocalipsi esse dictū. Justꝰ iustificet adhuc. z q̄ in sordibꝰ ē sordescet adhuc Attendēda ergo sūt Augustini verba. Fatet enīz meliores nō posse repiri q̄ q̄ in monasterio ꝓfecerūt. sz nō peiores q̄ q̄ defecerūt. Cōstat enī lōge plures deficere q̄ ꝓficere. Nā vt Hieronimus inquit. rara ē virtus atq̄ difficil. z a paucis appetit. Sed z philosophi ethicis ait. difficile admodū fore tenere mediū virtut. ꝙre longe plures deficiūt q̄ attingūt. veluti sagittates ad signū mediū plures deficiunt q̄ signū tangant. Uñ q̄dam sapiēs nō mirat ꝙre plures hoies sint vicioſi q̄ virtuosi maxime q̄ peccare multis modis contingit. et vnico defectu quis redditꝰ vicioſus. Sed nequa q̄ q̄s virtuosus z innocens erit, nisi omni cōcurrēte virtute que inuicē connexe noscunt. Unde saluator mltos fore vocatos ait. sz paucos electos. Et ꝓpheta clamat. q̄ multi quoq̄ defecerunt. Et iteruz. Oēs simul inutiles facti sunt. nō ē q̄ faciat bonū. vt bonoꝝ caritatez atq̄ paucitatē designaret. Cū ergo in omni statu plures deficere arbitrādum sit. religiosos grauius deficere non ē ambiguū. Quis enī nō cernit religiosoruz tam copiosam numerositatem. sed quis nō videt tam pau

cor̄ sctitatem. Quis nō cernit mlt̄or̄ religiosor̄ supbiam r elatōnē. sed qs nō videt paucor̄ hūiliatōz. Plurimi certe sūt religiosi. sz pchdolor̄ tales. vt cum Bernardo loquar. sub habitu religionis animū secularē. r sub pānis ꝓuersatōnis habere inueniant̄ cor̄ altū in sc̄lo r puersū ad religionis opa. De qbus idē Bern̄. ait. Doleo de multō qui post spretā ppl̄i pōpā ꝓuersari deberēt in scola būilitat̄ grauius insolescere r impaciētes amplius fieri in claustro q̄z fuissent in sc̄lo. Et qđ magis piculosū ē. plerīq; in religione nō patiunt̄ haberi se cōtemptui qui in domo sua secularit̄ viuētes. non nisi ꝓtēptibiles esse potuerūt. Preterea i eo versat̄ q̄z marime religiosor̄ piculū. qr cū sint religati deo. dū se ligatos fore dolēt. se amittūt solutos. non cōsiderātes q bn̄ ligata securi⁹ custodiunt̄. soluta vero facile pdunt̄. Multi rurs⁹ aculeis r laborib⁹ status religionis ē refert⁹. r plurimis piculis expositus. Quis em̄ dubitat teste Bernar. grauissimū esse int̄ assuetas epulas esurire. inter delicias p̄teritas macerari. int̄ vestes p̄ciosas r mlt̄as algere. r inter diuicias q̄s ostēdit mūdus. offert dyabolus. desiderat nr̄ appetitus eas ꝓtemnere. Profecto hec grauiora existūt q̄nto grauius a paucioribus tolerant̄. Fateor̄ certe qr vt Bern̄. ait. nō desint religiosi in claustro qui hoc pacto nolūt esse pauperes. vt nihil eis desit. Deniq; volo religiosi casti sint r paupes. Quid tm̄ dices de periculo arrogantie. vane glorie. que

nō nisi meliores tēptat. Un Piero. Plus est de-
posuisse animū q3 cultū. difficili9 arrogantia q3
auro carem9 z gemmis. Dis em̄ abiecti glorioſi
interdū tumemus sordib9. z vēdibilē pauperta-
tem populari auri offerim9. Sed ad alia trāsea-
mus. Quis tal' religiosus est quē Bernard9 ipse
describit. qui in nullo ꝓsus aut resistit ꝓioribus
aut inuideat paribꝰ. aut subiecti plene obsequat̄
socijs ꝫ gruens. subiecti vtilit̄ oibus ꝫ descēdēs.
fugax voluptat̄. appetitor laboris. patiens abie-
ctōnis. impatiēs honoris. paup ꝑ pecunia. diues
in sciētia. humil' ad merita. supbus ad vicia. qui
ita huic mundo morit̄. vt deo viuere delectet̄. De
his Eusebi9 dicebat. qm̄ solū talit̄ in monasterio
viuere ꝓfectō est. sz aliter ꝫuersari magna dñatio
est. Sed certe potius eos imitanr̄. deq̄bus idem
Bernardus ait. Qm̄ supbie. ꝫ obedientie z auari
cie studeant. quaz ꝑ me culpe cas9 attulit z labor.
tercie lapsus timet̄. Dis tribus piculis tresclau
straliū ordīes subijciunt̄. scz q̄ sedē ꝑ platōis que
runt. z ꝑesse non valent. Alij q̄ nec obediunt nec
obedire volunt. Tercij familiares vide loculos
portātes z in occulto detrahētes. Sed vt paucis
multa ꝫ ꝑbendā. si studia. si mores. si vitā pluri-
moz religiosoz cognoscere vis ꝫ sidera q3 ill' ca
pitulū hostis ē. extra murmur z inuidia. et nocte
nullas vigilias hñt. nec in die labores. Laborat
monachus vt fiat abbas. Abbas vētrosus. Pri
or incrassat9. Mēdicās blandit̄ potentib9. terre-

na diligit. Suspicõsus claustral'. Bursarius pe=
cuniosus. Infirmarius ꝛcubinarius. Capitos⁹
sacrista. Sine oꝛõne ꝛuersi fres ad questũ predi=
cant. Gardian⁹ eqtat. Prouincial' pclamat. Ge=
neral' generat. Preterea de huius status piculo
vide qđ Bernard⁹ dicat i q̃dam epistola. moriẽs
vir vnq̃ alicꝗs in cella ad infernũ descẽdit. qꝛ vix
vnq̃ i celo p̃destinat⁹ in ea vsq̃ ad mortẽ pſistit.
Itẽ labores picꝛa hui⁹ stat⁹ aptissime demõstrat
Gregoꝛi⁹ i registro. inq̃ẽs. Uos q̃ viam vite extra
hoim frequentiã ducit⁹. tãto maioꝛa certamia pa
ti necesse ẽ. qm̃ ad vos mgr̃ ipse tẽptatõnum acce
dit. Ceterũ ex mꝛtitudine p̃ceptoꝝ ꝛ onerꝝ religio
nũ. periculum. ꝛ difficultas huius status comp̃
he idit̃. Nam vt dicit Augustin⁹ vbi multe sunt
p̃ceptões ibi multe sunt transgressiones. Habẽt
em̃ religiosi longe plura precepta q̃ quicũq̃ ho
mines alioꝝ statuum. ymo plerũq̃ vt supꝛa dixi.
quod alijs ad meritum. sibi ad peccatum et peri=
culum est. Nec iuuat si dicas. non omia precepta
obligant. Quibus Hieronimus respõdet i qua
dam epistola. Non ideo putet qui sedeo obtulit
aliqua cõtemnẽda esse mandata. quia leuia sũt.
tam em̃ maxima illa q̃ minima imperata sunt. ꝛ
ꝛtempt⁹ vni⁹ p̃cepti p̃cipienti in iuria est. Et seq̃
tur. In quocunq̃ em̃ statu. in quouis gradu eq̃
le peccatuꝝ est. vel phibita dimittere vel inssa nõ
facere. Et Bernardus ait. Jussa siue culpa nõ ne
gligunt̃. ꝛ sine crimine non contemnuntur. Q̃ q̃ꝝ

multa sūt hodiei religionib⁹ p̄cepta. O quot vi cula multiplicata. O q̄ pauca ꝛ tarda remedia. De q̄b⁹ r̄ps dicere videt. alligant onera grauia ꝛ importabilia. ꝛ ponunt ea i hūeris hoim. Cōtra hos multiplicātes p̄cepta cōminat de⁹ duas ma ledictōnes. Prima ē. Ue vobis scribe ꝛ phariſei ypocrite q̄ claudit regnuz celoꝝ añ hoies vbi nō intrat nec p̄mittit alios intrare. Scda est. Ue vo bis scribe ꝛ phariſei. q̄ decimat mentā ꝛ anetū. et reliq̄t que grauia sunt. scz legis iudicium. miſeri cordiā ꝛ fidē. Forte dicet q̄spiā fatendū esse pluri ma esse religionū p̄cepta. plurima onera. er q̄b⁹ necesse ē pluria sequantur pctā. Fatendū etiā pluri ma esse in religione esse picula incōmoda. plures difficultates ꝛ labores. Ueruntñ er pluris bonis que religioſi agūt facili⁹ credit absorberi posse. scz ꝛ pmpt⁹ ab eis resurgere valebūt p̄sertim ꝓp̄ intentōnem quā hñt ad deū erectā. Accedit q̄ ha bēt socios a q̄b⁹ iuuent. ad quos dici possūt que tetigi supra in. xxiiij. ca. Demuz fateor possibile il lud ē sed difficile dixerim. Precepta em̄ apta sūt impletōnes dubie. mādata certa. trāsgressiones certōres. vicia nō occulta sunt. bona nō vident. picula manifesta existūt. nec sine discrimie incur runt remedia vero dubia. nec sñ magnis labori bus querunt. Facili⁹ cadim⁹ q̄ resurgam⁹. socij ꝓ o an iuuēt eū q̄ se ledere vult vnuſq̄sq̄ cōside ret de q̄b⁹ q̄dam sapiēs ait. q̄d iuuat amic⁹ si ani mus amicicior ledit. Fateor tamē bonis ꝛ deodi

cat religiob. picula. difficultates. labores. huius modi queda certamia. queda exercitatones existut. que religiose viuetes eo magis coronant. at q3 vt supra dixi cu de picul' z laborib' stat' ecclia stici egi no est in culpa religio. sed abutetes religione nec est improbatio in religione sed deturpantibus religionem. in q non est mirum si sit multitudo piculorum. vbi volentib' z bn militatib' e cumulus donoz. Na vt ait Hugo de scto Victore. omi statui benigna e religio. abudans pauperi. mediocrib' sufficies. tolerabil' diuiti. infirmis larga. delicat' z paties. penitetibus miseras. puersis seuera. bonis optima. Et Crisosto. Religio nuq3 senescit. fatigatonem no sentit. Ex q3bus oib' aperte monstrat huius vite z stat' picul. labor. z difficultas simil' z necessitas.

Ca. xxviij. de inclinatone z dispositone naturali z diuersitate z plerionum z habilitatu hoim quantu ad religione. z de z silio i talib'.

Ltera p dicta nonulli cautos agut z attentos religione ingredi volētes. vt inclinationes suas ac dispositones naturales z complerones attendat vires q3 suas discutiat. Tade q3dam illis circa p dicta z silia p bent Aiunt em q3 scom antiquoz sapientu sentetias. diuersi ad diuersos penit' viuedi modos. aut inclinant aut disponunt. Diuersitas aut z dissilitudo aut disparitas viuedi vnius ad alterz vt in politicis inquit philosoph'. ex triplici radice pcedit. Dio ex na

tura siue q̃litate diuersa nõnullos ex diuersitate ꝯplexionis loci quoq; i quo viuiť. naturaliť ad diuersa ferri videmꝰ. nõnullos eñ inclinari ꝯspicimꝰ ad bene politisandum i republica. alios ad militã dñ. alios ad sacrificia ꝛ cultñ diuinñ. nec solñ ad hec exercitia sed anime passiones diuersimode disponunť. qñ alicꝫ ad verecundiã. alij ad irã. alij ad tristiciaꝫ inclinanť. Cõplexionis ergo diuersitas et regionis q̃litas ad diuersa penitus inclinat. etiam quo ad mores. Quãto eñ hũana cõplexio simplicior ꝛ purior est. tanto sensus exteriores viuacõres. potẽtõres. atq; subtiliores reddunť. Quo fit. vt p ꝯsequens intellectꝰ hom̃is eo magis sit purior ꝛ subtilior. Jdq; ex eo patet esse manifestñ. qñ q; diu sensus ipi exteriores viuaciores existũt. tãto magis intellectui ꝺseruire possunt. Qñ intellectus ipse nihil agit aut intelligit q; diu in homie existit. nisi cũ misterio sensꝰ q̃re recte Aristotiles inqt. qꝛ aie sequunť corꝛa Et alibi in libꝛis de aia ait. molles carne aptos mente dicimus. Anima ergo siue intẽllectus hũanus nõ exercet opatões suas. nisi mediantibꝰ orꝛganis corꝛporis. qꝛ eoꝺ philosopho teste. Nihil ẽ in intellectu q̃n pus fuerit in sensu. Ex q̃ radice ꝓcedit illa causa a mltꝭ ignorata. q̃re itellectꝰ hũanꝰ qñq; fatigať. qꝺ licet improꝑe dictñ sit. tñ intellectuꝫ fatigari dicimꝰ nõ ꝺm se sed ꝺm sensus exteriores. cũ q̃bus agere debꝫ intellectꝰ ipe. Ex q̃bꝰ oibꝰ ꝯstat q; habilitanť seu disponunť hoies ad hũc vl illñ

modū viuēdi. scōm q̄ peyus vel meli⁹ ꝯplexio illoꝝ ē dispositā. Et quāq̄ aīa ipsa eque pfecta eri stat. tñ aliqñ eligit vnū viuēdi modum sibi accomodatū. z in ea facili⁹ bñ opat̄ si organa corpis melius bz dispositā z cōplexionata. que incliatiue nō ꝯpletiue ad hoc vł illud disponunt. Scōo diuersitas modi viuēdi ꝯtingit plerūq̄ ex diuersa ꝯsuetudine. que naturā imitat̄ z illa ad vnum modū viuēdi trahit alios. alios ad aliū. Tercio hec disparitas viuēdi ꝯtingit nōnunq̄ ex specali diuina influētia. que qñ z quō vult hūc trahit ad vnū viuēdi modū. aliū ad aliū. sñ tñ offensione vnuscuiusq̄ liberi arbitrij. put sue inscrutabili placet ꝓuidentie. Quicūq̄ ergo hoc mō trahit̄ ad vitā monasticā laudē deū q̄ traxit. z ꝓperat ad locū quē sibi mōstrat de⁹. z relictis vxibꝫ z eaꝝ illecebris. vadat saluari in segor. Uel scōs mod⁹ ꝯsuetudinari⁹ eos repēte nō iuuat. q̄ delicate i vxibꝫ nutriti sūt. sz op⁹ ē ꝯsuetudinē pnicōsā ꝯtrariā ꝯsuetudine paulati deuincere. Si vo ꝑmus modū attēdunt. recurrāt ad cōplexionē. vt ꝑdirimus ad naturā suā. ad inclinatōes z dispositōes interioris hois sui vnusq̄sq̄ recurrat. deniq̄ ad vires corpis sui z seipōs z intra seipōs diiudicēt z de se magis sibi q̄ alijs credāt. Cōcludūt ergo z ꝯsulunt nōnulli scribētes vt q̄ tn de liberatōne pēdet. an religiosā vitā assumat. cūcta aīmo digerat. z id eligat qđ portare z cōtinuare possit. Nec volū⁹ que tetigim⁹ dcta ēē animo dissuadēdi re:

ligionis ingressū. marie q̄ nō ignorām⁹ neminē
sine graui peccato religionis vitā alicui aut phi
bere aut impedire posse. iuuenib⁹ p̄sertim. Nam
adolescēti voleti viā pfectōnis ingredi dixit xp̄s
Uē de oīa que habes ⁊ da paupib⁹ ⁊ veni ⁊ seque
re me. Uñ q̄dā sapiēs ait. Qui adolescentē a reli
gione retrabūt. silēs sunt pharisei q̄b⁹ ore salua
toris dictū ē Ue vobis q̄ nec vos intratis regnū
celoꝝ nec alios sinitis intrare. Ueruntñ cū religio
nis ingressus de cōsilio sit ⁊ de opibus superoga-
tōnis. vnusq̄sq; vt dictū est. ad se recurrat vires
q; suas discutiat fragilitati sue cōplexioni. natu
re. ꝯsuetudini ꝯsulat. ⁊ si potest capere capiat Di
care em̄ ⁊ religare se deo optimū ē. Sed cogitet q̄
religionē intrat laboriosā viā. iter arduū atq; dif
ficile aggredi. nec ad tp̄s sz q̄q̄ diu vixerit religio
nis onera necesse ē sustineat. Illudq; sp̄i mentem
veiat q̄ sic manū ponat ad laboriosū aratꝝ. ne
respiciat retro. q̄ aptus nō erit regno celoꝝ. Fate
mur tñ q̄ ea que tetigim⁹ incūctiue nō cōpletiue
ad hoc vel illō disponūt Potēs ē ds abūdare fa
cere gr̄am nobis q̄ de lapidib⁹ istis p̄t suscitare fi
lios Abrahe. De lapidib⁹ inq̄t. i. ō idurati ⁊ ifler
ibilib⁹ ais hoīm nō solū natura vl̄ ꝯplexiōe. sed
etiam depauatōne ⁊ malicia pōt suscitare filios
Abrahe. i. reddere eos flexibiles ⁊ obsequentis-
simos ad obediētiā ⁊ cetera onera religionū Nō
tñ ip̄bam⁹. q̄n vnusq̄sq; fragilitatē viresq; suas
discutiat. Et cū ꝯsilij sit religionē ingredi. vt supra

dictū est si pōt cape capiat.

La. xxix. de ꝓpatōne religiosoꝝ int̄ se ad inuicem. et p̄mo de ꝓpatōne solitarioꝝ ad socialē vitam agētes. ꝛ que vita pfectioꝛ sit altera.

HAbita est igit̄ supius cōpatō ꝛ differētia hoꝝ duoꝝ statuuꝫ. clerical' videlicet ꝛ regularis int̄ se ad inuicē cōparatoꝝ. et qualiter alter alteri aut equal' aut p̄ponat' quo ad pfectōnez statuū. ꝛ q̄s sit eligibilioꝛ put pfectioꝛ aut put hūanioꝛ. Jam supest vt stat⁹ religiosoꝝ inter se ad inuicē distinguant̄ ꝛ cōparent̄ quo ad pfectōnis statū. Et p̄mo de religios⁹ solitarijs cōparatis ad vitā socialē agentes. Quantū igit̄ ad religiosoꝝ statuū int̄ se ꝯsiderādū ꝛ ꝯparādū. dupliciter fore puto differētiā religiosoꝝ quoꝝundā q̄ solitariā ꝛ anocoꝛiticā vitā ducūt. alioꝝ qui socialē. De solitarijs ergo p̄mo dicendū ē. deinde⁹ socialē vitā agentib⁹. De p̄mis ita q̄ a nōnullis sāctis doctoꝛib⁹. asserit illos oēs ceteros rēligiosos excellētiam vite status pfectōne anteire. Sic de Anthonio legim⁹. Sic de paulo p̄mo heremita. necnō B̄ñdicto ꝛ p̄mis machariōib⁹ ꝛ plurimis alijs. De q̄bus Augustin⁹ ī libꝛo de opib⁹ monachoꝝ ait. illos manochos sanctōꝛes esse q̄ a ꝯspectu hominū segregati. nulli ad se p̄bent accessuꝫ Alij vero distīguendū putāt q̄ vel loq̄mur de pfectōnis statu. vel de pfectōnis ope. Utroq̄ autem modo solitaria vita maioꝛem perfectionem acq̄rit q̄ socialis. quoꝝ ratō est. quoniam vita socia

lis status ē volentiū pfici per instructōnem i intel
lectu. z p correctōnem i effectu. cū aliqñ cōtingat
a via perfectōnis deuiare. Sed solitaria vita ē p=
fectoꝛ. z taliū ꝙ nullo istoꝛū indigeāt. Solitarie
em̄ viuētes z alioꝛū ꝯsortia aspnantes. z ciuilit z
socialit non ꝯuersātes. necessario vt philosoph⁹
ait i politicis. vel sunt vt bestie vel sūt homīe meli
oꝛes. Uñ nō solū ꝟm sctōꝛ sed z ꝟm philosopho
rum sentētias solitarie z ꝛ̄ tuose viuere pfectoꝛū
est. z magis tales dñt dici ꝙdā dij. q̄ hoīes. vl tā:
q̄ supmi z pfectissimi homīes nō solū honoꝛan
di sed potius admirandi sunt q̄nto ergo stat⁹ per
fectoꝛū excedit statū pficiendoꝛ. tāto solitaria vi
ta monachoꝛū excedit vitā quorūcunq; religio:
soꝛum socialit viuentiū. Si ꝛ̄ o loq̄mur ꝺ perfe
ctōnis ope. hoc idē putāt. opus em̄ vite solitarie
ꝯtēplatō ē. social ꝛ̄ o vite actō est vl vtriusq; ope
ris i qbusdā cōmixtio. Planū ē aūt. q ꝯtēplatio
p̄eminet actōni. z ē opus magne pfectōnis. nō so
lū ꝓpter xp̄i ꝛ̄ ba de Martha z Maria cōmniter
recitata. sed ꝓpter xp̄i exemplū imitandū. de quo
scribit apud Lucā. q exijt in montē oꝛare et erat
pernoctās in oꝛōne. z hoc fit ꝓpt facili⁹ diuinuꝫ
auxilium impetrandū. Non em̄ dixit exijt ad tur
bas aut ad vrbes oꝛare. sed i montē vaste solitu:
dinis. Ubi em̄ deest auxiliū humanuꝫ. solitudis
loc⁹ apt⁹ est ad impetrandū diuinū auxiliū. q; cū
ignoꝛam⁹ q̄d agere debeam⁹ hoc solū habeam⁹
refugij. vt oculos nostros dirigamus ad deum.

Jtem queritur solitudo propter tumultum seculi fugiendum. Deserens enim mundum z tumultum seculi. et separans se non solum a voluptatibus mundi sed a iocunditate sociali confotatur a christo. vt glosa ait. super illo verbo Apocalipsis xij. Mulier fugit in solitudinem. Circa predicta tamē que de sanctitate vite solitarie dicta sunt dicam quod animum pulsat. Alia enim est ratio illius antiqui temporis. alia moderni. Si enim viros solitarios consideramus. illos videlicet qui in primitiua ecclesia floruerunt. verissimum puto illos fuisse perfectōris z sanctōris vite ceteris socialem vitam agentibus. eo enim tempore non artabantur fideles tot canonū z decretorū preceptis. censuris aut penis. Nec erant tunc vt ita dixerim. tot laquei legum seu constitutōnum. excommunicationū siue cēsurarū. a q̄bus vix fideles etiā diligentissimi z timorati respirare z p̄cauere possūt. nō totieiunia indicta. nō vigilie. nō silentia. nō diurna pariter z nocturna diuina officia. dietim a cer p̄cepto dicēda. non denicq tot festa colēda. non tam crebra confessio. z corpis xp̄i cōmunicatō. nō tot obediētie z p̄statōnes. sicut modo fideles artant̄. aut potiꝰ inuoluunt̄. Jta vt recte de p̄lata ecclie dici possit illud xp̄i. q̄ alligant onera importabilia. zc. Uñ si aliq̄ huiusmodi in illa p̄mitiua eccl̄ia seruabant̄. erāt tamen volūtatis. que protunc trāsgredi peccatum non erat quia non dum phibita. Nunc vero ea omnia que diximus

ꝛ cõplura alia ab eccl̃ia addita quotidie ꝑm hoꝫ
minũ ꝛ tpis maliciam. expedit vt augeanť. ꝛ sub
p̃cepto iiunganť. Quoꝝ ignoꝛantia aliquẽ non
excusat. ꝛ oĩm̃s etiam solitarios ad obseruatioẽꝫ
ligãt. Cum igiť ea oĩa non solum facere sed ꝛ sciꝫ
re difficile sit ꝛ ferre ĩpossibile. non solu3 anacho
riť ꝛ ĩ heremo vitam agẽtib⁹ q̃ hoim ꝝuersatões
fugiunt ꝛ oĩm reꝝ necessariaꝝ penuriam habent
sed etiam his q̃ vrbes incolunt. Jdeo puta⁹ sñ
offensione veritať ꝓbabiliť dici posse modernis
tẽporib⁹ vitaꝫ hereniticã non posse repiri illius
perfectionis ꝛ sctimonie. sicut ꝑscis illis tempo
rib⁹. q̃nimo ꝑiculosã admodũ foꝛe ꝛ difficile cũꝫ
ctis eccl̃ie statuta obseruare posse. nisi foꝛte aliq̃s
dicat q̃ anachoꝛite p̃dicti iam adeo ꝓfecti sunt ꝛ
tam firum animũ ĩ dei amoꝛe hñt. vt ab his ligaꝫ
mentis liberi sint. ꝛ p̃dicta p̃cepta habeãt ĩ p̃paraꝫ
tõne animi. Quib⁹ nõ facile assentõ. qꝛ cũ ꝺ eccle
sia sint. p̃cepts eccl̃ie ligari manifestũ ẽ. nisi ꝑuile
giati reperianť. aut diuinit⁹ aliť fuerit reuelatuꝫ.

La. xxx. de ꝝpatõne religiosoꝝ vitam socialem
inť se agentiuꝫ. ꝛ que religio socialť altera socialiꝫ
sttꝓfectioꝛ. Et vtꝝ religio eo q̃ artioꝛ. sit ꝓfectioꝛ.

QOnsequẽs est vt religiosos vitã socialẽ
agẽtes discernam⁹ ꝛ ꝝparem⁹ q̃ntuꝫ ad
eoꝝ perfectõnẽ inť quos vt sci doctoꝛes
tradũt. longa admodum differentia est. Nam vt
inq̃t sctũs Thomas scda scde. q. clxxxvij. differẽꝫ
tia religionis vnius ad aliam p̃cipaliter q̃dem

attenditur ex parte finis. sicut si vna religio ordi
netur ad peregrinos hospitio recipiendos. et alia
ad visitandos vel redimẽdos captiuos. Secun
dario aũt ex parte exercitij. qz diuersi modi exerci
tij sunt in diuersis religionibus. puta qz in vna religi
one castigat corpus per abstinẽtias cibozz. i alia
per exercitiũ opezz manualiũ vel per nuditatem.
vel aliqd aliud huiusmodi. Et qz non potest ali-
qd dici alteri potius. nisi scdm illud in quo ab eo
differt. Ideo excellentia vnius religionis sup ali
am pncipaliter qdem attenditur scdm religionis
finem. Scdario aũt sm exercitium. Diuersimod
tamẽ scdm eum vtraqz ꝓparatõ attendit. Nã cõ
paratõ que est sm finẽ ẽ absoluta. eo qz finis ppt
se queritur. Comparatõ aũt que ẽ sm exercitium.
queritur non ppter se sed ppter finẽ. et ideo illa re
ligio alteri prefertur que ordinat ad finẽ absolu
te potiorem. vel qz ẽ maius bonũ. vel qz ad plura
bona dirigit. Si vero sit idez finis sz scdario. tũc
attenditur ꝑeminentia religionis non sm qntita
tem exercitij. sed sm ꝓportionem eius ad finẽ in-
tentum. vnde et in collationibus patzz introduci
tur sentẽtia bti Anthonij. q ꝓtulit discretiõem per
quã alios omia moderat et ieiunijs. et vigilijs. et
oĩbus huiusmodi obseruationib⁹ Sic ergo di-
cendum qz opus vite actiue ẽ dupler. vnum qdez
quod ex plenitudine et ꝑplationis deriuat. sicut
doctrina et ꝑdicatio. Unde et Gregorius dicit in
v. omelia super Ezechielem. qz viris perfect pmo

Opus vite
actiue est
duplex

ad ꝓtemplatõnem ſuam redeũtibus dicit memo
riam ſuauitat tue eructabunt ⁊ hec ꝑferẽ ſimpli-
ci contemplatõni. Sicut em̃ maius ẽ illuiare q̃z
lucere ſolum. ita maius ẽ ꝓtẽplata aliis tradere
q̃z ſolũ contẽplari. Aliud aũt ẽ actiue vite. quod
totalit conſiſtit i occupatõne exteriori. ſicut ele-
moſinas dare. hoſpites recipe. ⁊ alia huiuſmodi
que ſunt miora operib⁹ ꝓtemplatõnis niſi forte
i caſu neceſſitat. Sic ergo ſummum gradũ i reli-
gionib⁹ tenent. q̃ ordinant ad docendũ ⁊ ꝑdicã-
dũ q̃ etiã ꝓpinq̃ſſimi ſunt ꝓfectõni epiſcopoꝝ ſi-
cut ⁊ in aliis reb⁹ fines ꝓmoꝝ ꝓiũgunt ꝓncipiis
ſecũdoꝝ. vt dicit Dyoniſius. vij. ca. ð diui. nomi.
Scð m aũt gradũ tenet ille q̃ ordinat ad contem-
platõnem. Tercium aũt q̃ occupant circa exterio
res actõnes. In ſingulis aũt his gradib⁹ põt attẽ
di ꝑeminentia ſm q̃ vna religio ordinat ad altõ
rem actũ in eodẽ genere. ſicut inter opa actiue po
tius eſt redimere captiuos q̃z ſuſcipe hoſpites. ⁊
in omibus opib⁹ ꝓtemplatiue potioꝝ ẽ oratio q̃z
lectõ. Poteſt etiã attendi ꝑeminẽtia. ſi vna earũ
ad plura hoꝝ ordinat q̃z alia. vel ꝓuenientioꝝ ſta
tuta habeat ad finẽ ꝓpoſitũ ꝓſequẽdũ. Moder-
ni tamẽ doctoꝝes ad eundẽ intellectũ alit diſtin-
guunt. Tres em̃ grad⁹ fuerũt illoꝝ religioſorum
vitã ſocialẽ agentiũ. ꝑſertim q̃ in pauꝑtate volũ
taria ꝓpter xp̃m aſſumpta regularẽ vitã elegerũt.
Primus gradus fuit quondã ⁊ hodie eſt quorũ
dam monachoꝝ q̃ habentes poſſeſſiones i com

muni. de fructibus z puentibus ipsaꝝ viunut. z de illis sibi z necessarijs vite sue puident. Se cūdo modo fuit z adhuc est quorundā religioso ruin q̄ mundum spernentes de labore manū suaꝝ victtiāt. z vestitū z alia necessaria sibi er illo ministerio submistrant. scōm quē modū aliquan do Paul⁹ aplus virit. ne offendiculū daret euā gelio. Terci⁹ grad⁹ est alioꝝ religiosoꝝ q̄ hodie ꝯmuni vocabulo mēdicātes appellanť. qui spiritualib⁹ p̄ncipaliť vacātes. z p̄dicatōni z doctrine insistentes. de his que sibi a fidelib⁹ offerū tur. in volūtaria pauptate deo famulanť. De igiť religiones hñt inť se differētias z proportō nes. z alie alijs antiq̄ores sunt. z etiam strictōres Sed q̄ntum ē ad statum vberioris perfectōnis. non dubito vltimā id est mēdicantium vitā maioris esse perfectōis z meriti. ac etiā securitaťi ad salutē. z hoc ꝓpť q̄tuor causas superius assignatas. cuꝝ de excellētia religiose z monastice vite in genere actum ē. Primo videlicet. q̄ temporalium reꝝ minorē habēt sollicitudinez. Scōdo q̄ ad spiritualē contēplatōnez maiorē habēt dispositōnem anneram. Tercio q̄ respectu maiorū bonoꝝ que fidelib⁹ submiństrāt. paruā i hoc scło recōpensatōnez recipiunt. Quarto q̄ magis xp̄i vitam imitantur z apostoloꝝ scribiť em in Luca q̄ mulieres multe sequebantur christuꝝ ministrātes sibi de facultatibus suis. quam aliqui putant vitā mēdicantiū. Fortasse aliq̄s obij:

ciet ꝙ nōnulle religiones artōris vite sunt ꝙ̄ mē dicātes. ideo videnť eminentōris atq; ꝓfectōris esse stat⁹. Nā dicendū est vt tradūt scī doctores. ꝙ ista duo simul stare possunt aliquā religionez esse artōrē. ⁊ tñ mīoris ꝓfectōnis. Qđ triplici via ostenditť. Primo ꝑ xp̄i exēplū. Scđo ꝑ discipl'o rū documentū Tercō ꝑ ecclie militanť ⁊ mune ex pimentū. Prio em̄ patet ꝑ exēplū xp̄i. Nā nul li fideliū dz esse dubiū ꝙ nulla regula vl' religio. artior esse pōt. ꝙ̄ religio Johānis baptiste. ꝺ quo dicitť Mathei ꝑmo. ꝙ vestimentū ei⁹ erat de pilis camelorz esca autē ei⁹ locuste ⁊ mel silueſtre. Su per quo ꝟbo dicit Piero. ꝙ mirz erat ī humano corpore tantam asperitatē vite ꝛspicere. Demum nulli dubium ē ꝙ nulla alia religio aut viuendi mod⁹ perfectior fuerit vita ⁊ religione xp̄i. Unđ Math. xj. dicitť Uenit Johannes baptistanō mā ducans nec bibens. ⁊ tamē dixistis q̄ demouiuz habet. Uenit filius ꝟomis manducans ⁊ bibēs ⁊ dixistis. ecce homo vorax ⁊ potator vini. publi canorz ⁊ pctōrz amicus. et iustificata ē sapientia a filijs suis. super quo verbo dicit Aug. ꝙ sancti apostoli intellexerunt regnum dei non esse i esca et potu. sz i eq̄nimitate ⁊ volūtate tolerādi. quos neq; copia subleuat. neq; dep̄mit egestas Et sic patet ꝙ religio xp̄i licet fuerit minus arta. tamen lōge maioris ꝓfectōis. Scđo hoc patet per do ctrinam ap'lorum. Tanta enim fuit apostolice vi te perfectio et ecclesie primitiue. vt cunctis posses

sionibus abdicat. oia haberēt in cōmuni z p̄cia possessionum ponebant ad pedes ap̄lorz. a q̄ pfectōnis via aliq̄ten⁹ posteriores defecerūt. qz possessiones in cōmuni licite tñ reseruabāt. vt alibi latius dirim⁹. p̄sertim in eo libro quē de xp̄i paupta te edidim⁹. Tetigimus etiā in libro defensoris status eccl̄iastici. Nā Aug. dicit in libro de doctrina xp̄iana. nullas eccl̄ias gentiū fecisse. qđ tē pore ap̄lorz factū ē. z tñ monasteria ex gētib⁹ conuers⁹ congregata. z possessiōes in cōmuni seruātes. artōres vite fuerūt q̄ religio siue stat⁹ ap̄lorz. Dicit em̄ Iero. in ep̄la ad Eustachiū De cibo vero z potu taceo. cū etiā languētes monachi a q̄ frigida vtant. z coctū aliq̄d comedisse luxuria ē. Fuerūt ergo monachi i p̄mitiua eccl̄ia artōris vite q̄ apostoli. sz tñ minoris pfectōnis. Quod patet qz ex eo q⁹ monachi p̄dicti possessiones in cōmuni seruabant. Augustin⁹ videt inuere eos quodammodo a pfectōe ap̄lorz defeciſſe. Tercio hoc etiaz ꝯspicit p militantē nr̄e eccl̄ie experimentū. Tenet em̄ ꝯmunit eccl̄ia religionē siue statū ep̄orz pfectōrem esse om̄i alia religione. tā monachorūz q̄ aliorz. z tñ experimentū docet q⁹ quelibz religio artōris vite est. q̄ religio seu stat⁹ ep̄orz. nō ergo se comitant. ita q⁹ religio q̄nto artior tāto pfectior. Pōt em̄ esse maior pfectō cum minori artitudine. z maior artitudo cū minori pfectōne. Et licz eccl̄ia ꝯcedat trāsire ad artiorē illis q̄ sunt in laxiori nō ꝓptereā id ꝯcedit quasi credat religionē tāto

esse pfectorem qnto artorem simplicit. sed credit artorem instrumēta lit esse pfectorem respectu illoꝝ qꝝ p talē artitudinē dicūt ꝯmodius posse peuenire ad statū pfectōis. z hec qntū ad pfectōres statū intelligēda sunt. Quid aūt tenendū sit quātū ad transitū. canonice tractāt in capitlo Sane de regula. Dicunt em exēpli gra. qꝝ attēta institutōe regule sancti Augustini z etiā sācti Bñdicti. artōris regule est ordo sācti Bñdicti. et larior sancti Augustini. videlicz qntum ad trāsitū de vna religione ad aliā. Itaqꝫ nisi cōstitutōnes regulares obstarēt. vel obseruātia actual fratꝝ pdicatorū. z alioꝝ qꝝ regulā beati Augustini ꝓfitent. certuz est eos posse trāsire ad ordinē sācti Bñdicti. Uerūtamē in ista materia qntum ad trāsitū ad aliā religionē dicūt doctores qꝝ capit latior vel artior habēdo respectū ad actualē obseruantiā regule. etiā ad cōstitutōnes factas vltra regulā. Uñ qntū ad dictū trāsitū nō ē solū pōderanda regula sācti Bñdicti z Augustini. sed sunt pōderāde cōstitutōnes ipoꝝ ordinū z actuales obseruantie. Et ideo cū fres pdicatoꝝ z scti Augustini z alioꝝ qꝝ tenēt regulā Beati Augustini scdm cōmunē modū viuendi z seruandi regulā reducti sunt ad instar mēdicantiū. ponderata veritate. videt esse artōris ordis qꝫ ordo sancti Bñdicti. z nō possz trāsire frat pdicatoꝝ ad ordinē scti Bñdicti sine pape licentia. Tamen qntum ad pfectōnem status. vtrisqꝫ regule simplicit assumpte scdm opinionē

multoꝝz. regula beati Benedicti perfectõris sta
tus q̃z sancti Augustini est. ¶ Et hec de compara
tõne inter se cunctaꝝz religionum vitam socialez
habentium breuiter dicta sufficiant.

¶ Conclusio libri totius ad sanctissimum domi
num.

ACcipe beatissime pater hoc hũane vite spe
culũ tuo nomi̇̃ꝝz multoꝝz vtilitati dicatũ.
vt p te q̇ speculũ z toti⁹ mortal' vite norma
datus es. cuncti fideles in quouis statu. arte. gra
du. ac dignitate constituti. speculentur. atq̃z in eo
videant quid cuiq̃z conueniat. quid incumbat.
in quo ve deuiant a tramite vie iuste. Nam veluti
naturale speculum cuiuslibet forme sibi oppositę
te imaginariam profert similitudinez. sic hoc spe
culum omnium mortalium varias viuendi for-
mas recipiet. z quicq̇d boni. quid siniſtri habeat.
distinguet z intuebitur. Ibi em̃ vitam suam spe-
culabitur omnis homo. Nam videbit peccator
ira scetur speculans preuaricationes suas. In eo
rursus videbunt recti et letabuntur. quia cernẽti
quo crescant. Deniq̃z in eo videbunt iusti z time
bunt. quia putantes se stare videant ne cadant.
Et tandem videbunt mortales. quia omnis caro
fen:ũ. z omnis huius seculi decor vt sterc⁹. ¶ Da
bo ergo finem qui pro rerum magnitudine vix i-
cepi. Scio paucula forte z multa de huius mor-
talis vite diuersis artibus z viuẽdi modis disse-

rui. que q̃dam longiora aut breuiora dici posse ñ
ignoro. Uer nec breuitati admoduz studui nec
copie. ne legẽtes aut tedio aut nimia breuitate af
ficerẽ. imitatus sapiẽtem Eccleſiaſtẽ q̃ ex mltis cõ
posuit parabolas sacras. que sũt ꝟba vtilia. scri
bẽs sermones rectissimos ac veritate plenos nõ
sibi sed futuris ꝓspiciẽs. ad laudẽ omipotẽtis dei
q̃ tuã beatitudinẽ feliciter ꝓtegat ⁊ ꝓseruet. ⁊ tan
dem post diutinũ huius vite cursuz vna cum gre
ge tibi credito. ꝓducat ad vitã eternã. AMEN.

Finit felicit liber excellentissimus. Speculuz
hũane vite nũcupatus impssus Bisuncii Anno
dñi Milesimo. CCCC. Lxxviij.

Nov 1942

BESANCON

PETER METLINGER

RODERICUS ZAMORENSIS. Speculum Humanae Vitae. 1488.

Hain 13,947.

Printed with gothic types, in quarto form, 29 lines to a page. It has 180 leaves, f. 101 blank. The size of a leaf is 205 × 129 mm., and the printed text measures 153 × 95 mm. In contemporary binding.

THE arrangement is somewhat different from that of the Toulouse edition: first is the table of contents for both books, followed by an alphabetical index; then come the dedication, prologue, and preface. The text seems more correctly printed.

Peter Metlinger was the only printer working at Besançon. A native of Augsburg, he studied at the University of Basel and later became Johann von Amerbach's Paris representative. He published only three books in the city, with types (and workmen) sent from Basel. In 1490 he printed at Dole and in 1491 at Dijon. Thus he was responsible for the introduction of printing in three French cities. The gothic types of the *Speculum* are very handsome; and the title-page has a large initial S such as the Paris printers were accustomed to use.

Bound together with the work is the *Sophologium* of Jacobus Magni, printed by Vingle at Lyon in 1495.

Bought in December 1939.